

# รายงานประจำปี ๒๕๓๘



ราชบัณฑิตยสถาน

ด้วยถินันท์นภาการ  
จาก  
ราชบัณฑิตยสถาน



รายงานประจำปี ๒๕๓๘

**ราชบัณฑิตยสถาน**

# ราชบัณฑิตยสถาน

ในพระบรมมหาราชวัง

ถนนหน้าพระลาน

กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๐๐

โทร. ๒๒๒๐๑๘๙, ๒๒๒๖๑๕๙, ๒๒๑๔๘๒๒

โทรสาร ๒๒๕๙๙๙๐, ๒๒๑๕๔๔๖, ๒๒๑๖๗๒๖

E-mail address-royal.institute.@nectec.or.th

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

ราชบัณฑิตยสถาน.

รายงานประจำปี ๒๕๓๘ ราชบัณฑิตยสถาน.

กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๓๙.

๒๓๖ หน้า.

1. ราชบัณฑิตยสถาน -- รายงานประจำปี, I. ชื่อเรื่อง.

030. 61593

ISBN 974-8122-92-1

ปก : อาคม คงทน

---

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๑๑-๑๘ ถนนมหาราช กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

โทร. ๒๒๑๘๘๙๒, ๒๒๕๘๒๑๔ โทรสาร ๒๒๕๘๒๑๕

**ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี**  
**เรื่อง กำหนดภาพเครื่องหมายราชการ**  
**ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายราชการ**  
**พุทธศักราช ๒๔๘๒ (ฉบับที่ ๘๒)**

---

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายราชการ พุทธศักราช ๒๔๘๒ นายกรัฐมนตรีจึงประกาศกำหนดภาพเครื่องหมายราชการของราชบัณฑิตยสถาน ให้เป็นเครื่องหมายราชการตามความในพระราชบัญญัติเครื่องหมายราชการ พุทธศักราช ๒๔๘๒ ดังปรากฏตามภาพและรายการแนบท้ายประกาศนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๒๕

**พลเอก เปรม ติณสูลานนท์**  
**นายกรัฐมนตรี**



**เครื่องหมายราชการของราชบัณฑิตยสถาน**

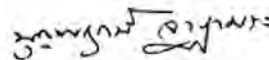
เครื่องหมายเป็นรูปพระมหามงกุฏ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์แทนพระมหากษัตริย์ ครอบเหนือบพระแสง  
พระศรีที่มีปลายตั้งขึ้น ตรงกลางพระแสงพระศรีมีหนังสือเปิดกางอยู่ และมีคำว่า "ปณฺธิโต" อยู่ที่หน้าหนังสือ  
นั้น ซึ่งหมายถึงบัณฑิตผู้มีปัญญาเปรียบประดุจดั่งอาวุธ เบื้องหลังพระแสงพระศรีและหนังสือมีวิคมีแผ่ออก  
โดยรอบอันหมายถึงแสงสว่างแห่งปัญญา เบื้องล่างมีริบบิ้น ปลาย ๒ ข้างโค้งขึ้นไปจดกรวยเรียกกรพระมหา  
มงกุฏ และมีคำว่า "ราชบัณฑิตยสถาน" ปรากฏอยู่บนแถบริบบิ้นนั้น

# คำนำ

ราชบัณฑิตยสถานได้จัดทำรายงานประจำปี ๒๕๓๔ ขึ้น เพื่อรวบรวมและสรุปผลการปฏิบัติงานในหน้าที่และความรับผิดชอบของราชบัณฑิตยสถานในรอบปีงบประมาณ ๒๕๓๔ พร้อมทั้งนำผลงานบางส่วนและคำบรรยายของราชบัณฑิตและภาคีสมาชิกในที่ประชุมสำนักบางเรื่องมาพิมพ์เผยแพร่

สำหรับรายงานประจำปี ๒๕๓๔ นี้ ได้นำกิจกรรมพิเศษมารวมพิมพ์ไว้ด้วย คือ โครงการร่วมเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในมหามงคลวโรกาสที่จะทรงครองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี ในวันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๔ การบำเพ็ญกุศลถวายพระบรมศพสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี และสรุปผลการสัมมนา เรื่อง "อนาคตการผลิตไฟฟ้า : ทางเลือกของประเทศ"

ราชบัณฑิตยสถานหวังว่า รายงานประจำปี ๒๕๓๔ นี้ คงจะอำนวยประโยชน์แก่ผู้สนใจงานของราชบัณฑิตยสถานได้บ้างตามสมควร

  
(นายบุญฤกษ์ จาฎามระ)  
นายกราชบัณฑิตยสถาน

# สารบัญ



หน้า

เครื่องหมายราชการของราชบัณฑิตยสถาน

คำนำ

แผนภูมิการแบ่งสายงานของราชบัณฑิตยสถาน

คณะกรรมการต่าง ๆ ของราชบัณฑิตยสถาน

ราชบัณฑิตยสถาน

ความเป็นมา

หน้าที่

สมาชิก

สำนักในราชบัณฑิตยสถาน

การแบ่งส่วนราชการภายในของราชบัณฑิตยสถาน

การบริหาร

การดำเนินงาน

คณะราชบัณฑิตที่ปรึกษา

สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง

สำนักวิทยาศาสตร์

สำนักศิลปกรรม

สำนักงานเลขานุการกรม

กองธรรมศาสตร์และการเมือง

กองวิทยาศาสตร์

กองศิลปกรรม

กิจกรรมพิเศษในรอบปี ๒๕๓๘

ภาคผนวก

ประวัติความเป็นมาของ The Asiatic Society

สุริยุปราคา

๑

๑

๑

๑

๔

๗

๗

๗

๗

๑๐

๑๕

๒๑

๒๕

๒๘

๕๐

๗๘

๑๐๘

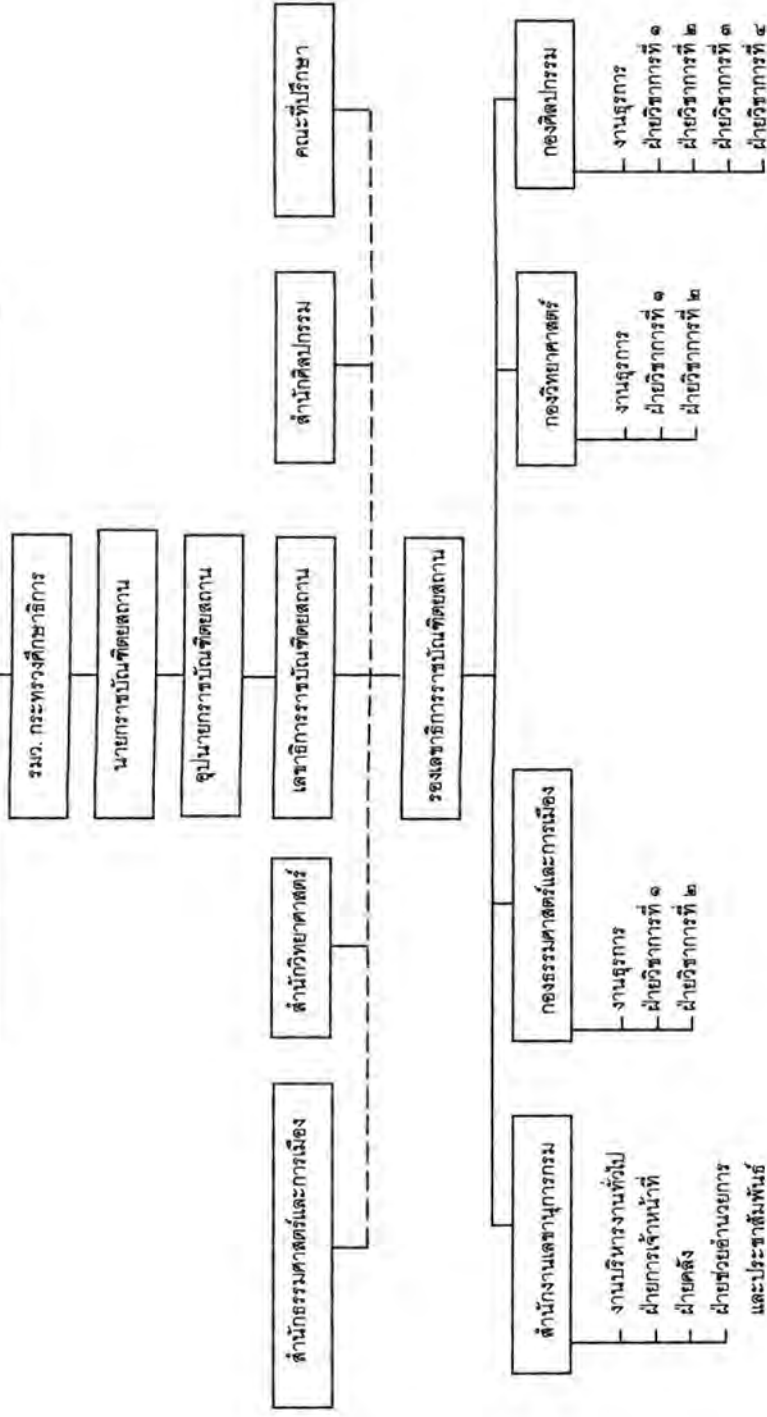
๑๒๗

๑๒๙

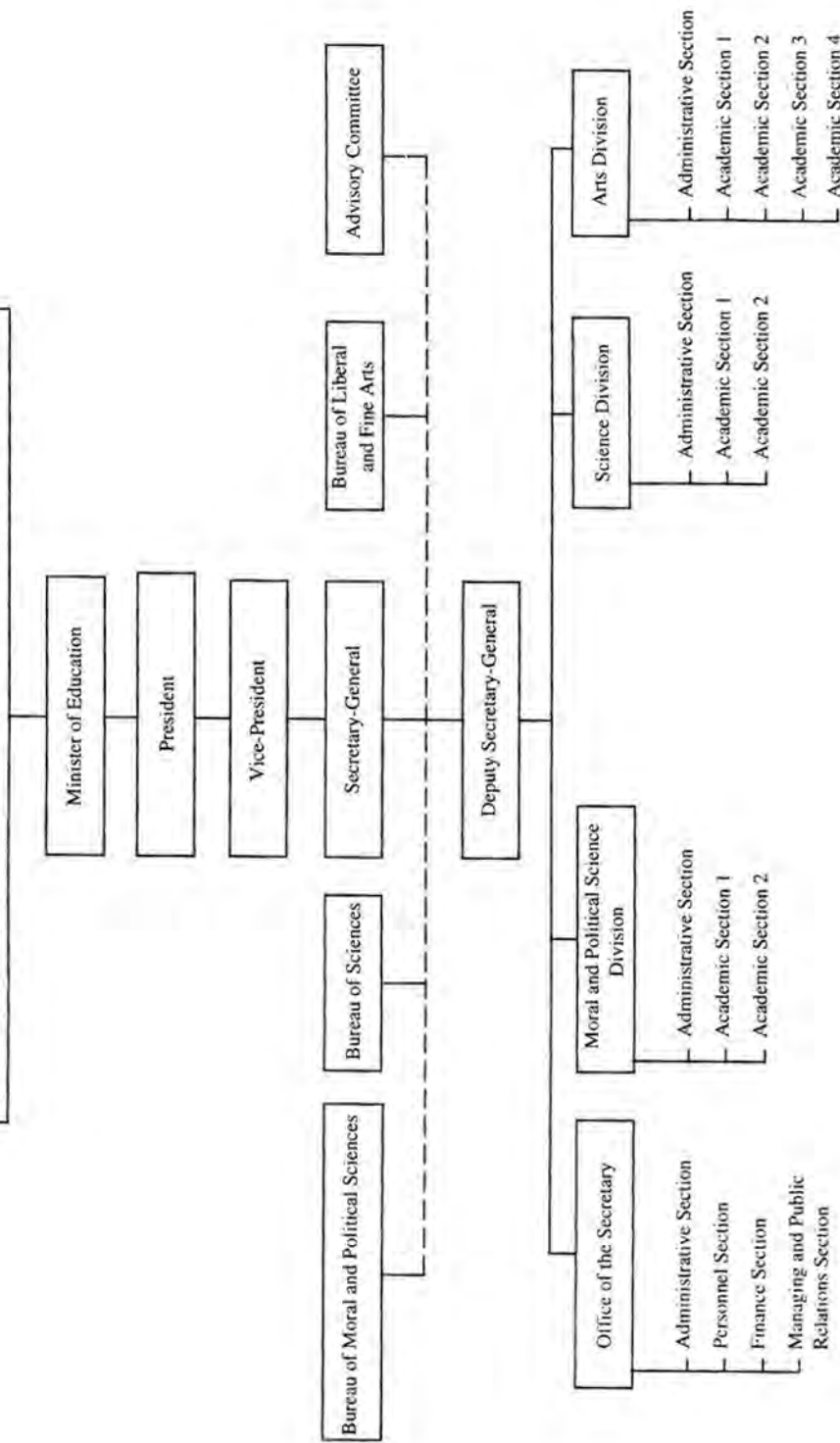
๑๕๑

คลื่นลูกที่สามหรือคลื่นลูกผสม	๑๖๕
การเล่นกับภาษาของคนไทย	๑๗๒
ศัพท์บัญญัติศิลปศาสตร์	๑๘๑
พจนานุกรมศัพท์รัฐศาสตร์	๒๐๐
อนุกรมวิธานพืช	๒๑๒

# แผนภูมิการแบ่งสายงานของราชบัณฑิตยสถาน



# THE ROYAL INSTITUTE ORGANIZATION CHART



## คณะกรรมการต่าง ๆ ของราชบัณฑิตยสถาน

### กองธรรมศาสตร์และการเมือง

- |   |   |
|---|---|
| - คณะกรรมการทำอักษรานุกรมภูมิศาสตร์                                     | Thai Gazetteer Committee  |
| - คณะกรรมการทำพจนานุกรม<br>ชื่อภูมิศาสตร์สากล                           | World Geographical Names Dictionary<br>Committee                          |
| - คณะบรรณาธิการทำสารานุกรม<br>ประวัติศาสตร์สากล                         | World History Encyclopaedia Editorial<br>Committee                        |
| - คณะบรรณาธิการทำสารานุกรม<br>ประวัติศาสตร์ไทย                          | Thai History Encyclopaedia Editorial<br>Committee                         |
| - คณะกรรมการบัญญัติศัพท์สำนัก<br>ธรรมศาสตร์และการเมือง                  | Moral and Political Sciences<br>Terminology Committee                     |
| - คณะกรรมการบัญญัติศัพท์เศรษฐศาสตร์                                     | Economics Terminology Committee   |
| - คณะกรรมการบัญญัติศัพท์ปรัชญา  | Philosophy Terminology Committee  |
| - คณะกรรมการบัญญัติศัพท์สังคมวิทยา                                      | Sociology Terminology Committee   |
| - คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรม<br>ศัพท์ศาสนาสากล                            | World Religions Dictionary<br>Committee                                   |
| - คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรม<br>ศัพท์รัฐศาสตร์                            | Politics Dictionary Committee   |
| - คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรม<br>ศัพท์กฎหมายไทย                            | Thai Law Dictionary Committee   |
| - คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรม<br>ศัพท์พระไตรปิฎก                           | Tripitaka Dictionary Committee  |
| - คณะกรรมการจัดทำหนังสือโลกนิติ-<br>ลุตวัตถมนนิตี บาลี-โรมัน-ไทย-อังกฤษ | Lokanīti - Sutavaddhananīti Text<br>Committee Pāli-Roman-Thai-<br>English |

## กองวิทยาศาสตร์

- |  |   |
|--|---|
| - คณะกรรมการบัญญัติศัพท์วิทยาศาสตร์            | Science Terminology Committee                   |
| - คณะกรรมการจัดทำอนุกรมวิธานสัตว์              | Animal Taxonomy Committee                       |
| - คณะกรรมการบัญญัติศัพท์แพทยศาสตร์             | Medicine Terminology Committee                  |
| - คณะกรรมการบัญญัติศัพท์เทคโนโลยี<br>ทางภาพ    | Imaging Technology Terminology<br>Committee     |
| - คณะกรรมการบัญญัติศัพท์สัตววิทยา              | Zoology Terminology Committee                   |
| - คณะกรรมการจัดทำอนุกรมวิธานพืช                | Plant Taxonomy Committee                        |
| - คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรม<br>ศัพท์ธรณีวิทยา   | Geology Dictionary Committee                    |
| - คณะกรรมการบัญญัติศัพท์คอมพิวเตอร์            | Computer Terminology Committee                  |
| - คณะกรรมการบัญญัติศัพท์คณิตศาสตร์             | Mathematics Terminology Committee               |
| - คณะกรรมการบัญญัติศัพท์<br>วิศวกรรมเครื่องกล  | Mechanical Engineering Terminology<br>Committee |
| - คณะกรรมการบัญญัติศัพท์<br>วิศวกรรมอุตสาหกรรม | Industrial Engineering Terminology<br>Committee |
| - คณะกรรมการบัญญัติศัพท์<br>พฤกษศาสตร์         | Botany Terminology Committee                    |

## กองศิลปกรรม

- |  |   |
|--|---|
| - คณะกรรมการชำระพจนานุกรม                                      | Thai Dictionary Revision Committee                    |
| - คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์<br>วรรณคดีไทย                  | Thai Literature Lexicography Committee                |
| - คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์<br>วรรณกรรมท้องถิ่นไทยภาคอีสาน | North-Eastern Thai Literature Dictionary<br>Committee |
| - คณะกรรมการทำพจนานุกรมศัพท์<br>ศิลปกรรม                       | Fine Arts Dictionary Committee                        |

- คณะกรรมการบัญญัติศัพท์ภาษาไทย Thai Terminology Committee
- คณะอนุกรรมการบัญญัติศัพท์ศิลปะ Fine Arts Terminology Subcommittee
- คณะกรรมการบัญญัติศัพท์วรรณกรรม Literary Terminology Committee
- คณะกรรมการบัญญัติศัพท์ภาษาศาสตร์ Linguistics Terminology Committee
- คณะกรรมการบัญญัติศัพท์ดนตรีสากล Western Music Terminology Committee
- คณะบรรณาธิการทำสารานุกรมไทย Thai Encyclopaedia Editorial Committee
- คณะบรรณาธิการทำสารานุกรม  
สำหรับนักเรียน Students Encyclopaedia Editorial  
Committee
- คณะบรรณาธิการทำสารานุกรม  
ศัพท์ดนตรีไทย Thai Music Encyclopaedia Editorial  
Committee
- คณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์  
เกี่ยวกับการใช้ภาษาไทย Criteria Stipulation for Thai Usage  
Committee
- คณะอนุกรรมการปรับปรุงหลักเกณฑ์  
การทับศัพท์ Transliteration Principles Revision  
Subcommittee
- คณะกรรมการปรับปรุงวิธีการถอด  
อักษรไทยเป็นอักษรโรมัน Thai Romanization Principles Revision  
Committee
- คณะกรรมการจัดทำศัพท์วรรณกรรมไทย Thai Literature Dictionary Committee



ฯพณฯ นายสัมพันธ์ ทองสมัคร  
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ  
ในฐานะบังคับบัญชาราชบัณฑิตยสถาน

## ผู้บริหาร

นายบุญพวกษ์ จาฎามระ  
นายกราชบัณฑิตยสถาน



นายประเสริฐ ณ นคร  
อุปนายกราชบัณฑิตยสถาน



นายจํางค์ ทองประเสริฐ  
เลขาธิการราชบัณฑิตยสถาน



## ประธานสำนัก

นายประยูร ภาณุจันทุล

ประธานสำนักธรรมชาติและกรมการเมือง



นายเต็ม สมิตินันทน์

ประธานสำนักวิทยาศาสตร์



พล.ต.จ. ม.ส. มานิจ ชุมสาย

ประธานสำนักศิลปกรรม



## เลขานุการสำนัก

**นายจ่านงค์ ทองประเสริฐ**

เลขานุการสำนักธรรมชาติและกรมการเมือง



**นายกำจร มนูญปิฎ**

เลขานุการสำนักวิทยาศาสตร์



**นายศักดิ์ศิริ แยมัณฑ์ตา**

เลขานุการสำนักศิลปกรรม



## คณะราชบัณฑิตที่ปรึกษา



หม่อมหลวงจรัสฯ นพวงศ์  
ประธาน



นายไพฑูรย์ พงสะบุตร



นายมนตรี ตราโมท



นายกำจร มนูญปิฎ



นายจตุลย์ วิริยเวชกุล



นายมานะ พิทยาภรณ์

**ผู้บริหาร  
ฝ่ายข้าราชการประจำ**



**นางสุจิตรา กุลสินเกษร**  
รองเลขาธิการราชบัณฑิตยสถาน



**นายมานิตย์ ทอสงอน**  
เลขาธิการกรม



**นางเพ็ญแข คุณาเจริญ**  
ผู้อำนวยการกองธรรมศาสตร์และการเมือง



**นางสาววัฒนา อินทรเกษม**  
ผู้อำนวยการกองวิทยาศาสตร์



**นางสาวทรงสรณ์ นิสกัณห์**  
ผู้อำนวยการกองศิลปกรรม

## ราชบัณฑิตยสถาน

### ความเป็นมา

ราชบัณฑิตยสถานได้จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติว่าด้วยราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช ๒๔๗๖ แทนราชบัณฑิตยสภาที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระมหากรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๙ ใน พ.ศ. ๒๔๘๕ ได้ยกเลิกพระราชบัญญัติฉบับพุทธศักราช ๒๔๗๖ และได้ตราพระราชบัญญัติราชบัณฑิตยสถานขึ้นใหม่ ใน พ.ศ. ๒๔๘๗ ได้มีการแก้ไขบางมาตราอีกครั้งหนึ่ง

ปัจจุบัน ราชบัณฑิตยสถานเป็นส่วนราชการมีฐานะเป็นกรม ไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวง หรือทบวง และอยู่ในบังคับบัญชาของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

### หน้าที่

ราชบัณฑิตยสถานมีหน้าที่ดังนี้

๑. ค้นคว้าและบำรุงสรรพวิชาให้เป็นคุณประโยชน์แก่ชาติและประชาชน
๒. ติดต่อและแลกเปลี่ยนความรู้กับองค์การปราชญ์อื่น ๆ
๓. ให้ความเห็น คำปรึกษา และปฏิบัติการเกี่ยวกับวิชาตามความประสงค์ของรัฐบาล

### สมาชิก

ราชบัณฑิตยสถานมีสมาชิก ๓ ประเภท คือ

๑. ราชบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (Honorary Fellow)
๒. ราชบัณฑิต (Fellow)
๓. ภาคีสมาชิก (Associate Member)

ราชบัณฑิตกิตติมศักดิ์ คือ ผู้ทรงเกียรติคุณในวิชาประเภทใดประเภทหนึ่ง ซึ่งที่ประชุมร่วมกันของราชบัณฑิตทุกสำนักเห็นชอบแล้วนำเสนอนายกรัฐมนตรี เพื่อนำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาทรงแต่งตั้งเป็นราชบัณฑิตกิตติมศักดิ์

**ราชบัณฑิต** คือ ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาใดวิชาหนึ่ง ซึ่งที่ประชุมร่วมกันของราชบัณฑิตทุกสำนักได้พิจารณาคัดเลือกจากภาคีสมาชิก แล้วนำเสนอนายกรัฐมนตรี เพื่อนำความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาทรงแต่งตั้งเป็นราชบัณฑิต

**ภาคีสมาชิก** คือ ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาใดวิชาหนึ่งที่สมัครเข้าทำการร่วมกับราชบัณฑิตยสถาน และราชบัณฑิตยสถานได้พิจารณาเห็นควรให้รับได้

## จำนวนสมาชิก

ราชบัณฑิตกิตติมศักดิ์ไม่มีการจำกัดจำนวน ส่วนจำนวนราชบัณฑิตขึ้นอยู่กับตำแหน่งที่มีอยู่ สำหรับภาคีสมาชิกมีจำกัดจำนวนได้ไม่เกิน ๑๖๐ คน แบ่งเป็นภาคีสมาชิกสำนักธรรมศาสตร์และการเมือง ๔๐ คน สำนักวิทยาศาสตร์ ๘๐ คน และสำนักศิลปกรรม ๔๐ คน

## การพ้นจากตำแหน่งของสมาชิก

สมาชิกราชบัณฑิตยสถานจะพ้นจากตำแหน่งด้วยเหตุ

๑. ตาย
๒. ลาออก
๓. ไร้ความสามารถ
๔. ขาดจากสัญชาติไทย

๕. ไม่สามารถปฏิบัติงานในหน้าที่ของราชบัณฑิตยสถานตามที่กฎหมายกำหนดไว้ และที่ประชุมราชบัณฑิตวินิจฉัยให้พ้นจากตำแหน่งโดยคะแนนเสียงไม่ต่ำกว่าสองในสามของจำนวนราชบัณฑิตที่มาประชุม หรือ

๖. มีความประพฤติเสื่อมเสียอย่างร้ายแรง และที่ประชุมราชบัณฑิตวินิจฉัยให้พ้นจากตำแหน่งโดยคะแนนเสียงไม่ต่ำกว่าสองในสามของจำนวนราชบัณฑิตที่มาประชุม

ในกรณีที่ราชบัณฑิตพ้นจากตำแหน่ง ให้นายกรัฐมนตรีนำความกราบบังคมทูลให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทราบ

## สิทธิและหน้าที่ของสมาชิก

### ราชบัณฑิตกิตติมศักดิ์

ราชบัณฑิตกิตติมศักดิ์มีสิทธิประดับเครื่องหมายตามระเบียบการของราชบัณฑิตยสถาน

## ราชบัณฑิต

มีสิทธิดังต่อไปนี้

๑. ประดับเครื่องหมายตามระเบียบการของราชบัณฑิตยสถาน
๒. รับเงินอุปการะตามระเบียบการของราชบัณฑิตยสถาน
๓. ได้รับความยกย่องในงานพิธีหรือสโมสรสันนิบาตทางราชการเสมอด้วยข้าราชการชั้นพิเศษ

๔. ในกรณีที่พ้นจากตำแหน่งและอยู่ในพดติการณ์ที่ควรอนุเคราะห์ จะได้รับอุปการะจากราชบัณฑิตยสถานตามสมควร

มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑. เลือกตั้งนายก อุปนายก และเลขาธิการราชบัณฑิตยสถาน
๒. เลือกตั้งประธานสำนักและเลขานุการสำนัก
๓. เข้าประชุมราชบัณฑิตทุกสำนักร่วมกันซึ่งจะมีประชุมอย่างน้อยปีละ ๒ ครั้ง เพื่อปรึกษาการงานของราชบัณฑิตยสถานและพิจารณาเรื่องที่สำนักต่าง ๆ เสนอ ตลอดจนวางระเบียบการของราชบัณฑิตยสถาน
๔. เข้าประชุมสำนักเพื่อปรึกษาการงานของสำนัก
๕. เสนอเรื่องที่ค้นคว้าได้ต่อสำนัก

## ภาคีสมาชิก

มีสิทธิดังต่อไปนี้

๑. ประดับเครื่องหมายตามระเบียบการของราชบัณฑิตยสถาน
๒. รับเงินอุปการะตามระเบียบการของราชบัณฑิตยสถาน
๓. เข้าฟังการประชุมราชบัณฑิตทุกสำนักร่วมกัน แต่ไม่มีสิทธิแสดงความคิดเห็นได้ตาม หรืออภิปราย

มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑. เข้าร่วมประชุมสำนัก แสดงความเห็น ได้ตาม อภิปราย แต่ไม่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนน
๒. เสนอเรื่องเกี่ยวกับวิชาที่ค้นคว้าได้ต่อสำนัก

## สำนักในราชบัณฑิตยสถาน

สำนัก คือ คณะราชบัณฑิตและภาคีสมาชิก แบ่งตามประเภทและสาขาวิชาที่ประจำอยู่ ปัจจุบันมี ๓ สำนัก คือ

๑. สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง (Bureau of Moral and Political Sciences) แบ่งวิชาออกเป็น ๓ ประเภท

๑.๑ ประเภทปรัชญา (Philosophy) แบ่งออกเป็น ๖ สาขาวิชา คือ

๑.๑.๑ อภิปรัชญา (Metaphysics)

๑.๑.๒ จริยศาสตร์ (Ethics)

๑.๑.๓ ตรรกศาสตร์ (Logic)

๑.๑.๔ ญาณวิทยา (Epistemology)

๑.๑.๕ สุนทรียศาสตร์ (Aesthetics)

๑.๑.๖ ศาสนศาสตร์ (Religion)

๑.๒ ประเภทสังคมศาสตร์ (Social Science) แบ่งออกเป็น ๑๓ สาขา

วิชา คือ

๑.๒.๑ นิติศาสตร์สาขากฎหมายเอกชน (Private Law)

๑.๒.๒ นิติศาสตร์สาขากฎหมายมหาชน (Public Law)

๑.๒.๓ นิติศาสตร์สาขากฎหมายระหว่างประเทศ (รวมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ) [International Law (including International Relations)]

๑.๒.๔ รัฐศาสตร์ (Political Science)

๑.๒.๕ รัฐประศาสนศาสตร์ (Public Administration)

๑.๒.๖ เศรษฐศาสตร์ทั่วไป (General Economics)

๑.๒.๗ เศรษฐศาสตร์มหัพภาค (Macroeconomics)

๑.๒.๘ เศรษฐศาสตร์จุลภาค (Microeconomics)

๑.๒.๙ สังคมวิทยา (Sociology)

๑.๒.๑๐ มานุษยวิทยา (Anthropology)

๑.๒.๑๑ อาชญาวิทยา (Criminology)

๑.๒.๑๒ ภูมิศาสตร์ (Geography)

๑.๒.๑๓ ศึกษาศาสตร์ (Education)

๑.๓ ประเภทประวัติศาสตร์ (History) แบ่งออกเป็น ๓ สาขาวิชา คือ

๑.๓.๑ ประวัติศาสตร์สากล (World History)

๑.๓.๒ ประวัติศาสตร์ไทย (Thai History)

๑.๓.๓ โบราณคดี (Archaeology)

๒. สำนักวิทยาศาสตร์ (Bureau of Sciences) แบ่งวิชาออกเป็น ๓ ประเภท

๒.๑ ประเภทวิทยาศาสตร์กายภาพ (Physical Sciences) แบ่งออกเป็น ๘ สาขาวิชา คือ

๒.๑.๑ คณิตศาสตร์ (Mathematics)

๒.๑.๒ ฟิสิกส์ (Physics)

๒.๑.๓ เคมี (Chemistry)

๒.๑.๔ ดาราศาสตร์ (Astronomy)

๒.๑.๕ ธรณีวิทยา (Geology)

๒.๑.๖ ศาสตร์คอมพิวเตอร์ (Computer Science)

๒.๑.๗ อุตุนิยมวิทยา (Meteorology)

๒.๑.๘ สมุทรศาสตร์ (Oceanography)

๒.๒ ประเภทวิทยาศาสตร์ชีวภาพ (Biological Sciences) แบ่งออกเป็น ๓ สาขาวิชา คือ

๒.๒.๑ ชีววิทยา (Biology)

๒.๒.๒ พฤกษศาสตร์ (Botany)

๒.๒.๓ สัตววิทยา (Zoology)

๒.๓ ประเภทวิทยาศาสตร์ประยุกต์ (Applied Sciences) แบ่งออกเป็น ๔ สาขาวิชา คือ

๒.๓.๑ แพทยศาสตร์ (Medicine)

๒.๓.๒ วิศวกรรมศาสตร์ (Engineering)

๒.๓.๓ เกษตรศาสตร์ (Agriculture)

๒.๓.๔ วิทยาศาสตร์การแพทย์ (Medical Science)

- ๒.๓.๕ เภสัชศาสตร์ (Pharmaceutical Science)
- ๒.๓.๖ ทันตแพทยศาสตร์ (Dentistry)
- ๒.๓.๗ สัตวแพทยศาสตร์ (Veterinary Science)
- ๒.๓.๘ วนศาสตร์ (Forestry)
- ๒.๓.๙ การประมง (Fishery)

๓. สำนักศิลปกรรม (Bureau of Liberal and Fine Arts) แบ่งวิชา  
ออกเป็น ๓ ประเภท

๓.๑ ประเภทวรรณศิลป์ (Literary Arts) แบ่งออกเป็น ๗ สาขาวิชา  
คือ

- ๓.๑.๑ ดั้งเดิมภาษา (Classical Language)
- ๓.๑.๒ นิรุกติศาสตร์ (Philology)
- ๓.๑.๓ ภาษาศาสตร์ (Linguistics)
- ๓.๑.๔ วรรณกรรมพื้นเมือง (Folklore)
- ๓.๑.๕ วรรณกรรมร้อยแก้ว (Prose)
- ๓.๑.๖ วรรณกรรมร้อยกรอง (Poetry)
- ๓.๑.๗ วรรณกรรมเปรียบเทียบ (Comparative Literature)

๓.๒ ประเภทสถาปัตยกรรมศาสตร์ (Architecture) แบ่งออกเป็น ๖ สาขาวิชา  
คือ

- ๓.๒.๑ สถาปัตยกรรมศาสตร์ (Architecture)
- ๓.๒.๒ ผังเมือง (Town Planning)
- ๓.๒.๓ ศิลปะประยุกต์ (Applied Arts)
- ๓.๒.๔ สถาปัตยกรรมไทย (Thai Architecture)
- ๓.๒.๕ ภูมิสถาปัตยกรรมศาสตร์ (Geoarchitecture)
- ๓.๒.๖ การออกแบบชุมชน (Urban Design)

๓.๓ ประเภทวิจิตรศิลป์ (Fine Arts) แบ่งออกเป็น ๕ สาขาวิชา คือ

- ๓.๓.๑ ดุริยางคศิลป์ (Music)
- ๓.๓.๒ จิตรกรรม (Painting)
- ๓.๓.๓ ประติมากรรม (Sculpture)
- ๓.๓.๔ นาฏศิลป์ (Dramatic Arts)
- ๓.๓.๕ ศิลปะการละคร (Theatre Arts)

## การแบ่งส่วนราชการภายในของราชบัณฑิตยสถาน

โดยที่ราชบัณฑิตยสถานเป็นส่วนราชการ และมีการแบ่งส่วนราชการภายในออกเป็น ๔ กอง คือ สำนักงานเลขานุการกรม กองธรรมศาสตร์และการเมือง กองวิทยาศาสตร์ และกองศิลปกรรม แต่ละกองจึงมีข้าราชการและลูกจ้างปฏิบัติงานทั้งธุรการและวิชาการ เพื่อสนองงานของราชบัณฑิต และภาคีสมาชิก ตลอดจนผลิตและสร้างเสริมงานทางวิชาการต่าง ๆ ด้วย

## การบริหาร

ราชบัณฑิตยสถานมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะบังคับบัญชา และมีนายก อุปนายก และเลขาธิการเป็นผู้บริหารปกครองบังคับบัญชาข้าราชการและลูกจ้างในสังกัดราชบัณฑิตยสถาน และรับผิดชอบตามระเบียบการของราชบัณฑิตยสถานว่าด้วยการปฏิบัติงานทั่วไปของนายก อุปนายก และเลขาธิการราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๖ โดยนายกรัฐมนตรีราชบัณฑิตยสถานมีตำแหน่งเทียบเท่าอธิบดี อุปนายกและเลขาธิการมีตำแหน่งเทียบเท่ารองอธิบดี นอกจากนี้ มีรองเลขาธิการ (นักบริหาร ๙) เป็นหัวหน้าข้าราชการประจำ

นายก อุปนายก และเลขาธิการ เป็นราชบัณฑิตที่ได้รับเลือกตั้งจากที่ประชุมร่วมกันของราชบัณฑิตทุกสำนัก และแต่ละสำนักจะมีประธานและเลขานุการของสำนัก ซึ่งราชบัณฑิตในสำนักนั้นได้เลือกตั้งขึ้น เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับกิจกรรมของสำนัก

ทั้งนายก อุปนายก เลขาธิการราชบัณฑิตยสถาน ประธานสำนัก และเลขานุการสำนัก มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๒ ปี เมื่อครบวาระแล้วจะเลือกตั้งผู้ที่ได้รับตำแหน่งมาแล้วอีกก็ได้

## การดำเนินงาน

การดำเนินงานมี ๒ ลักษณะ ลักษณะหนึ่งเป็นงานอันเป็นกิจกรรมของแต่ละสำนัก ทุกสำนักจะมีการประชุมเดือนละ ๒ ครั้ง เพื่อปรึกษาการงานของสำนักและแถลงเรื่องที่เกิดขึ้นได้ ทั้งเพื่อวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับความรู้ที่สมาชิกส่งมายังสำนัก ถ้าเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับสาขาวิชาและราชบัณฑิตยสถานพิจารณาเห็นว่า เป็นประโยชน์ก็จะจัดพิมพ์เผยแพร่ นอกจากนี้ ยังมีการประชุมของทุกสำนักร่วมกัน เพื่อปรึกษาการงานของราชบัณฑิตยสถาน และพิจารณาเรื่องที่สำนักต่าง ๆ นำเสนอ ตลอดทั้งวางระเบียบการของราชบัณฑิตยสถานด้วย อีกลักษณะหนึ่งเป็นงานวิชาการประเภทสารานุกรม พจนานุกรม บัญญัติศัพท์วิชาการ สาขาต่าง ๆ ซึ่งข้าราชการประจำในกองต่าง ๆ เป็นผู้จัดทำขึ้น โดยมีการดำเนินงานในรูปของคณะกรรมการ คณะบรรณาธิการ และคณะอนุกรรมการ ซึ่งประกอบด้วยราชบัณฑิต ภาคีสมาชิก ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก และข้าราชการที่รับผิดชอบงานนั้น ๆ

## คณะกรรมการที่ปรึกษา

เพื่อให้การดำเนินงานทั้งด้านวิชาการและด้านการบริหารเป็นไปอย่างรอบคอบมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ราชบัณฑิตยสถานจึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาขึ้นจำนวน ๖ คน จากราชบัณฑิตทั้ง ๓ สำนัก สำนักละ ๒ คน โดยมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๒ ปี การแต่งตั้งราชบัณฑิตเป็นที่ปรึกษา อยู่ในดุลยพินิจของนายก อุปนายก และเลขาธิการ

### หน้าที่ของคณะกรรมการที่ปรึกษา

- ให้คำปรึกษาแก่นายก อุปนายก และเลขาธิการในด้านบริหาร และอื่น ๆ
- ให้คำปรึกษาทางวิชาการแก่ข้าราชการประจำของราชบัณฑิตยสถาน
- ปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่ราชบัณฑิตยสถานมอบหมาย

### รายนามคณะกรรมการที่ปรึกษา

- หม่อมหลวงจิรายุ นพวงศ์ ปรธาณ
- นายไพฑูรย์ พงศะบุตร
- นายมานะ พิทยาภรณ์
- นายอดุลย์ วิริยเวชกุล
- นายกำจร มนูญปิฎ
- นายมนตรี ตราโมท

ทั้งนี้ มีรองเลขาธิการราชบัณฑิตยสถาน และนางสาวบุญธรรม กรานทอง นักวรรณศิลป์ ๖ ปฏิบัติหน้าที่เลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการตามลำดับ

### ผลการดำเนินงาน

- พิจารณาชื่อภาษาอังกฤษและคำอธิบายเครื่องราชอิสริยยศและเครื่องทรงพระพุทธรูปนามณีนรัตนปฏิมากร ตามที่กรมราชรักษ์ขอความอนุเคราะห์
- พิจารณาและให้ความเห็นแก่นายกรราชบัณฑิตยสถานเรื่องเสนอพระนามพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชเจ้ารับรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพ ประจำปี ๒๕๓๘ ซึ่งสำนักวิทยาศาสตร์เสนอ

๓. พิจารณาแปลชื่อวันสำคัญของชาติเป็นภาษาอังกฤษ
๔. พิจารณาชื่อคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ และคณะบรรณาธิการของราชบัณฑิตยสถานเป็นภาษาอังกฤษ
๕. พิจารณารายงานการศึกษาเรื่องสภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพของเยาวชน ของคณะกรรมการการศึกษาและวัฒนธรรม มูลนิธิฯ ตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย
๖. พิจารณาชื่อภาษาอังกฤษเครื่องราชอิสริยาภรณ์อันเป็นสิริยิ่งรามเกียรติ์ ลูกเสือสดุดีชั้นพิเศษ ตามที่สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีขอความอนุเคราะห์
๗. พิจารณาชื่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษภาพตราไปรษณียากร ภาพโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัฒนธรรม ภาพชุดทศชาติชาดก ชุดอุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร และชุดเกวียน ตามที่การสื่อสารแห่งประเทศไทยขอความอนุเคราะห์
๘. พิจารณาเรื่องที่นายบัญญัติ รุ่งเรือง ขอพระราชทานทูลเกล้าฯ ถวายไนต์เพลงไทยเล่ม ๑ และขอพระราชทานพระบรมราชวินิจฉัย ตามที่สำนักเลขาธิการเสนอให้พิจารณา
๙. พิจารณาแปลชื่อมูลนิธิสงเคราะห์พระภิกษุสามเณรและผู้ยากไร้ และสมาคมนักวิทยาศาสตร์และกิจกรรมพิเศษศูนย์เบาแส เป็นภาษาอังกฤษ ตามที่สมาคมฯ ขอความอนุเคราะห์

## สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง

### รายนามราชบัณฑิตและภาคีสมาชิกสำนักธรรมศาสตร์และการเมือง ราชบัณฑิตกิตติมศักดิ์

#### ประเภทสังคมศาสตร์

นายบุญมา วงศ์สวรรค์

#### ๑. ประเภทปรัชญา

สาขาวิชาจริยศาสตร์

สาขาวิชาอภิปรัชญา

สาขาวิชาตรรกศาสตร์

สาขาวิชาสุนทรียศาสตร์

สาขาวิชาญาณวิทยา

สาขาวิชาศาสนศาสตร์

ราชบัณฑิต จำนวน ๕ คน

-

นายวิทย์ วิศุทเวทย์

นายจำนงค์ ทองประเสริฐ

นายกิริติ บุญเจือ

นายสุนทร ณ รั้งสี

นายเสฐียรพงษ์ วรรณปก

ภาคีสมาชิก จำนวน ๔ คน

นายพินิจ รัตนกุล

นางฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์

นายปรีชา ช้างขวัญยืน

นางสิวลี ศิริไล

นายอดิศักดิ์ ทองบุญ

นายสิทธิ์ บุตรอินทร์

นายสนั่น ไชยานุกุล

ร.ท. บรรจบ บรรณรุจิ

#### ๒. ประเภทสังคมศาสตร์

สาขาวิชานิติศาสตร์ สาขากฎหมายมหาชน นายประยูร กาญจนดุล

นายมานะ พิทยาภรณ์

ราชบัณฑิต จำนวน ๑๐ คน

สาขาวิชานิติศาสตร์ สาขากฎหมายเอกชน	นายประภาคน์ อวยชัย
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ทั่วไป	นายนิคม จันทร์วิฑูร
สาขาวิชารัฐศาสตร์	นายอมร รักษาสัตย์
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์	นายชัยอนันต์ สมุทวนิช
สาขาวิชาภูมิศาสตร์ (ทางกายภาพ)	นายไพฑูรย์ พงศบุตร
สาขาวิชาภูมิศาสตร์ (ทางมนุษย์)	นายฉัตรชัย พงษ์ประยูร
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ (ทางวิทยวิธี)	นางสุนน อมรวิวัฒน์
สาขาวิชาสังคมวิทยา	นายจุมพล สวัสดิ์ยากร

ภาคีสมาชิก จำนวน ๑๙ คน

นายวิชิตวงศ์ ณ ป้อมเพชร  
 นายสมบุรณ์ สุขสำราญ  
 นายลิขิต ธีรเวคิน  
 นายไชยศ เหมะรัชตะ  
 นายประเสริฐ วิทยารัฐ  
 นายเสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์  
 นายเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม  
 นายสนั่น ปัทมะทิน  
 นายสมพร เทพสิทธิ์า  
 นายบวรศักดิ์ อูวรรณโณ  
 นายอำนาจ คัล้ายสังข์  
 นางโสภา ชปิลมันน์  
 นายนรนิติ เศรษฐบุตร  
 นายจิระโชค วีระสัย  
 นายวรุฒิ นีรัญรักษ์  
 นายชูศักดิ์ ศิรินิล  
 นายสงวน ลีวมโนมนต์  
 นายสมหวัง พิธิยานุวัฒน์  
 นายอนันต์ อนันตกุล

### ๓. ประเภทประวัติศาสตร์

สาขาวิชาประวัติศาสตร์สากล  
สาขาวิชาประวัติศาสตร์ไทย  
สาขาวิชาโบราณคดี

ราชบัณฑิต จำนวน ๓ คน

นางเพ็ญศรี ดุ๊ก  
นายณัฐวุฒิ สุทธิสงคราม  
นายประเสริฐ ณ นคร

ภาคีสมาชิก จำนวน ๖ คน

นางเพ็ชรี สุมิตร  
นางปิยนาด นุนนาค  
นายวุฒิวิชัย มุลศิลป์  
นายเชียม ฉายางาม  
นางสมร นิตินันท์ประภาศ  
นางอรุณรัตน์ วิเชียรเขียว

### ผลงานของสำนักธรรมศาสตร์และการเมือง

ในปี ๒๕๓๔ สำนักธรรมศาสตร์และการเมืองมีผลงานที่สำคัญ ดังนี้

- มีการประชุมสำนักธรรมศาสตร์และการเมือง จำนวน ๒๔ ครั้ง
- มีการบรรยายผลงานทางวิชาการ จำนวน ๒๔ ครั้ง
- รับภาคีสมาชิก จำนวน ๒ ราย คือ นายสนั่น ไชยานุกุล และ ร.ท. บรรจบ บรรณรุจิ

### ราชบัณฑิตและภาคีสมาชิกได้เสนอผลงานทางวิชาการต่อที่ประชุม สำนักฯ ดังนี้

ตุลาคม ๒๕๓๗

นายอมร รักษาสัตย์ ราชบัณฑิต บรรยายเรื่อง "การควบคุม  
รัฐบาลโดยสภาผู้แทนราษฎร"

นายชัยอนันต์ สมุทวณิช ราชบัณฑิต บรรยายเรื่อง "การ  
เปลี่ยนแปลงกับความรู้ในยุคโลกาภิวัตน์"

- พฤศจิกายน ๒๕๓๗ นายสมบุรณ์ สุขล้ำราญ ภาคีสมาชิก บรรยายเรื่อง "การปกครองท้องถิ่นญี่ปุ่น"
- นางสิวลี ศิริไล ภาคีสมาชิก บรรยายเรื่อง "การตายอย่างสงบสมศักดิ์ศรีของมนุษย์ตามวัฒนธรรมไทย"
- ธันวาคม ๒๕๓๗ นายวุฒิชัย มูลศิลป์ ภาคีสมาชิก บรรยายเรื่อง "เสนาบดีสภาในรัชกาลที่ ๕"
- นางเพ็ชรี สุมิตร ภาคีสมาชิก บรรยายเรื่อง "ชนหมู่น้อยในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน"
- มกราคม ๒๕๓๘ นายประยูร กาญจนกุล ราชบัณฑิต บรรยายเรื่อง "การปฏิรูปองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย"
- นายชูศักดิ์ ศิรินิล ภาคีสมาชิก บรรยายเรื่อง "คอรรัปชัน : มะเร็งร้ายของสังคมไทย"
- กุมภาพันธ์ ๒๕๓๘ นายสงวน ลีวโนมนต์ ภาคีสมาชิก บรรยายเรื่อง "ประเทศไทยกับระเบียบการค้าภายใต้องค์การการค้าโลก (GATT)"
- นายเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม ภาคีสมาชิก บรรยายเรื่อง "บทบาทของภาคเอกชนกับทิศทางการพัฒนาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘"
- มีนาคม ๒๕๓๘ นายสนั่น ปัทมะหิน ภาคีสมาชิก บรรยายเรื่อง "ยูเนสโก (UNESCO) ช่วยเหลือการศึกษาไทยอย่างไรบ้าง"
- นายวรนิติ เศรษฐบุตร ภาคีสมาชิก บรรยายเรื่อง "รัฐธรรมนูญเจ้าปัญหาที่มาและที่เป็นอยู่ของรัฐธรรมนูญ ๒๕๓๔ (แก้ไขเพิ่มเติม ๒๕๓๕ และแก้ไข พ.ศ. ๒๕๓๘)"
- เมษายน ๒๕๓๘ นายอนันต์ อนันตกุล ภาคีสมาชิก บรรยายเรื่อง "กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน"
- นายชัยอนันต์ สมุทวณิช ราชบัณฑิต บรรยายเรื่อง "อนาคตการเมืองไทย : วิถีมัชฌิมาในโลกปัจจุบัน"
- พฤษภาคม ๒๕๓๘ นายสมหวัง พิธิยานุวัฒน์ ภาคีสมาชิก บรรยายเรื่อง "สภามหาวิทยาลัยของรัฐ"
- นายประเสริฐ วิทยารัฐ ภาคีสมาชิก บรรยายเรื่อง "จูแรสสิก

- แดนอีสาน”
- มิถุนายน ๒๕๓๘ นายลิขิต ชีรเวทิน ภาควิชาสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา บรรยายเรื่อง “คลื่นลูกที่สามหรือคลื่นลูกผสม”  
นางไอลภา ซปีลมันน์ ภาควิชาสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา บรรยายเรื่อง “เฮดส์: มหันตภัยใกล้ตัว”
- กรกฎาคม ๒๕๓๘ นายนิคม จันทร์วิฑูร ราชบัณฑิต บรรยายเรื่อง “ความยากจนและการกระจายรายได้ของสังคมไทย”  
นายไชยยศ เหมะรัชตะ ภาควิชาสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา บรรยายเรื่อง “มิติใหม่ในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๘”
- สิงหาคม ๒๕๓๘ นายเสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์ ภาควิชาสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา บรรยายเรื่อง “ปรัชญา กิตติมศักดิ์”  
นายสมพร เทพสิทธา ภาควิชาสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา บรรยายเรื่อง “การพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาจิตใจ”
- กันยายน ๒๕๓๘ นายจิรโชค วีระสัย ภาควิชาสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา บรรยายเรื่อง “นวนิยายและยุคผ่านเลนนวนิยาย”  
นายจันทงค์ ทองประเสริฐ ราชบัณฑิต บรรยายเรื่อง “The Asiatic Society”

## สำนักวิทยาศาสตร์

### รายนามราชบัณฑิตและภาคีสมาชิกสำนักวิทยาศาสตร์

#### ๑. ประเภทวิทยาศาสตร์กายภาพ

สาขาวิชาฟิสิกส์

สาขาวิชาเคมี

สาขาวิชาดาราศาสตร์

สาขาวิชาธรณีวิทยา

ราชบัณฑิตจำนวน ๕ คน

นายศักดิ์ ศิริพันธุ์

นายบุญฤกษ์ จาฎามระ

นายกำจร มนูญปัจ

นายระวี ภาวิไล

นายไพยม อรัญยกานนท์

ภาคีสมาชิกจำนวน ๑๐ คน

นายสมภพ ไกรโรจนานันท์

นายสุชุม ศรีธัญรัตน์

นายพิเชษฐ์ วิริยะจิตรา<sup>๑</sup>

นายสุภาพ ภูประเสริฐ

นายศรีศักดิ์ จามรมาน

นายครรชิต มาลัยวงศ์

นางกฤษณา ชูติมา

นายวิชัย ธีวตระกูล

นายนิพนธ์ ทราชเพชร

นางมนูดี หังสพฤกษ์

#### ๒. ประเภทวิทยาศาสตร์ชีวภาพ

สาขาวิชาพฤกษศาสตร์

ราชบัณฑิตจำนวน ๕ คน

นายเต็ม สมิตินันทน์<sup>๒</sup>

<sup>๑</sup> ลาออก เมื่อวันที่ ๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๔

<sup>๒</sup> ลาออก เมื่อวันที่ ๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๔

<sup>๓</sup> ถึงแก่อนิจกรรม เมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๔

สาขาวิชาสัตววิทยา

นายธวัชชัย สันติสุข  
นายจำลอง เพ็งคล้าย  
นายทศพร วงศ์รัตน์  
นายสุธรรม อารีกุล

ภาคีสมาชิกจำนวน ๔ คน

นายโสภาส ขอนเขตต์  
นายวิสุทธิ์ ไบไม้  
นางมนีวรรณ กมลพัฒนา  
นางวงจันทร์ วงศ์แก้ว

### ๓. ประเภทวิทยาศาสตร์ประยุกต์

สาขาวิชาแพทยศาสตร์

ราชบัณฑิตจำนวน ๒๑ คน

นายสุด แสงวิเชียร<sup>๑</sup>  
นายอรรถสิทธิ์ เวรชาชีวะ  
นายวิศิษฎ์ สิทธิประชา  
นายอดุลย์ วิริยะแสงกุล  
นายยงยุทธ วัชรคุลย์  
นายสำราญ วัจนพันธ์  
นายประสิทธิ์ พุฒระกุล  
นายบูรณะ ขวลิตรำรง  
นายสมชัย บวรกิตติ  
นายปณต มิคะเสน  
พล. ต. กัลย์ ญูญชร ณ อยุธยา<sup>๒</sup>  
หลวงประสิทธิ์กมลย์

สาขาวิชาวิศวกรรมศาสตร์

<sup>๑</sup> ถึงแก่อนิจกรรม เมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๘

<sup>๒</sup> ถึงแก่อนิจกรรม เมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๘

สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การแพทย์  
สาขาวิชาเภสัชศาสตร์  
สาขาวิชาการประมง  
สาขาวิชาวนศาสตร์

นายปกรณ์ อตุลพันธุ์  
นายสิริลักษณ์ จันทร์วางศุ  
นายปรีดา วิบูลย์สวัสดิ์  
นายมงคล เดชนครินทร์  
นายสมศักดิ์ ดำรงค์เลิศ  
นายเรือน สมณะ  
นายวิเชียร จีรวงส์  
นายเปี่ยมศักดิ์ เมนะเศวต  
นายสง่า สรรพศรี

ภาคีสมาชิกจำนวน ๒๓ คน

นายประเสริฐ ทองเจริญ  
นายเวทิน นพนิตย์<sup>๑</sup>  
นายสุจินต์ จินายน<sup>๒</sup>  
นายสหัส บันทิตกุล<sup>๓</sup>  
นายไพบูลย์ สุทธิวรรณ<sup>๔</sup>  
นายสถิตย์ สิริสิงห์<sup>๕</sup>  
นายสงัน สุวรรณเลิศ  
นายนิวัตต์ ตารานันท์  
นายไพรัช ธีชัยพงษ์  
นายสันทัต ไรจนสุนทร  
นางประภาเพ็ญ สุวรรณ  
นายสมชาติ โสภณรณฤทธิ์  
นายสิทธิ ส. ศรีโสภาค

<sup>๑</sup> ลาออก เมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๘

<sup>๒,๓</sup> ลาออก เมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๘

<sup>๔</sup> ลาออก เมื่อวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๘

<sup>๕</sup> ลาออก เมื่อวันที่ ๘ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๘

นายนิพนธ์ พวงวรินทร์  
 นายวิฑูร โสตนานนท์<sup>๑</sup>  
 นายกฤษณ์ จาฎามระ  
 นายศุภชัย ไชยธีระพันธ์<sup>๒</sup>  
 นายวิชัย ต้นไพจิตร  
 นายสุรพล อิศระไกรศิลป์  
 นางสาวนิภา จรุงเวสม์  
 นายภาวิธ ทองโรจน์  
 นายวรวิทย์ อึ้งภากรณ์  
 นางศิริจันทร์ ทองประเสริฐ

## ผลงานของสำนักวิทยาศาสตร์

ในปี ๒๕๓๘ สำนักวิทยาศาสตร์มีผลงานที่สำคัญ ดังนี้

- มีการประชุมสำนักวิทยาศาสตร์ จำนวน ๒๓ ครั้ง
- มีการบรรยายและรายงานผลงานทางวิชาการ จำนวน ๒๖ เรื่อง
- จัดสัมมนาทางวิชาการร่วมกับสมาคมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย หัวข้อ "อนาคตการผลิตไฟฟ้า : ทางเลือกของประเทศ" เมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๘ ณ โรงแรมไฮลทวินทาวเวอร์ ถนนพระรามที่ ๖ ตัดใหม่ กรุงเทพมหานคร
- รับภาคีสมาชิก จำนวน ๖ ราย คือ นางมนูวดี หังสพฤกษ์ นางมณีวรรณ กมลพัฒนะ นายภาวิธ ทองโรจน์ นางวงจันทร์ วงศ์แก้ว นายวรวิทย์ อึ้งภากรณ์ และนางศิริจันทร์ ทองประเสริฐ

<sup>๑</sup> ลาออก เมื่อวันที่ ๒๗ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๘

<sup>๒</sup> ลาออก เมื่อวันที่ ๑๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๘

## ราชบัณฑิตและภาคีสมาชิกได้เสนอผลงานทางวิชาการต่อที่ประชุม สำนักฯ ดังนี้

- ตุลาคม ๒๕๓๗ นายอรรถสิทธิ์ เวชชาชีวะ ราชบัณฑิต บรรยายเรื่อง "กาพย์ กาพย์เหิน และการเมือง"  
นายมงคล เดชนครินทร์ ราชบัณฑิต บรรยายเรื่อง "สตาร์ทเตอร์แบบ อิเล็กทรอนิกส์"
- พฤศจิกายน ๒๕๓๗ นายครรชิต มาลัยวงศ์ ภาคีสมาชิก บรรยายเรื่อง "คอมพิวเตอร์กับการ เรียนรู้"  
นายสิทธิ ส. ศรีโสภาด ภาคีสมาชิก บรรยายเรื่อง "อัมพาตใบหน้า, ตาเหลือ, การเห็นซ้อนสอง, ตาบอดตาใส : ภาวะแทรกซ้อนจากการให้ ยาชาทางทันตกรรม"  
นายไพรัช ธัชยพงษ์ ภาคีสมาชิก บรรยายเรื่อง "การพัฒนาเทคโนโลยี สารสนเทศของไทย"  
นายสมภพ ไกรโรจนานันท์ ภาคีสมาชิก บรรยายเรื่อง "แนวคิดที่เกิด จากระบบคณิตศาสตร์"
- ธันวาคม ๒๕๓๗ นายไอลภาส ขอบเขตต์ ภาคีสมาชิก บรรยายเรื่อง "ผลกระทบต่อนักใน การพัฒนาบึงบอระเพ็ด"  
นายวิฑูร โสดานานท์ ภาคีสมาชิก บรรยายเรื่อง "การเลือกเพศทารก ในครรภ์ : ผลการศึกษาและข้อโต้แย้ง"  
นายไพยม อรัญยกานนท์ ราชบัณฑิต รายงานเรื่อง "ผลการสำรวจ แก๊สเรดอนในอาคารบ้านเรือน"
- มกราคม ๒๕๓๘ นายไพรัช ธัชยพงษ์ ภาคีสมาชิก บรรยายเรื่อง "ทางด่วนสารสนเทศ (Information Superhighway)"  
นายนิพนธ์ พงษ์วินทร์ ภาคีสมาชิก บรรยายเรื่อง "ภาวะสมองเสื่อม ปัญหาใหญ่ของไทยในอนาคต"
- กุมภาพันธ์ ๒๕๓๘ นายระวี ภาวิไล ราชบัณฑิต บรรยายเรื่อง "โลหวิทยาของอุกกาบาต บ้านร่องตู"  
นายสุภาพ ภูประเสริฐ ภาคีสมาชิก บรรยายเรื่อง "เงาะโลก"

- นายนิพนธ์ ทรายเพชร ภาควิชาชีววิทยา ภาควิชาสัตวบาล รายงานเรื่อง "ดาวหางชูเมกเกอร์-เลวี ๙ ชนดาวพฤหัสบดี"
- มีนาคม ๒๕๓๘ นายวิสุทธิ ไบไม้ ภาควิชาชีววิทยา ภาควิชาสัตวบาล รายงานเรื่อง "พันธุศาสตร์ของยุงก้นปล่องพาหะ"
- พฤษภาคม ๒๕๓๘ นายสิทธิ ส. ศรีโสภาค ภาควิชาชีววิทยา ภาควิชาสัตวบาล รายงานเรื่อง "มาดูลิ้นกินถั่ว"
- พฤษภาคม ๒๕๓๘ นายสุธรรม อารีกุล ราชบัณฑิต ภาควิชาสัตวบาล รายงานเรื่อง "ความรู้จากต่างประเทศเกี่ยวกับการพัฒนาการเกษตรของไทย"
- นายสันหัต โรจนสุนทร ภาควิชาชีววิทยา ภาควิชาสัตวบาล รายงานเรื่อง "การถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชนบท : ความจริงที่ควรทราบ"
- มิถุนายน ๒๕๓๘ นายสมศักดิ์ ดำรงค์เลิศ ราชบัณฑิต ภาควิชาสัตวบาล รายงานเรื่อง "การเพิ่มปริมาณการผลิตซิลิกาคุณภาพสูงจากแกลบ"
- นายสมชาติ โสภณวรรณฤทธิ์ ภาควิชาชีววิทยา ภาควิชาสัตวบาล รายงานเรื่อง "แนวทางการแก้ไขปัญหาวัวเปลือกขึ้น"
- กรกฎาคม ๒๕๓๘ นายสำราญ วังศ์พันธ์ ราชบัณฑิต ภาควิชาสัตวบาล รายงานเรื่อง "ต้อหิน"
- นายโอภาส ขอบเขตต์ ภาควิชาชีววิทยา ภาควิชาสัตวบาล รายงานเรื่อง "นกที่สูญพันธุ์และใกล้จะสูญพันธุ์ของประเทศไทย"
- สิงหาคม ๒๕๓๘ นายนิพนธ์ ทรายเพชร ภาควิชาชีววิทยา ภาควิชาสัตวบาล รายงานเรื่อง "สุริยุปราคา"
- นายธวัชชัย สันติสุข ราชบัณฑิต ภาควิชาสัตวบาล รายงานเรื่อง "สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี กับการทรงงานด้านพฤกษศาสตร์ระหว่างเสด็จเยือนสหราชอาณาจักร ระหว่างวันที่ ๕-๑๐ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๘"
- กันยายน ๒๕๓๘ นายเรณู สมณะ ราชบัณฑิต ภาควิชาสัตวบาล รายงานเรื่อง "Blood Supply of Nerve Ganglia"
- นางกฤษณา รุติมา ภาควิชาชีววิทยา ภาควิชาสัตวบาล รายงานเรื่อง "คนกับป่าอยู่ร่วมกันได้"

## สำนักศิลปกรรม

### รายนามราชบัณฑิตและภาควิชาสำนักศิลปกรรม

#### ราชบัณฑิตกิตติมศักดิ์

##### ประเภทวรรณศิลป์

หม่อมหลวงปิ่น มาลากุล

##### ๑. ประเภทวรรณศิลป์

สาขาวิชานิรุกติศาสตร์

สาขาวิชาวรรณกรรมพื้นเมือง

สาขาวิชาวรรณกรรมร้อยแก้ว

สาขาวิชาวรรณกรรมร้อยกรอง

สาขาวิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ

ราชบัณฑิต จำนวน ๕ คน

หม่อมหลวงจิรายุ นพวงศ์

นางจิตรเกษม สิบบุญเรือง

นายบัญญัติ บริสุทธิ์

นายศักดิ์ศรี แย้มนิตดา

พลตำรวจจัตวา หม่อมหลวงมานิจ ชุมสาย

ภาควิชา จำนวน ๑๒ คน

คุณหญิงกุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ

นางกาญจนา นาคสกุล

นางศรีสุรางค์ พูลทรัพย์

นางสีทษา พิณจิววดล

นางสาวนวรรณ พันธุ์เมธา

นางนิตยา เหล่าสุนทร

นายสมศีล ฉานวงศ์

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช)

นางกุลสุมา รัชชมนัน

นางสาวนิตยา กาญจนวรรณ

## ๒. ประเภทสถาปัตยกรรมศิลป์

สาขาวิชาศิลปะประยุกต์  
สาขาวิชาการออกแบบชุมชน

พันเอก วัชรระ คงอดิศักดิ์  
นางจินตนา ดำรงค์เลิศ

ราชบัณฑิต จำนวน ๒ คน  
พลเรือตรี สมภพ ภิรมย์  
นายไสว มงคลเกษม

ภาคีสมาชิก จำนวน ๖ คน  
นายสมใจ นิ่มเล็ก  
นายภิญโญ สุวรรณศิริ  
ร้อยตรี อภัย ฉะเตมิชิต  
ร้อยเอก กฤษฎา อรุณวงษ์ ณ ออยุธยา  
นายชลิตภากร วีรพลิน  
นายมดี ตั้งพานิช

## ๓. ประเภทจิตรศิลป์

สาขาวิชาดุริยางคศิลป์  
สาขาวิชาจิตรกรรม

ราชบัณฑิต จำนวน ๔ คน  
นายมนตรี ตราโมที  
นายไชแสง สุชะวัฒน์นะ  
นายประภิต บัวบุญย์  
นายสวัสดิ์ ตันติสุข

ภาคีสมาชิก จำนวน ๕ คน  
นายจุลทัศน์ พยาฆรานนท์  
นายประสิทธิ์ ถาวร  
นายบุญยงค์ เกตุคง  
นางเจริญใจ สุนทรวาทิน  
นายอัคนีย์ ชูอรุณ

<sup>๑</sup> ถึงแก่อนิจกรรม เมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๘

## ผลงานของสำนักศิลปกรรม

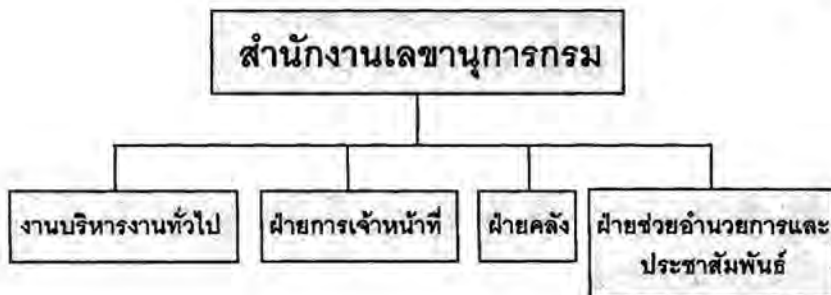
ในปี ๒๕๓๔ สำนักศิลปกรรมมีผลงานที่สำคัญ ดังนี้

- มีการประชุมสำนักศิลปกรรม จำนวน ๒๔ ครั้ง
- มีการบรรยายผลงานทางวิชาการ จำนวน ๒๒ เรื่อง
- รับภาคีสมาชิก จำนวน ๒ ราย คือ นายชลิตภากร วิรพลิน และ นายมดี ตั้งพานิช

## ราชบัณฑิตและภาคีสมาชิกได้เสนอผลงานทางวิชาการต่อที่ประชุมสำนักฯ ดังนี้

ตุลาคม ๒๕๓๗	นางสาวนงวรรณ พันธุมธธา ภาคีสมาชิก บรรยายเรื่อง "การเล่นกับภาษาของคนไทย"
	นางเจริญใจ สุนทรวาทิน ภาคีสมาชิก บรรยายเรื่อง "พระราชนิพนธ์ชั้นที่ดุชะฎีสังเวทยสมโภชพระพุทธมหามณีรัตนปฏิมากร"
พฤศจิกายน ๒๕๓๗	นายศักดิ์ศรี แย้มนัตตา ราชบัณฑิต บรรยายเรื่อง "วิเคราะห์สาวิตรี-นารีพิเศษสุดในวรรณคดีสั้นลกฤต"
	นายประกิจ บัวบุษย์ ราชบัณฑิต บรรยายเรื่อง "รุ่งอรุณก่อนการก่อกำเนิดพญานาคและพญามังกร"
ธันวาคม ๒๕๓๗	นางจิตระเกษม สีบุญเรือง ราชบัณฑิต บรรยายเรื่อง "กบในวรรณกรรมพื้นบ้าน"
	พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) ภาคีสมาชิก บรรยายเรื่อง "ความรู้เรื่องหนังสือมงคลทิพนี"
มกราคม ๒๕๓๘	นายจุลทัศน์ พยาฆรานนท์ ภาคีสมาชิก บรรยายเรื่อง "ภูมิปัญญาในศิลปะพื้นบ้าน"
	นายไสว มงคลเกษม ราชบัณฑิต บรรยายเรื่อง "การแสดงทัศนียภาพงานแสดงสถาปัตยกรรมด้วยระบบ CAD"
กุมภาพันธ์ ๒๕๓๘	นางศรีสุรางค์ พูลทรัพย์ ภาคีสมาชิก บรรยายเรื่อง "ความรู้และข้อคิดที่ได้รับจากการประชุมรวมวามณะนานาชาติครั้งที่ ๑๑ ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์"
	นางจิตระเกษม สีบุญเรือง ราชบัณฑิต บรรยายเรื่อง "ปรัวัฒนธรรมไทย"

- มีนาคม ๒๕๓๔ พันเอก วีระะ คงอดิศักดิ์ ภาคีสมาชิก บรรยายเรื่อง "หนังสือสอนพระพุทโศศาสนาแก่เด็ก (ภาค ๒)"
- เมษายน ๒๕๓๔ นายสมคิด ฉานวงศ์ ภาคีสมาชิก บรรยายเรื่อง "ไวยากรณ์จาริตนิยม"
- พฤษภาคม ๒๕๓๔ นายสมคิด ฉานวงศ์ ภาคีสมาชิก บรรยายเรื่อง "คำจีนในภาษาไทย" นายชลิตภากร วิรพลิน ภาคีสมาชิก บรรยายเรื่อง "สภาวะแวดล้อมของกรุงเทพมหานครในปัจจุบัน"
- มิถุนายน ๒๕๓๔ นายประภค บัวบุศย์ราชบัณฑิต บรรยายเรื่อง "ความงามของธรรมชาติช่วยรักษาภาวะสิ่งแวดล้อมอย่างไร" นางจินตนา ดำรงค์เลิศ ภาคีสมาชิก บรรยายเรื่อง "ปริศนาคำทาย"
- กรกฎาคม ๒๕๓๔ นายชลิตภากร วิรพลิน ภาคีสมาชิก บรรยายเรื่อง "มาตรการป้องกันน้ำเสียโดยวิธีการทางผังเมือง" นายไชนแสง สุชะวัฒน์ ราชบัณฑิต บรรยายเรื่อง "ดนตรีสมัยบาโรก"
- สิงหาคม ๒๕๓๔ นางศรีสุรางค์ พูลทรัพย์ ภาคีสมาชิก บรรยายเรื่อง "วรรณกรรมคนกรุง" นายอัศนีัย ซูอรุณ ภาคีสมาชิก บรรยายเรื่อง "ความหมายของศิลปะ"
- กันยายน ๒๕๓๔ นายสวัสดิ์ ดันติสุข ราชบัณฑิต บรรยายเรื่อง "จิตรกรรม" นางนิยะดา เหล่าสุนทร ภาคีสมาชิก บรรยายเรื่อง "การฟื้นฟูอักษรศาสตร์ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช"



## หน้าที่และความรับผิดชอบ

สำนักงานเลขาธิการกรมมีหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกบริหารราชการในด้านงานสารบรรณ งานธุรการ งานการเจ้าหน้าที่ งานการเงินการบัญชี งานประชาสัมพันธ์เผยแพร่และติดต่อต่างประเทศ และงานอื่น ๆ ที่มิใช่หน้าที่ของกองใดกองหนึ่งโดยเฉพาะ โดยแบ่งงานภายในดังนี้

๑. งานบริหารงานทั่วไป มีหน้าที่รับผิดชอบกับงานรับ-ส่ง ร่างโต้ตอบ จัดเก็บหนังสือและเอกสารต่าง ๆ ของราชการ ควบคุมดูแลหนังสือทั้งหมดที่ราชบัณฑิตยสถานจัดพิมพ์และจัดจำหน่ายหนังสือ จัดตารางการใช้ห้องประชุม ติดต่อประสานงานและอำนวยความสะดวกติดต่อกับหน่วยงานต่าง ๆ งานพิมพ์ จัดสำเนา ถ่ายเอกสาร และปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๒. ฝ่ายการเจ้าหน้าที่ มีหน้าที่รับผิดชอบในการวางแผนอัตรากำลัง การปรับปรุงระบบงาน การกำหนดตำแหน่งและอัตราเงินเดือน การสรรหา การบรรจุแต่งตั้ง การเลื่อนขั้นเงินเดือน การจัดทำทะเบียนประวัติ การลาศึกษา ฝึกอบรม ดูงาน การขอเครื่องราชอิสริยาภรณ์ การดำเนินการทางวินัย งานสวัสดิการ งานฝึกอบรมและพัฒนาข้าราชการ การออกจากราชการ และบำเหน็จ บำนาญ

๓. ฝ่ายคลัง มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการบริหารงานด้านการคลัง ทั้งเงินงบประมาณและเงินนอกงบประมาณ ตรวจสอบ จัดทำบัญชีราชการ งบเดือน งบดุล รายงานและสถิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการคลัง ดำเนินการจัดซื้อ จัดหาวัสดุ ครุภัณฑ์และงานจ้าง ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ ควบคุมดูแลยานพาหนะ อาคารสถานที่และครุภัณฑ์ของราชบัณฑิตยสถาน

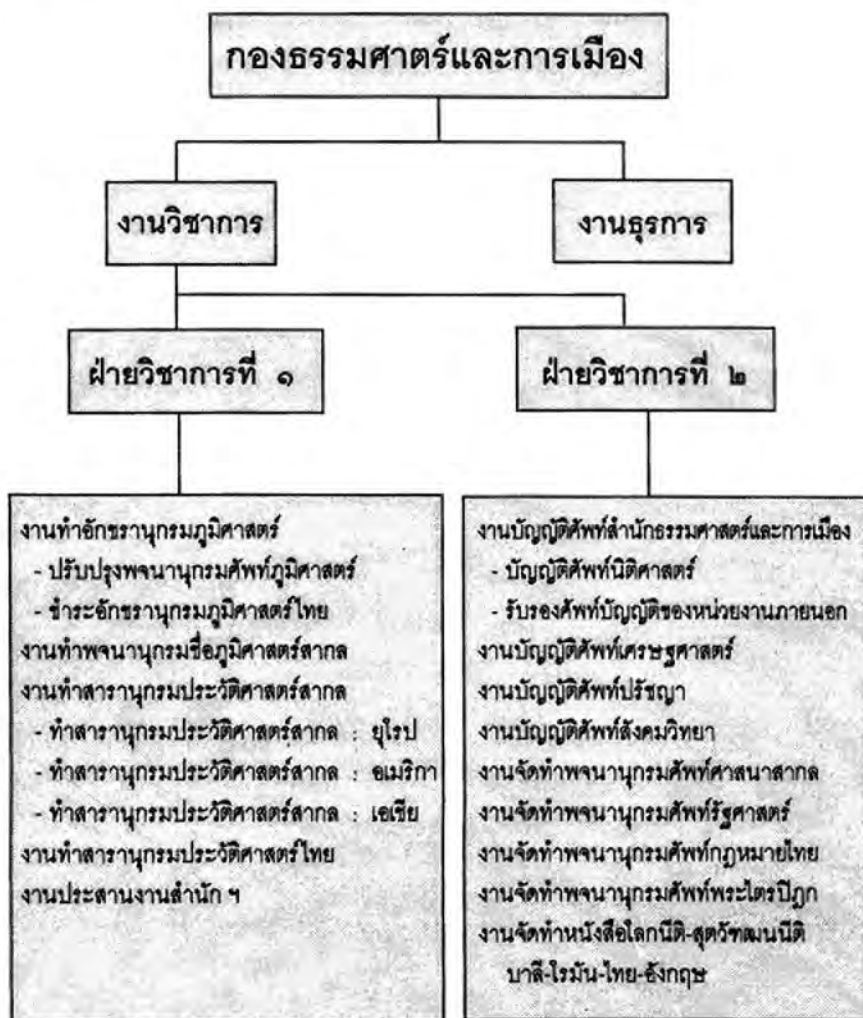
๔. ฝ่ายช่วยอำนวยความสะดวกและประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่เกี่ยวกับงานเลขานุการของผู้บริหารและรับผิดชอบในการวางแผนงานประชาสัมพันธ์ เพื่อเผยแพร่กิจกรรมและผลงานของราชบัณฑิตยสถาน จัดทำข่าวสารความรู้ในด้านต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการประชาสัมพันธ์ ติดต่อประสานงาน แลกเปลี่ยนหนังสือ เอกสาร และข้อมูลข่าวสารกับสถาบันและองค์กรต่าง ๆ ทั้งในและนอกประเทศที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของราชบัณฑิตยสถาน รวมทั้งงานด้านห้องสมุด ด้านศิลปกรรม และไอทีทัศน์

งานของสำนักงานเลขานุการกรมมีลักษณะเป็นหน่วยงานสนับสนุน (Auxiliary) รับผิดชอบอำนวยความสะดวกการบริหารราชการต่าง ๆ ในด้านทรัพยากรทางการบริหาร กำลังการเงิน วัสดุอุปกรณ์และอื่น ๆ โดยมีหลักการที่จะสนองนโยบายและสนับสนุนงานวิชาการ ซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลักขององค์กรให้บรรลุเป้าหมายและเกิดประโยชน์สูงสุด การดำเนินงานที่ผ่านมาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีความคล่องตัว เพราะสายการบังคับบัญชาสั้น มีเอกภาพ ช่วงการควบคุมเหมาะสม การจัดระบบงานและกระบวนการบริหารไม่ยุ่งยากซับซ้อน สะดวกต่อการควบคุมและกำกับดูแล อีกทั้งหน้าที่และเป้าหมายในการทำงานของแต่ละฝ่ายมีความชัดเจนและมีกำหนดเวลาดำเนินการที่ค่อนข้างแน่นอน ทำให้งานทางด้านวิชาการของราชบัณฑิตยสถานดำเนินไปอย่างราบรื่นไม่ติดขัด

## ผลการดำเนินงานในรอบปีที่ผ่านมาโดยสรุปคือ

๑. รับ-ส่งเอกสารกับหน่วยงานภายนอกประมาณ ๑๕,๒๐๐ เรื่อง
๒. จำหน่ายหนังสือต่าง ๆ ที่ราชบัณฑิตยสถานจัดพิมพ์ประมาณ ๑๒๐,๐๐๐ เล่ม
๓. รับสมัครสมาชิกวารสารราชบัณฑิตยสถาน
๔. เสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ประจำปีให้แก่ราชบัณฑิตข้าราชการและลูกจ้างประจำในสังกัด สํารวจและส่งคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ของผู้ที่ได้รับพระราชทานชั้นสูงขึ้น
๕. บรรจุแต่งตั้ง เลื่อนระดับ และปรับเงินเดือนข้าราชการและลูกจ้างประจำในสังกัด
๖. รับสมัครและจัดสอบแข่งขันเพื่อบรรจุบุคคลเข้ารับราชการเป็นข้าราชการและลูกจ้างประจำ รวม ๓ ครั้ง

๗. เบิกจ่ายเบี้ยประชุมเป็นค่าตอบแทนให้แก่คณะกรรมการวิชาการต่าง ๆ จำนวน ๔๕ คณะ เป็นเงินปีละประมาณ ๕,๖๐๐,๐๐๐ บาท
๘. ดำเนินการประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข่าวสารข้อมูลผ่านสื่อมวลชนในรูปของวารสารสิ่งพิมพ์ จัดหมายข่าว รวมทั้งการอภินิมิตนาการเอกสารแก่หน่วยงานการศึกษา และองค์กรอื่น ๆ ตลอดจนการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลกับองค์การปราชญ์ในต่างประเทศ



## หน้าที่และความรับผิดชอบ

๑. ส่งเสริม สนับสนุนการค้นคว้า และผลิตงานทางวิชาการในลักษณะของการแต่ง แปล และเรียบเรียงเอกสาร หรือตำรา การบัญญัติศัพท์ การจัดทำหนังสืออ้างอิง ประเภทพจนานุกรม สารานุกรม อักษรานุกรม ตามขอบเขตของประเภทปรัชญา สังคมศาสตร์ และประวัติศาสตร์

๒. ประสานงานกับสำนักธรรมศาสตร์และการเมือง ราชบัณฑิต และภาคีสมาชิกในสำนัก เพื่อรับปฏิบัติงานและสนองงานทั้งทางวิชาการ และงานธุรการของสำนัก ราชบัณฑิต และภาคีสมาชิกของสำนัก

๓. ให้คำปรึกษาแนะนำและเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

๔. แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ตลอดจนเอกสารและข้อมูลในสาขาวิชาที่อยู่ในหน้าที่ของกอง กับองค์การ สถาบัน และหน่วยงานทางวิชาการทั้งในและนอกประเทศ

## ๑. งานทำอักษรานุกรมภูมิศาสตร์

ดำเนินงานโดยคณะกรรมการทำอักษรานุกรมภูมิศาสตร์ ซึ่งคณะรัฐมนตรีเป็นผู้แต่งตั้ง ได้จัดพิมพ์อักษรานุกรมภูมิศาสตร์ไทยไปแล้ว รวม ๓ ครั้ง และจัดพิมพ์พจนานุกรมศัพท์ภูมิศาสตร์ อังกฤษ-ไทย ไปแล้ว รวม ๓ ครั้ง ปัจจุบันคณะกรรมการ กำลังดำเนินการแก้ไขปรับปรุงเพิ่มเติมงานทั้งสองเพื่อการจัดพิมพ์เผยแพร่ต่อไป

### ผลการดำเนินงาน

๑. มีการประชุมรวม ๔๕ ครั้ง
๒. พิจารณาปรับปรุงและเพิ่มเติมศัพท์ภูมิศาสตร์พร้อมบทนิยาม อักษร H จำนวน ๓๐๐ คำ
๓. พิจารณาแก้ไขปรับปรุงชื่อทางภูมิศาสตร์ไทย อักษร ป จำนวน ๖๕๐ ชื่อ และพิจารณาบททวนชื่อทางภูมิศาสตร์ไทย อักษร ฆ-ช จำนวน ๑,๒๕๐ ชื่อ

## ๒. งานทำพจนานุกรมชื่อภูมิศาสตร์สากล

ดำเนินงานโดยคณะกรรมการทำพจนานุกรมชื่อภูมิศาสตร์สากล ซึ่งคณะรัฐมนตรีเป็นผู้แต่งตั้ง มีหน้าที่เก็บรวบรวมชื่อภูมิศาสตร์ เช่น ชื่อทวีป ประเทศ เมือง มหาสมุทร

แม่น้ำ ภูเขา อ่าว ทะเล ทะเลสาบ ที่สำคัญ ๆ ของประเทศ และดินแดนต่าง ๆ ทั่วโลก ตามลำดับอักษร A-Z และกำหนดวิธีเขียนเป็นภาษาไทย แล้วจัดทำคำอธิบายชื่อภูมิศาสตร์ นั้น ๆ ว่าเป็นอะไร อยู่ที่ไหน มีความสำคัญอย่างไร คณะกรรมการฯ ได้จัดประชุมครั้งแรกเมื่อวันที่ ๙ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๖

### ผลการดำเนินงาน

๑. มีการประชุมรวม ๒๒ ครั้ง
๒. พิจารณากำหนดชื่อพร้อมคำอธิบาย อักษร A-B จำนวน ๖๐๐ คำ และพิจารณากำหนดชื่อรัฐ จำนวน ๔๐๐ คำ

### ๓. งานทำสารานุกรมประวัติศาสตร์สากล

ดำเนินงานโดยคณะบรรณาธิการทำสารานุกรมประวัติศาสตร์สากล ซึ่งได้เปลี่ยนแปลงสถานภาพจากคณะกรรมการทำสารานุกรมประวัติศาสตร์สากล และได้รับแต่งตั้งจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๑ มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดทำสารานุกรมประวัติศาสตร์สากล ภูมิภาคยุโรป, ภูมิภาคอเมริกา และภูมิภาคเอเชีย โดยได้เก็บศัพท์ประวัติศาสตร์สากลสมัยใหม่ทุกภูมิภาคของโลก อักษร A-Z และเขียนคำอธิบายศัพท์ตามแบบสารานุกรม แบ่งการทำงานเป็น ๓ กลุ่ม เพื่อสามารถทำงานไปพร้อม ๆ กัน คือ

กลุ่มที่ ๑ กลุ่มบรรณาธิการทำสารานุกรมประวัติศาสตร์สากลภูมิภาคยุโรป ทำหน้าที่เก็บศัพท์และเขียนคำอธิบายศัพท์ในภูมิภาคยุโรป ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และแอฟริกา

กลุ่มที่ ๒ กลุ่มบรรณาธิการทำสารานุกรมประวัติศาสตร์สากลภูมิภาคอเมริกา ทำหน้าที่เก็บศัพท์และเขียนคำอธิบายศัพท์ในภูมิภาคอเมริกาและลาตินอเมริกา

กลุ่มที่ ๓ กลุ่มบรรณาธิการทำสารานุกรมประวัติศาสตร์สากลภูมิภาคเอเชีย ทำหน้าที่เก็บศัพท์และเขียนคำอธิบายศัพท์ในภูมิภาคเอเชีย

คณะบรรณาธิการฯ ได้จัดทำสารานุกรมประวัติศาสตร์สากลสมัยใหม่ : ยุโรป เล่ม ๑ อักษร A-B จัดพิมพ์เผยแพร่ไปแล้วเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๑ และจัดพิมพ์สารานุกรมประวัติศาสตร์สากลสมัยใหม่ : ยุโรป เล่ม ๒ อักษร C-D เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๗ และสารานุกรมประวัติศาสตร์สากล : สหรัฐอเมริกา เล่ม ๑ อักษร A-B เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๘

### ผลการดำเนินงาน

งานทำสารานุกรมประวัติศาสตร์สากล : ยุโรป

๑. มีการประชุมรวม ๒๑ ครั้ง
๒. พิจารณาคำอธิบายศัพท์ จำนวน ๒๔ คำ

งานทำสารานุกรมประวัติศาสตร์สากล : อเมริกา

๑. มีการประชุมรวม ๒๒ ครั้ง
๒. พิจารณาคำอธิบายศัพท์ จำนวน ๑๕ คำ

งานทำสารานุกรมประวัติศาสตร์สากล : เอเชีย

๑. มีการประชุมรวม ๓๙ ครั้ง
๒. พิจารณาคำอธิบายศัพท์ จำนวน ๔๔ คำ

### ๔. งานทำสารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย

ดำเนินงานโดยคณะบรรณาธิการทำสารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย ซึ่งได้รับแต่งตั้งเมื่อวันที่ ๒๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๒๙ มีหน้าที่รับผิดชอบการจัดทำสารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย และได้ดำเนินการพิจารณาแก้ศัพท์ประวัติศาสตร์และโบราณคดีของไทย ตั้งแต่ก่อนสมัยสุโขทัยจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์และจัดเรียงตามลำดับอักษร และแบ่งกันรับผิดชอบในการเขียนคำอธิบายศัพท์ แล้วร่วมกันพิจารณาแก้ไขคำอธิบายศัพท์นั้นให้ถูกต้องสมบูรณ์

#### ผลการดำเนินงาน

๑. มีการประชุมรวม ๑๔ ครั้ง
๒. พิจารณาคำอธิบายศัพท์ อักษร ข-ค จำนวน ๒๑ คำ

คณะบรรณาธิการฯ ได้จัดพิมพ์สารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย อักษร ก ออกเผยแพร่ใน พ.ศ. ๒๕๓๗

### ๕. งานบัญญัติศัพท์สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง

ดำเนินงานโดยคณะกรรมการบัญญัติศัพท์สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง ซึ่งคณะรัฐมนตรีเป็นผู้แต่งตั้ง เพื่อพิจารณابัญญัติศัพท์และจัดให้มีการบัญญัติศัพท์วิชาการในสาขาวิชาที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักธรรมศาสตร์และการเมือง โดยให้มีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการขึ้น เพื่อพิจารณาและบัญญัติศัพท์เฉพาะสาขาวิชา และพิจารณารับรอง

ศัพท์ซึ่งคณะกรรมการบัญญัติศัพท์เฉพาะสาขาได้บัญญัติมาแล้ว

งานที่คณะกรรมการฯ ได้พิจารณารับรองและพิมพ์เผยแพร่แล้ว ได้แก่ ศัพท์บัญญัติรัฐศาสตร์และพจนานุกรมศัพท์ปรัชญา ส่วนงานที่กำลังพิจารณาอยู่ ได้แก่ งานบัญญัติศัพท์นิติศาสตร์ โดยเก็บศัพท์นิติศาสตร์ภาษาต่างประเทศมาบัญญัติศัพท์เป็นภาษาไทย ตั้งแต่อักษร A และงานพิจารณารับรองศัพท์ประชากรศาสตร์ของสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

### ผลการดำเนินงาน

๑. มีการประชุมเพื่อพิจารณาศัพท์นิติศาสตร์รวม ๒๔ ครั้ง
๒. พิจารณابัญญัติศัพท์นิติศาสตร์ อักษร S-T จำนวน ๕๕๗ คำ
๓. มีการประชุมเพื่อพิจารณาทบทวนศัพท์ประชากรศาสตร์รวม ๒๓ ครั้ง จำนวน ๕๕๘ คำ
๔. พิจารณابัญญัติศัพท์ที่มีผู้หามา จำนวน ๕ คำ

### ๖. งานบัญญัติศัพท์เศรษฐศาสตร์

ดำเนินงานโดยคณะกรรมการบัญญัติศัพท์เศรษฐศาสตร์ ซึ่งเปลี่ยนสถานภาพมาจากคณะกรรมการบัญญัติศัพท์เศรษฐศาสตร์ และได้รับแต่งตั้งจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๘ มีหน้าที่จัดเก็บและประมวลศัพท์เศรษฐศาสตร์และศัพท์ที่เกี่ยวข้องมาบัญญัติศัพท์ภาษาไทย พร้อมทั้งจัดทำคำอธิบายโดยสังเขปในรูปพจนานุกรม

### ผลการดำเนินงาน

๑. มีการประชุมรวม ๒๔ ครั้ง
๒. พิจารณابัญญัติศัพท์เศรษฐศาสตร์ อักษร M จำนวน ๔๘๕ คำ
๓. พิจารณารับรองอรรถาภิธานศัพท์เศรษฐศาสตร์ของธนาคารแห่งประเทศไทย อักษร A-C จำนวน ๒๗๐ คำ
๔. พิจารณابัญญัติศัพท์ที่มีผู้หามา จำนวน ๑๑ คำ

## ๗. งานบัญญัติศัพท์ปรัชญา

ดำเนินงานโดยคณะกรรมการบัญญัติศัพท์ปรัชญา ซึ่งคณะรัฐมนตรีเป็นผู้แต่งตั้ง เมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ เพื่อรวบรวมศัพท์ปรัชญาสาขาต่าง ๆ ทุกสมัย ทั้งปรัชญาตะวันออกและปรัชญาตะวันตกมาบัญญัติศัพท์ภาษาไทย พร้อมทั้งจัดทำคำอธิบายโดยสังเขป ในรูปพจนานุกรม และปรับปรุงพจนานุกรมศัพท์ปรัชญา อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ที่ได้จัดพิมพ์เผยแพร่ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๒ ให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางวิชาการ ได้ประชุมครั้งแรกเมื่อวันที่ ๑๗ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๔

### ผลการดำเนินงาน

๑. มีการประชุมรวม ๖ ครั้ง
๒. พิจารณาคัดเลือกศัพท์ปรัชญา อักษร A-K จำนวน ๕๓๒ คำ

## ๘. งานบัญญัติศัพท์สังคมวิทยา

ดำเนินงานโดยคณะกรรมการบัญญัติศัพท์สังคมวิทยา ซึ่งคณะรัฐมนตรีเป็นผู้แต่งตั้ง เมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ เพื่อรวบรวมศัพท์สังคมวิทยาและศัพท์ที่เกี่ยวข้อง มาบัญญัติศัพท์ภาษาไทย พร้อมทั้งจัดทำคำอธิบายโดยสังเขปในรูปพจนานุกรม และปรับปรุงพจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ที่ได้จัดพิมพ์เผยแพร่ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๒๔ ให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางวิชาการ ได้ประชุมครั้งแรกเมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๔

### ผลการดำเนินงาน

๑. มีการประชุมรวม ๖ ครั้ง
๒. พิจารณานบัญญัติศัพท์และบทนิยามศัพท์สังคมวิทยา จำนวน ๕ คำ

## ๙. งานจัดทำพจนานุกรมศัพท์ศาสนาสากล

ดำเนินงานโดยคณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์ศาสนาสากล ซึ่งคณะรัฐมนตรีเป็นผู้แต่งตั้ง เมื่อวันที่ ๒๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๖ เพื่อจัดเก็บและประมวลศัพท์ศาสนา

ภาษาต่างประเทศของทุกศาสนาบัญญัติเป็นภาษาไทยและนิยามความหมาย เมื่อจัดทำต้นฉบับเสร็จเรียบร้อยแล้ว ส่งเวียนให้สถาบันทางศาสนาและสถาบันการศึกษาพิจารณาให้ความคิดเห็น เพื่อใช้ประกอบในการพิจารณาทบทวนก่อนจัดตีพิมพ์เผยแพร่ต่อไป

#### ผลการดำเนินงาน

๑. มีการประชุมรวม ๒๔ ครั้ง
๒. พิจารณابัญญัติศัพท์และบทนิยามศัพท์ จำนวน ๒๓ คำ

#### ๑๐. งานจัดทำพจนานุกรมศัพท์รัฐศาสตร์

ดำเนินงานโดยคณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์รัฐศาสตร์ ซึ่งเปลี่ยนสถานภาพมาจากคณะอนุกรรมการบัญญัติศัพท์รัฐศาสตร์ และได้รับแต่งตั้งจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๓ ให้พิจารณาจัดทำบทนิยามศัพท์รัฐศาสตร์ที่ได้จัดทำไว้แล้ว และเก็บคำเพิ่มเติมตามความเห็นสมควร คณะกรรมการฯ ได้ประชุมครั้งแรกเมื่อวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๓ ได้พิจารณาแก้ไขปรับปรุงศัพท์รัฐศาสตร์ใหม่เพื่อจัดพิมพ์เผยแพร่เป็นครั้งที่ ๒ ในปีงบประมาณ ๒๕๓๖

#### ผลการดำเนินงาน

๑. มีการประชุมรวม ๒๓ ครั้ง
๒. พิจารณบทนิยามศัพท์รัฐศาสตร์ อักษร C จำนวน ๑๐๗ คำ
๓. พิจารณابัญญัติศัพท์ที่มีผู้นำหรือมา จำนวน ๔ คำ

#### ๑๑. งานจัดทำพจนานุกรมศัพท์กฎหมายไทย

ดำเนินงานโดยคณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์กฎหมายไทย ซึ่งคณะรัฐมนตรีเป็นผู้แต่งตั้งเมื่อวันที่ ๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๒ โดยมีหน้าที่พิจารณาแก้ไขปรับปรุงบทนิยามศัพท์กฎหมายไทยทั้งหมดที่ปรากฏในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ให้ถูกต้องสมบูรณ์และทันสมัยยิ่งขึ้น เพื่อช่วยในการปรับปรุงพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ด้วย และเพื่อจัดทำพจนานุกรมศัพท์กฎหมายไทยขึ้นโดยเฉพาะอีกเล่มหนึ่ง โดยเก็บศัพท์กฎหมายไทยเพิ่มเติมทุกสาขาให้มากที่สุด แล้วจัดทำบทนิยามให้ถูกต้องสมบูรณ์

### ผลการดำเนินงาน

๑. มีการประชุมรวม ๒๔ ครั้ง
๒. พิจารณาบททวนบทนิยามศัพท์ จำนวน ๓๑ คำ
๓. จัดพิมพ์พจนานุกรมศัพท์ภาษาไทย อักษร ก-ฮ ออกเผยแพร่ (เฉพาะศัพท์กฎหมายไทยที่พิจารณาแก้ไขปรับปรุงที่ได้รับรวบรวมไว้ในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน)
๔. พิจารณาบทนิยามศัพท์กฎหมายไทย อักษร ก-ป จำนวน ๒๗๘ คำ
๕. พิจารณาความหมายของคำที่มีผู้หารือมา จำนวน ๔ คำ

### ๑๒. งานจัดทำพจนานุกรมศัพท์พระไตรปิฎก

ดำเนินงานโดยคณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์พระไตรปิฎก ซึ่งคณะรัฐมนตรีเป็นผู้แต่งตั้งเมื่อวันที่ ๑๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๖ เพื่อจัดเก็บและประมวลศัพท์จากพระไตรปิฎก คือ พระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก และพระอภิธรรมปิฎก ตั้งแต่อักษร อ-ห มาแปลเป็นภาษาไทย และจัดทำคำอธิบายโดยสังเขป พร้อมยกตัวอย่างข้อความที่ศัพท์นั้นปรากฏอยู่ โดยเริ่มพิจารณาศัพท์พระไตรปิฎกตั้งแต่ อักษร อ

### ผลการดำเนินงาน

๑. มีการประชุมรวม ๒๖ ครั้ง
๒. พิจารณาคำแปลศัพท์และบทนิยามศัพท์ รวม ๔๔ คำ

### ๑๓. งานประสานงานสำนักธรรมศาสตร์และการเมือง

ประสานงานกับราชบัณฑิต และภาคีสมาชิกของสำนักธรรมศาสตร์และการเมือง เพื่อรับปฏิบัติงานและสนองงานของสำนักธรรมศาสตร์และการเมืองทั้งในด้านวิชาการและธุรการ จัดให้มีการบรรยายผลงานทางวิชาการในการประชุมสำนัก และเผยแพร่ผลงานของราชบัณฑิตและภาคีสมาชิกให้แพร่หลาย ประสานงานระหว่างสำนักธรรมศาสตร์และการเมืองกับผู้บริหารและสำนักอื่น ๆ คณะกรรมการ คณะอนุกรรมการของราชบัณฑิตยสถาน และหน่วยงานภายนอก

**ผลการดำเนินงาน**

๑. มีการประชุมราชบัณฑิตและภาคีสมาชิก สำนักธรรมศาสตร์และการเมืองรวม ๒๔ ครั้ง
๒. มีการบรรยายผลงานทางวิชาการ จำนวน ๒๔ เรื่อง
๓. พิมพ์เอกสารประกอบการบรรยายผลงานทางวิชาการเพื่อเผยแพร่ จำนวน ๒๔ เรื่อง
๔. รวบรวมและจัดเก็บผลงานทางวิชาการที่ราชบัณฑิตและภาคีสมาชิก เสนอต่อสำนักฯ จำนวน ๒๔ เรื่อง
๕. ดำเนินการเกี่ยวกับการรับสมัครภาคีสมาชิก จำนวน ๒ ราย

## คณะกรรมการต่าง ๆ

### ๑. คณะกรรมการทำอักษรานุกรมภูมิศาสตร์

- |   |               |
|---|---------------|
| ๑. เลขานุการราชบัณฑิตยสถาน  | ที่ปรึกษา     |
| ๒. นายไพฑูรย์ พงคะบุตร  | ประธานกรรมการ |
| ๓. ผู้แทนกรมการปกครอง<br>(นายวิรัช ธีรพันธุ์เมธี)   | กรรมการ       |
| ๔. ผู้แทนกรมชลประทาน<br>(นายณรงค์ ไสภาค<br>ร้อยตรี พล รัชชทอง)  | กรรมการ       |
| ๕. ผู้แทนกรมทรัพยากรธรณี<br>(นางอรกุล โศภการวิจารณ์<br>นางเบญจวรรณ จารุกัลล์)                           | กรรมการ       |
| ๖. ผู้แทนกรมทางหลวง<br>(นายธีระชาติ รื่นไกรฤกษ์<br>นายสมหวัง ช่างสุวรรณ)                                | กรรมการ       |
| ๗. ผู้แทนกรมอุทกศาสตร์<br>(นาวาเอก เสน่ห์ สุนทรมงคล<br>นาวาโท ณรงค์ นาคอน)                              | กรรมการ       |
| ๘. ผู้แทนกรมอุตุนิยมวิทยา<br>(นายสมบัติ เจริญวงศ์<br>นางมันทนา พุกกะวัน)                                | กรรมการ       |
| ๙. ผู้แทนกรมแผนที่ทหาร<br>(พันเอก พยงค์ ทิมเจริญ)   | กรรมการ       |
| ๑๐. ผู้แทนคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย<br>(นายสุรศักดิ์ ศิริโพบูลย์สินธ์<br>นางผ่องศรี จันท้าว) | กรรมการ       |

- |     |  |                            |
|-----|--|----------------------------|
| ๑๑. | ผู้แทนมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร<br>(นายกวี วรกวิน<br>นางทัศนีย์ ศิริปโชติ) | กรรมการ                    |
| ๑๒. | ผู้แทนกรมป่าไม้<br>(นายชวลิต นิยมธรรม<br>นางก่องกานดา ชยามฤต)                          | กรรมการ                    |
| ๑๓. | ผู้แทนกรมพัฒนาที่ดิน<br>(นายสุนันท์ คุณาภรณ์)  | กรรมการ                    |
| ๑๔. | นางสุจิตรา กลิ่นเกษร   | กรรมการ                    |
| ๑๕. | ผู้อำนวยการกองธรรมศาสตร์และการเมือง  | กรรมการ                    |
| ๑๖. | เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน<br>(นางสาวผ่องพรรณ มีคุณเยี่ยม)                              | กรรมการและเลขานุการ        |
| ๑๗. | เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน<br>(นางจำเรียง จันทร์ประภา)                                  | กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ |

## ๒. คณะกรรมการทำพจนานุกรมชื่อภูมิศาสตร์สากล

- |    |  |               |
|----|--|---------------|
| ๑. | เลขาธิการราชบัณฑิตยสถาน  | ที่ปรึกษา     |
| ๒. | นายไพฑูรย์ พงศบุญตร  | ประธานกรรมการ |
| ๓. | ผู้แทนกระทรวงการต่างประเทศ<br>(นายวิสูตร ตูยานนท์<br>นายจักรพัทธ์ ตลาริกา) | กรรมการ       |
| ๔. | ผู้แทนกรมแผนที่ทหาร<br>(พันเอก วิรัช ยิ้มเจริญ<br>พันโท พิระศักดิ์ อุ่นอก) | กรรมการ       |
| ๕. | ผู้แทนกรมการปกครอง<br>(นายเสรี ศรีหะไตร<br>นายเลอสรวง จันทร์ฉาย)           | กรรมการ       |

- |  |                            |
|--|----------------------------|
| ๖. ผู้แทนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย<br>(นางดวงพร นพคุณ<br>นายนิโรธม์ ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา)          | กรรมการ                    |
| ๗. ผู้แทนมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร<br>(นายกวี วรรกสิน<br>นางวีรวรรณ กิตติศักดิ์) | กรรมการ                    |
| ๘. ผู้แทนมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์<br>(นางมาตริณี รัชชตานนท์ชัย<br>นายสากล สถิตวิทยานันท์)      | กรรมการ                    |
| ๙. ผู้แทนมหาวิทยาลัยรามคำแหง<br>(นายสำราญ สมบูรณ์ผล<br>นายชูศักดิ์ คงคานนท์)                 | กรรมการ                    |
| ๑๐. ผู้แทนมหาวิทยาลัยศิลปากร<br>(ว่าที่ ร.ต. ประยูร ตาศรี<br>นายวิชัย ศรีคำ)                 | กรรมการ                    |
| ๑๑. นายฉัตรชัย พงศ์ประยูร  | กรรมการ                    |
| ๑๒. นายประเสริฐ วิทยารัฐ   | กรรมการ                    |
| ๑๓. ผู้อำนวยการกองธรรมศาสตร์และการเมือง  | กรรมการ                    |
| ๑๔. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน<br>(นางสาวผ่องพรรณ มีคุณเยี่ยม)                                | กรรมการและเลขานุการ        |
| ๑๕. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน<br>(นางจำเรียง จันทระประภา)                                    | กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ |

### ๓. คณะบรรณาธิการทำสารานุกรมประวัติศาสตร์สากล

- |                       |                     |
|-----------------------|---------------------|
| ๑. นายกราชบัณฑิตยสถาน | ที่ปรึกษา           |
| ๒. นางเพ็ญศรี ดุ๊ก    | ประธานคณะบรรณาธิการ |

๓. นางสาวสมใจ ไพโรจน์ธีระรัชต์	บรรณาธิการ	} ภูมิภาคยุโรป
๔. นางสาวชาคริต ชุ่มวิมลนะ	บรรณาธิการ	
๕. นายอนันต์ชัย เลานะพันธุ	บรรณาธิการ	
๖. นายสัญญาชัย สุวังบุตร	บรรณาธิการ	
๗. นางสาวสุจิตรา วุฒิเสถียร	บรรณาธิการ	
๘. นายโกวิท วงศ์สุรวัฒน์	บรรณาธิการ	} ภูมิภาคอเมริกา
๙. นางสมร นิตทัศน์ประภาศ	บรรณาธิการ	
๑๐. นางสุภัทรา นิลวัชรระ วรรณพิน	บรรณาธิการ	
๑๑. นางสาววงเดือน นาราสิจจ์	บรรณาธิการ	
๑๒. นางสาวมยุรี เจริญ	บรรณาธิการ	
๑๓. นายธเนศ อภรณ์สุวรรณ	บรรณาธิการ	} ภูมิภาคเอเชีย
๑๔. นางเพ็ชรี สุมิตร	บรรณาธิการ	
๑๕. นายวุฒิชัย มูลศิลป์	บรรณาธิการ	
๑๖. นางสาวเพ็ญศรี กาญจน์มัย	บรรณาธิการ	
๑๗. นางพรรณี ฉัตรพลรักษ์	บรรณาธิการ	
๑๘. นางพิพาดา ยิ่งเจริญ	บรรณาธิการ	
๑๙. นางวิไลเลขา ถาวรธนะสาร	บรรณาธิการ	
๒๐. นางสาวสุพรรณิ กาญจน์ชฐิติ	บรรณาธิการ	
๒๑. นายธีระ นุชเปี่ยม	บรรณาธิการ	
๒๒. นางชุลีพร พงศ์สุทัศน์	บรรณาธิการ	
๒๓. นางรสสุคนธ์ ชันธนะภา	บรรณาธิการ	
๒๔. นางสาวสุกัญญา บำรุงสุข	บรรณาธิการ	
๒๕. นางปิยนาด บุนนาค	บรรณาธิการ	
๒๖. นางประทุมพร คงทน	บรรณาธิการ	
๒๗. นางศรีสุรางค์ พูลทรัพย์	บรรณาธิการ	
๒๘. นางสาวลาคร ช่วยประสิทธิ์	บรรณาธิการ	
๒๙. นายมนต์ เกียรติธำชัย	บรรณาธิการ	
๓๐. นางสาวสุมาลี บำรุงสุข	บรรณาธิการ	
๓๑. ผู้อำนวยการกองธรรมศาสตร์และการเมือง	บรรณาธิการ	



## ๕. คณะกรรมการบัญญัติศัพท์สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง

- |   |                            |
|---|----------------------------|
| ๑. นายราชบัณฑิตยสถาน  | ที่ปรึกษา                  |
| ๒. ประธานสำนักธรรมศาสตร์และการเมือง   | ประธานกรรมการ              |
| ๓. นายจ้านงค์ ทองประเสริฐ   | กรรมการ                    |
| ๔. นายไชยยศ เหมะรัชตะ   | กรรมการ                    |
| ๕. นายประกาศน์ อวยชัย   | กรรมการ                    |
| ๖. นายประเสริฐ ณ นคร  | กรรมการ                    |
| ๗. นางสุมน อมรวิวัฒน์   | กรรมการ                    |
| ๘. นายอดิศักดิ์ ทองบุญ  | กรรมการ                    |
| ๙. นายอมร รักษาสัตย์  | กรรมการ                    |
| ๑๐. นายอำนาจ คล้ายสังข์   | กรรมการ                    |
| ๑๑. ผู้แทนคณะกรรมการบัญญัติศัพท์ภาษาไทย<br>(นายสุภาพ ภูประเสริฐ)                                | กรรมการ                    |
| ๑๒. ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชา (เฉพาะคราวประชุม)   | กรรมการ                    |
| ๑๒.๑ สาขานิติศาสตร์   |                            |
| (นายมานะ พิทยาภรณ์<br>นายวิมณา รัตนวิจิตร<br>นายบรรศักดิ์ สุวรรณโณ)                             |                            |
| ๑๒.๒ สาขาประชากรศาสตร์  |                            |
| (นายนิคม จันทร์วิฑูร<br>นายเทียนฉาย กิระนันท์<br>นางสาวเพ็ญพร อีระสวัสดิ์<br>นางนพวรรณ จงวัฒนา) |                            |
| ๑๓. ผู้อำนวยการกองธรรมศาสตร์และการเมือง   | กรรมการ                    |
| ๑๔. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน<br>(นางสาวอุทัย สว่างงาม)   | กรรมการและเลขานุการ        |
| ๑๕. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน<br>(นางสาวนิรัญญา บุญจำรูญ)                                       | กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ |

## ๖. คณะกรรมการบัญญัติศัพท์เศรษฐศาสตร์

- |  |                     |
|--|---------------------|
| ๑. นายกราชบัณฑิตยสถาน  | ที่ปรึกษา           |
| ๒. นายประยูร กาญจนดุล  | ประธานกรรมการ       |
| ๓. นางเกษรี ณรงค์เดช   | กรรมการ             |
| ๔. นายเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม   | กรรมการ             |
| ๕. นายเกียรติพงศ์ กาญจนภี  | กรรมการ             |
| ๖. นายจำนงค์ ทองประเสริฐ   | กรรมการ             |
| ๗. นายนิคม จันทรวีฑูร  | กรรมการ             |
| ๘. นายวรวิทย์ นีร์วิรักษ์  | กรรมการ             |
| ๙. นายไศล นีร์ติศัยกุล   | กรรมการ             |
| ๑๐. นางสุนี ศักกรนันท์   | กรรมการ             |
| ๑๑. นางสาวสมพร เจนนภา  | กรรมการ             |
| ๑๒. ผู้แทนธนาคารแห่งประเทศไทย<br>(นางสาวอรุณศรี ดิวะกุล<br>นางจิตราภา อุดมทรัพย์<br>นายถนอม บุตรเรือง) | กรรมการ             |
| ๑๓. ผู้แทนกรมการประกันภัย<br>(นายไพศาล ไรติไพบูลย์พันธุ์)  | กรรมการ             |
| ๑๔. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ<br>เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ<br>(นายวิสุทธิ์ กาญจนสุข)             | กรรมการ             |
| ๑๕. ผู้แทนตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย<br>(นายฤชดา กิระกุล<br>นายโยธิน คุณมัทธ์)                        | กรรมการ             |
| ๑๖. ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา (ประชุมเฉพาะคราว)  | กรรมการ             |
| ๑๗. ผู้อำนวยการกองธรรมศาสตร์และการเมือง  | กรรมการ             |
| ๑๘. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน<br>(นางสาวนริญญา บุญจำเริญ)  | กรรมการและเลขานุการ |

## ๗. คณะกรรมการบัญญัติศัพท์ปรัชญา

- |   |                            |
|---|----------------------------|
| ๑. อุปนายกฯบัณฑิตยสถาน  | ที่ปรึกษา                  |
| ๒. ประธานสำนักวรรณศาสตร์และการเมือง   | ที่ปรึกษา                  |
| ๓. นายวิทย์ วิศทเวทย์   | ประธานกรรมการ              |
| ๔. นายจ่านงค์ ทองประเสริฐ   | กรรมการ                    |
| ๕. นายสุนทร ณ ริงษ์   | กรรมการ                    |
| ๖. นายอดิศักดิ์ ทองบุญ  | กรรมการ                    |
| ๗. นายมารค ตามไท  | กรรมการ                    |
| ๘. นายปรีชา ช่างขวัญยืน   | กรรมการ                    |
| ๙. ผู้แทนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย<br>(นางสุวรรณา สถาอานันท์<br>นายอุกฤษฏ์ แพทย์น้อย)       | กรรมการ                    |
| ๑๐. ผู้แทนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์<br>(นางจุฑาทิพย์ อุมะวิชนี<br>นางสาววันเพ็ญ บงกชสถิตย์) | กรรมการ                    |
| ๑๑. ผู้แทนมหาวิทยาลัยศิลปากร<br>(นายธีระ นุชเปี่ยม<br>นายสุนัย ครองยุทธ)                | กรรมการ                    |
| ๑๒. ผู้แทนมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์<br>(นายเดือน คำดี<br>นางสาวศิริวรรณ เกษมคานต์กิดาการ)  | กรรมการ                    |
| ๑๓. ผู้อำนวยการกองวรรณศาสตร์และการเมือง   | กรรมการ                    |
| ๑๔. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน<br>(นางสาวอุทัย สว่างสาม)                                 | กรรมการและเลขานุการ        |
| ๑๕. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน<br>(นายตำรวจ นักการเรียน)                                 | กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ |

## ๘. คณะกรรมการบัญญัติศัพท์สังคมวิทยา

- |   |                            |
|---|----------------------------|
| ๑. เลขานุการราชบัณฑิตยสถาน  | ที่ปรึกษา                  |
| ๒. ประธานสำนักวรรณกรรมศาสตร์และการเมือง   | ที่ปรึกษา                  |
| ๓. นายจุมพล สวัสดิยากร  | ประธานกรรมการ              |
| ๔. นายพิทยา สายหนู  | รองประธานกรรมการ           |
| ๕. นายสมบุญณ์ สุขสำราญ  | กรรมการ                    |
| ๖. นายจิรโชค วีระชัย  | กรรมการ                    |
| ๗. นายสุริชัย หวันแก้ว  | กรรมการ                    |
| ๘. ผู้แทนจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย<br>(ม.ร.ว. พฤทธิสถาน ชูมพล<br>นางสุภางค์ จันทวานิช)  | กรรมการ                    |
| ๙. ผู้แทนมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์<br>(นางเสาวคนธ์ สุดสวาสต์<br>นางอัมพร สด้นธวณิช)    | กรรมการ                    |
| ๑๐. ผู้แทนมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์<br>(นายพงษ์สวัสดิ์ สวัสดิพิงษ์)                     | กรรมการ                    |
| ๑๑. ผู้แทนมหาวิทยาลัยมหิดล<br>(นายสุบรรณ พันธวิเศษ<br>นางอรทัย รวยหาจิม)            | กรรมการ                    |
| ๑๒. ผู้แทนมหาวิทยาลัยรามคำแหง<br>(นางจิรพรรณ กาญจนะจิตรา<br>นางผจงจิตต์ อธิคมนันท์) | กรรมการ                    |
| ๑๓. ผู้อำนวยการกองวรรณกรรมศาสตร์และการเมือง   | กรรมการ                    |
| ๑๔. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน<br>(นางสาวนิริญา บุญจำรูญ)                            | กรรมการและเลขานุการ        |
| ๑๕. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน<br>(นายสำรวย นักการเรียน)                             | กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ |

### ๙. คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์ศาสนาสากล

- |   |                            |
|---|----------------------------|
| ๑. อุปนายกฯราชบัณฑิตยสถาน                               | ที่ปรึกษา                  |
| ๒. นายสุชีพ ปุญญานุภาพ                                  | ประธานกรรมการ              |
| ๓. นายจำนงค์ ทองประเสริฐ                                | รองประธานกรรมการ           |
| ๔. นางสาวกมล อารยะประทีป                                | กรรมการ                    |
| ๕. นายเกียรติ บุญเจือ                                   | กรรมการ                    |
| ๖. นางฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์                             | กรรมการ                    |
| ๗. ร้อยโท บรรจบ บรรรณรุจิ                               | กรรมการ                    |
| ๘. นายพิเชษฐ กาลามเกษตร์                                | กรรมการ                    |
| ๙. นายวิทย์ วิศุทเวทย์                                  | กรรมการ                    |
| ๑๐. นายสนั่น ไชยานุกุล                                  | กรรมการ                    |
| ๑๑. นายสมบุรณ์ สุขคำราญ                                 | กรรมการ                    |
| ๑๒. นายสุนทร ณ รั้งซี                                   | กรรมการ                    |
| ๑๓. นายเสฐียรพงษ์ วรรณปก                                | กรรมการ                    |
| ๑๔. นายอดิศักดิ์ ทองบุญ                                 | กรรมการ                    |
| ๑๕. นายอุ้น หมั่นทวี                                    | กรรมการ                    |
| ๑๖. ผู้อำนวยการกองธรรมศาสตร์และการเมือง                 | กรรมการ                    |
| ๑๗. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน<br>(นางสาวอุทัย สว่างสาม) | กรรมการและเลขานุการ        |
| ๑๘. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน<br>(นายคำววย นักการเรียน) | กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ |

### ๑๐. คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์รัฐศาสตร์

- |                             |               |
|-----------------------------|---------------|
| ๑. เลขานุการฯราชบัณฑิตยสถาน | ที่ปรึกษา     |
| ๒. นายประยูร กาญจนตุล       | ประธานกรรมการ |
| ๓. นายจิรโชค วีระสัย        | กรรมการ       |
| ๔. นายจุมพล สวัสดิ์ยากร     | กรรมการ       |
| ๕. นายนรนิติ เศรษฐบุตร      | กรรมการ       |

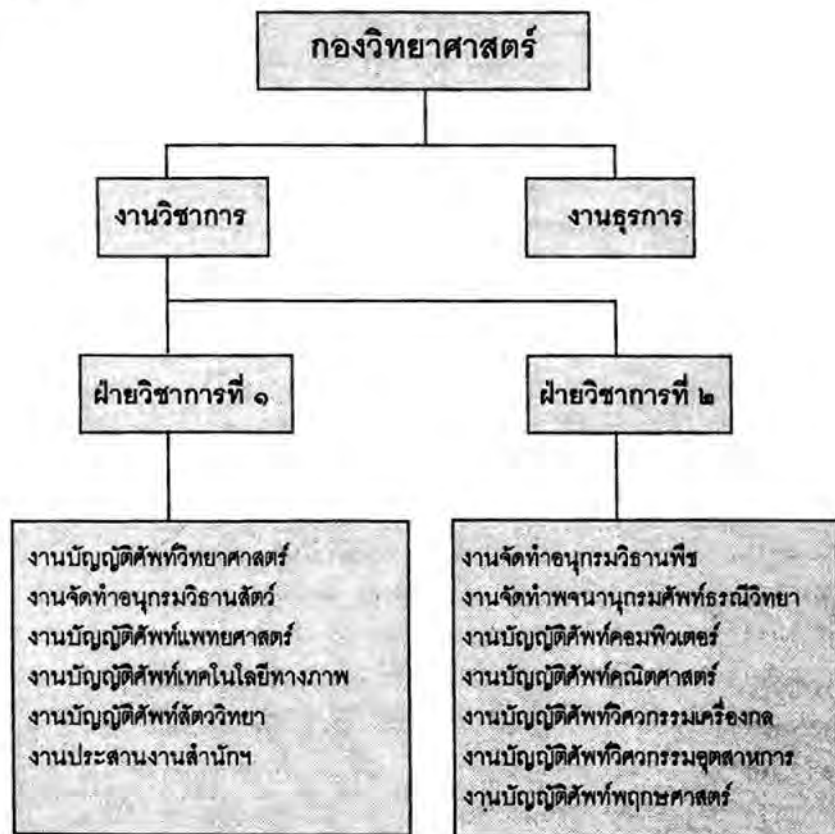
- |  |         |
|--|---------|
| ๖. นายสมบูรณ์ สุขสำราญ   | กรรมการ |
| ๗. นายอดิศักดิ์ ทองบุญ   | กรรมการ |
| ๘. นายอมร รัชชาลัยย์   | กรรมการ |
| ๙. ผู้แทนคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย<br>(นายวิทยา สุจริตธนาภิรักษ์<br>นายไชยวัฒน์ คำชู)   | กรรมการ |
| ๑๐. ผู้แทนคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์<br>(นายวิสุทธิ โปธิแทน)   | กรรมการ |
| ๑๑. ผู้แทนคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง<br>(นายสุรพล ราชภัณฑารักษ์)   | กรรมการ |
| ๑๒. ผู้แทนคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์<br>(นางสาวจีรติ ดิงศภัทย์<br>นายมานิตย์ นवलละออด)  | กรรมการ |
| ๑๓. ผู้แทนคณะรัฐประศาสนศาสตร์<br>สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์<br>(นายถวัลย์ วรเทพพุมพิงษ์<br>นางสุกัญญา ธนमितต์ วัลโซ)                         | กรรมการ |
| ๑๔. ผู้แทนสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร<br>และสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา<br>(นายพิฑูร พุ่มหิรัญ<br>นายสรรเสริญ สีบสหนการ<br>นายนภดล ข. สรพงษ์) | กรรมการ |
| ๑๕. ผู้แทนกระทรวงการต่างประเทศ<br>(นายจักรพันธ์ ตลาธิกา<br>นายไกรวิมล ภมรบุตร)   | กรรมการ |
| ๑๖. ผู้แทนกรมการปกครอง<br>(นายยุทธนินทร์ วีรบุตร)  | กรรมการ |
| ๑๗. ผู้แทนทบวงมหาวิทยาลัย<br>(นายเกษม พิศลยบุตร)   | กรรมการ |

๑๘. ผู้อำนวยการกองธรรมชาติและเมือง กรมการ
๑๙. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน กรมการและเลขานุการ  
(นางสาวสุทัย สร้างสาม)
๒๐. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน กรมการและผู้ช่วยเลขานุการ  
(นายสำรวย นักการเรียน)

### ๑๑. คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์กฎหมายไทย

๑. นายกราชบัณฑิตยสถาน ที่ปรึกษา
๒. นายประยูร กาญจนตุล ประธานกรรมการ
๓. นายจ้านงค์ ทองประเสริฐ กรรมการ
๔. นายไชยยศ เหมะรัชตะ กรรมการ
๕. นายบวรศักดิ์ สุวรรณโณ กรรมการ
๖. นายมานะ พิทยาภรณ์ กรรมการ
๗. นายมีชัย ฤชุพันธุ์ กรรมการ
๘. นายวิวัฒนา รัตนวิจิตร กรรมการ
๙. นายสงวน ลีวมโนมนต์ กรรมการ
๑๐. นายสมภพ โหตระกิตย์ กรรมการ
๑๑. นายอำนาจ คัล้ายสังข์ กรรมการ
๑๒. ผู้แทนคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรรมการ  
(นายธงทอง จันทรางศุ)
๑๓. ผู้แทนคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กรรมการ  
(นายไผ่ชิต เอกจรรย์กร)
๑๔. ผู้แทนกระทรวงยุติธรรม กรรมการ  
(นายประดิษฐ์ เอกมณี)
๑๕. ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด กรรมการ  
(นายมนูญ จรุงพร)
๑๖. ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา กรรมการ  
(นางสาวพวงเพชร สารคุณ)





### หน้าที่และความรับผิดชอบ

๑. ส่งเสริม สนับสนุนการค้นคว้า และผลิตงานทางวิชาการในลักษณะของการแต่ง แปล และเรียบเรียงเอกสารหรือตำรา การบัญญัติศัพท์ การจัดทำหนังสืออ้างอิง ประเภทพจนานุกรม สารานุกรม อนุกรมวิธาน ตามขอบเขตของประเภทวิชาวิทยาศาสตร์ กายภาพ วิทยาศาสตร์ชีวภาพ และวิทยาศาสตร์ประยุกต์

๒. ประสานงานกับสำนักวิทยาศาสตร์ ราชบัณฑิต และภาคีสมาชิกในสำนัก เพื่อรับปฏิบัติงานและส่งงานทั้งทางวิชาการและงานธุรการของสำนัก ราชบัณฑิต และภาคีสมาชิกในสำนัก

๓. ให้คำปรึกษาแนะนำและเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

๔. แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ตลอดจนเอกสารและข้อมูลในสาขาวิชาที่อยู่ในพื้นที่ของกองกับองค์กร สถาบัน และหน่วยงานทางวิชาการทั้งในและนอกประเทศ

## ๑. งานบัญญัติศัพท์วิทยาศาสตร์

สำนักวิทยาศาสตร์ได้พิจารณาเห็นว่า ราชบัณฑิตยสถานควรจะมีคณะกรรมการบัญญัติศัพท์แยกออกไปต่างหากจากคณะกรรมการบัญญัติศัพท์ภาษาไทย เพื่อทำหน้าที่บัญญัติศัพท์วิชาวิทยาศาสตร์สาขาต่าง ๆ โดยเฉพาะ ราชบัณฑิตยสถานจึงได้เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อแต่งตั้งคณะกรรมการบัญญัติศัพท์วิทยาศาสตร์ขึ้น ซึ่งได้รับความเห็นชอบเมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๑ คณะกรรมการฯ นี้มีหน้าที่บัญญัติศัพท์วิชาการสาขาต่าง ๆ ในประเภทวิชาวิทยาศาสตร์กายภาพ วิทยาศาสตร์ชีวภาพ วิทยาศาสตร์ประยุกต์ และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งพิจารณารับรองศัพท์ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ที่หน่วยงานอื่นทั้งของรัฐและเอกชนขอความร่วมมือมา และมีอำนาจแต่งตั้งอนุกรรมการบัญญัติศัพท์วิทยาศาสตร์สาขาต่าง ๆ ได้ เพื่อแบ่งเบาภาระของคณะกรรมการฯ และเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความรวดเร็ว คณะอนุกรรมการต่าง ๆ ที่คณะกรรมการฯ ได้แต่งตั้งขึ้นนั้น เมื่อบัญญัติศัพท์สาขานั้น ๆ เสร็จแล้วจะต้องเสนอศัพท์ที่ได้บัญญัติขึ้นให้คณะกรรมการบัญญัติศัพท์วิทยาศาสตร์รับรอง โดยมีผู้แทนของคณะอนุกรรมการนั้น ๆ เข้าร่วมชี้แจงรายละเอียดด้วย ต่อจากนั้นราชบัณฑิตยสถานก็จะจัดตีพิมพ์เผยแพร่โดยเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อออกประกาศใช้ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

### ผลการดำเนินงาน

๑. มีการประชุมรวม ๕๐ ครั้ง
๒. ทำเอกสารประกอบการประชุม จำนวน ๓๔ หน้า
๓. ทบทวนศัพท์วิทยาศาสตร์โดยแก้ไขเพิ่มเติม จำนวน ๖๔ คำ
๔. พิจารณาทบทวนแก้ไขศัพท์ทันตแพทยศาสตร์ จำนวน ๔๑ คำ
๕. พิจารณาทบทวนแก้ไขศัพท์ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเหล็กและเหล็กกล้าของสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม จำนวน ๑๑ คำ
๖. พิจารณารับรองศัพท์คอมพิวเตอร์ ของคณะกรรมการบัญญัติศัพท์คอมพิวเตอร์ อักษร A-Z จำนวน ๒๕๐ คำ

๗. พิจารณารับรองศัพท์คณิตศาสตร์ ของคณะกรรมการบัญญัติศัพท์คณิตศาสตร์ อักษร A-Z จำนวน ๒,๔๒๐ คำ
๘. พิจารณารับรองศัพท์ยานยนต์ ของคณะกรรมการบัญญัติศัพท์วิศวกรรมเครื่องกล อักษร A-B จำนวน ๑๗๒ คำ
๙. พิจารณานบัญญัติศัพท์ที่มีผู้หาหรือมา จำนวน ๙ คำ

## ๒. งานจัดทำอนุกรมวิธานสัตว์

ดำเนินงานโดยคณะกรรมการจัดทำอนุกรมวิธานสัตว์ ซึ่งคณะรัฐมนตรีเป็นผู้แต่งตั้งเมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๔ โดยแยกออกมาจากคณะกรรมการจัดทำอนุกรมวิธานธรรมชาติวิทยา เพื่อให้งานดำเนินไปได้รวดเร็วและคล่องตัวขึ้น คณะกรรมการฯ ชุดนี้มีหน้าที่

- ดำรวจและรวบรวมข้อมูลจากสภาพธรรมชาติและจากเอกสารตำราต่าง ๆ ทั้งที่มีอยู่ในและต่างประเทศ
- ทำข้อสังเกตลักษณะรายละเอียด
- แจกแจงหมวดหมู่ และเรียงลำดับหมวดหมู่
- ตั้งชื่อ
- บังชี้รูปพรรณ
- รวบรวมข้อมูลตามลำดับข้างต้นแล้วเขียนคำอธิบายตามหลักของอนุกรมวิธาน โดยแสดงประโยชน์หรือโทษของพรรณสัตว์นั้น ๆ พร้อมทั้งจัดทำภาพประกอบ เพื่อช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจง่ายขึ้น

### ผลการดำเนินงาน

๑. มีการประชุมรวม ๔๗ ครั้ง
๒. ทำเอกสารประกอบการประชุม จำนวน ๒๕ หน้า
๓. ทบทวนคำอธิบายพรรณสัตว์ประเภทต่างๆ และคำในอักษร ก จำนวน ๑๓ เรื่อง
๔. รวบรวมคำอธิบายพรรณสัตว์ที่ผ่านการพิจารณาแล้วจัดทำเป็นต้นฉบับ จำนวน ๑๓ เรื่อง เพื่อใช้อ้างอิงในการประชุม และพร้อมที่จะจัดพิมพ์เผยแพร่ต่อไป

๕. พิจารณาชื่อและคำอธิบายพรรณสัตว์ที่มีผู้สอบถามมาจำนวน ๓ เรื่อง
๖. เดินทางไปศึกษาและเก็บข้อมูลพรรณพืชและพรรณสัตว์ร่วมกับคณะกรรมการจัดทำอนุกรมวิธานพืช คณะอนุกรรมการบัญญัติศัพท์พฤกษศาสตร์ และคณะอนุกรรมการบัญญัติศัพท์สัตววิทยา ณ อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา ระหว่างวันที่ ๑๗-๒๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๔

### ๓. งานจัดทำอนุกรมวิธานพืช

คณะกรรมการจัดทำอนุกรมวิธานพืชได้แยกออกมาจากคณะกรรมการจัดทำอนุกรมวิธานธรรมชาติวิทยา โดยคณะรัฐมนตรีเป็นผู้แต่งตั้ง เมื่อวันที่ ๒๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๔ เพื่อให้งานจัดทำอนุกรมวิธานคล่องตัวและสำเร็จลุล่วงได้รวดเร็วขึ้น คณะกรรมการฯ ชุดนี้มีหน้าที่

- สืบรวจและรวบรวมข้อมูลจากสภาพธรรมชาติและจากเอกสารตำราต่าง ๆ ที่มีอยู่ทั้งในและต่างประเทศ
- ทำข้อสังเกตลักษณะรายละเอียด
- แจกแจงหมวดหมู่ และเรียงลำดับหมวดหมู่
- ตั้งชื่อ
- บังชี้รูปพรรณ
- รวบรวมข้อมูลตามลำดับข้างต้นแล้วเขียนคำอธิบายตามหลักของอนุกรมวิธาน โดยแสดงประโยชน์หรือโทษของพรรณพืชนั้น ๆ พร้อมทั้งจัดหาภาพประกอบเพื่อช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจง่ายขึ้น

### ผลการดำเนินงาน

๑. มีการประชุมรวม ๔๕ ครั้ง
๒. ทำเอกสารประกอบการประชุม จำนวน ๒๓๐ หน้า
๓. พิจารณาคัดเลือกชื่อพรรณพืชมอบให้กรรมการและผู้ทรงคุณวุฒิเขียนคำอธิบาย จำนวน ๔๗๐ ชื่อ
๔. พิจารณาคำอธิบายพรรณพืชที่กรรมการและผู้ทรงคุณวุฒิเขียน จำนวน ๒๓๐ เรื่อง

๕. รวบรวมคำอธิบายพรรณพืชที่ผ่านการพิจารณาแล้วจัดทำเป็นต้นฉบับจำนวน ๒๓๐ เรื่อง เพื่อใช้อ้างอิงในการประชุม และพร้อมที่จะจัดพิมพ์เผยแพร่ต่อไป
๖. พิมพ์หนังสืออนุกรมวิธานพืช อักษร ก จำนวน ๒,๐๐๐ เล่ม
๗. เดินทางไปศึกษาและเก็บข้อมูลพรรณพืชและพรรณสัตว์ร่วมกับคณะกรรมการจัดทำอนุกรมวิธานสัตว์ คณะอนุกรรมการบัญญัติศัพท์สัตววิทยา และคณะอนุกรรมการบัญญัติศัพท์พฤกษศาสตร์ ณ อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ จังหวัดพังงา ระหว่างวันที่ ๑๗-๒๐ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๘

#### ๔. งานจัดทำพจนานุกรมศัพท์ธรณีวิทยา

เนื่องจากราชบัณฑิตยสถานได้พิจารณาเห็นว่าธรณีวิทยาเป็นวิชาที่ให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติ โครงสร้าง สภาพของโลก ตลอดจนทรัพยากรแร่ นิน ดิน หาย ซึ่งมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษยชาติและสรรพสิ่งในโลก และปัจจุบันตำราทางด้านธรณีวิทยายังมีน้อย ไม่เพียงพอแก่ความต้องการ จึงเห็นสมควรแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์ธรณีวิทยาขึ้น ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติแต่งตั้งเมื่อวันที่ ๑๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๖ คณะกรรมการฯ นี้มีหน้าที่รวบรวมศัพท์ทางธรณีวิทยาแล้วบัญญัติเป็นภาษาไทยพร้อมทั้งเขียนคำอธิบาย โดยให้ความหมายชัดเจน กะทัดรัด เข้าใจง่าย

#### ผลการดำเนินงาน

๑. มีการประชุมรวม ๔๐ ครั้ง
๒. พิจารณานบัญญัติศัพท์ อักษร B-C และอักษรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกัน พร้อมเขียนคำอธิบายศัพท์ จำนวน ๔๕๐ คำ
๓. ทำเอกสารประกอบการประชุม จำนวน ๑๕๐ หน้า
๔. รวบรวมคำอธิบายศัพท์ที่ผ่านการพิจารณาแล้วจัดทำเป็นต้นฉบับจำนวน ๑๕๕ หน้า เพื่อใช้อ้างอิงในการประชุม และพร้อมที่จะจัดพิมพ์เผยแพร่ต่อไป

## ๕. งานบัญญัติศัพท์แพทยศาสตร์

ดำเนินงานโดยคณะกรรมการบัญญัติศัพท์วิทยาศาสตร์ สาขาแพทยศาสตร์ ซึ่งคณะกรรมการบัญญัติศัพท์วิทยาศาสตร์ได้แต่งตั้งขึ้น เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. ๒๕๒๕ โดยพิจารณาเห็นว่าวิชาแพทยศาสตร์เป็นวิชาที่มีความสำคัญมากวิชาหนึ่งในปัจจุบัน นอกจากนี้ราชบัณฑิตยสถานได้เคยจัดพิมพ์ศัพท์บัญญัติแพทยศาสตร์ ซึ่งกระทรวงสาธารณสุขเสนอให้ราชบัณฑิตยสถานพิจารณารับรองเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๘ และได้ตีพิมพ์เผยแพร่ไปแล้วรวม ๖ ครั้ง นับเป็นเวลานานแล้ว จึงสมควรที่จะได้ปรับปรุงใหม่ เพราะมีศัพท์ต่างๆ เพิ่มขึ้นอีกมาก คณะกรรมการฯ นี้มีหน้าที่บัญญัติศัพท์ แก้ไข ปรับปรุง และเพิ่มเติมศัพท์แพทยศาสตร์ให้สมบูรณ์ทันต่อการขยายตัวของวิทยาการสาขานี้ และนำเสนอคณะกรรมการบัญญัติศัพท์วิทยาศาสตร์พิจารณารับรอง และจัดพิมพ์เผยแพร่โดยเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อออกประกาศใช้ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

ต่อมาคณะกรรมการฯ ได้เปลี่ยนสถานภาพเป็น“คณะกรรมการบัญญัติศัพท์แพทยศาสตร์” ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๘ คณะกรรมการฯ ชุดนี้มีหน้าที่รวบรวมศัพท์แพทยศาสตร์สาขาต่าง ๆ แล้วบัญญัติเป็นภาษาไทย และจัดทำคำอธิบายศัพท์ โดยได้ประชุมครั้งแรกเมื่อวันที่ ๒ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๘

### ผลการดำเนินงาน

๑. มีการประชุมรวม ๓๔ ครั้ง
๒. ทำเอกสารประกอบการประชุม จำนวน ๘๔ หน้า
๓. พิจารณานับบัญญัติตำรากศัพท์ อักษร A-Z จำนวน ๔๓ หน้า
๔. ทบทวนศัพท์แพทยศาสตร์โดยแก้ไขและเพิ่มเติม อักษร A-B จำนวน ๔๑ หน้า
๕. พิจารณานับบัญญัติศัพท์ หรือบทนิยามที่มีผู้หาหรือมา จำนวน ๘๐ คำ

## ๖. งานบัญญัติศัพท์เทคโนโลยีทางภาพ

คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้เสนอขอให้ราชบัณฑิตยสถานแต่งตั้งคณะกรรมการบัญญัติศัพท์สาขาวิชาการถ่ายภาพ เมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๒๖ ต่อมาคณะกรรมการฯ ได้ดำริจะขยายขอบเขตการดำเนินงานให้ครอบคลุมถึงศัพท์ทางด้านวิชาภาพยนตร์ โทรทัศน์ และวิดีโอทัศน์ พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมศัพท์วิชาการถ่ายภาพซึ่งได้มอบให้ราชบัณฑิตยสถานจัดพิมพ์เผยแพร่ไปแล้ว กองวิทยาศาสตร์จึงได้ขอรับ

โอนคณะอนุกรรมการฯ มาเป็นของราชบัณฑิตยสถานโดยตรง และเปลี่ยนชื่อคณะอนุกรรมการฯ เป็น “คณะอนุกรรมการบัญญัติศัพท์ สาขาวิชาเทคโนโลยีทางภาพ” เมื่อวันที่ ๒๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๒ เพื่อให้สอดคล้องกับงานที่จะขยายออกไป

ต่อมาราชบัณฑิตยสถานเห็นควรเปลี่ยนสถานภาพคณะอนุกรรมการฯ เป็น “คณะกรรมการบัญญัติศัพท์เทคโนโลยีทางภาพ” เพื่อให้งานดำเนินไปตามหลักการที่วางไว้ จึงเสนอขอแต่งตั้งจากคณะรัฐมนตรี และได้รับความเห็นชอบเมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ ให้คณะกรรมการฯ นี้มีหน้าที่รวบรวมศัพท์สาขาเทคโนโลยีทางภาพและสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกัน แล้วบัญญัติเป็นภาษาไทย และจัดทำคำอธิบายศัพท์ คณะกรรมการฯ ได้ประชุมครั้งแรกเมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๔

### ผลการดำเนินงาน

๑. มีการประชุมรวม ๒๒ ครั้ง
๒. พิจารณาบัญญัติศัพท์เทคโนโลยีทางภาพ อักษร N-P และอักษรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกัน จำนวน ๒๔๖ คำ
๓. พิจารณาบททวน แก่ไข และเพิ่มเติมศัพท์บัญญัติวิชาการถ่ายภาพ จำนวน ๔๑ คำ
๔. พิจารณาบัญญัติศัพท์ที่มีผู้หารือมา จำนวน ๖ คำ

### ๗. งานบัญญัติศัพท์คอมพิวเตอร์

ดำเนินงานโดยคณะอนุกรรมการบัญญัติศัพท์คอมพิวเตอร์ ซึ่งคณะกรรมการบัญญัติศัพท์วิทยาศาสตร์ได้แต่งตั้งขึ้น เมื่อวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๒๔ โดยให้มีหน้าที่จัดทำศัพท์คอมพิวเตอร์พร้อมคำอธิบาย เนื่องจากวิทยาการด้านนี้นับวันยังมีความจำเป็นและมีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานทุกสาขาและทุกระดับ คณะอนุกรรมการฯ จึงได้เร่งบัญญัติศัพท์เฉพาะตัวศัพท์และศัพท์ที่มีความจำเป็นต้องใช้อธิบายไว้ก่อน และได้จัดพิมพ์เผยแพร่ไปแล้ว ๒ ครั้ง ขณะนี้กำลังเตรียมจัดพิมพ์เป็นครั้งที่ ๓ โดยเพิ่มเติมศัพท์ใหม่ ๆ เพื่อให้ทันสมัยและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ยังได้จัดทำคำอธิบายศัพท์ไปพร้อมกันด้วย

ต่อมาราชบัณฑิตยสถานเห็นควรเปลี่ยนสถานภาพคณะอนุกรรมการฯ เป็น “คณะกรรมการบัญญัติศัพท์คอมพิวเตอร์” โดยได้เสนอขอแต่งตั้งจากคณะรัฐมนตรี และได้รับความเห็นชอบเมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ ให้คณะกรรมการฯ นี้มีหน้าที่พิจารณารวบรวมศัพท์คอมพิวเตอร์และศัพท์ที่เกี่ยวข้องกัน แล้วบัญญัติเป็นภาษาไทย พร้อมทั้งจัดทำ

คำอธิบายศัพท์ คณะกรรมการฯ ได้ประชุมครั้งแรกเมื่อวันที่ ๑๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๔

### ผลการดำเนินงาน

๑. มีการประชุมรวม ๙ ครั้ง
๒. ทำเอกสารประกอบการประชุม จำนวน ๑๕๐ หน้า
๓. พิจารณาคำอธิบายศัพท์คอมพิวเตอร์เพิ่มเติม ๒๐๐ คำ
๔. พิจารณาคำอธิบายศัพท์คอมพิวเตอร์ อักษร M-N และอักษรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวม ๒๐๐ คำ
๕. รวบรวมคำอธิบายศัพท์ที่ผ่านการพิจารณาแล้วจัดทำเป็นต้นฉบับ ประมาณ ๒๐๐ คำ รวม ๒๐ หน้า เพื่อใช้อ้างอิงในการประชุม และ พร้อมทั้งจะจัดพิมพ์เผยแพร่ต่อไป
๖. จัดพิมพ์หนังสือ "ศัพท์คอมพิวเตอร์" จำนวน ๓,๐๐๐ เล่ม

### ๘. งานบัญญัติศัพท์คณิตศาสตร์

ดำเนินงานโดยคณะอนุกรรมการบัญญัติศัพท์คณิตศาสตร์ ซึ่งคณะกรรมการบัญญัติศัพท์วิทยาศาสตร์ได้แต่งตั้งขึ้น เมื่อวันที่ ๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๒ เพื่อพิจารณาปรับปรุงศัพท์คณิตศาสตร์ที่ได้จัดทำขึ้นและประกาศใช้เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๓ และเพิ่มเติมศัพท์ใหม่ ๆ ให้ทันต่อการขยายตัวของวิทยาการสาขานี้ พร้อมทั้งจัดทำคำอธิบายศัพท์ ในการดำเนินงาน คณะอนุกรรมการฯ ได้แก้ไขปรับปรุงเพิ่มเติมเฉพาะศัพท์เสร็จแล้ว เมื่อผ่านการรับรองจากคณะกรรมการบัญญัติศัพท์วิทยาศาสตร์แล้วก็จะได้จัดพิมพ์เผยแพร่ต่อไป

ต่อมาคณะอนุกรรมการฯ ได้เปลี่ยนสถานภาพ เป็น "คณะกรรมการบัญญัติศัพท์คณิตศาสตร์" โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ ให้คณะกรรมการฯ นี้มีหน้าที่รวบรวมศัพท์คณิตศาสตร์และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกัน แล้วบัญญัติศัพท์เป็นภาษาไทย พร้อมทั้งจัดทำคำอธิบายศัพท์ คณะกรรมการฯ ได้ประชุมครั้งแรก เมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๔

### ผลการดำเนินงาน

๑. มีการประชุมรวม ๒๑ ครั้ง
๒. ทำเอกสารประกอบการประชุม จำนวน ๙๐ หน้า

๓. พิจารณาคำอธิบายศัพท์คณิตศาสตร์ อักษร J-L และอักษรอื่นที่เกี่ยวข้องกันรวม ๓๒๐ คำ
๔. รวบรวมคำอธิบายศัพท์ที่ผ่านการพิจารณาแล้วจัดทำเป็นต้นฉบับ รวม ๙๕ หน้า เพื่อใช้อ้างอิงในการประชุมและพร้อมที่จะจัดพิมพ์เผยแพร่ต่อไป

#### ๙. งานบัญญัติศัพท์วิศวกรรมอุตสาหกรรม

คณะกรรมการบัญญัติศัพท์วิทยาศาสตร์ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการบัญญัติศัพท์วิศวกรรมศาสตร์ สาขาเครื่องกลและอุตสาหกรรม ขึ้นเมื่อวันที่ ๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๒๖ และได้บัญญัติศัพท์วิศวกรรมอุตสาหกรรมและเครื่องกลเสร็จสิ้นไปแล้วส่วนหนึ่ง ซึ่งมีผลงานพิมพ์ออกเผยแพร่ ๑ เล่ม คือ "ศัพท์วิศวกรรมอุตสาหกรรมและศัพท์พลังงาน (เฉพาะพลังงานรังสีอาทิตย์และพลังงานลม)" ต่อมาเพื่อให้จัดทำศัพท์บัญญัติในแต่ละสาขาวิชารวดเร็วและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น กองวิทยาศาสตร์จึงเห็นควรแยกคณะกรรมการฯ นี้ออกเป็น ๒ คณะ โดยแยกเป็น "คณะกรรมการบัญญัติศัพท์วิศวกรรมศาสตร์ สาขาวิศวกรรมเครื่องกล" คณะหนึ่ง และเพื่อให้สอดคล้องกับงานที่กำลังขอเปลี่ยนชื่อ "คณะกรรมการบัญญัติศัพท์วิศวกรรมศาสตร์ สาขาเครื่องกลและอุตสาหกรรม" เป็น "คณะกรรมการบัญญัติศัพท์วิศวกรรมศาสตร์ สาขาวิศวกรรมอุตสาหกรรม" เมื่อวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยมีมติของคณะกรรมการบัญญัติศัพท์วิทยาศาสตร์ ให้คณะกรรมการฯ นี้มีหน้าที่บัญญัติศัพท์สาขาวิศวกรรมอุตสาหกรรม พร้อมทั้งจัดทำคำอธิบาย

ต่อมาราชบัณฑิตยสถานเห็นควรเปลี่ยนสถานภาพคณะกรรมการฯ เป็น "คณะกรรมการบัญญัติศัพท์วิศวกรรมอุตสาหกรรม" โดยได้เสนอขอแต่งตั้งจากคณะรัฐมนตรี และได้ความเห็นชอบเมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ ให้คณะกรรมการฯ นี้มีหน้าที่พิจารณารวบรวมศัพท์วิศวกรรมอุตสาหกรรมแล้วบัญญัติเป็นภาษาไทย พร้อมทั้งจัดทำคำอธิบาย คณะกรรมการฯ ได้ประชุมครั้งแรกเมื่อวันที่ ๒๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๕

#### ผลการดำเนินงาน

๑. มีการประชุมรวม ๒๑ ครั้ง
๒. ทำเอกสารประกอบการประชุม จำนวน ๖๐ หน้า
๓. พิจารณานับบัญญัติศัพท์การเชื่อม อักษร G-S และอักษรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกันรวม ๕๒๐ คำ

๔. เก็บศัพท์ที่พิจารณายุติแล้วลงบัตรดรรชนี อังกฤษ-ไทย และไทย-อังกฤษ เรียงตามลำดับอักษร ประมาณ ๑,๔๐๐ บัตร
๕. รวบรวมศัพท์ที่ผ่านการพิจารณาแล้วจัดทำเป็นต้นฉบับ อักษร G-S ประมาณ ๔๗๐ คำ รวม ๑๙ หน้า เพื่อใช้อ้างอิงในการประชุม และพร้อมที่จะจัดพิมพ์เผยแพร่ต่อไป
๖. พิจารณานับบัญญัติศัพท์ที่มีผู้หาหรือมา ๑๐ คำ

## ๑๐. งานบัญญัติศัพท์วิศวกรรมเครื่องกล

ดำเนินงานโดยคณะอนุกรรมการบัญญัติศัพท์วิศวกรรมศาสตร์ สาขาวิศวกรรมเครื่องกล ซึ่งคณะกรรมการบัญญัติศัพท์วิทยาศาสตร์แต่งตั้งขึ้น เมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๒ โดยแยกออกจากคณะอนุกรรมการบัญญัติศัพท์วิศวกรรมศาสตร์ สาขาเครื่องกลและอุตสาหกรรม เนื่องจากในทางปฏิบัติไม่สามารถบัญญัติศัพท์ทั้ง ๒ สาขาไปพร้อม ๆ กันได้ เพื่อให้การจัดทำศัพท์บัญญัติในแต่ละสาขาเร็วและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงต้องแยกทำเป็นสาขา ๆ ไป คณะอนุกรรมการฯ นี้มีหน้าที่บัญญัติศัพท์ในขอบข่ายสาขาวิศวกรรมเครื่องกลพร้อมจัดทำคำอธิบาย ลำดับแรกคณะอนุกรรมการฯ ได้จัดทำศัพท์บัญญัติสาขายานยนต์ เพราะเห็นว่าวิชานี้มีความสำคัญต่ออุตสาหกรรมของประเทศมาก

ต่อมาคณะอนุกรรมการฯ ได้เปลี่ยนแปลงสภาพเป็น "คณะกรรมการบัญญัติศัพท์วิศวกรรมเครื่องกล" โดยได้รับแต่งตั้งจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ ให้คณะกรรมการฯ ชุดนี้มีหน้าที่รวบรวมศัพท์วิศวกรรมเครื่องกล แล้วบัญญัติเป็นภาษาไทย พร้อมทั้งจัดทำคำอธิบายคณะกรรมการฯ ได้ประชุมครั้งแรกเมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๔

### ผลการดำเนินงาน

#### สาขายานยนต์

๑. มีการประชุมรวม ๔ ครั้ง
๒. ทำเอกสารประกอบการประชุม จำนวน ๓๐ หน้า
๓. พิจารณาคำอธิบายศัพท์ยานยนต์ อักษร C รวม ๕๐ คำ
๔. รวบรวมคำอธิบายศัพท์ที่พิจารณายุติแล้วเรียงตามลำดับอักษร รวม ๒๓๐ คำ
๕. รวบรวมศัพท์ที่ผ่านการพิจารณาแล้วจัดทำเป็นต้นฉบับ อักษร A-Z รวม ๒,๒๙๒ คำ จำนวน ๔๑ หน้า เพื่อใช้อ้างอิงในการประชุม และ

พร้อมที่จะจัดพิมพ์เผยแพร่ต่อไป

#### สาขาปรับอากาศ

๑. มีการประชุมรวม ๑๕ ครั้ง
๒. ทำเอกสารประกอบการประชุม จำนวน ๒๐ หน้า
๓. พิจารณานับญัตติศัพท์ปรับอากาศ อักษร D-E และอักษรอื่นที่เกี่ยวข้องกัน รวม ๑๐๐ คำ และเขียนคำอธิบายศัพท์ปรับอากาศ อักษร A-E รวม ๓๔๐ คำ
๔. เก็บศัพท์ที่พิจารณายุติแล้วลงบัตรดรรชนี อังกฤษ-ไทย และไทย-อังกฤษ เรียงตามลำดับอักษร ประมาณ ๗๐๐ บัตร
๕. รวบรวมศัพท์ที่ผ่านการพิจารณาแล้วจัดทำเป็นต้นฉบับ อักษร A-E รวม ๓๔๐ คำ จำนวน ๑๓ หน้า เพื่อใช้อ้างอิงในการประชุม

#### ๑๑. งานบัญญัติศัพท์พฤษศาสตร์

ดำเนินงานโดยคณะกรรมการบัญญัติศัพท์พฤษศาสตร์ ซึ่งคณะกรรมการบัญญัติศัพท์วิทยาศาสตร์ได้แต่งตั้งขึ้น เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๕ เนื่องจากราชบัณฑิตยสถานพิจารณาเห็นว่าปัจจุบันมีผู้ศึกษาทางด้านพฤษศาสตร์กันอย่างกว้างขวาง ซึ่งในการศึกษาจำเป็นต้องมีศัพท์วิชาการเพื่อใช้สื่อความหมายให้เป็นที่เข้าใจตรงกัน แต่ในปัจจุบันยังไม่มีการบัญญัติศัพท์ด้านพฤษศาสตร์ขึ้นใช้เป็นทางการ นักวิชาการต้องใช้คำทับศัพท์บ้าง บัญญัติศัพท์ขึ้นใช้เองบ้าง ซึ่งไม่ค่อยจะตรงกัน อันเป็นเหตุให้ยุ่งยากสับสนแก่ผู้ศึกษาไม่ทราบว่าจะใช้ศัพท์บัญญัติของใคร เพื่อจัดอุปสรรคดังกล่าว ราชบัณฑิตยสถานจึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการฯ ชุดนี้ขึ้น มีหน้าที่บัญญัติศัพท์พฤษศาสตร์และจัดทำคำอธิบาย

ต่อมาราชบัณฑิตยสถานเห็นควรเปลี่ยนสถานภาพคณะกรรมการฯ เป็น "คณะกรรมการบัญญัติศัพท์พฤษศาสตร์" เพื่อให้งานดำเนินไปตามหลักการที่วางไว้ จึงเสนอขอแต่งตั้งจากคณะรัฐมนตรี และได้รับความเห็นชอบ เมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ ให้รวบรวมศัพท์พฤษศาสตร์ แล้วบัญญัติเป็นภาษาไทย พร้อมทั้งจัดทำคำอธิบาย คณะกรรมการฯ ได้ประชุมครั้งแรกเมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๔

## ผลการดำเนินงาน

๑. มีการประชุมรวม ๓๑ ครั้ง
๒. ทำเอกสารประกอบการประชุม จำนวน ๑๕๐ หน้า
๓. พิจารณาบัญญัติศัพท์พจนานุกรม อักษร S-Z และทบทวน A-Z ประมาณ ๖๐๐ คำ
๔. ทำดรรชนี อังกฤษ-ไทย และไทย-อังกฤษ เรียงตามลำดับอักษร ประมาณ ๒,๐๐๐ คำ
๕. รวบรวมศัพท์ที่ผ่านการพิจารณาแล้วจัดทำเป็นต้นฉบับ อักษร A-Z ประมาณ ๓,๐๐๐ คำ รวม ๑๒๐ หน้า เพื่อใช้อ้างอิงในการประชุม และพร้อมที่จะจัดพิมพ์เผยแพร่ต่อไป
๖. พิจารณาบัญญัติศัพท์ที่มีผู้ขอหาหรือมา จำนวน ๒๐ คำ

## ๑๒. งานบัญญัติศัพท์สัตววิทยา

ดำเนินงานโดยคณะอนุกรรมการบัญญัติศัพท์สัตววิทยา ซึ่งคณะกรรมการบัญญัติศัพท์วิทยาศาสตร์ได้แต่งตั้งขึ้น เมื่อวันที่ ๑๘ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๖ เนื่องจากพิจารณาเห็นว่าปัจจุบันยังไม่มีหน่วยงานใดบัญญัติศัพท์ขึ้นใช้เป็นทางการ นักวิชาการต้องบัญญัติศัพท์ขึ้นใช้เองบ้าง หรือใช้คำทับศัพท์บ้าง ซึ่งไม่ค่อยจะตรงกัน ทำให้เกิดความสับสนแก่ผู้ศึกษาและผู้สนใจ เพื่อขจัดความยุ่งยากดังกล่าว ราชบัณฑิตยสถานจึงได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการฯ ชุดนี้ขึ้น ให้มีหน้าที่บัญญัติศัพท์สัตววิทยาขึ้นใช้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ในขั้นแรกคณะอนุกรรมการฯ ได้พิจารณาบัญญัติศัพท์อวัยวะของสัตว์ประเภทต่าง ๆ เท่าที่จำเป็น เช่น ปลา กุ้ง นก แล้วจึงจะบัญญัติศัพท์สัตววิทยาทั่ว ๆ ไป

ต่อมาคณะอนุกรรมการฯ ได้เปลี่ยนสถานภาพเป็น“คณะกรรมการบัญญัติศัพท์สัตววิทยา” โดยได้รับแต่งตั้งจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๘ ให้รวบรวมศัพท์ทางสัตววิทยาและสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกัน แล้วบัญญัติเป็นภาษาไทย และจัดทำคำอธิบายศัพท์ คณะกรรมการฯ ได้ประชุมครั้งแรกเมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๘

### ผลการดำเนินงาน

๑. มีการประชุม รวม ๒๒ ครั้ง
๒. ทำเอกสารประกอบการประชุม ๑๒๐ หน้า
๓. พิจารณาบททวนศัพทบัญญัติอวัยวะของสัตว์ประเภทต่างๆรวม ๖ ชนิด
๔. เก็บศัพท์ที่พิจารณายุติแล้วจัดทำเป็นต้นฉบับ อังกฤษ-ไทย เรียงตามลำดับอักษร ประมาณ ๖๐ หน้า
๕. พิจารณาบัญญัติศัพท์ที่มีผู้ขอหรือมา จำนวน ๔ คำ

### ๑๓. งานประสานงานสำนักวิทยาศาสตร์

ดำเนินงานโดยผู้ประสานงานสำนักฯ และผู้ช่วยผู้ประสานงานสำนักฯ มีหน้าที่ประสานงานกับราชบัณฑิตและภาคีสมาชิกของสำนักวิทยาศาสตร์ เพื่อรับปฏิบัติงานและสนองงานของสำนักวิทยาศาสตร์ทั้งในด้านวิชาการและธุรการ โดยจัดให้มีการบรรยายผลงานทางวิชาการในการประชุมสำนักฯ จัดให้สมาชิกเสนอผลงานที่ได้ค้นคว้า และพิมพ์เผยแพร่ผลงานของราชบัณฑิตและภาคีสมาชิกให้แพร่หลาย ปรีกษาหรือการงานของสำนักฯ นอกจากนี้ยังประสานงานระหว่างสำนักวิทยาศาสตร์กับผู้บริหาร สำนักอื่น ๆ กองต่าง ๆ คณะกรรมการและคณะอนุกรรมการของราชบัณฑิตยสถาน รวมทั้งหน่วยงานภายนอก

### ผลการดำเนินงาน

๑. มีการประชุมราชบัณฑิตและภาคีสมาชิก สำนักวิทยาศาสตร์รวม ๒๓ ครั้ง
๒. บรรยายผลงานทางวิชาการ จำนวน ๒๖ เรื่อง
๓. ทำเอกสารประกอบการบรรยายเพื่อเผยแพร่ จำนวน ๑๐ เรื่อง
๔. ประสานงานในการจัดสัมมนาทางวิชาการของสำนักวิทยาศาสตร์ร่วมกับภาสภคามควิทาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย หัวข้อ "อนาคตการผลิตไฟฟ้า : ทางเลือกของประเทศ"
๕. พิจารณาและให้ความเห็นในเรื่องต่าง ๆ ตามที่ราชบัณฑิตยสถานหรือหน่วยงานอื่นขอความร่วมมือ
๖. ดำเนินการเกี่ยวกับการรับสมัครภาคีสมาชิก โดยพิจารณาประวัติและผลงานของผู้สมัคร จำนวน ๖ ราย

## ๑๔. งานสัมพันธ์กับหน่วยงานอื่น

มอบหมายและแต่งตั้งให้เจ้าหน้าที่ของราชบัณฑิตยสถานร่วมเป็นกรรมการหรืออนุกรรมการเมื่อหน่วยงานอื่นขอความร่วมมือมา และให้บริการทางด้านวิชาการที่ราชบัณฑิตยสถานรับผิดชอบและดำเนินการอยู่

## ๑๕. คณะอนุกรรมการที่ราชบัณฑิตยสถานแต่งตั้งตามคำเสนอของหน่วยงานอื่น

### ๑. คณะอนุกรรมการบัญญัติศัพท์และคำนิยามภาษาไทยเกี่ยวกับ

ป่าไม้ คณะกรรมการบัญญัติศัพท์ภาษาไทยแห่งราชบัณฑิตยสถาน ได้แต่งตั้งขึ้นตามข้อเสนอของกรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และคณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๙ คณะอนุกรรมการฯ นี้มีวัตถุประสงค์ที่จะบัญญัติศัพท์และจัดทำคำนิยามภาษาไทยเกี่ยวกับป่าไม้ เพื่อใช้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และเพื่อประโยชน์ในการเขียนตำรา ไม่ให้เกิดความสับสนหรือเข้าใจผิด โดยในขั้นแรกได้ดำเนินการบัญญัติศัพท์สาขาวนผลิตภัณฑ์จนแล้วเสร็จ เสนอให้คณะกรรมการบัญญัติศัพท์ภาษาไทยรับรอง และราชบัณฑิตยสถานได้จัดพิมพ์เผยแพร่ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๙ ปัจจุบันราชบัณฑิตยสถานได้มอบให้คณะกรรมการบัญญัติศัพท์วิทยาศาสตร์เป็นผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการฯ ชุดนี้

### ๒. คณะอนุกรรมการบัญญัติศัพท์ สาขาวิชาการพิมพ์ คณะกรรมการ

บัญญัติศัพท์วิทยาศาสตร์ แห่งราชบัณฑิตยสถาน ได้แต่งตั้งขึ้นตามข้อเสนอของคณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๘ เนื่องจากคณะวิทยาศาสตร์ได้พิจารณาเห็นว่าเทคโนโลยีด้านวิชาการพิมพ์ได้พัฒนาอย่างรวดเร็ว มีการเปิดสอนวิชาการพิมพ์ทั้งในระดับมหาวิทยาลัย วิทยาลัย และโรงเรียนหลายแห่ง สถาบันแต่ละแห่งต่างใช้ศัพท์วิชาการทางการพิมพ์ไม่เหมือนกัน ทำให้เกิดความสับสน คณะอนุกรรมการฯ ชุดนี้มีหน้าที่บัญญัติศัพท์วิชาการพิมพ์ขึ้นใช้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และได้จัดพิมพ์เผยแพร่ศัพท์บัญญัติวิชาการพิมพ์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน เป็นครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๒ ขณะนี้กำลังทบทวน แก้ไขและเพิ่มเติมศัพท์บัญญัติวิชาการพิมพ์ เพื่อนำเสนอคณะกรรมการบัญญัติศัพท์วิทยาศาสตร์พิจารณารับรอง และจะได้จัดพิมพ์เผยแพร่ต่อไป

## คณะกรรมการและอนุกรรมการต่าง ๆ

### ๑. คณะกรรมการบัณฑิตศึกษาศาสตร์

๑. นายกราชบัณฑิตยสถาน	ที่ปรึกษา
๒. ประธานสำนักวิทยาศาสตร์	ประธานกรรมการ
๓. นายบุญพวกษ์ จาฎามระ	รองประธานกรรมการ
๔. นางกฤษณา ชูติมา	กรรมการ
๕. นางสาวกัญยรัตน์ ไชยสุต	กรรมการ
๖. นายกำจร มนูญปิฎ	กรรมการ
๗. นายประยงค์ พงษ์ทองเจริญ	กรรมการ
๘. นางเพยาร์ บุญประกอบ	กรรมการ
๙. หม่อมราชวงศ์พรคพงศ์สินีทิ สนิทวงศ์	กรรมการ
๑๐. นายพิมล กลกิจ	กรรมการ
๑๑. นายเรื่อน สมณะ	กรรมการ
๑๒. นางสาววนิดา เหมะกุล	กรรมการ
๑๓. นายวินชัย โพธิ์พิจิตร	กรรมการ
๑๔. นายวิจิตร เล็งหะพันธุ์	กรรมการ
๑๕. นายวิสุทธิ์ บุชยกุล	กรรมการ
๑๖. นายสมภพ ไกรโรจนานันท์	กรรมการ
๑๗. นางสุจิตรา กลิ่นเกษร	กรรมการ
๑๘. นางสุภาพ บุญยะรัตเวช	กรรมการ
๑๙. ผู้อำนวยการกองวิทยาศาสตร์	กรรมการ
๒๐. ผู้แทนอนุกรรมการบัณฑิตศึกษาศาสตร์สาขาต่าง ๆ หรือผู้แทนส่วนราชการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือผู้เชี่ยวชาญ (เฉพาะคราวประชุม)	กรรมการ

- ๒๐.๑ ผู้แทนคณะกรรมการบัญญัติศัพท์คณิตศาสตร์  
(พลอากาศตรี แก้ว สงขาว  
นางสาวสมพร สุนันทน์ไธมาส  
นางใสภาพรรณ ทิพย์โยธา  
นายदनัย ยิ่งคง  
นายศักดิ์ดา บุญโต)
- ๒๐.๒ ผู้แทนคณะกรรมการบัญญัติศัพท์คอมพิวเตอร์  
(นายครรชิต มาลัยวงศ์  
นายมงคล เดชนครินทร์  
นายวันชัย ชันดี  
นายรอม นิรัญพุกษ์)
- ๒๐.๓ ผู้แทนคณะกรรมการบัญญัติศัพท์วิศวกรรมเครื่องกล  
(นายปริตดา วัฒนุญสวัสดิ์  
นายสุพัทธ์ พุฒกา  
นายเชวรณ์ ทัพวงศ์  
นายเกษม อภินันทกุล  
นายวิชิต ไชยวุฒิ)
๒๑. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน กรรมการและเลขานุการ  
(นางสาวศิริพร อินทร์เชียรศิริ)
๒๒. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ  
(นางสาวสมทรง ศกุนตนาคน)

## ๒. คณะกรรมการจัดทำอนุกรมวิธานสัตว์

๑. นายกราชบัณฑิตยสถาน ที่ปรึกษา
๒. นายบุญพุกษ์ จาตุมาระ ประธานกรรมการ
๓. นายสุธรรม อารีกุล รองประธานกรรมการ
๔. นายจรุจินต์ นภิตะภักฏ กรรมการ
๕. นายเฉลิมวิไล ชื่นศิริ กรรมการ
๖. นายทศพร วงศ์รัตน์ กรรมการ

๗. นายเปี่ยมศักดิ์ เมนะเวต	กรรมการ
๘. นายไพบุลย์ นัยเนตร	กรรมการ
๙. นาวาอากาศเอก วิโรจน์ นุตพันธุ์	กรรมการ
๑๐. นายอาจ แจ่มเมฆ	กรรมการ
๑๑. ผู้แทนกรมป่าไม้ (นายสุวิษ สิงห์พันธุ์)	กรรมการ
๑๒. ผู้แทนองค์การสวนสัตว์ (นายอลงกรณ์ มหรรณพ)	กรรมการ
๑๓. ผู้อำนวยการกองวิทยาศาสตร์	กรรมการ
๑๔. ผู้แทนส่วนราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือผู้เชี่ยวชาญ (เฉพาะคราวประชุม)	กรรมการ
๑๕. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน (นางสาวศิริพร อินทรเชียรศิริ)	กรรมการและเลขานุการ
๑๖. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน (นางสาวสมทรง ศกุนตนาศ)	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

### ๓. คณะกรรมการจัดทำอนุกรมวิธานพืช

๑. นายกราชบัณฑิตยสถาน	ที่ปรึกษา
๒. นายบุญพฤกษ์ จาตุามระ	ประธานกรรมการ
๓. นายเต็ม สมิตินันท์	รองประธานกรรมการ
๔. นางกัลยา ภราโดย	กรรมการ
๕. นางจารีย์ บันสิทธิ์	กรรมการ
๖. นายจำลอง เพ็งคล้าย	กรรมการ
๗. นางจิรายุพิน จันทระประสงค์	กรรมการ
๘. นายธวัชชัย สันติสุข	กรรมการ
๙. นางบุศบรณ ณ สงขลา	กรรมการ
๑๐. นางสาวอนงค์ จันทร์ศรีกุล	กรรมการ
๑๑. นางสาวอำไพ ยงบุญเกิด	กรรมการ

- |  |                            |
|--|----------------------------|
| ๑๒. ผู้อำนวยการกองวิทยาศาสตร์                          | กรรมการ                    |
| ๑๓. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน<br>(นางนัยนา วราธศิวปติ) | กรรมการและเลขานุการ        |
| ๑๔. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน<br>(นางสาวนฤมล บุญแดง)   | กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ |

#### ๔. คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์ธรณีวิทยา

- |   |                            |
|---|----------------------------|
| ๑. นายไพยม อรัณยกานนท์  | ประธานกรรมการ              |
| ๒. นางอรกุล โภคากรวิจารณ์   | รองประธานกรรมการ           |
| ๓. นายณรงค์ ภิรมงคล   | กรรมการ                    |
| ๔. นายธนิศร์ วงศ์วานิช  | กรรมการ                    |
| ๕. นางเบ็ญจา เดกธีระ  | กรรมการ                    |
| ๖. นายปัญญา จารุศิริ  | กรรมการ                    |
| ๗. นายสมชาย พุ่มอ้อม  | กรรมการ                    |
| ๘. นายสมหวัง ช่างสุวรรณรัมย์  | กรรมการ                    |
| ๙. นายสุนันท์ คุณาภรณ์  | กรรมการ                    |
| ๑๐. นางสาวสุหัตตรา อุดมชาติวานิช  | กรรมการ                    |
| ๑๑. ผู้แทนมหาวิทยาลัยขอนแก่น<br>(นางลัดดา วรรณขาว)                                  | กรรมการ                    |
| ๑๒. ผู้แทนมหาวิทยาลัยเชียงใหม่<br>(นายสมพงษ์ จันทร์มี)                              | กรรมการ                    |
| ๑๓. ผู้แทนมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์<br>(นายธงชัย พึ่งรัมย์)                          | กรรมการ                    |
| ๑๔. ผู้อำนวยการกองวิทยาศาสตร์   | กรรมการ                    |
| ๑๕. ผู้แทนส่วนราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือผู้เชี่ยวชาญ<br>(เฉพาะคราวประชุม) | กรรมการ                    |
| ๑๖. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน<br>(นางนัยนา วราธศิวปติ)                              | กรรมการและเลขานุการ        |
| ๑๗. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน<br>(นางสาวนฤมล บุญแดง)                                | กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ |

### ๕. คณะกรรมการบัญญัติศัพท์แพทยศาสตร์

๑. เลขาธิการราชบัณฑิตยสถาน	ที่ปรึกษา
๒. นายสำราญ วัจนพันธ์	ประธานกรรมการ
๓. นางสาวบุญเรือง นียมพร	รองประธานกรรมการ
๔. นางกาญจนา นาคสกุล	กรรมการ
๕. นายเกษม ลิมวงศ์	กรรมการ
๖. นายนิพนธ์ พวงวรินทร์	กรรมการ
๗. นายบุญฤกษ์ จาฎามระ	กรรมการ
๘. นางสาวประทีน วิริยะวิทย์	กรรมการ
๙. คุณฉวี ลิมปพยอม	กรรมการ
๑๐. นายเรื่อน สมณะ	กรรมการ
๑๑. นายวิชัย ตันไพจิตร	กรรมการ
๑๒. นายสาโรจน์ วรรณพฤกษ์	กรรมการ
๑๓. นายสิทธิ ส. ศรีโสภาค	กรรมการ
๑๔. นางสุพัฒน์มา เดชาติวงศ์ ณ อยุธยา	กรรมการ
๑๕. พลอากาศตรี อวยชัย เป็ดส่องประสิทธิ์	กรรมการ
๑๖. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน (นางสาวสมทรง สกุนตนาค)	กรรมการและเลขานุการ
๑๗. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน (นางสาวลักษณาวรรณ อนันธวิฑ)	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

### ๖. คณะกรรมการบัญญัติศัพท์เทคโนโลยีทางภาพ

๑. นายประวิทย์ เกศศิริระคุปต์	ที่ปรึกษา
๒. นายอุดม จะโนภาษ	ที่ปรึกษา
๓. นายสนั่น บัณฑิติน	ประธานกรรมการ
๔. นายศักดิ์ ศิริพันธุ์	รองประธานกรรมการ
๕. นายคิด สุวรรณศรี	กรรมการ
๖. นายชอุ่ม ประเสริฐสกุล	กรรมการ

- |   |                            |
|---|----------------------------|
| ๗. นายชัยยงค์ พรหมวงศ์  | กรรมการ                    |
| ๘. นายเชิดพันธ์ บุณสุข  | กรรมการ                    |
| ๙. นายธีระ ไชยรัตน์   | กรรมการ                    |
| ๑๐. นางภัคศรีพิมล เสนีย์  | กรรมการ                    |
| ๑๑. นายมงคล เตชนครินทร์   | กรรมการ                    |
| ๑๒. นายอรรณพ เขียวถาวร  | กรรมการ                    |
| ๑๓. ผู้แทนส่วนราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือผู้เชี่ยวชาญ<br>(เฉพาะคราวประชุม) | กรรมการ                    |
| ๑๔. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน<br>(นางสาวศิริพร อินทรเชียรศิริ)                      | กรรมการและเลขานุการ        |
| ๑๕. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน<br>(นางสาวลัดดาณาวรรณ อนันธวัช)                       | กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ |

#### ๗. คณะกรรมการบัญญัติศัพท์คอมพิวเตอร์

- |   |                            |
|---|----------------------------|
| ๑. อูปรนายกราชบัณฑิตยสถาน                               | ที่ปรึกษา                  |
| ๒. นายครรชิต มาลัยวงศ์                                  | ประธานกรรมการ              |
| ๓. นายวิสุทธ์ บุษยกุล                                   | รองประธานกรรมการ           |
| ๔. นางสาวนิตยา กาญจนะวรรณ                               | กรรมการ                    |
| ๕. พลเรือตรี ประสาท ศรีผดุง                             | กรรมการ                    |
| ๖. นายมงคล เตชนครินทร์                                  | กรรมการ                    |
| ๗. นายรอม นิรัญพฤกษ์                                    | กรรมการ                    |
| ๘. นายวันชัย ชันดี                                      | กรรมการ                    |
| ๙. นายวิชิต ปุณวัตร์                                    | กรรมการ                    |
| ๑๐. นายสมภพ ไกรโรจนานันท์                               | กรรมการ                    |
| ๑๑. นายสำนวน นิรัญวงษ์                                  | กรรมการ                    |
| ๑๒. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน<br>(นางนัยนา วราฮ์ศวาปติ) | กรรมการและเลขานุการ        |
| ๑๓. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน<br>(นางสาวนฤมล บุญแดง)    | กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ |

## ๘. คณะกรรมการบัญญัติศัพท์คณิตศาสตร์

๑. หม่อมราชวงศ์พรคพงศ์สนิท สนิทวงศ์	ประธานกรรมการ
๒. นายสมภพ ไกรโรจนานันท์	รองประธานกรรมการ
๓. พลอากาศตรี แก้ว สงขาว	กรรมการ
๔. นายจักร์ อัครวานันท์	กรรมการ
๕. นายคณัย ยิ่งคง	กรรมการ
๖. นายธนิต ตูละลัมปะ	กรรมการ
๗. นางสาววนิดา เหมะกุล	กรรมการ
๘. นายศักดิ์ดา บุญโต	กรรมการ
๙. นางสาวสมพร สุตินันท์โสภาส	กรรมการ
๑๐. นางสุพัตตา ปวนะฤทธิ	กรรมการ
๑๑. นางโสภภาพรรณ ทิพย์โยธา	กรรมการ
๑๒. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน (นางนัยนา วราธศวัตติ)	กรรมการและเลขานุการ
๑๓. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน (นางสาวฉกษณาวรรณ อนันธวิษ)	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

## ๙. คณะกรรมการบัญญัติศัพท์วิศวกรรมอุตสาหกรรม

๑. นายกราชบัณฑิตยสถาน	ที่ปรึกษา
๒. นายปรกรณ์ อตุลพันธ์	ประธานกรรมการ
๓. นายสมศักดิ์ ดำรงค์เลิศ	รองประธานกรรมการ
๔. นายวิสุทธ์ นุษยกุล	กรรมการ
๕. นายเชก ทองจุ่น	กรรมการ
๖. ผู้แทนภาควิชาวิศวกรรมอุตสาหกรรม คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (นายชูเวช ชาญสง่าเวช นางศิริจันทร์ ทองประเสริฐ)	กรรมการ



๑๕. ผู้แทนกรมอาชีวศึกษา  
(นายสุชาติ กิจพิทักษ์  
นายสมรรถ ธาณี) กรรมการ
๑๖. ผู้เชี่ยวชาญจากส่วนราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง  
(เฉพาะคราวประชุม) กรรมการ
- ๑๖.๑ ผู้แทนสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม  
(นายสุรศักดิ์ อัครเดชา  
นายกิตติ อยู่สินธุ์  
นายวรพจน์ ชัยพรหมประสิทธิ์)
- ๑๖.๒ ผู้แทนสมาคมการเชื่อมโลหะ  
(นายยุคล จุลจุกัย  
นายชัยโรจน์ ปฎิมาพรเทพ)
๑๗. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน กรรมการและเลขานุการ  
(นางสาวนฤมล บุญแดง)
๑๘. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ  
(นางสาวลักขณาวรรณ อนันธวัช)

#### ๑๐. คณะกรรมการบัญญัติศัพท์วิศวกรรมเครื่องกล

๑. นายปริดา วิบูลย์สวัสดิ์ ประธานกรรมการ
๒. นายวิทธิ อึ้งภากรณ์ รองประธานกรรมการ
๓. นางสาวทัศนีย์ ลินสกุล กรรมการ
๔. ผู้แทนการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย กรรมการ  
(นายเชาวน์ ทัพวงศ์  
นายวิชิต ไชยวุฒิ  
นายสันนิธิ ตันติฤทธิศักดิ์  
นายไพโรจน์ ทศนาขจร)



- นายวินชัย พานิชพัฒน์  
 นายธราวุธ วรสุมันต์  
 นางสุนีย์ คูวัฒนาศัย  
 นายสมรภูมิ พรประสิทธิ์  
 นายวิชัย อ่างตุลภาค)
๑๓. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน (นางสาวนฤมล บุญแดง) กรรมการและเลขานุการ
๑๔. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน (นางสาวลักขณวรรณ อนันธวัช) กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

### ๑๑. คณะกรรมการบัญญัติศัพท์พจนานุกรม

๑. นายบุญฤกษ์ จากามระ ที่ปรึกษา
๒. นายเต็ม สมิตินันท์ ประธานกรรมการ
๓. นายจำลอง เพ็งคล้าย รองประธานกรรมการ
๔. นางจิรายุพิน จันทรประสงค์ กรรมการ
๕. นางชุมศรี ชัยอนันต์ กรรมการ
๖. นางนาฏฉลวย หลายชูไทย กรรมการ
๗. นางอักษร ศรีเปล่ง กรรมการ
๘. นางสาวอำไพ ยงบุญเกิด กรรมการ
๙. ผู้แทนภาควิชาพจนานุกรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (นางวงจันทร์ วงศ์แก้ว) กรรมการ  
 นางกมลพรรณ นามวงศ์พรหม)
๑๐. ผู้แทนภาควิชาพจนานุกรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (นางอบฉันท์ ไทยทอง) กรรมการ  
 นางวิยดา เทพหัสดิ)

๑๑. ผู้แทนภาควิชาชีววิทยาป่าไม้ คณะวนศาสตร์  
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์  
(นายสมนึก ผ่องอำไพ  
นายสมคิด สิริพัฒน์ดิถ)
๑๒. ผู้แทนหอพรรณไม้ กรมป่าไม้  
(นางลีน่า ผู้พัฒน์พงศ์  
นางก่องกานดา ชยามฤต)
๑๓. ผู้แทนกองพฤกษศาสตร์และวิจัย กรมวิชาการเกษตร  
(นายจรูญ สดากร  
นายพงษ์ศักดิ์ พลตรี)
๑๔. ผู้เชี่ยวชาญจากส่วนราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง  
(เฉพาะคราวประชุม)
๑๕. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน  
(นางนัยนา วราธิศทวี)
๑๖. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน  
(นางสาวนฤมล บุญแดง)

## ๑๒. คณะกรรมการบัญญัติศัพท์สัตววิทยา

๑. นายกราชบัณฑิตยสถาน  
ที่ปรึกษา
๒. นายสุธรรม อารีกุล  
ประธานกรรมการ
๓. นางเพ็ญ นุญประกอบ  
รองประธานกรรมการ
๔. นายจรัญ จันทลักษณ์  
กรรมการ
๕. นายจรัสจันต์ นทีตะภา  
กรรมการ
๖. นายไพบุลย์ นัยเนตร  
กรรมการ
๗. นาวาอากาศเอก วิโรจน์ นุตพันธุ์  
กรรมการ
๘. นางสุภาพ มงคลประสิทธิ์  
กรรมการ
๙. นายสุวัช สิงห์พันธุ์  
กรรมการ
๑๐. นางสาวอรพรรณ สัตยาดี  
กรรมการ
๑๑. นายอลงกรณ์ มหรรณพ  
กรรมการ
๑๒. นายอาจ แจ่มเมฆ  
กรรมการ

๑๓. ผู้แทนส่วนราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือผู้เชี่ยวชาญ  
(เฉพาะคราวประชุม) กรรมการ  
(นายเฉลิมวิไล ชื่นศรี  
นางวันทนา ดยู่สุข)
๑๔. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน กรรมการและเลขานุการ  
(นางสาวศิริพร อินทรเชียรศิริ)
๑๕. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ  
(นางสาวสมทรง ศกุนตนาศ)

### ๑๓. คณะอนุกรรมการหน่วยงานภายนอกที่ราชบัณฑิตยสถานมี คำสั่งแต่งตั้ง

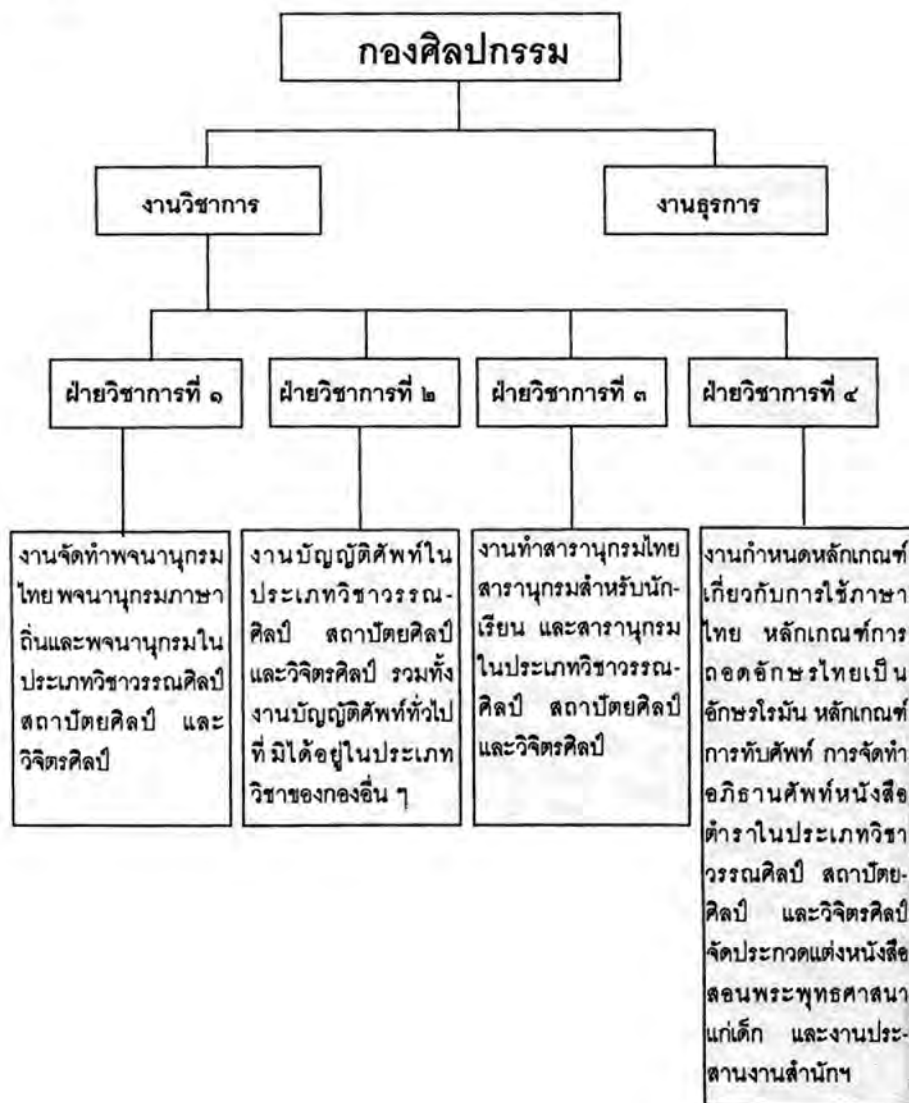
#### ๑๓.๑ คณะอนุกรรมการบัญญัติศัพท์และคำนิยามภาษาไทยเกี่ยวกับ การป่าไม้

- |  |            |
|--|------------|
| ๑. นายไพโรจน์ สุวรรณกร                           | ที่ปรึกษา  |
| ๒. นายอำนาจ คชวนิช                               | ที่ปรึกษา  |
| ๓. ผู้อำนวยการองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ หรือผู้แทน | อนุกรรมการ |
| ๔. ผู้อำนวยการบริษัทไม้ัดไทย จำกัด หรือผู้แทน    | อนุกรรมการ |
| ๕. หม่อมราชวงศ์ภัทรชัย รัชนี                     | อนุกรรมการ |
| ๖. นายदनัย บัวเพชร                               | อนุกรรมการ |
| ๗. นายจำลอง เพ็งคล้าย                            | อนุกรรมการ |
| ๘. นายพิศาล วสุวานิช                             | อนุกรรมการ |
| ๙. นายชนันต์ ณ ลำพูน                             | อนุกรรมการ |
| ๑๐. นายจิระ จินตบุญกุล                           | อนุกรรมการ |
| ๑๑. นายทวี หนูทอง                                | อนุกรรมการ |
| ๑๒. นายสมเพชร มั่งคณดิน                          | อนุกรรมการ |
| ๑๓. นายวิทยา สงคะกุล                             | อนุกรรมการ |
| ๑๔. นายสมเดช ทิพย์พรอโรภาศ                       | อนุกรรมการ |

๑๕. นายณรงค์ เพ็งปรีชา	อนุกรรมการ
๑๖. นายพิทยั พินิจการโกศล	อนุกรรมการ
๑๗. นายอาษา พรหมบุญผา	อนุกรรมการ
๑๘. นายปรีชา เจริญมายู	อนุกรรมการ
๑๙. นายชาญ บุญยสิริกุล	อนุกรรมการ
๒๐. นายเดชา วิวัฒน์วิทยา	อนุกรรมการ
๒๑. นายวิรัช ชี้นวาริน	อนุกรรมการ
๒๒. นายอำไพ เปี่ยมอรุณ	อนุกรรมการ
๒๓. นายเจริญ การกลสิขวิธ	อนุกรรมการ
๒๔. นายวิสุทธ์ สุวรรณากินันท์	อนุกรรมการ
๒๕. นายเสถียร ประเสริฐ	อนุกรรมการ
๒๖. นายประพันธ์ ไทยสมบุรณ์	อนุกรรมการ
๒๗. นายสันต์ เกตุปราณีต	อนุกรรมการและเลขานุการ

### ๑๓.๒ คณะอนุกรรมการบัญญัติศัพท์ สาขาวิชาการพิมพ์

๑. นายสนั่น บัทมะทิน	ที่ปรึกษา
๒. พันเอก อุดม ควรผดุง	ที่ปรึกษา
๓. นายกำธร สติรกุล	ประธานอนุกรรมการ
๔. นายศักดิ์ สิริพันธุ์	รองประธานอนุกรรมการ
๕. นายวิสุทธ์ บุษยกุล	อนุกรรมการ
๖. นายวันชัย สิริชนะ	อนุกรรมการ
๗. นายวิชัย พยัคฆไส	อนุกรรมการ
๘. นายมงคล ลิ้มคุณากุล	อนุกรรมการ
๙. นางสาวผกามาศ ผจญแก้ว	อนุกรรมการ
๑๐. นางสาวพรทิวี พึ่งรัศมี	อนุกรรมการและเลขานุการ



## หน้าที่และความรับผิดชอบ

๑. ส่งเสริมสนับสนุนการค้นคว้าและงานทางวิชาการในลักษณะของการแต่งแปล และเรียบเรียงเอกสารหรือตำรา การบัญญัติศัพท์ การจัดทำหนังสืออ้างอิงประเภทพจนานุกรม สารานุกรม ตามขอบเขตของวิชาการวรรณศิลป์ สถาปัตยกรรมศิลป์ และวิจิตรศิลป์

๒. กำหนดหลักเกณฑ์และมาตรฐานเกี่ยวกับการใช้และการเขียนภาษาไทยให้ถูกต้อง

๓. ประสานงานกับสำนักศิลปกรรม ราชบัณฑิต และภาควิชาในสำนัก เพื่อรับปฏิบัติงานและสนองงานทั้งทางวิชาการและงานธุรการของสำนัก ราชบัณฑิต และภาควิชาในสำนัก

๔. ให้คำปรึกษา แนะนำ และเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

๕. แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็น ตลอดจนเอกสารและข้อมูลในสาขาวิชาที่อยู่ในหน้าที่ของกองกับองค์กร สถาบัน และหน่วยงานทางวิชาการทั้งในและนอกประเทศ

## ๑. งานพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน

ดำเนินงานโดยคณะกรรมการชำระพจนานุกรม เริ่มแต่ใน พ.ศ. ๒๔๗๗ ด้วยการชำระพจนานุกรมของกรมตำรา ซึ่งกระทรวงธรรมการได้พิมพ์เผยแพร่เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๐ สำเร็จและพิมพ์ออกเผยแพร่ครั้งแรกมีชื่อว่า “พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๔๙๓” หนังสือเล่มนี้ได้พิมพ์ซ้ำอีก ๒๐ ครั้ง โดยมีการแก้ไขปรับปรุงเป็นระยะ ๆ หลังจากนั้น คณะกรรมการฯ ได้จัดทำพจนานุกรมเฉพาะคำที่ใช้เป็นสามัญ (เล่มเล็ก) ขณะเดียวกันหากมีผู้ทักท้วงคำที่บกพร่องหรือสงสัยข้อคิดเห็นต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงพจนานุกรม ฉบับ พ.ศ. ๒๔๙๓ มาให้ทราบ คณะกรรมการฯ ก็ได้นำมาพิจารณาประกอบด้วย ต่อมาใน พ.ศ. ๒๕๑๙ ราชบัณฑิตยสถานได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นอีกคณะหนึ่ง เพื่อเร่งรัดการปรับปรุงพจนานุกรม ฉบับ พ.ศ. ๒๔๙๓ โดยนำบทนิยามที่คณะกรรมการชำระพจนานุกรมได้ชำระไว้ถึงอักษร บ มาพิจารณาแก้ไขเพิ่มเติมจนจบอักษร ฮ แล้วจัดพิมพ์เป็นพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ แล้วได้ยุติภารกิจ สำหรับคณะกรรมการชำระพจนานุกรม ซึ่งยังคงดำเนินงานสืบเนื่องอยู่ ได้เปลี่ยนเป็นนำพจนานุกรม ฉบับ พ.ศ. ๒๕๒๕ มาชำระปรับปรุง พร้อมกับการจัดทำพจนานุกรมเฉพาะคำที่ใช้เป็นสามัญ (เล่มเล็ก) เมื่อพิจารณาจบอักษร ฮ แล้ว ได้พิจารณาบทพจนานุกรมพร้อมทั้งเก็บคำเพิ่มเติมอีก ขณะนี้ได้ดำเนินการทบทวนถึงอักษร ฮ ส่วนพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ได้มีการพิมพ์ซ้ำรวม ๕ ครั้ง

## ผลการดำเนินงาน

๑. มีการประชุมรวม ๘๔ ครั้ง
๒. พิจารณาเก็บคำพร้อมทั้งเขียนบทนิยามได้ ๑,๔๑๒ คำ (อักษร ฮ ตั้งแต่คำ "ฮอต ๑" จนจบ และอักษร ฮ ถึงคำ "เฮโลสารפה, เฮลโลสารפה")
๓. สอบถามความหมายของคำจากผู้ทรงคุณวุฒิและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในเรื่องนั้น ๆ เพื่อนำข้อมูลเสนอที่ประชุมประกอบการพิจารณาจัดทำบทนิยาม
๔. ค้นคว้า จัดทำ และรวบรวมข้อมูล ข้อคิดเห็น จากเอกสารต่าง ๆ และสื่อมวลชน เพื่อเสนอที่ประชุมประกอบการพิจารณาจัดทำบทนิยาม
๕. รวบรวมบทนิยามที่แก้ไขเรียบร้อยแล้ว จัดทำเป็นต้นฉบับ
๖. พิมพ์พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ พิมพ์ครั้งที่ ๕ จำนวน ๒๐,๐๐๐ เล่ม

## ๒. งานจัดทำพจนานุกรมศัพท์วรรณคดีไทย

ดำเนินงานโดยคณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์วรรณคดีไทย ซึ่งราชบัณฑิตยสถานโดยอนุมัติของคณะรัฐมนตรีได้แต่งตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๗ เนื่องจากได้พิจารณาเห็นว่าหนังสือประเภทวรรณคดีเป็นหนังสือที่แสดงให้เห็นวิวัฒนาการของภาษาในแต่ละยุคแต่ละสมัยว่านิยมใช้ภาษา ถ้อยคำ สำนวน และความหมายอย่างไร คำบางคำที่ใช้ในยุคสมัยหนึ่ง ครั้นเวลาต่อมาอาจสูญไปหรือมีความหมายเปลี่ยนแปลงไป แม้พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๔๙๓ และฉบับ พ.ศ. ๒๕๒๕ จะเก็บไว้บ้างแล้ว แต่ก็เพียงส่วนน้อยเท่านั้น คณะกรรมการฯ จึงได้เก็บรวบรวมคำศัพท์ต่าง ๆ ที่ปรากฏในวรรณคดีไทยแต่ละสมัย โดยแยกเป็นสมัยสุโขทัย อยุธยาตอนต้น อยุธยาตอนปลาย และรัตนโกสินทร์ พร้อมทั้งให้ความหมายและบทนิยามของศัพท์นั้น ๆ แสดงวิวัฒนาการของศัพท์และความนิยมของการใช้คำในแต่ละสมัย และยกตัวอย่างประกอบ เมื่อที่ประชุมพิจารณาศัพท์นั้นยุติแล้ว ก็รวบรวมศัพท์นั้น ๆ เพื่อทำเป็นต้นฉบับ โดยเรียงตามลำดับอักษร หากศัพท์ใดมีรายละเอียดมากก็จะจัดทำคำอธิบายโดยละเอียดไว้ในภาคผนวก

ผลงานของคณะกรรมการฯ เรื่องแรกเป็นการพิจารณารวบรวมศัพท์ต่าง ๆ ในศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง หลักที่ ๑ จัดทำบทนิยาม ยกตัวอย่างประกอบ และได้จัดพิมพ์

เผยแพร่แล้ว เรื่องที่ ๒ คือ ไตรภูมิภิกขา ได้พิจารณาจัดทำบทนิยามเสร็จสิ้นลงแล้ว อยู่ในระหว่างการจัดทำต้นฉบับเพื่อพิมพ์เผยแพร่ เรื่องที่ ๓ คือ ลิลิตโองการแช่งน้ำ ถอดความคำประพันธ์ จัดทำคำอธิบายศัพท์ และภาคผนวก เสร็จเรียบร้อยแล้ว เรื่องที่ ๔ คือ ลิลิตยวนพ่าย กำลังอยู่ระหว่างดำเนินการถอดความคำประพันธ์แต่ละวรรค กำหนดความหมายของโคลงแต่ละบท และอธิบายศัพท์ที่ปรากฏในโคลงบทนั้น ๆ

### ผลการดำเนินงาน

๑. มีการประชุมรวม ๔๖ ครั้ง
๒. กำหนดความหมายของโคลงในลิลิตยวนพ่าย จำนวน ๑๗๗ บท และ ร่าย ๑ บท พร้อมทั้งจัดทำคำอธิบายศัพท์ในแต่ละบท

### ๓. งานจัดทำพจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมท้องถิ่นไทยภาคอีสาน

ดำเนินงานโดยคณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมท้องถิ่นไทยภาคอีสาน ซึ่งราชบัณฑิตยสถานโดยอนุมัติของคณะรัฐมนตรีได้แต่งตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๖ งานจัดทำพจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมท้องถิ่นไทยภาคอีสานนี้ เป็นส่วนหนึ่งของโครงการศัพท์วรรณกรรมท้องถิ่นไทย ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะจัดทำพจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมท้องถิ่นไทยทุกภาค ด้วยพิจารณาเห็นว่าวรรณกรรมนับเป็นมรดกทางปัญญาและวัฒนธรรมที่สำคัญยิ่ง โดยเฉพาะวรรณกรรมท้องถิ่น ซึ่งเป็นประหนึ่งบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ของกลุ่มชาวไทยในแต่ละท้องถิ่น มีลักษณะเป็นคติชาวบ้านที่มีสารตถะน่าสนใจเป็นอันมาก ในขั้นต้นนี้ ได้จัดทำพจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมท้องถิ่นภาคอีสานขึ้นก่อน โดยจัดทำทีละเรื่อง เรื่องแรกคือ เรื่อง ท้าวสูงหรือท้าวเจือง ซึ่งเป็นวรรณกรรมเชิงประวัติศาสตร์ที่สำคัญและมีอายุเก่าแก่มากของภาคอีสาน

การจัดทำพจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมไทยภาคอีสาน เรื่องท้าวสูงหรือท้าวเจือง ดำเนินการโดยชำระวรรณกรรมเรื่องนี้จากต้นฉบับจำนวน ๗ ฉบับ ได้แก่ ๑. ฉบับโบราณ ๒. ฉบับพิมพ์ที่สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ๓. ฉบับพิมพ์ที่จังหวัดอุบลราชธานี ๔. ฉบับที่มหาวิทยาลัยศิลปากรจัดพิมพ์ ๕. ฉบับที่คัดมาจากอักษรลาวเฉียง ๖. ฉบับที่ปริวรรตจากคัมภีร์โบราณ ชุดตำนานเมืองและกฎหมายลานนา ตำนานพระยาเจือง และ ๗. ฉบับของ ดร.ปรีชา พินทอง โดยใช้ฉบับที่มหาวิทยาลัยศิลปากรจัดพิมพ์เป็นหลัก เนื่องจาก

เป็นฉบับที่ใช้กันแพร่หลายมากที่สุด การเก็บคำศัพท์ภาษาถิ่นภาคอีสานในวรรณกรรมเรื่องนี้ ได้ให้บทนิยามพร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบ เมื่อที่ประชุมพิจารณาศัพท์เป็นที่ยุติแล้ว จะรวบรวมคำศัพท์เป็นครุชนิหัยเล่ม โดยเรียงลำดับตามตัวอักษรแบบพจนานุกรม นอกจากนี้ คำศัพท์ที่เป็นวิสามานยนามต่าง ๆ เช่น ชื่อบุคคล เมือง สถานที่ที่ปรากฏในวรรณกรรม จะได้จัดทำเป็นภาคผนวก โดยให้คำอธิบายพอสังเขป

### ผลการดำเนินงาน

๑. มีการประชุมรวม ๒๕ ครั้ง
๒. พิจารณาชำระโคลงในเรื่องท้าวสุ่งหรือท้าวเจือง จำนวน ๑๐๒ บท
๓. พิจารณาคำศัพท์ภาษาถิ่นภาคอีสานในเรื่องท้าวสุ่งหรือท้าวเจือง จำนวน ๑,๒๒๓ คำ
๔. รวบรวมคำประพันธ์และศัพท์ที่ผ่านการพิจารณาเรียบร้อยแล้ว จัดทำเป็นต้นฉบับ

### ๔. งานจัดทำพจนานุกรมศัพท์ศิลปกรรม

ดำเนินงานโดยคณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์ศิลปกรรม ซึ่งราชบัณฑิตยสถานโดยอนุมัติของคณะรัฐมนตรีได้แต่งตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๑ เพื่อรวบรวมและจัดทำคำอธิบายศัพท์ศิลปกรรมไทยในสาขาสถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม และจุดศิลป์ กำหนดขอบข่ายเนื้อหาครอบคลุมทั้งในเรื่องรูปแบบ วิธีการ หน้าที่ องค์ประกอบ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ศิลปะสกุลช่างต่างๆ และศิลปินผู้มีชื่อเสียง ซึ่งจะนำมาพิจารณาคัดเลือก ศัพท์และมอบหมายให้กรรมการรับไปเขียนคำอธิบายและหาภาพประกอบ จากนั้นคณะกรรมการฯ นำคำอธิบายมาตรวจพิจารณาแก้ไขปรับปรุงตามความเหมาะสม จัดทำเป็นต้นฉบับสำหรับพิมพ์เผยแพร่ต่อไป พจนานุกรมศัพท์ศิลปกรรมได้จัดพิมพ์เผยแพร่ไปแล้ว จำนวน ๒ เล่ม คือ เล่ม ๑ อักษร ก เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๖ (จัดพิมพ์ซ้ำในปี ๒๕๓๒) และ เล่ม ๒ อักษร ข - จ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๐

### ผลการดำเนินงาน

๑. มีการประชุมรวม ๔๔ ครั้ง พิจารณาศัพท์ ๑๐๐ คำ
๒. รวบรวมศัพท์และคำอธิบายที่แก้ไขเรียบร้อยแล้ว เรียงตามลำดับตัวอักษร จัดทำเป็นต้นฉบับ

๓. พิจารณาคัดเลือกและแบ่งศัพท์จากบัญญัติศัพท์อักษร ผ - ผ
๔. เดินทางไปศึกษา ค้นคว้า หาข้อมูล และถ่ายภาพโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ จำนวน ๒ ครั้ง ดังนี้
  - ๔.๑ จังหวัดอ่างทอง รวม ๑ วัน
  - ๔.๒ จังหวัดเพชรบุรี รวม ๑ วัน

## ๕. งานบัญญัติศัพท์ภาษาไทย

ดำเนินงานโดยคณะกรรมการบัญญัติศัพท์ภาษาไทย ซึ่งราชบัณฑิตยสถานโดยอนุมัติของคณะรัฐมนตรีได้แต่งตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๔ ทำหน้าที่บัญญัติศัพท์ขึ้นใช้ในภาษาไทย และพิจารณารับรองศัพท์ที่กระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ บัญญัติขึ้น แล้วรวบรวมเสนอคณะรัฐมนตรี เพื่อจัดทำประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีออกประกาศใช้ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน คณะกรรมการฯ นี้มีอำนาจในการแต่งตั้งอนุกรรมการบัญญัติศัพท์ในวิชาต่างๆ ได้ โดยคณะอนุกรรมการจะต้องนำเสนอศัพท์ที่ได้จัดทำขึ้นให้คณะกรรมการฯ พิจารณารับรอง

หลักเกณฑ์การดำเนินงานบัญญัติศัพท์ภาษาไทย ซึ่งได้ใช้เป็นแนวทางเดียวกันในคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการบัญญัติศัพท์ทุกสำนักทุกสาขาวิชาของราชบัณฑิตยสถาน มาโดยตลอด ประมวลได้ดังนี้

(๑) คำศัพท์ภาษาต่างประเทศศัพท์ใดอาจแปลงเป็นภาษาไทยได้ความบริบูรณ์เท่ากันก็ให้แปลงเป็นภาษาไทยและให้มีจำนวนค่าน้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อมีให้ศัพท์ที่บัญญัติขึ้นมีลักษณะเป็นการนิยามศัพท์

(๒) คำศัพท์ภาษาต่างประเทศศัพท์ใดแปลงเป็นภาษาไทยไม่ได้ความบริบูรณ์เท่ากันแต่อาจแปลงเป็นภาษาบาลีหรือสันสกฤตที่มีใช้อยู่ในภาษาไทยได้ความบริบูรณ์เท่ากัน ก็ให้แปลงเป็นภาษาบาลีหรือสันสกฤต

(๓) คำศัพท์ภาษาต่างประเทศศัพท์ใดไม่อาจแปลงได้ตามข้อ (๑) หรือข้อ (๒) ก็ให้บัญญัติใช้ตามศัพท์ของภาษาต่างประเทศนั้น ๆ โดยเขียนทับศัพท์เป็นภาษาไทยตามหลักเกณฑ์การทับศัพท์ภาษาต่างประเทศ ของราชบัณฑิตยสถาน

### ผลการดำเนินงาน

๑. มีการประชุมรวม ๖ ครั้ง
๒. พิจารณารับรองคำอธิบายศัพท์หนังสือพิมพ์ รวม ๔๑ ศัพท์
๓. พิจารณารับรองศัพท์บัญญัติวรรณกรรมเกี่ยวกับภาพพจน์ ไวยากรณ์ และกลการประพันธ์ รวม ๔๖ ศัพท์

## ๖. งานบัญญัติศัพท์ศิลปะ

ดำเนินงานโดยคณะอนุกรรมการบัญญัติศัพท์ศิลปะ ซึ่งราชบัณฑิตยสถานได้แต่งตั้งขึ้นตามข้อเสนอของคณะกรรมการบัญญัติศัพท์ภาษาไทยเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๕ ดำเนินการเก็บรวบรวมศัพท์ศิลปะสาขาต่างๆ ในภาษาต่างประเทศ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม เลขาศิลป์ สถาปัตยกรรม มณฑลศิลป์ ศิลปะตกแต่ง และศิลปะประยุกต์ ไม่รวมดนตรีและวรรณกรรม กำหนดขอบข่ายเนื้อหาครอบคลุมทั้งในเรื่องลัทธิ คตินิยม ขบวนการ แนวคิดแบบอย่าง สกulptural กวีลี ยุคสมัย และวัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนศัพท์เฉพาะที่ใช้ในวงการศิลปะและการช่างต่าง ๆ ตั้งแต่ยุคโบราณจนถึงยุคปัจจุบัน ทั้งศิลปะตะวันออกและตะวันตก นำมาบัญญัติศัพท์เป็นภาษาไทยพร้อมทั้งจัดทำคำอธิบายเพื่อความเข้าใจในศัพท์นั้น ๆ ด้วย

### ผลการดำเนินงาน

๑. มีการประชุมรวม ๓๔ ครั้ง
๒. พิจารณานบัญญัติศัพท์ศิลปะและคำอธิบายศัพท์ รวม ๖๒ คำ ทบทวนศัพท์ศิลปะเล่มแรก ๑๗ คำ
๓. เก็บศัพท์ศิลปะเพิ่มเติม รวม ๒ คำ
๔. เดินทางไปศึกษา ค้นคว้า หาข้อมูลทางด้านจิตรกรรม ประติมากรรม และสถาปัตยกรรม ที่โบสถ์นักบุญฟรังซิสเซเวียร์และโบสถ์คอนเซปชั่น

## ๗. งานบัญญัติศัพท์วรรณกรรม

ดำเนินงานโดยคณะอนุกรรมการบัญญัติศัพท์วรรณกรรม ซึ่งราชบัณฑิตยสถานได้แต่งตั้งขึ้นตามข้อเสนอของคณะกรรมการบัญญัติศัพท์ภาษาไทยเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๔ ต่อมาได้ปรับปรุงหน้าที่และองค์ประกอบเป็นคณะกรรมการบัญญัติศัพท์วรรณกรรมเมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ เนื่องจากได้พิจารณาเห็นว่าการศึกษาวิจัยงานด้านวรรณกรรมซึ่งอาศัยหลักการและกฎเกณฑ์ของวรรณกรรมตะวันตกเป็นแนวทางนั้น มีค่าเป็นจำนวนมากที่ไม่สามารถจะหาคำไทยมาใช้ให้ตรงกับความหมายที่ต้องการได้ นักวิชาการจึงจำเป็นต้องใช้คำทับศัพท์บ้าง บัญญัติศัพท์ใช้เองบ้าง ทำให้เกิดความสับสนในการใช้ศัพท์ดังกล่าวได้ จึงสมควรดำเนินการบัญญัติศัพท์วรรณกรรมให้เป็นมาตรฐาน โดยคัดเลือกศัพท์ที่เป็นพื้นฐานในการศึกษาวิจัยวรรณกรรม เช่น ศัพท์เกี่ยวกับภาพพจน์ กลการประพันธ์ งานเขียนประเภทต่าง ๆ คตินิยม แล้วจัดทำคำอธิบายประกอบ

## ผลการดำเนินงาน

๑. มีการประชุมรวม ๔๔ ครั้ง
๒. พิจารณابัญญัติศัพท์วรรณกรรมและคำอธิบายศัพท์ รวม ๑๔๗ คำ
๓. พิจารณาบทพจนศัพท์วรรณกรรมพร้อมคำอธิบายศัพท์ รวม ๑๒ คำ

## ๘. งานบัญญัติศัพท์ภาษาศาสตร์

ดำเนินงานโดยคณะอนุกรรมการบัญญัติศัพท์ภาษาศาสตร์ ซึ่งราชบัณฑิตยสถานได้แต่งตั้งขึ้นตามข้อเสนอของคณะกรรมการบัญญัติศัพท์ภาษาไทยเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๒ ต่อมาได้ปรับปรุงหน้าที่และองค์ประกอบเป็นคณะกรรมการบัญญัติศัพท์ภาษาศาสตร์เมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ เนื่องจากพิจารณาเห็นว่าวิชาภาษาศาสตร์ซึ่งมีการเรียนการสอนอยู่ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ นับเป็นวิชาพื้นฐานสำคัญที่ช่วยให้นักศึกษาภาษาต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีระบบ และจำเป็นต้องมีศัพท์เฉพาะเพื่อใช้ในการสื่อสารความหมาย ในการดำเนินงานได้แบ่งกรรมการเป็น ๒ ชุด ทำหน้าที่บัญญัติศัพท์ภาษาศาสตร์ทั่วไปชุดหนึ่ง กับบัญญัติศัพท์ภาษาศาสตร์ประยุกต์อีกชุดหนึ่ง พร้อมทั้งจัดทำคำอธิบายศัพท์นั้น ๆ

## ผลการดำเนินงาน

๑. มีการประชุมรวม ๒๒ ครั้ง
๒. พิจารณابัญญัติศัพท์ภาษาศาสตร์ รวม ๒๙ ศัพท์ และพิจารณาบทพจนศัพท์ภาษาศาสตร์ จำนวน ๔๐๒ ศัพท์

## ๙. งานบัญญัติศัพท์ดนตรีสากล

ดำเนินงานโดยคณะอนุกรรมการบัญญัติศัพท์ดนตรีสากล ซึ่งราชบัณฑิตยสถานได้แต่งตั้งขึ้นตามข้อเสนอของคณะกรรมการบัญญัติศัพท์ภาษาไทยเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๗ ต่อมาได้ปรับปรุงหน้าที่และองค์ประกอบเป็นคณะกรรมการบัญญัติศัพท์ดนตรีสากลเมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๘ เนื่องจากได้พิจารณาเห็นว่าดนตรีสากลได้เข้ามามีบทบาทสำคัญยิ่งในสังคมไทย โดยเฉพาะในด้านการศึกษา สถาบันการศึกษานานแห่งทั้งของรัฐและเอกชนมีการศึกษาวิจัยงานด้านดนตรีสากลกันอย่างกว้างขวาง ตลอดจนงานจัดให้มีการเรียนการสอนวิชาเกี่ยวกับดนตรีสากลทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ แต่โดยเหตุที่ตำราและหนังสืออ้างอิงเกี่ยว

กับดนตรีสากลที่เป็นภาษาไทยยังมีจำนวนน้อยมาก ต้องอาศัยตำราต่างประเทศเป็นส่วนใหญ่ ทำให้ประสบความสำเร็จในการค้นคว้า อีกประการหนึ่ง ศัพท์เฉพาะทางด้านดนตรีสากลก็ยังไม่มีการบัญญัติภาษาไทยขึ้นใช้เป็นการถาวร นักวิชาการจึงจำเป็นต้องใช้คำทับศัพท์บ้าง บัญญัติศัพท์ขึ้นใช้เองบ้าง ซึ่งทำให้เกิดความสับสนในการใช้ศัพท์ดังกล่าวได้ จึงเห็นความจำเป็นที่จะต้องจัดทำศัพท์บัญญัติสาขาวิชาดนตรีสากลให้เป็นมาตรฐาน พร้อมจัดทำคำอธิบายศัพท์นั้น ๆ

### ผลการดำเนินงาน

๑. มีการประชุมรวม ๓๑ ครั้ง
๒. พิจารณาบัญญัติศัพท์ดนตรีสากล รวม ๗๙ ศัพท์ และพิจารณาบัญญัติศัพท์ดนตรีสากลพร้อมเขียนคำอธิบาย รวม ๖๔ ศัพท์

### ๑๐. งานจัดทำสารานุกรมไทย

ดำเนินงานโดยคณะบรรณาธิการทำสารานุกรมไทย ซึ่งราชบัณฑิตยสถาน โดยอนุมัติของคณะรัฐมนตรีได้แต่งตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๙๗ งานจัดทำสารานุกรมไทยนี้ ราชบัณฑิตยสถานได้ริเริ่มโครงการขึ้นเป็นครั้งแรกใน พ.ศ. ๒๔๔๖ เพื่อให้เป็นหนังสือสำหรับค้นเรื่องต่าง ๆ คู่กับพจนานุกรม แต่มีอุปสรรคบางประการที่ไม่สามารถจะดำเนินการต่อไปได้ จนถึง พ.ศ. ๒๔๙๗ จึงได้รื้อฟื้นงานนี้ขึ้นมาใหม่ ในการจัดทำ คณะบรรณาธิการฯ ได้พิจารณาคัดเลือกคำที่เห็นควรบรรจุไว้ในหนังสือสารานุกรม เรียงตามลำดับอักษร ก-ฮ แล้วพิจารณาคัดเลือกผู้เขียนคำอธิบายคำนั้น ๆ เมื่อได้รับคำอธิบายมาแล้วก็จะประชุมตรวจพิจารณาคำอธิบายนั้นอีกครั้งหนึ่งแล้วจึงให้จัดพิมพ์เผยแพร่เป็นตอน ๆ ตอนละประมาณ ๓๒ หน้า เมื่อครบ ๒๐ ตอน ก็จะรวมเข้าเป็นเล่มใหญ่ ขอบเขตการเก็บคำเพื่อนำมาจัดทำคำอธิบายมีดังนี้ คือ บุคคลสำคัญ, เหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์, ประเทศ ภูมิภาค นคร เมือง ฯลฯ, เรื่องเกี่ยวกับดาราศาสตร์, เชื้อชาติของมนุษย์, นิยายโบราณ, ศาสนา, ปรัชญา, ลัทธินิกายต่าง ๆ, หนังสือสำคัญของโลก, ตำนานและนิทานต่าง ๆ, ตัวสำคัญที่มีอยู่ในเรื่องวรรณคดี, สังคมและการเมือง, ครอบครัวยุคสำคัญ, สถาบันต่าง ๆ, วันหยุดงานและพิธีของ, วิทยาศาสตร์, ศิลปกรรม และวัฒนธรรม (วรรณคดี ศิลปกรรม), เศรษฐกิจ

จำนวนหนังสือที่ได้จัดทำไปแล้วรวม ๔๖๐ ตอน (อักษร ก-ม) รวมเป็นหนังสือเล่มใหญ่ ๒๓ เล่ม

๓. รวบรวมงานที่แก้ไขเรียบร้อยแล้ว เรียงตามลำดับตัวอักษร จัดทำเป็นต้นฉบับ

## ๑๒. งานจัดทำสารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย

ดำเนินงานโดยคณะบรรณาธิการทำสารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ซึ่งราชบัณฑิตยสถานโดยอนุมัติของคณะรัฐมนตรีได้แต่งตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๙ เพื่อให้รวบรวมความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับดนตรีไทย เช่น เครื่องดนตรี การบรรเลง วิชาการดนตรี ประเภทของเพลง ประวัติเพลง ผู้ประพันธ์เพลง ฯลฯ โดยเก็บรวบรวมศัพท์และข้อความที่เห็นว่าควรเขียนคำอธิบาย จัดทำเป็นบัญชีคำเรียงตามลำดับอักษร ก - ฮ และมอบหมายให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญในด้านดนตรีไทยเป็นผู้เขียนคำอธิบาย พร้อมทั้งจัดทำภาพประกอบ เมื่อได้คำอธิบายมาแล้วคณะบรรณาธิการฯ จะตรวจพิจารณาแก้ไขปรับปรุงตามความเห็นสมควรก่อนจัดพิมพ์เผยแพร่

คณะบรรณาธิการฯ ได้วางแผนการดำเนินงานออกเป็น ๒ ส่วน คือ

๑. งานเขียนคำอธิบายศัพท์ดนตรีไทยที่เกี่ยวกับเครื่องดนตรี การบรรเลง วิชาการดนตรี ฯลฯ
๒. งานเขียนคำอธิบายบทร้องเพลงไทยที่เกี่ยวกับประเภทของเพลง ประวัติและที่มาของทำนองเพลงและผู้ประพันธ์เพลง

## ผลการดำเนินงาน

๑. มีการประชุมรวม ๓๓ ครั้ง
๒. พิจารณาบททวนคำอธิบายศัพท์ดนตรีไทย รวม ๔๗ คำ
๓. พิจารณาบททวนประวัติเพลงเก่า ๑๙ เพลง
๔. พิจารณาประวัตินักร้องและนักดนตรีไทย ๑๕๐ คน
๕. พิจารณาประวัติวงดนตรีไทย ๓๓ วง
๖. พิจารณาคำอธิบายเพลงใหม่โรงและเพลงหน้าพาทย์ ๗๑ เพลง
๗. รวบรวมศัพท์และคำอธิบายที่แก้ไขเรียบร้อยแล้ว เรียงตามลำดับตัวอักษร จัดทำเป็นต้นฉบับ
๘. พิมพ์นึ่งสี่สารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคประวัติและบทร้องเพลงเก่าครั้งที่ ๒ จำนวน ๑,๐๐๐ เล่ม

## ผลการดำเนินงาน

๑. มีการประชุมรวม ๑๗ ครั้ง
๒. พิจารณาเลือกพันบุคคลให้เขียนอธิบายคำและได้รับคำอธิบายมาดำเนินการ รวม ๔๘ เรื่อง พิจารณาเสร็จ รวม ๔๘ เรื่อง
๓. รวบรวมงานที่แก้ไขเรียบร้อยแล้ว เรียงตามลำดับตัวอักษร จัดทำเป็นต้นฉบับ
๔. ทำบทความจากสารานุกรมไทย บรรยายทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย รวม ๑๒ ครั้ง

### ๑๑. งานจัดทำสารานุกรมสำหรับนักเรียน

ดำเนินงานโดยคณะบรรณาธิการทำสารานุกรมสำหรับนักเรียน ซึ่งราชบัณฑิตยสถานโดยอนุมัติของคณะรัฐมนตรีได้แต่งตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๖ เนื่องจากพิจารณาเห็นว่าหนังสืออ้างอิงประเภทสารานุกรมที่เป็นภาษาไทยยังมีน้อยมากเมื่อเทียบกับต่างประเทศ ซึ่งมีสารานุกรมชุดต่าง ๆ ให้เลือกใช้เป็นจำนวนมาก ทั้งสารานุกรมทั่วไป สารานุกรมเฉพาะวิชา สารานุกรมสำหรับนักเรียน นักศึกษา เพื่อให้คนไทยได้มีหนังสือประเภทสารานุกรมสำหรับค้นคว้าหาความรู้เป็นภาษาไทย โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทยและชาติไทย จึงสมควรจัดทำหนังสือสารานุกรมสำหรับนักเรียนขึ้น โดยรวบรวมความรู้ต่าง ๆ ที่เหมาะสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย และมัธยมศึกษาทั้งสายสามัญและสายอาชีพ ราชบัณฑิตยสถานได้เริ่มเตรียมการใน พ.ศ. ๒๕๑๙ โดยเก็บรวบรวมคำจากหนังสือแบบเรียนวิชาต่าง ๆ และจากสารานุกรมทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เมื่อแต่งตั้งคณะบรรณาธิการฯ ขึ้นแล้ว คณะบรรณาธิการฯ ได้พิจารณามอบหมายให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่องนั้น ๆ เขียนคำอธิบายพร้อมจัดรูปภาพประกอบ เมื่อได้รับคำอธิบายมาแล้ว คณะบรรณาธิการฯ จะตรวจพิจารณาแก้ไขปรับปรุงคำอธิบายตามที่เห็นสมควรก่อนจัดพิมพ์เผยแพร่

## ผลการดำเนินงาน

๑. มีการประชุมรวม ๑๒ ครั้ง
๒. พิจารณาต้นฉบับที่มีผู้เขียนคำอธิบายส่งมา อักษร ก-ข จำนวน ๒๒ เรื่อง

### ๑๓. งานกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ภาษาไทย

ดำเนินงานโดยคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ภาษาไทย ซึ่งราชบัณฑิตยสถานโดยอนุมติของคณะรัฐมนตรีได้แต่งตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๕ ด้วยพิจารณาเห็นว่าแม้ภาษาจะต้องมีการพัฒนาตามยุคตามสมัย แต่ควรจะให้มีการพัฒนาอย่างมีหลักเกณฑ์ โดยกำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในการใช้ภาษาไทยให้ชัดเจนไม่ให้เกิดความลักลั่น คณะกรรมการฯ ได้ประมวลปัญหาการใช้ภาษาไทยที่ยังไม่ถูกต้องและที่ยังลักลั่นเนื่องจากยังไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์ที่แน่นอนขึ้น และได้เริ่มดำเนินการเป็นเรื่อง ๆ คือ ได้กำหนดหลักเกณฑ์การใช้เครื่องหมายวรรคตอนและเครื่องหมายอื่น ๆ หลักเกณฑ์การเว้นวรรคในการเขียนหนังสือไทย หลักเกณฑ์การเขียนคำย่อ หลักเกณฑ์การอ่านตัวเลขต่าง ๆ หลักเกณฑ์การอ่านเครื่องหมายต่าง ๆ การใช้ลักษณนาม และหลักเกณฑ์โครงสร้างของตัวอักษรไทย

#### ผลการดำเนินงาน

๑. มีการประชุมรวม ๔๕ ครั้ง
๒. พิจารณาทบทวนหลักเกณฑ์โครงสร้างของตัวอักษรไทย
๓. ออกแบบโครงสร้างตัวอักษรไทย ได้แก่ พยัญชนะ สระ วรรณยุกต์ ตัวเลขไทย และเครื่องหมายต่าง ๆ เสนอที่ประชุมประกอบการพิจารณาหลักเกณฑ์โครงสร้างตัวอักษรไทย
๔. พิจารณาจัดทำประกาศราชบัณฑิตยสถาน เรื่องการจัดประกวดตัวอักษรไทยเพื่อใช้เป็นมาตรฐาน
๕. พิจารณาทบทวนหลักเกณฑ์การใช้เครื่องหมายวรรคตอนและเครื่องหมายอื่น ๆ หลักเกณฑ์การเว้นวรรคในการเขียนหนังสือไทย
๖. พิมพ์หนังสือลักษณนาม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ครั้งที่ ๑ จำนวน ๕,๐๐๐ เล่ม

### ๑๔. งานปรับปรุงหลักเกณฑ์การทับศัพท์

ดำเนินงานโดยคณะอนุกรรมการปรับปรุงหลักเกณฑ์การทับศัพท์ ซึ่งราชบัณฑิตยสถานได้แต่งตั้งขึ้นตามข้อเสนอของคณะกรรมการบัญญัติศัพท์ภาษาไทยเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๓ เพื่อปรับปรุงหลักเกณฑ์การทับศัพท์ตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องการทับศัพท์ พ.ศ.

๒๔๔๕ โดยให้วางหลักเกณฑ์การทับศัพท์แยกเป็นแต่ละภาษา และได้เชิญผู้เชี่ยวชาญในภาษานั้น ๆ มาร่วมเป็นอนุกรรมการฯ ด้วย เพื่อให้หลักเกณฑ์ที่จัดทำถูกต้องใกล้เคียงกับหลักเกณฑ์การเขียนและการอ่านของภาษาอื่น ๆ มากที่สุด คณะอนุกรรมการฯ ได้รวบรวมปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการทับศัพท์ทั้งที่เป็นปัญหาเนื่องจากการใช้หลักเกณฑ์ตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี ฉบับ พ.ศ. ๒๔๔๕ หรือปัญหาจากเรื่องอื่น ๆ ตลอดจนรวบรวมคำทับศัพท์ที่มีปรากฏอยู่ในหนังสือประเภทวิชาการและหนังสือทั่ว ๆ ไป หลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่มีผู้ใช้อยู่ และปัญหาการใช้ของแต่ละหลักเกณฑ์ สรุปข้อดี ข้อเสีย แล้วพิจารณาวางหลักเกณฑ์ที่จะใช้เป็นมาตรฐานขึ้นใหม่ ประกอบด้วยหลักเกณฑ์การเทียบเสียงสระ พยัญชนะ การใช้วรรณยุกต์ เครื่องหมาย ทดทมาตร ไม่ไต่คู่ ยัติภังค์ ฯลฯ เมื่อได้เผยแพร่หลักเกณฑ์ที่จัดทำขึ้นเพื่อรวบรวมข้อคิดเห็นนำมาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งหนึ่งและเสนอให้คณะกรรมาการบัญญัติศัพท์ภาษาไทยพิจารณารับรองแล้ว จากนั้นจึงเสนอคณะรัฐมนตรี เพื่อจัดทำประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีประกาศให้ใช้หลักเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นเป็นมาตรฐาน

หลักเกณฑ์การทับศัพท์ภาษาอังกฤษได้จัดทำสำเร็จแล้ว ประกาศใช้เป็นมาตรฐานเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๒ หลักเกณฑ์การทับศัพท์ภาษาฝรั่งเศส เยอรมัน อิตาลี สเปน รัสเซีย ญี่ปุ่น อาหรับ และมลายู ได้จัดทำสำเร็จและประกาศใช้เป็นมาตรฐานเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๕ ปัจจุบันกำลังพิจารณากำหนดหลักเกณฑ์การทับศัพท์ภาษาฮินดี

## ผลการดำเนินงาน

๑. มีการประชุมรวม ๑๑ ครั้ง
๒. พิจารณาระบบเสียงสระและพยัญชนะภาษาฮินดี แล้วจัดทำตารางเทียบเสียงสระและพยัญชนะภาษาฮินดี โดยยกตัวอย่างคำภาษาฮินดีที่เขียนตามอักษรโรมันกับที่เขียนตามอักษรวิไทยไว้ด้วย

## ๑๕. งานปรับปรุงวิธีการถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมัน

ดำเนินงานโดยคณะกรรมการปรับปรุงวิธีการถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมัน ซึ่งราชบัณฑิตยสถานโดยอนุมัติของคณะรัฐมนตรีได้แต่งตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๙ เพื่อทำหน้าที่ปรับปรุงประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีเรื่องการถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมัน (พ.ศ. ๒๔๔๒) โดยวางหลักเกณฑ์การถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมัน โดยการถอดตัวอักษร (Transliteration) สำหรับใช้ในการสื่อสารข้อมูลระหว่างประเทศ ที่ต้องการความถูกต้องตรงกันระหว่างข้อมูล

ภาษาไทยกับข้อมูลที่ถอดเป็นอักษรโรมันแล้ว และสามารถถอดกลับมาเป็นอักษรไทยได้อย่างถูกต้อง และวางหลักเกณฑ์การถ่ายเสียง (Transcription) ซึ่งใช้ถ่ายเสียงคำภาษาไทยให้เป็นอักษรโรมัน ให้ออกเสียงได้ใกล้เคียงกับภาษาไทย สำหรับหลักเกณฑ์การถอดตัวอักษร ได้เสนอให้สำนักงานระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐานพิจารณารับรองหลักเกณฑ์นี้ให้ทุกประเทศใช้ในการสื่อสารข้อมูล ส่วนหลักเกณฑ์การถ่ายเสียง ได้เวียนขอข้อคิดเห็นจากหน่วยงานต่าง ๆ และจะได้นำข้อคิดเห็นนั้นมาพิจารณาทบทวนปรับปรุงหลักเกณฑ์ให้สมบูรณ์

### ผลการดำเนินงาน

ได้จัดทำหลักเกณฑ์การถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมันแบบถ่ายเสียง (ปรับปรุงแก้ไขจากหลักเดิม)

### ๑๖. งานจัดทำศัพท์วรรณกรรมไทย

ดำเนินงานโดยคณะกรรมการจัดทำศัพท์วรรณกรรมไทย ซึ่งราชบัณฑิตยสถาน โดยอนุมติของคณะรัฐมนตรีได้แต่งตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๖ เพื่อรวบรวมความรู้และเรื่องราวจานพื้นฐานซึ่งจะเป็นเครื่องช่วยในการศึกษางานวรรณกรรมไทย ดังเช่นของต่างประเทศ เช่น Oxford Companion to English Literature; Oxford to American Literature โดยรวบรวมศัพท์ทางวรรณกรรมไทยเกี่ยวกับ

- (๑) ประเภทของวรรณกรรม (genre) เช่น ร้อยแก้ว ร้อยกรอง บทละคร ฯลฯ
- (๒) ประเภทย่อยและรูปแบบ เช่น โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ฯลฯ
- (๓) ศัพท์เฉพาะทางวรรณกรรม เช่น วรรณศิลป์ ภาพพจน์ จินตนาการ ฯลฯ
- (๔) ศัพท์อื่น ๆ อันเนื่องด้วยวรรณกรรม เช่น ยักษ์ กิณนร คุรุฑ นิมพานต์ ฯลฯ

จากหนังสืออ้างอิงต่าง ๆ นำมาเรียงลำดับตามตัวอักษรแบบพจนานุกรม แล้วพิจารณา มอบหมายให้กรรมการหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญในเรื่องนั้น ๆ เขียนคำอธิบาย เมื่อได้รับคำอธิบายจากผู้เชี่ยวชาญแล้วคณะกรรมการฯ จะตรวจพิจารณาแก้ไขปรับปรุงคำอธิบายตามที่เห็นสมควรก่อนจัดพิมพ์เผยแพร่

### ผลการดำเนินงาน

๑. มีการประชุมรวม ๒๕ ครั้ง
๒. กำหนดผู้เขียนคำอธิบายศัพท์ รวม ๑๑๓ คำ

๓. พิจารณาเก็บศัพท์เพิ่มเติม รวม ๘ คำ
๔. พิจารณาต้นฉบับที่ผู้เขียนคำอธิบายส่งมา รวม ๔๐ คำ ซึ่งพิจารณายุติแล้ว ๒๕ คำ ส่วนที่จะต้องพิจารณาทบทวนเพื่อปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมต่อไปมี ๑๕ คำ

## ๑๗. งานประกวดแต่งหนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็ก

ดำเนินงานโดยสำนักศิลปกรรมร่วมกับฝ่ายวิชาการที่ ๔ กองศิลปกรรม การจัดพิมพ์หนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็กเพื่อเป็นหนังสือพระราชทานในพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลวิสาขบูชาประจำปี ได้เริ่มมาแต่ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๑ ต่อมาจึงจัดให้มีการประกวดแต่งหนังสือเพื่อรับพระราชทานรางวัลก่อนนำไปจัดพิมพ์ ราชบัณฑิตยสถานได้รับดำเนินการจัดประกวดและจัดพิมพ์ถวายตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๗ สืบมาจนปัจจุบัน ซึ่งสำนักศิลปกรรมเป็นผู้กำหนดหัวข้อเรื่องและตั้งคณะกรรมการพิจารณาตัดสิน โดยมีวิธีดำเนินการดังนี้

๑. ออกแจ้งความกำหนดหัวข้อธรรมในการแต่งหนังสือประกวด พร้อมทั้งกำหนดรายละเอียด เงื่อนไขต่าง ๆ ตามหลักเกณฑ์ของราชบัณฑิตยสถาน แล้วส่งแจ้งความเหล่านี้ไปทางสื่อมวลชน สถาบัน สมาคม และชมรมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา

๒. รวบรวมสำนวนของผู้ส่งเข้าประกวดทั้งหมดเสนอคณะกรรมการ ซึ่งสำนักศิลปกรรมเป็นผู้แต่งตั้ง เพื่อตรวจพิจารณาในทางหลักธรรมและด้านสำนวนภาษา แล้วจึงแจ้งผลการตัดสินพร้อมสำนวนที่ได้รับการพิจารณาคัดเลือกไปยังสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี และสำนักราชเลขาธิการ เพื่อพิจารณาคัดเลือกต้นฉบับที่สมควรจะได้รับรางวัลขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาขอพระบรมราชวินิจฉัยในชั้นสุดท้ายว่าสำนวนใดสมควรได้รับพระราชทานรางวัลที่ ๑ ที่ ๒ และ ที่ ๓

๓. จัดพิมพ์สำนวนฉบับที่ได้ทรงมีพระบรมราชวินิจฉัยให้ได้รับพระราชทานรางวัลที่ ๑ เพื่อพระราชทานในพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลวิสาขบูชา

สำนักศิลปกรรมได้เริ่มนำหัวข้อธรรมในมงคลสูตร ซึ่งมีอยู่รวม ๓๔ ข้อ มาให้แต่งประกวดเริ่มแต่ใน พ.ศ. ๒๕๐๓ สำหรับหัวข้อธรรมใน พ.ศ. ๒๕๓๔ คือ “การสิ้นความกำหนัด”

## ผลการดำเนินงาน

๑. จัดประกวดแต่งหนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็กในหัวข้อธรรม “การสิ้นความกำหนัด” ปรากฏผลการตัดสิน ดังนี้  
รางวัลที่ ๓ ได้แก่ พระมหาทองสา นาดวิริโย ได้รับเงินรางวัลพระราชทาน จำนวน ๒,๐๐๐ บาท
๒. เนื่องจากไม่มีสำนวนใดได้รับรางวัลที่ ๑ จึงจัดพิมพ์หนังสือเรื่อง “การสังเคราะห์บุตร” นายอดิศักดิ์ ทองบุญ เป็นผู้แต่ง ซึ่งได้รับพระราชทานรางวัลที่ ๑ ประจำปี ๒๕๑๓ ทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อพระราชทานในพระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลวิสาขบูชา ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๓๔ จำนวน ๒,๑๐๐ เล่ม

## ๑๘. งานประสานงานสำนักศิลปกรรม

ดำเนินงานโดยฝ่ายวิชาการที่ ๔ กองศิลปกรรม ในการประสานงานกับราชบัณฑิตและภาคีสมาชิกของสำนักศิลปกรรม เพื่อรับปฏิบัติงานและสนองงานทั้งในด้านวิชาการและธุรการ จัดให้มีการบรรยายผลงานทางวิชาการในการประชุมสำนัก และเผยแพร่ผลงานของราชบัณฑิตและภาคีสมาชิกให้แพร่หลาย ประสานงานระหว่างสำนักกับผู้บริหาร สำนักอื่น ๆ คณะกรรมการ คณะอนุกรรมการของราชบัณฑิตยสถาน และหน่วยงานภายนอก

## ผลการดำเนินงาน

๑. มีการประชุมราชบัณฑิตและภาคีสมาชิก สำนักศิลปกรรมรวม ๒๔ ครั้ง
๒. มีการบรรยายผลงานทางวิชาการ จำนวน ๒๒ เรื่อง
๓. พิมพ์วารสารศิลปกรรมปริทรรศน์ จำนวน ๒ ฉบับ

## คณะกรรมการและคณะอนุกรรมการต่าง ๆ

### ๑. คณะกรรมการชำระพจนานุกรม

๑. เลขานุการราชบัณฑิตยสถาน	ที่ปรึกษา
๒. นายบุญฤทธิ์ จาฎามระ	ประธานกรรมการ
๓. นางกาญจนา นาคสกุล	กรรมการ
๔. คุณหญิงกุหลาบ มัลลิกะมาส	กรรมการ
๕. นายจ้านงค์ ทองประเสริฐ	กรรมการ
๖. หม่อมหลวงจิรายุ นพวงศ์	กรรมการ
๗. นายจุลทัศน์ พยัคฆรานนท์	กรรมการ
๘. นางสาวนงวรรณ พันธุเมธา	กรรมการ
๙. นายประเสริฐ ณ นคร	กรรมการ
๑๐. นายวิเชียร จีรวงศ์	กรรมการ
๑๑. นายวิสุทธ์ บุญยกุล	กรรมการ
๑๒. ท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิ์กุล ณ อยุธยา	กรรมการ
๑๓. นายอุดม ไกรศรีพิชัยดิษฐ์	กรรมการ
๑๔. รองเลขานุการราชบัณฑิตยสถาน	กรรมการ
๑๕. ผู้อำนวยการกองศิลปกรรม	กรรมการ
๑๖. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน (นางสาวสาวิตรี แสนสว่าง)	กรรมการและเลขานุการ
๑๗. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน (นางสาวชลธิชา สุตมสุข)	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

### ๒. คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์วรรณคดีไทย

๑. อุปนายกราชบัณฑิตยสถาน	ที่ปรึกษา
๒. นายบุญฤทธิ์ จาฎามระ	ประธานกรรมการ
๓. นายประเสริฐ ณ นคร	รองประธานกรรมการ

๔. นางสาวก่องแก้ว วีระประจักษ์	กรรมการ
๕. นางกุลมา รัชชมนี	กรรมการ
๖. คุณหญิงกุหลาบ มัลลิกะมาส	กรรมการ
๗. นายจำนงค์ ทองประเสริฐ	กรรมการ
๘. นางจิตระเกษม สีนุญเรือง	กรรมการ
๙. นางนิยะดา เหล่าสุนทร	กรรมการ
๑๐. ร้อยโท บรรจบ บรรณรุจิ	กรรมการ
๑๑. นางประคอง นิมมานเหมินท์	กรรมการ
๑๒. นายปัญญา บริสุทธิ์	กรรมการ
๑๓. นางเรืองอุไร กุศลาสัย	กรรมการ
๑๔. นายศักดิ์ศรี แย้มนัตตา	กรรมการ
๑๕. ท่านผู้หญิงสมไเรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา	กรรมการ
๑๖. รองเลขาธิการราชบัณฑิตยสถาน	กรรมการ
๑๗. ผู้อำนวยการกองศิลปกรรม	กรรมการ
๑๘. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน (นางสาวสาวิตรี แสนสว่าง)	กรรมการและเลขานุการ
๑๙. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน (นางสาวชลธิชา สุต मुख)	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

### ๓. คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์วรรณกรรมท้องถิ่นไทยภาคอีสาน

๑. นายกราชบัณฑิตยสถาน	ที่ปรึกษา
๒. นายประเสริฐ ณ นคร	ประธานกรรมการ
๓. คุณหญิงกุหลาบ มัลลิกะมาส	รองประธานกรรมการ
๔. นางสาวกรรณิการ์ วิมลเกษม	กรรมการ
๕. นายจำนงค์ ทองประเสริฐ	กรรมการ
๖. นายบุญนาค สะแกนอก	กรรมการ
๗. นางประคอง นิมมานเหมินท์	กรรมการ

๘. พันตรี ไพโรจน์ เจียรวัฒน์นะ	กรรมการ
๙. นายมหัทธน์ เสมอพิทักษ์	กรรมการ
๑๐. นายวิสุทธิ์ บุษยกุล	กรรมการ
๑๑. นายสิริวัฒน์ คำวันสา	กรรมการ
๑๒. พันเอก สุข เจริญรัตน์	กรรมการ
๑๓. ผู้อำนวยการกองศิลปกรรม	กรรมการ
๑๔. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน (นางสาวชลธิชา สุตมุข)	กรรมการและเลขานุการ
๑๕. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน (นางทิพาภรณ์ ธาภิเกษ)	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

#### ๔. คณะกรรมการทำพจนานุกรมศัพท์ศิลปกรรม

๑. รองเลขาธิการราชบัณฑิตยสถาน	ที่ปรึกษา
๒. พลเรือตรี สมภพ ภิรมย์	ประธานกรรมการ
๓. นางศรีนวล บุญวัฒน์	รองประธานกรรมการ
๔. นางสาวก่องแก้ว วีระประจักษ์	กรรมการ
๕. นายจันทงค์ ทองประเสริฐ	กรรมการ
๖. นายประสงค์ พวงตอกไม้	กรรมการ
๗. นายพินิจ สุวรรณบุญย์	กรรมการ
๘. นางวรรณภา ณ สงขลา	กรรมการ
๙. นายวิทย์ พิณคันเงิน	กรรมการ
๑๐. นายวิบูลย์ ลี้สุวรรณ	กรรมการ
๑๑. นายสมใจ นิ่มเล็ก	กรรมการ
๑๒. นายสมบัติ ปลายน้อย	กรรมการ
๑๓. นายสันติ เล็กสุขุม	กรรมการ
๑๔. ผู้อำนวยการกองศิลปกรรม	กรรมการ
๑๕. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน (นางทิพาภรณ์ ธาภิเกษ)	กรรมการและเลขานุการ
๑๖. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน (นางสาวพัชระ บุญประดิษฐ์)	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

## ๕. คณะกรรมการบัญญัติศัพท์ภาษาไทย

- |   |               |
|---|---------------|
| ๑. อุปนายกราชบัณฑิตยสถาน  | ที่ปรึกษา     |
| ๒. นายบุญฤกษ์ จาภามระ   | ประธานกรรมการ |
| ๓. นายกิริติ บุญเจือ  | กรรมการ       |
| ๔. นางกุสุมา รักษมณี  | กรรมการ       |
| ๕. นางสาวเกהלง ปภาวสิทธิ์   | กรรมการ       |
| ๖. นายพิทยา สายชู   | กรรมการ       |
| ๗. นางสุจิตรา กลิ่นเกษร   | กรรมการ       |
| ๘. นายสุภาพ ภูประเสริฐ  | กรรมการ       |
| ๙. ผู้อำนวยการกองศิลปกรรม   | กรรมการ       |
| ๑๐. ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชา ผู้แทนอนุกรรมการ ผู้แทนส่วนราชการ<br>หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (เฉพาะคราวประชุม)  | กรรมการ       |
| ๑๐.๑ ผู้แทนคณะกรรมการบัญญัติศัพท์วรรณกรรม<br>(คุณหญิงกมลดาบ มัลลิกะมาส<br>นางเฉลิมศรี จันทร์อ่อน<br>นายทองสุข เกตุโรจน์<br>นางนิตยา มาศะวิสุทธิ<br>นางศรีสุรางค์ พูลทรัพย์<br>นางสาววีเนศุทัย สัจจพันธุ์) |               |
| ๑๐.๒ ผู้แทนคณะกรรมการดำเนินงานโครงการบัญญัติศัพท์วิชาการหนังสือพิมพ์<br>(นายมานิจ สุขสมจิตร<br>นางสาวมาลี บุญศิริพันธ์<br>นางรจิตลักษณ์ แสงอุไร)  |               |
| ๑๐.๓ ผู้แทนคณะกรรมการบัญญัติศัพท์วิทยาศาสตร์<br>(นายกำจร มนูญปัจ)   |               |
| ๑๐.๔ ผู้แทนคณะอนุกรรมการบัญญัติศัพท์การพิมพ์<br>(นายสนั่น บัทมะทิน<br>นายกำจร สดิรกุล)  |               |

๑๑. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน  
(นางแสงจันทร์ แสนสุภา)

กรรมการและเลขานุการ

## ๖. คณะอนุกรรมการบัญญัติศัพท์ศิลปะ

- |   |                               |
|---|-------------------------------|
| ๑. พลเรือตรี สมภพ ภิระมย์   | ประธานอนุกรรมการ              |
| ๒. นายกำจร สุนพงษ์ศรี   | อนุกรรมการ                    |
| ๓. นายสุชาติ สุทธิ  | อนุกรรมการ                    |
| ๔. นายอดิศักดิ์ ทองบุญ  | อนุกรรมการ                    |
| ๕. นายอภิรักษ์ โปษยานนท์  | อนุกรรมการ                    |
| ๖. นายอัศนีย์ ชูอรุณ  | อนุกรรมการ                    |
| ๗. ผู้แทนกรมศิลปากร<br>(นางอุไรวรรณ ตันติวงษ์)  | อนุกรรมการ                    |
| ๘. ผู้แทนคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย<br>(นายไชแสง ศุระวัฒน์)               | อนุกรรมการ                    |
| ๙. ผู้แทนคณะจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์<br>มหาวิทยาลัยศิลปากร<br>(นายประหยัด พงษ์ดำ) | อนุกรรมการ                    |
| ๑๐. ผู้แทนคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์<br>(นางขวัญดี อิตวาทุมิชัย)                 | อนุกรรมการ                    |
| ๑๑. ผู้แทนสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเพาะช่าง<br>(นายชาญณรงค์ ติฐานนท์)               | อนุกรรมการ                    |
| ๑๒. ผู้แทนสมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์<br>(นายนิจ ใหญ่ชีระนันท์)                   | อนุกรรมการ                    |
| ๑๓. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน<br>(นางแสงจันทร์ แสนสุภา)                                   | อนุกรรมการและเลขานุการ        |
| ๑๔. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน<br>(นางทิพาภรณ์ อารีเกษ)                                    | อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ |

### ๗. คณะกรรมการบัญญัติศัพท์วรรณกรรม

- |  |                            |
|--|----------------------------|
| ๑. อุปนายกฯบัณฑิตยสถาน                                     | ที่ปรึกษา                  |
| ๒. คุณหญิงกุหลาบ มัลลิกะมาส                                | ประธานกรรมการ              |
| ๓. นางจิตรเกษม สีนุญเรือง                                  | กรรมการ                    |
| ๔. นางเฉลิมศรี จันทร์อ่อน                                  | กรรมการ                    |
| ๕. นายชูศักดิ์ ทิพย์เกษร                                   | กรรมการ                    |
| ๖. นายทองสุข เกตุโรจน์                                     | กรรมการ                    |
| ๗. นางนิตยา มาศะวิสุทธ์                                    | กรรมการ                    |
| ๘. นางสาวอิงอร สุพันธ์วัฒน์                                | กรรมการ                    |
| ๙. นางสาวสุวรรณา เกรียงไกรเพ็ชร                            | กรรมการ                    |
| ๑๐. นางศรีสุรางค์ พูลทรัพย์                                | กรรมการ                    |
| ๑๑. นางสาวรื่นฤทัย สัจจพันธุ์                              | กรรมการ                    |
| ๑๒. นายวินัย ภูระหงษ์                                      | กรรมการ                    |
| ๑๓. นางกุสุมา รัชสมณดี                                     | กรรมการ                    |
| ๑๔. ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะคราวประชุมครั้งละไม่เกิน ๓ คน         | กรรมการ                    |
| ๑๕. ผู้อำนวยการกองศิลปกรรม                                 | กรรมการ                    |
| ๑๖. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน<br>(นางแสงจันทร์ แลนสุภา)    | กรรมการและเลขานุการ        |
| ๑๗. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน<br>(นางสาวพัชระ บุญประดิษฐ์) | กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ |

### ๘. คณะกรรมการบัญญัติศัพท์ภาษาศาสตร์

- |   |               |
|---|---------------|
| ๑. อุปนายกฯบัณฑิตยสถาน  | ที่ปรึกษา     |
| ๒. นางวจินตน์ ภาณุพงศ์  | ประธานกรรมการ |
| ๓. ผู้อำนวยการกองศิลปกรรม                                     | กรรมการ       |
| ๔. ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชา (เฉพาะคราวประชุมครั้งละไม่ ๓ คน) | กรรมการ       |

## กลุ่มภาษาศาสตร์ทั่วไป

- |                            |         |
|----------------------------|---------|
| ๕. นางสาวธัญญรัตน์ ปาณะกุล | กรรมการ |
| ๖. นางสาวปราณี กุลลวงนิษฐ์ | กรรมการ |
| ๗. นางสาวปราณี หาดพานิช    | กรรมการ |
| ๘. นางสาวพิณทิพย์ ทวยเจริญ | กรรมการ |
| ๙. นางพะเยาว์ เจริญฉาย     | กรรมการ |
| ๑๐. นางวรรณา เทียนมี       | กรรมการ |
| ๑๑. นางสมทรง บุรุษพัฒน์    | กรรมการ |
| ๑๒. นายสมคิด ฉานวงศ์       | กรรมการ |
| ๑๓. คุณหญิงสุรียา รัตนกุล  | กรรมการ |

## กลุ่มภาษาศาสตร์ประยุกต์

- |  |                            |
|--|----------------------------|
| ๑๔. นางกาญจนา ปราบพาล                                      | กรรมการ                    |
| ๑๕. นางติญ ศรีนราวัฒน์                                     | กรรมการ                    |
| ๑๖. นางสาวนิตยา กาญจนวรรณ                                  | กรรมการ                    |
| ๑๗. นายประพาศน์ พุทธิประภา                                 | กรรมการ                    |
| ๑๘. นางพงษ์ศรี เลขะวัฒน์                                   | กรรมการ                    |
| ๑๙. นางสาวภัททิยา ยิมเรวัต                                 | กรรมการ                    |
| ๒๐. นายวิสุทธ์ บุญกุล                                      | กรรมการ                    |
| ๒๑. นางหอมหวล ชื่นจิตร                                     | กรรมการ                    |
| ๒๒. นางอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์                             | กรรมการ                    |
| ๒๓. นางสาวอภิสิทธิ์กษณ์ ธรรมทวีธิกุล                       | กรรมการ                    |
| ๒๔. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน<br>(นางแสงจันทร์ แสนสุภา)    | กรรมการและเลขานุการ        |
| ๒๕. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน<br>(นางสาวพัชระ บุญประดิษฐ์) | กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ |

### ๙. คณะกรรมการบัญญัติศัพท์ดนตรีสากล

๑. นายราชบัณฑิตยสถาน	ที่ปรึกษา
๒. นายประเสริฐ ณ นคร	ประธานกรรมการ
๓. นางสาวเกหลง ปกาวสิทธิ์	กรรมการ
๔. นายไชแสง สุขะวิฒนะ	กรรมการ
๕. นายธวัชชัย นาควงษ์	กรรมการ
๖. นางนัชชา โสคติยานุรักษ์	กรรมการ
๗. นายประทักษ์ ประทีปะเสน	กรรมการ
๘. นายประทักษ์ ใฝ่ศุภการ	กรรมการ
๙. นายวาสิษฐ จรรย์ยานนท์	กรรมการ
๑๐. นางวิภา คงคากุล	กรรมการ
๑๑. นาวาเอก วีระพันธ์ วอกลาง ร.น.	กรรมการ
๑๒. นางสาวลดับพิน รัตนเรือง	กรรมการ
๑๓. นายสุกรี เจริญสุข	กรรมการ
๑๔. ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะคราวประชุมครั้งละไม่เกิน ๓ คน	กรรมการ
๑๕. ผู้อำนวยการกองศิลปกรรม	กรรมการ
๑๖. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน (นางแสงจันทร์ แสนสุภา)	กรรมการและเลขานุการ
๑๗. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน (นางสาวพิชณะ บุญประดิษฐ์)	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

### ๑๐. คณะบรรณาธิการทำสารานุกรมไทย

๑. อุปนายกราชบัณฑิตยสถาน	ที่ปรึกษา
๒. นายบุญฤกษ์ จากุภระ	ประธานคณะบรรณาธิการ
๓. นายจำนงค์ ทองประเสริฐ	บรรณาธิการ
๔. นายบัญญัติ บริสุทธิ์	บรรณาธิการ
๕. นางเพ็ญศรี ตึก	บรรณาธิการ
๖. นายเรือน สมณะ	บรรณาธิการ

- |  |                               |
|--|-------------------------------|
| ๗. นายวิเชียร จีรวงษ์                                    | บรรณาธิการ                    |
| ๘. นางสุจิตรา กลิ่นเกษร                                  | บรรณาธิการ                    |
| ๙. นายอดิศักดิ์ ทองบุญ                                   | บรรณาธิการ                    |
| ๑๐. ผู้อำนวยการกองศิลปกรรม                               | บรรณาธิการ                    |
| ๑๑. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน<br>(นางสาวบุญธรรม กรานทอง) | บรรณาธิการและเลขานุการ        |
| ๑๒. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน<br>(นางชวนพิศ นุชวงศ์)     | บรรณาธิการและผู้ช่วยเลขานุการ |

### ๑๑. คณะบรรณาธิการทำสารานุกรมสำหรับนักเรียน

- |   |                               |
|---|-------------------------------|
| ๑. เลขาธิการราชบัณฑิตยสถาน  | ที่ปรึกษา                     |
| ๒. นายบุญพุดกษ์ จาฎามระ   | ประธานคณะบรรณาธิการ           |
| ๓. นายจำนงค์ ทองประเสริฐ  | รองประธานคณะบรรณาธิการ        |
| ๔. ผู้แทนราชบัณฑิต สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง<br>(นายประเสริฐ วิทยาวิฐ) | บรรณาธิการ                    |
| ๕. ผู้แทนราชบัณฑิต สำนักวิทยาศาสตร์<br>(นายสำราญ วัฒนพาน์)              | บรรณาธิการ                    |
| ๖. ผู้แทนราชบัณฑิต สำนักศิลปกรรม<br>(นายบัญญัติ บริสุทธิ์)              | บรรณาธิการ                    |
| ๗. คุณหญิงกุหลาบ มัลลิกะมาส   | บรรณาธิการ                    |
| ๘. นางสุจิตรา กลิ่นเกษร   | บรรณาธิการ                    |
| ๙. ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชา (เฉพาะคราวประชุม)                          | บรรณาธิการ                    |
| ๑๐. ผู้อำนวยการกองศิลปกรรม  | บรรณาธิการ                    |
| ๑๑. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน<br>(นางสาวบุญธรรม กรานทอง)                | บรรณาธิการและเลขานุการ        |
| ๑๒. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน<br>(นางชวนพิศ นุชวงศ์)                    | บรรณาธิการและผู้ช่วยเลขานุการ |

## ๑๒. คณะบรรณาธิการทำสารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย

- |  |                               |
|--|-------------------------------|
| ๑. รองเลขาธิการราชบัณฑิตยสถาน  | ที่ปรึกษา                     |
| ๒. นายมนตรี ตราโมท   | ที่ปรึกษา                     |
| ๓. นายประสิทธิ์ ถาวร   | ที่ปรึกษา                     |
| ๔. นายบุญยงค์ เกตุคง   | ที่ปรึกษา                     |
| ๕. นายพูนพิศ อมาตยกุล  | ที่ปรึกษา                     |
| ๖. นายเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์  | ที่ปรึกษา                     |
| ๗. พลเรือตรี สมภพ ภิรมย์   | ประธานคณะบรรณาธิการ           |
| ๘. นางเจริญใจ สุนทรวาทีน   | บรรณาธิการ                    |
| ๙. นายชนก สาคกริก  | บรรณาธิการ                    |
| ๑๐. นายประพจน์ อิศววิรุฬหาร  | บรรณาธิการ                    |
| ๑๑. นายวัฒน์ บุญจับ  | บรรณาธิการ                    |
| ๑๒. นายสิริชัยชาญ พักจำรุง   | บรรณาธิการ                    |
| ๑๓. นางอรุณวรรณ บรรจงศิลป์   | บรรณาธิการ                    |
| ๑๔. ผู้แทนคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย<br>(นายไกรวิทย์ ชันธศิริ)        | บรรณาธิการ                    |
| ๑๕. ผู้แทนกรมศิลปากร<br>(นายศิลป์ ตราโมท)  | บรรณาธิการ                    |
| ๑๖. ผู้แทนมูลนิธิหลวงประดิษฐไพเราะ<br>(นางสาวมาลินี สาคกริก<br>นายสมบัติ จำปาเงิน) | บรรณาธิการ                    |
| ๑๗. ผู้อำนวยการกองศิลปกรรม   | บรรณาธิการ                    |
| ๑๘. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน<br>(นางสาวบุญธรรม กรานทอง)                           | บรรณาธิการและเลขานุการ        |
| ๑๙. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน<br>(นางชวนพิศ นุชวงษ์)                               | บรรณาธิการและผู้ช่วยเลขานุการ |

## ๑๓. คณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ภาษาไทย

- |   |                            |
|---|----------------------------|
| ๑. อุปนายกฯราชบัณฑิตยสถาน                           | ที่ปรึกษา                  |
| ๒. นายประเสริฐ ณ นคร                                | ประธานกรรมการ              |
| ๓. นายกำธร สติรกุล                                  | กรรมการ                    |
| ๔. คุณหญิงกุหลาบ มลลิกะมาส                          | กรรมการ                    |
| ๕. นายจำนงค์ ทองประเสริฐ                            | กรรมการ                    |
| ๖. หม่อมหลวงจิวราญ นพวงศ์                           | กรรมการ                    |
| ๗. นายจุลทัศน์ พยาฆรานนท์                           | กรรมการ                    |
| ๘. นางสาวนงวรรณ พันธุเมธา                           | กรรมการ                    |
| ๙. นายวิสุทธ์ บุษยกุล                               | กรรมการ                    |
| ๑๐. ท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิ์กุล ณ อยุธยา          | กรรมการ                    |
| ๑๑. นางสุจิตรา กลิ่นเกษร                            | กรรมการ                    |
| ๑๒. ผู้อำนวยการกองศิลปกรรม                          | กรรมการ                    |
| ๑๓. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน<br>(นายวิศาล อุเจริญ) | กรรมการและเลขานุการ        |
| ๑๔. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน<br>(นางนฤมล นุชวานิช) | กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ |

## ๑๔. คณะอนุกรรมการปรับปรุงหลักเกณฑ์การทับศัพท์

- |   |                  |
|---|------------------|
| ๑. นายบุญฤกษ์ จาภามระ   | ประธานอนุกรรมการ |
| ๒. ผู้แทนราชบัณฑิต สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง<br>(นายเกียรติ บุญเจือ) | อนุกรรมการ       |
| ๓. ผู้แทนราชบัณฑิต สำนักวิทยาศาสตร์                                   | อนุกรรมการ       |
| ๔. ผู้แทนราชบัณฑิต สำนักศิลปกรรม<br>(นางจิตระเกษม สีบุญเรือง)         | อนุกรรมการ       |
| ๕. นายจำนงค์ ทองประเสริฐ  | อนุกรรมการ       |
| ๖. นางสาวส่องพรรณ มีคุณเยี่ยม   | อนุกรรมการ       |
| ๗. นางพงษ์ศรี เลขาวัฒนะ   | อนุกรรมการ       |

- |  |                               |
|--|-------------------------------|
| ๘. นายพิทยา สายบุญ                                       | อนุกรรมการ                    |
| ๙. นายมงคล เดชนครินทร์                                   | อนุกรรมการ                    |
| ๑๐. นายศักดิ์ศรี แย้มนันทดา                              | อนุกรรมการ                    |
| ๑๑. นางสาวจิตรา กลิ่นเกษร                                | อนุกรรมการ                    |
| ๑๒. ผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษา (เฉพาะคราวประชุม)            | อนุกรรมการ                    |
| ๑๒.๑ นายกรุณา กุศลาลัย                                   |                               |
| ๑๒.๒ นายจำลอง สารพัดนึก                                  |                               |
| ๑๒.๓ นายจิรพัฒน์ ประพันธ์วิทยา                           |                               |
| ๑๒.๔ นายวิทยากร สุกุล                                    |                               |
| ๑๓. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน<br>(นายวิศาล ชูเจริญ)      | อนุกรรมการและเลขานุการ        |
| ๑๔. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน<br>(นางสาวสุปัญญา ชมจินดา) | อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ |

#### ๑๕. คณะกรรมการปรับปรุงวิธีการถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมัน

- |  |               |
|--|---------------|
| ๑. อุปนายกราชบัณฑิตยสถาน   | ที่ปรึกษา     |
| ๒. เลขาธิการราชบัณฑิตยสถาน   | ประธานกรรมการ |
| ๓. ผู้แทนกรมทางหลวง<br>(นายธีระชาติ รื่นไกรฤกษ์<br>นายพิชิต จำนงค์พิพัฒน์กุล)        | กรรมการ       |
| ๔. ผู้แทนกรมแผนที่ทหาร<br>(พันเอก ประสงค์ ชิงชัย)                                    | กรรมการ       |
| ๕. ผู้แทนกระทรวงการต่างประเทศ<br>(นางสาวสุภาณี เลิศฤทธิ<br>นางสาวศุภวดี วงษ์สวัสดิ์) | กรรมการ       |
| ๖. ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย<br>(นายวิจิตร วิชัยสาร<br>นายปรีชา เรืองจันทร์)              | กรรมการ       |



- |  |                            |
|--|----------------------------|
| ๔. นางกุสุมา รัชชมณี                                     | กรรมการ                    |
| ๕. คุณหญิงกุลลาภ มัลลิกะมาส                              | กรรมการ                    |
| ๖. นางเฉลิมศรี จันทร์อ่อน                                | กรรมการ                    |
| ๗. นายทองสุข เกตุโรจน์                                   | กรรมการ                    |
| ๘. นางนัยะดา เหล่าสุนทร                                  | กรรมการ                    |
| ๙. นางยุพา ส่งศิริ                                       | กรรมการ                    |
| ๑๐. นายวินัย ภูระหงษ์                                    | กรรมการ                    |
| ๑๑. นางศรีสุรางค์ พูลทรัพย์                              | กรรมการ                    |
| ๑๒. นางสาวเสาวลักษณ์ อนันตศานต์                          | กรรมการ                    |
| ๑๓. นางอรดา กิระนันท์                                    | กรรมการ                    |
| ๑๔. ผู้อำนวยการกองศิลปกรรม                               | กรรมการ                    |
| ๑๕. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน<br>(นายวิศาล อู่เจริญ)     | กรรมการและเลขานุการ        |
| ๑๖. เจ้าหน้าที่ราชบัณฑิตยสถาน<br>(นางสาวสุปัญญา ชมจินดา) | กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ |

## กิจกรรมพิเศษในรอบปี ๒๕๓๙

### โครงการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในมหามงคลวโรกาสการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี

เนื่องในมหามงคลวโรกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติครบ ๕๐ ปี ในวันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๙ รัฐบาลโดยคณะกรรมการอำนวยการจัดงานฉลองสิริราชสมบัติ ครบ ๕๐ ปี ซึ่งมี ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี นายบรรหาร ศิลปอาชา เป็นประธานกรรมการ ได้เชิญชวนให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนจัดทำโครงการและกิจกรรมร่วมเฉลิมพระเกียรติ และหากหน่วยงานใดประสงค์จะจัดทำโครงการหรือกิจกรรมเข้าร่วมในวโรกาสนี้ ให้จัดส่งรายละเอียดโครงการหรือกิจกรรมตามแนวทางและหลักเกณฑ์การพิจารณาโครงการหรือกิจกรรมเสนอให้คณะกรรมการฝ่ายโครงการและกิจกรรมนั้นชอบก่อน โดยมีแนวทางและหลักเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

### แนวทางการพิจารณาจัดทำโครงการหรือกิจกรรมร่วมงานเฉลิมพระเกียรติฯ

(๑) โครงการหรือกิจกรรมที่เสนอจะต้องมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้

ก. เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการเผยแพร่พระเกียรติคุณ และพระบุญญาธิการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงปกครองแผ่นดินยาวนาน ที่ยังไม่เคยปรากฏขึ้นในประวัติศาสตร์ไทยมาก่อน

ข. เพื่อสนับสนุนโครงการตามพระราชดำริการปฏิบัติตามพระราชกรณียกิจ และพระบรมราโชวาท

ค. เพื่อสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลที่เน้นการส่งเสริมคุณภาพชีวิตอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมทางด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีวัฒนธรรม ซึ่งรวมทั้งการศาสนา คุณธรรมและจริยธรรมอันดีงาม นอกจากนี้ ยังเป็นการส่งเสริมหรือสนับสนุนการเสริมสร้างเกียรติภูมิและความมั่นคงของประเทศ

(๒) โครงการหรือกิจกรรมที่เสนอต้องเป็นโครงการพัฒนาที่ก่อประโยชน์โดยตรงต่อประชาชนโดยส่วนรวมไม่บังเกิดความรู้สึกสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่มีต่อพลกนิกร

## หลักเกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกโครงการหรือกิจกรรม

(๑) โครงการหรือกิจกรรมที่เสนอต้องมีลักษณะตามแนวทางการพิจารณาจัดทำโครงการหรือกิจกรรมในข้อ (๑)

(๒) การดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมต้องเป็นไปเพื่อสาธารณชนโดยส่วนรวม และต้องไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนหรือต้องไม่เป็นการแสวงหาผลประโยชน์ทางการค้า

(๓) หน่วยงานเจ้าของโครงการหรือกิจกรรมจะต้องเป็นผู้ดำเนินการและรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานตามโครงการหรือกิจกรรมที่เสนอ ยกเว้นโครงการที่ก่อให้เกิดผลดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และใช้เงินจำนวนมากอาจจะเสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณเป็นกรณีพิเศษ

(๔) โครงการหรือกิจกรรมที่เสนอต้องไม่ขัดต่อศีลธรรมและประเพณีอันดีงาม

(๕) ไม่เป็นโครงการหรือกิจกรรมที่มีลักษณะเริ่มทดลอง ซึ่งยังไม่ทราบผลที่แน่นอน ยกเว้นโครงการหรือกิจกรรมวิจัยพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี

(๖) โครงการที่เสนอต้องไม่เป็นโครงการที่สิ้นสุดก่อนวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๓๘ ส่วนกิจกรรมจะต้องดำเนินการในช่วงระหว่างวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๓๘ ถึงวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๓๘

ด้วยสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้นของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงมีต่อประชาชนชาวไทยมาตลอดเวลา ๕๐ ปี และเพื่อเผยแพร่พระเกียรติคุณ ราชบัณฑิตยสถานจึงได้เสนอโครงการเฉลิมพระเกียรติ รวม ๓ โครงการ ให้คณะกรรมการพิจารณาโครงการหรือกิจกรรมพิจารณา คือ โครงการกำหนดมาตรฐานโครงสร้างตัวอักษรไทย โครงการจัดทำหนังสือโลกนิติ-สุตวิฑฒนนิติบาลี-โรมัน-ไทย-อังกฤษ และโครงการจัดทำพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ซิติรอม

### ๑. โครงการกำหนดมาตรฐานโครงสร้างตัวอักษรไทย

เนื่องจากตัวอักษรไทยได้มีวิวัฒนาการมาหลายสมัยนับตั้งแต่พจนารามคำแห่งมหาราชได้ทรงประดิษฐ์ตัวอักษรไทยขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อ ๓๐๐ กว่าปีมาแล้ว ปัจจุบันตัวอักษรไทยมีการเขียนกันหลายรูปแบบ ทำให้มีปัญหาว่า รูปแบบอย่างใดควรจะเป็นแบบตัวอักษรที่เป็นมาตรฐาน คณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ภาษาไทย กับคณะกรรมการบัญญัติศัพท์ สาขาวิชาการพิมพ์ แห่งราชบัณฑิตยสถาน จึงได้ร่วมกันดำเนินการกำหนด

มาตรฐานโครงสร้างตัวอักษรไทย เพื่อให้ใช้เป็นแบบมาตรฐานของชาติ รวมตลอดไปถึงวางหลักเกณฑ์การวางตำแหน่งของวรรณยุกต์และสระที่ถูกต้อง นายกำธร สติรกุล กรรมการในคณะกรรมการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการใช้ภาษาไทย และรองประธานอนุกรรมการบัญญัติศัพท์ สาขาวิชาการพิมพ์ จึงได้เสนอให้จัดประกวดรูปแบบตัวอักษรไทย เพื่อให้สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการฯ และคณะอนุกรรมการฯ ได้จัดทำขึ้น ราชบัณฑิตยสถานได้พิจารณาเห็นว่า หลักเกณฑ์ที่กำหนดโครงสร้างตัวอักษรไทยและการจัดประกวดรูปแบบตัวอักษรไทยนี้ จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่ประเทศไทย ประกอบกับวาระอันเป็นมหามงคลสมัยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงครองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี สมควรที่จะเสนอเป็นโครงการเข้าร่วมเฉลิมพระเกียรติในวโรกาสนี้ ด้วยเหตุที่ได้ตระหนักถึงพระราชปราภพที่ได้ทรงแสดงความห่วงใยการใช้ภาษาไทยของคนไทยในปัจจุบัน และพระบรมราโชวาทที่ทรงชี้ให้ปวงชนชาวไทยจักต้องหวงแหนและรักษาภาษาไทยให้คงอยู่คู่ประเทศ เพราะเป็นสิ่งแสดงถึงความเป็นชาติ ความมั่นคง และวัฒนธรรมอันสำคัญของชาติ

สำหรับงบประมาณเพื่อจัดประกวดและเงินรางวัลสำหรับผู้ชนะการประกวด นั้น นายกำธร สติรกุล ได้บริจาคเงินจำนวน ๕๐,๐๐๐.๐๐ บาท จากมูลนิธิศาสตราจารย์กำธร สติรกุล และจัดหาเงินอีกจำนวน ๕๐,๐๐๐.๐๐ บาท จากมูลนิธิเงินทุนงานแสดงการพิมพ์แห่งประเทศไทย สมทบกับเงินจัดสรรจากเงินอุปการคุณราชบัณฑิต จำนวน ๑๔๐,๐๐๐.๐๐ บาท รวมเป็นเงินที่จะใช้ในกาครั้งนี้ จำนวน ๒๔๐,๐๐๐.๐๐ บาท โดยจัดแบ่งสรรไว้ดังนี้

รางวัลที่ ๑ เงิน ๑๐๐,๐๐๐.๐๐ บาท พร้อมโล่และใบประกาศเกียรติคุณ

รางวัลที่ ๒ เงิน ๗๐,๐๐๐.๐๐ บาท พร้อมโล่และใบประกาศเกียรติคุณ

รางวัลที่ ๓ เงิน ๕๐,๐๐๐.๐๐ บาท พร้อมโล่และใบประกาศเกียรติคุณ

และยังมีรางวัลชมเชยที่จะได้รับใบประกาศเกียรติคุณ

เมื่อได้รูปแบบตัวอักษรที่ชนะการประกวดแล้ว ราชบัณฑิตยสถานจะได้จัดพิมพ์รวมไว้ในหนังสือมาตรฐานโครงสร้างตัวอักษรไทยเป็นหนังสือร่วมในโครงการเฉลิมพระเกียรติ จำนวน ๑๕,๐๐๐ เล่ม โดยใช้งบประมาณแผ่นดินซึ่งได้ตั้งรองรับไว้แล้ว และจะได้นำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จำนวน ๕,๐๐๐ เล่ม ทูลเกล้าฯ ถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี จำนวน ๓,๐๐๐ เล่ม เพื่อพระราชทานแก่สถาบันการศึกษาและหน่วยงานต่าง ๆ ตามพระราชอัธยาศัย

## ๒. โครงการจัดทำหนังสือโลกนิติ-สุตวัถฒนนิติ บาลี-โรมัน-ไทย-อังกฤษ

โดยที่ราชบัณฑิตยสถานได้พิจารณาเห็นคุณค่าของวรรณกรรมประเภทที่เรียกว่า นิติ ซึ่งได้แก่ คัมภีร์ประมวลหลักธรรมคำสอนของโบราณาจารย์ชาวอินเดียที่สืบทอดกันมาเป็นเวลาช้านาน คัมภีร์เหล่านี้ได้แพร่หลายเข้าไปในดินแดนต่าง ๆ ที่รับอิทธิพลหรือสนใจศึกษาปรัชญาและวัฒนธรรมอินเดีย ในปัจจุบันเท่าที่ปรากฏมีอยู่หลายเรื่องที่อยู่จักกันดี ได้แก่ โลกนิติ ธรรมนิติ ราชนิติ และสุตวัถฒนนิติ ซึ่งล้วนแต่มีแต่เนื้อหาเป็นคติสอนใจและเสนอแนะแนวทางที่คนทั่วไปพึงประพฤติปฏิบัติเพื่อดำเนินชีวิตไปในทางที่ถูกต้องจึงาม ราชบัณฑิตยสถานจึงได้วางโครงการจัดทำหนังสือดังกล่าวไว้ในโรกาสพิเศษต่าง ๆ เช่นในพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ รอบ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๓๕ ราชบัณฑิตยสถานได้จัดทำหนังสือราชนิติ-ธรรมนิติ เป็นหนังสือที่ระลึกเฉลิมพระเกียรติออกเผยแพร่แล้วเล่มหนึ่ง และในโรกาสงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๕๐ ปี และพระราชพิธีกาญจนาภิเษกพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ราชบัณฑิตยสถานจึงได้จัดทำหนังสือโลกนิติ-สุตวัถฒนนิติ บาลี-โรมัน-ไทย-อังกฤษ เป็นหนังสือที่ระลึกเฉลิมพระเกียรติอีกเล่มหนึ่งด้วย โดยราชบัณฑิตยสถานได้เสนอขออนุมัติคณะรัฐมนตรีเห็นชอบแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหนังสือโลกนิติ-สุตวัถฒนนิติ บาลี-โรมัน-ไทย-อังกฤษ ขึ้นคณะหนึ่งประกอบด้วย นายบุญฤกษ์ จาฎามระ นายกราชบัณฑิตยสถาน พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตโต) พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) พระเทพปริยัติโมลี (สมศักดิ์ อุปลโม) และนางสุจิตรา กลิ่นเกษร รองเลขาธิการราชบัณฑิตยสถาน เป็นที่ปรึกษา นายจ่านงค์ ทองประเสริฐ เป็นประธานกรรมการ นายอดิศักดิ์ ทองบุญ เป็นรองประธานกรรมการ นายกรุณา กุศลาลัย นายจำลอง สารพัดนึก นายจิระพัฒน์ ประพันธ์วิทยา นายฐานิสร์ ชาติรัตน์ นายทรงวิทย์ แก้วศรี ร.ท. บรรจบ บรรณรุจิ นายประสิทธิ์ จันรัตน์ นายมงคล เดชนครินทร์ นายวิสุทธ์ นุชยกุล นายเสฐียรพงษ์ วรรณปก นางเพ็ญแข คุณาเจริญ ผู้อำนวยการกองธรรมศาสตร์และการเมือง นางสาววัฒนา อินทรเกษตร ผู้อำนวยการกองวิทยาศาสตร์ นิลก้าแห่ง ผู้อำนวยการกองศิลปกรรม เป็นกรรมการ นางสาวศิริพร อินทรเกียรติ เป็นกรรมการและเลขานุการ และนายสำรวย นักการเขียน เป็นกรรมการและ ผู้ช่วยเลขานุการ เป็นผู้รวบรวมและตรวจชำระต้นฉบับภาษาบาลีแล้วแปลเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และเมื่อจัดทำต้นฉบับเสร็จเรียบร้อยแล้ว ราชบัณฑิตยสถานจะได้จัดพิมพ์เผยแพร่ โดยให้เงินงบประมาณจำนวน ๔๒๐,๐๐๐ บาท พิมพ์จำนวน ๒,๐๐๐ เล่มเพื่อน้อมเกล้าฯ ถวายเป็นพระราชกุศล และเพื่อเป็นสมบัติทางวิชาการของชาติสืบไป

### ๓. โครงการจัดทำพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ซีดีรอม

ความพยายามในการจัดเก็บข้อมูลพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ซึ่งเป็นข้อมูลขนาดใหญ่ลงในจานบันทึกข้อมูลนี้ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ และคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ได้เคยขอ อนุญาตราชบัณฑิตยสถานจัดทำมาแล้วเมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๑ แต่ด้วยข้อจำกัดทางด้านบุคลากร งบประมาณ และความสามารถของซอฟต์แวร์ ทำให้การจัดเก็บข้อมูลกระทำได้ในระดับหนึ่ง ซึ่งไม่อาจสนองประโยชน์ให้แก่ผู้ใช้ได้เท่าที่ควร การจัดทำจึงระงับไป แต่โดยที่ปัจจุบันสังคมโลกซึ่งรวมทั้งประเทศไทยด้วยได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นสังคมสารสนเทศ วิทยาการทางด้านคอมพิวเตอร์ก็พัฒนาไปยิ่งกว่าเดิม จนถึงกับได้มีการกำหนดให้ปีพุทธศักราช ๒๕๓๕ เป็นปีแห่งเทคโนโลยีสารสนเทศไทย ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ และราชบัณฑิตยสถานจึงมีความเห็นสอดคล้องกันว่า เป็นความจำเป็นที่จะได้จัดทำโครงการเก็บข้อมูลพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ในรูปของสื่อข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ บนจานซีดีรอมให้เป็นผลสำเร็จเพื่อถวายพระเกียรติแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงพระปรีชาสามารถในเรื่องเทคโนโลยีทางอิเล็กทรอนิกส์ ก็เป็นการสนองพระราชปณิธานที่ทรงห่วงใยถึงการใช้ภาษาไทยในปัจจุบัน

ทั้งนี้เป็นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้เพื่อยังประโยชน์แก่ประชาชนชาวไทยในอันที่จะช่วยอนุรักษ์การใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องตามมาตรฐานการเขียนหนังสือไทยที่ทางราชการกำหนด ประโยชน์จากพจนานุกรม ซีดีรอม นี้ จะเป็นการส่งเสริมให้มีการใช้พจนานุกรมให้แพร่หลายยิ่งขึ้น เป็นทางเลือกอีกรูปแบบหนึ่งซึ่งสะดวก รวดเร็ว และแม่นยำ ซึ่งจะให้นักเรียน นักศึกษา และผู้สนใจภาษาไทย ได้มีอุปกรณ์การค้นคว้าซึ่งเป็นศูนย์ข้อมูลภาษาไทยที่ถูกต้องได้ง่าย ในลักษณะของข้อมูลหลายมิติ ทั้งเป็นการส่งเสริมให้มีการพัฒนาความรู้ทางเทคโนโลยี และมีการขยายตัวในการใช้สื่อสารสนเทศ และการบันทึกข้อมูลในรูปของอิเล็กทรอนิกส์ที่ก้าวหน้าทัดเทียมกับประเทศที่พัฒนาแล้วอื่น ๆ ให้มากยิ่งขึ้น

คณะผู้จัดทำ ประกอบด้วย

#### ก. ที่ปรึกษาโครงการ

นายบุญฤกษ์ จาฎามระ	นายกรราชบัณฑิตยสถาน
นางสุจิตรา กลิ่นเกษร	รองเลขาธิการราชบัณฑิตยสถาน
นายไพรัช ธีรยพงษ์	ผู้อำนวยการศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์

## และคอมพิวเตอรฺแห่งชาติ

นายพิเชษฐ ดุรงควโรจน์

ผู้อำนวยการสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาศึกษาเทคโนโลยีสารสนเทศแห่งชาติ

## ข. นักวิจัยและผู้ช่วยวิจัย

นายวิรัช ศรีเลิศล้ำวานิช

หัวหน้าโครงการ

นางสาววันทนี พันธ์ชาติ

นักวิจัย

นางสาวมณฑิภา บริบูรณ์

ผู้ช่วยนักวิจัย

นางสาวทัศนีย์ เจริญพร

ผู้ช่วยนักวิจัย

นายวิโรจน์ รุจิจนากุล

ผู้ช่วยนักวิจัย

## ค. คณะทำงานตรวจความถูกต้อง

นางสุจิตรา กลิ่นเกษร

รองเลขาธิการราชบัณฑิตยสถาน

นางสาววัฒนา อินทรเกษม

ผู้อำนวยการกองวิทยาศาสตร์

นางสาวสาวิตรี แสนสว่าง

นักวรรณศิลป์ ระดับ ๗

นางแสงจันทร์ แสนสุภา

นักวรรณศิลป์ ระดับ ๖

นางสาวชลธิชา สูดมฺข

นักวรรณศิลป์ ระดับ ๕

นางสาวสุปญญา ชมจินดา

นักวรรณศิลป์ ระดับ ๕

นางทิพาภรณ์ ธารีเกษ

นักวรรณศิลป์ ระดับ ๕

นางนฤมล นุชวานิช

นักวรรณศิลป์ ระดับ ๔

## ง. ผู้ประสานงานโครงการ

นางสาวชลธิชา สูดมฺข

ราชบัณฑิตยสถาน

นายวิรัช ศรีเลิศล้ำวานิช

ห้องปฏิบัติการวิจัยภาษาและวิทยาการความรู้

พจนานุกรม ชีตโรม ที่ได้จัดทำขึ้นในครั้งนี้ จำนวน ๗,๐๐๐ แผ่น จะทูลเกล้าฯ ถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จำนวน ๕,๐๐๐ แผ่น เพื่อพระราชทานให้แก่ องค์การ

หน่วยงาน สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ตามพระราชอัธยาศัย สำหรับจำนวนที่เหลือจะไม่มีการ  
จำหน่าย แต่จะได้พิจารณามอบให้แก่หน่วยงานอื่น ๆ นักวิชาการ นักศึกษาที่สนใจ

งบประมาณที่ใช้ดำเนินการเป็นของศูนย์อิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ  
จำนวน ๑,๑๖๔,๐๐๐.๐๐ บาท ของราชบัณฑิตยสถาน จำนวน ๑๐๐,๐๐๐.๐๐ บาท

## การบำเพ็ญกุศลถวายพระบรมศพสมเด็จพระศรีนครินทราบรม- ราชชนนี

เมื่อวันอังคารที่ ๑๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี  
หรือ "สมเด็จพระย่า" ของปวงชนชาวไทยได้เสด็จสวรรคต ณ โรงพยาบาลศิริราช ขณะพระชนมายุ  
๘๔ พรรษา และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประดิษฐานพระบรมศพ ณ พระที่นั่งดุสิต  
มหาปราสาท ในพระบรมมหาราชวัง ราชบัณฑิตยสถานได้นำเพ็ญกุศลถวายพระบรมศพ  
สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ดังนี้

-วันที่ ๒๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ นำพวงมาลาดอกไม้สดไปถวายบังคมพระ  
บรมศพสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ณ พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท

-วันที่ ๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๔ จัดให้มีการแสดงพระธรรมเทศนา โดยพระธรรม-  
กิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) วัดราชโอรส ภาควิชาศิลปศึกษานักศิลปกรรม เพื่อถวายเป็นพระราช-  
กุศลแด่พระบรมศพสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีในวาระที่เสด็จสวรรคตครบ ๕๐ วัน  
ณ ห้องประชุม ๑ ราชบัณฑิตยสถาน

-วันที่ ๒๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ ร่วมเป็นเจ้าภาพในการบำเพ็ญกุศลถวาย  
พระบรมศพสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ณ พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท และได้  
ถวายเงินเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดบำเพ็ญกุศล จำนวน ๓๐,๐๐๐ บาท และถวายเพื่อบำเพ็ญ  
กุศลถวายในเรื่องอื่น ๆ อีกจำนวน ๔๓,๕๕๐ บาท จำนวนเงินที่ได้ถวายเพื่อบำเพ็ญกุศลนี้  
ราชบัณฑิต ภาควิชาศิลปกรรม การวิชาการ ข้าราชการและลูกจ้าง ได้ร่วมใจกันถวายด้วยสำนึก  
ในพระมหากรุณาธิคุณที่ทรงมีต่อประเทศชาติและประชาชนอย่างล้นพ้น

# สรุปผลการสัมมนา เรื่อง อนาคตการผลิตไฟฟ้า

## : ทางเลือกของประเทศ\*

รายงานโดย นายปณต มิคะเสน

ราชบัณฑิต สำนักวิทยาศาสตร์ ราชบัณฑิตยสถาน

ประธานสภามนตรี สภาสมาคมวิทยาศาสตร์และ

เทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

วันพฤหัสบดีที่ ๒๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๘

ณ โรงแรมโซลทวินทาวเวอร์ กรุงเทพมหานคร

### ภาคเช้า : พิธีเปิด

พณฯ นายแพทย์ปรีชา มุสิกกุล รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมได้กล่าวเปิดการสัมมนาว่า ปัญหาด้านพลังงานในอนาคตควรสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติ เนื่องจากปัจจุบันความต้องการพลังงานในภาคอุตสาหกรรมและภาคธุรกิจมีแนวโน้มในอัตราสูงขึ้นร้อยละ ๑๕-๑๖ ต่อเดือน หากมีการขาดแคลนในอนาคตอาจเป็นข้อเสียเปรียบในการแข่งขันกับตลาดโลก การแก้ปัญหาหลายทางเลือก จึงขอให้ผู้ร่วมสัมมนาทุกท่านพิจารณาอย่างรอบคอบถึงผลดีผลเสียและทางแก้ไขแต่ละทางด้วยการเปิดใจกว้าง รับฟังสารสนเทศที่เป็นจริงของแต่ละฝ่าย ผลที่ได้รับจะเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดและประชาชนยอมรับได้

การบรรยายพิเศษโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ๔ ท่าน คือ

Mr. Junichiro Mukai ซึ่งเป็น Managing Director จาก Japan Atomic Power ป่าชุกกา เรื่อง Technology and Management of Nuclear Power Generation in Japan ความว่า จากประสบการณ์และการนำพลังงานนิวเคลียร์มาใช้ในการผลิตไฟฟ้าในช่วง ๔๐ ปีที่ผ่านมา

---

\* จัดโดยสำนักวิทยาศาสตร์ ราชบัณฑิตยสถาน ร่วมกับสภาสมาคมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม

มีความปลอดภัยสูง แม้แต่อุบัติเหตุแผ่นดินไหวเมื่อวันที่ ๑๗ มกราคม พ.ศ. ๒๕๓๕ ที่ญี่ปุ่นก็ไม่ปรากฏความเสียหายต่อโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ในด้านการกำจัดกากกัมมันตภาพรังสี ได้ยึดหลักการปลดปล่อยสารกัมมันตภาพรังสีเข้าสู่สภาพสิ่งแวดล้อมในอัตราที่ต่ำที่สุดเท่าที่จะทำได้ มีการตรวจวัดอย่างสม่ำเสมอ และจัดทำรายงานเสนอต่อรัฐบาล รวมทั้งตีพิมพ์ให้ประชาชนได้รับรู้ และญี่ปุ่นมีมาตรการในการสกัดสารพลูโตเนียมจากเชื้อเพลิงที่ใช้แล้วเพื่อนำมาใช้อีก

นายทวีป ชัยสมภพ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้บรรยายเกี่ยวกับบทบาทของวิศวกรรมต่อการพัฒนาโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ เนื่องจากการดำเนินการก่อสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ทุกขั้นตอนจะต้องมีการตรวจสอบอย่างรัดกุม เพื่อความปลอดภัย จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยวิศวกรแทบทุกสาขาเข้ามามีบทบาท ตั้งแต่เริ่มการศึกษาความเป็นไปได้ของสถานที่โรงไฟฟ้าที่จะมีการสำรวจดิน ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การก่อสร้างสถานที่ที่เก็บกากกัมมันตภาพรังสี รวมทั้งการชี้แจงต่อประชาชนถึงความปลอดภัยและรากฐานของโครงสร้าง

นายเผด็จ สวัสดิบุตร ผู้จัดการโครงการบริษัทเอ็มดีเอ็กซ์ จำกัด (มหาชน) ได้บรรยายถึงการให้พลังงานไฟฟ้าและชนิดของเชื้อเพลิงที่ใช้ในประเทศ และความจำเป็นที่จะต้องนำเชื้อเพลิงมาใช้ในอนาคต แนวทางที่ควรเลือกเชื้อเพลิงที่มีต้นทุนการผลิตไฟฟ้าต่ำสุดไปจนถึงสูงสุดเรียงลำดับดังนี้ พลังน้ำ แก๊สธรรมชาติ ลิแกนด์ แก๊สธรรมชาติเหลว ถ่านหิน น้ำมัน เตา และนิวเคลียร์ ทั้งยังชี้ให้เห็นถึงปัญหาและอุปสรรคของเชื้อเพลิงแต่ละชนิด ในส่วนพลังงานน้ำไม่ใช่อุปจำกัดภายในประเทศ แต่สำหรับเพื่อนบ้าน เช่น ลาว พม่า กัมพูชา ถือว่ามีศักยภาพสูง กำลังผลิตสูงกว่า ๓๐,๐๐๐ เมกะวัตต์ เนื่องจากบางประเทศมีสถานการณ์ภายในประเทศที่ไม่เรียบร้อย และเป็นโครงการที่ใช้โมเดลสูง มีความเสี่ยงมาก จำเป็นจะต้องมีการลงทุนร่วมระหว่างประเทศ นอกจากนี้ ยังได้เสนอแนะให้รัฐบาลไทยร่วมลงทุนและรับรองค่าประกันในข้อตกลงต่างๆ ที่จะสนับสนุนโครงการในระยะยาว อีกทั้งต้องหามาตรการป้องกันและแก้ไข เพื่อให้โครงการต่าง ๆ เสร็จตามแผนงาน

นายสันหัต สมชีวิตา เลขานุการสำนักนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม บรรยายพิเศษเรื่องผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากการผลิตไฟฟ้าด้วยถ่านหินลิแกนด์ และการให้สัตยาบันอนุสัญญาว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความว่า ในอนาคตการผลิตไฟฟ้าจะมีการนำเข้ามาของต้นแหล่งพลังงานอื่น ๆ ระบบ ปัจจุบันการนำถ่านหินและลิแกนด์มาใช้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางด้านอากาศ น้ำ และภาคเสียง การแก้ไขให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้นั้น ควรพิจารณาความเหมาะสม

ของโครงการ การออกแบบโรงไฟฟ้า การปรับปรุงคุณภาพเชื้อเพลิง เพื่อจะได้กำหนดเทคโนโลยี และกำจัดมลสารดังกล่าว รวมถึงต้นทุนการผลิต โดยที่ประเทศไทยได้ร่วมลงสัตยาบันอนุสัญญาว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ในคราวที่ประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยมีภาคีสมาชิกกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งจะต้องมีการกำหนดค่าตัวเลขมาตรฐานมลพิษที่ปล่อยสู่สิ่งแวดล้อม

**ภาคบ่ย :** เป็นการอภิปรายวิชาการเชิงโต้เถียง โดย นายสันหัต โรจนสุนทร เป็นผู้ดำเนินการอภิปราย

นายปริดา วิบูลย์สวัสดิ์ ผู้อำนวยการสถาบันเทคโนโลยีนานาชาติ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อภิปรายถึงแก๊สธรรมชาติและเชื้อเพลิงฟอสซิลชนิดต่างๆ แสดงข้อคิดเห็นว่า ทางเลือกอนาคตการผลิตไฟฟ้าควรมอง ๒ ประเด็น คือ ความมั่นคงและความต่อเนื่อง ความมั่นคงและความต่อเนื่องกับผลกระทบสิ่งแวดล้อม แม้ขณะนี้มีการประหยัดการใช้พลังงาน แต่ไม่ใช่เหตุผลที่จะไม่ผลิตโรงไฟฟ้าเพิ่มขึ้นในอีก ๑๐-๑๕ ปีข้างหน้า โรงไฟฟ้าที่สร้างขึ้นจะมีขนาดกำลังผลิตที่ใช้ถ่านหิน แก๊สธรรมชาติ พลังงานฟิฟ้านิวเคลียร์ ล้วนเป็นทางเลือกที่มีข้อจำกัด จึงควรพิจารณาประเด็นที่กล่าวมาแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรคำนึงว่า ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันอนุสัญญาว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศไว้ ดังนั้น การเลือกเชื้อเพลิงควรมีลักษณะเหมาะสม

นายเกรียงศักดิ์ ภัทราคม เลขานุการสำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ อภิปรายเรื่องทางเลือกการผลิตไฟฟ้าจากโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ ให้ข้อคิดเห็นว่า การศึกษาด้านเศรษฐศาสตร์ของโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ของหน่วยต่าง ๆ พบว่าต้นทุนการผลิตต่อหน่วยมีค่าแตกต่างกัน เนื่องจากใช้สมมุติฐานที่ต่างกัน ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาเรื่องนี้เพิ่มเติม สำหรับประเทศไทยการยอมรับของประชาชนต่อปัญหาหลักของการใช้ไฟฟ้านิวเคลียร์ควรมีการดำเนินการอย่างไร และรัฐบาลควรมีการตัดสินใจล่วงหน้า เนื่องจากการเตรียมการจนถึงก่อสร้างโรงไฟฟ้านิวเคลียร์นั้นต้องใช้เวลา ๘-๑๐ ปี

นายเทพนม เมืองแมน ให้ข้อคิดว่า พลังงานไฟฟ้าเป็นสิ่งจำเป็นในชีวิตประจำวัน การเลือกฟิฟ้านิวเคลียร์ควรมีลักษณะพึ่งพาตนเองได้ ฉะนั้น การเตรียมแผนการผลิตไฟฟ้าในอนาคตจึงควรระมัดระวังและคำนึงถึงผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม และเห็นว่า โรงไฟฟ้านิวเคลียร์เป็นทางเลือกที่เหมาะสม เนื่องจากมีความปลอดภัยสูงและมีพลังงานที่สะอาด แต่อาจมีปัญหาต่อต้านจากประชาชนและปัญหาการเลือกสถานที่ก่อสร้าง จึงควรเตรียมการแก้ไขไว้ล่วงหน้า

**Mr. Ali Hasad** จากบริษัทตุ๊กเอ็นจินีเยริงเซอร์วิต ได้ให้ข้อเสนอแนะว่า จากประสบการณ์ของการทำงานในโรงไฟฟ้านิวเคลียร์มา ๑๕ ปี โรงไฟฟ้านิวเคลียร์มีความปลอดภัยสูง และสามารถผลิตกระแสไฟฟ้าได้ในสัดส่วนที่สูงโดยไม่มีผลกระทบต่อปรากฏการณ์เรือนกระจก

การอภิปรายดังกล่าว ได้รับความสนใจจากผู้เข้าร่วมสัมมนาเป็นอย่างมาก มีการซักถามปัญหา แสดงความคิดเห็นในแง่มุมต่าง ๆ นับเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการเลือกการผลิตไฟฟ้าในอนาคตของประเทศ สมเจตนารมณ์ของการจัดสัมมนานี้ทุกประการ.



สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินในงาน  
สัปดาห์หนังสือแห่งชาติ ปีที่ ๓๘ วันที่ ๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๘





พิธีมอบเครื่องราชอิสริยาภรณ์และโล่แก่ข้าราชการพลเรือนและ  
ลูกจ้างดีเด่น ในวันคล้ายวันสถาปนาราชบัณฑิตยสถาน ปีที่ ๖๑  
วันที่ ๓๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๘





คณะผู้แทนสมาคมมิตรภาพทวิเทศสัมพันธ์ มณฑลชิงไห่ สาธารณรัฐประชาชนจีน เข้าเยี่ยมชมกิจการราชบัณฑิตยสถาน วันที่ ๒๘ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๘





เลือกตั้งผู้บริหารราชบัณฑิตยสถาน วันที่ ๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๘





ราชบัณฑิตยสถานร่วมกับสภามาคามวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (สสวทท) จัดการสัมมนาทางวิชาการเชิงโต๊ะกลม เรื่อง “อนาคตการผลิตไฟฟ้า : ทางเลือกของประเทศ” ณ โรงแรมซิลทิวินทาวเวอร์ วันที่ ๒๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๘





---

การแสดงพระธรรมเทศนาเพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบรมศพสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ในวาระที่เสด็จสวรรคต ครบ ๕๐ วัน วันที่ ๕ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๘

---





นายจ่านงค์ ทองประเสริฐ เลขาธิการราชบัณฑิตยสถาน ได้รับเชิญจากกระทรวงการต่างประเทศไปบรรยายเรื่อง An Overview of Cultural History in Thailand ในโครงการ Indo -Thai Cultural Relations ที่ The Asiatic Society เมืองกัลกัตตา ประเทศอินเดีย วันที่ ๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๘





---

ถวายผ้าพระกฐิน งานกฐินพระราชทาน ณ วัดอมรินทราราม  
ราชวรวิหาร แขวงศิริราช เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร  
วันที่ ๒๘ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๗

---



**ภาคผนวก**

## ประวัติความเป็นมาของ The Asiatic Society

### จำนงค์ ทองประเสริฐ

The Asiatic Society ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๓๒๗ (ค.ศ. ๑๗๘๔) เป็นเวลา ๒๑๒ ปีมาแล้ว นับว่าเป็นสถาบันที่มีความสำคัญแห่งชาติ (An Institution of National Importance) ตั้งอยู่ที่ 1 Park Street, Calcutta 700016

The Asiatic Society นับว่าเริ่มต้นอย่างน่าสงสาร แต่ต่อมาก็ได้ประสบความสำเร็จ ผู้ที่ทำความฝันของ The Asiatic Society ให้เป็นความจริงได้ ก็คือนักปราชญ์ผู้มีชื่อเสียงโด่งดัง จากออกซฟอร์ด นั่นคือ เซอร์วิลเลียม โจนส์ (Sir William Jones) ซึ่งเป็นราชบัณฑิตของ Royal Society โจนส์ได้มาสู่อินเดียในฐานะผู้พิพากษาชั้นผู้น้อย (puisne judge) ของศาลสูงแห่งเบงกอล (Bengal Supreme Court) ซึ่งอยู่ที่ฟอร์ตวิลเลียม (Fort William) หลังจากที่ท่านมาถึงอินเดียไม่กี่เดือน ท่านก็ได้ตั้ง The Asiatic Society ขึ้น โจนส์ เป็นทั้งกวี นักภาษาศาสตร์ และเป็นผู้นิยมตะวันออกอย่างยิ่งวด ท่านได้รับอิทธิพลในด้านความคิดจากเบนจามิน แฟรงกลิน (Benjamin Franklin) ผู้ก่อตั้งสมาคมปรัชญาอเมริกัน (American Philosophical Association) ท่านได้พิมพ์หนังสือชื่อ *Grammar of the Persian Language* เมื่อ พ.ศ. ๒๓๑๔ (ค.ศ. ๑๗๗๑) บทกวีซึ่งส่วนใหญ่แปลมาจากภาษาในเอเชีย เมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๖ (ค.ศ. ๑๘๗๓) *Saba-Mualla Kat* หรือบทกวีภาษาอาหรับ ๗ บท เมื่อ พ.ศ. ๒๓๒๕ (ค.ศ. ๑๗๘๒) และท่านมีความพยายามศึกษาภาษาสันสกฤตได้อย่างลึกซึ้ง ท่านเรียนภาษาสันสกฤตจากบัณฑิตรามไลจัน กวีภูสัน (Ramlochan Kavibhusan) แห่งโฮว์ราห์ (Howrah) ท่านได้แปลหนังสือ *ศกุนตลา* ของกาลิทาส (กัลกัตตา พ.ศ. ๒๓๓๓/ค.ศ. ๑๗๙๐) ซึ่งเป็นที่ประทับใจโยฮันน์ วูล์ฟกัง เกอเท (Johann Wolfgang Goethe) มาก หนังสือ *Asiatik Researches* พ.ศ. ๒๓๓๑ (ค.ศ. ๑๗๘๘) ซึ่งท่านเป็นบรรณาธิการ ได้เปิดหูเปิดตาของนักปราชญ์หรือนักศึกษาของยุโรป ให้ได้ทราบถึงความยิ่งใหญ่ของอินเดีย ทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์ อารยธรรม และวัฒนธรรม

วันที่ ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๓๒๗ (ค.ศ. ๑๗๘๔) โจนส์ได้เชิญสุภาพบุรุษ ๓๐ คน ซึ่งเป็นพวกผู้ดีมีชื่อเสียงและมีอำนาจของประชาคมยุโรปมาที่ The Asiatic Society เช่น ผู้พิพากษาจอห์น ไฮด์ (John Hyde) จอห์น คาร์นิก (John Carnac) เฮนรี วานิสต์ดาร์ต (Henry Vanistart) ชาลส์ วิลกินส์ (Charles Wilkins) ฟรานซิส แกลดวิน (Francis Gladwin) และเจนาทาน ดันคัน (Jonathan Duncan) พวกเขาได้พบกันที่ Grand Jury Room ของศาลฎีกาเมืองกัลกัตตา โดยมีเซอร์ร็อบเบิร์ต เชมเบอร์ส (Sir Robert Chambers) เป็นประธาน และได้ลงมติ

ให้ตั้ง The Asiatic Society ซึ่งจะทำหน้าที่ตรวจสอบทุกสิ่งทุกอย่างภายใต้ดวงอาทิตย์อย่างจริงจัง ดังนั้น “Asian Dream” ของเซอร์วิลเลียม โจนส์ จึงครอบคลุมพิสัยแห่งความรู้ของมนุษย์อย่างสิ้นเชิง

ชื่อของสมาคมได้เปลี่ยนอยู่หลายครั้งหลายหน ในช่วงระยะเวลา ๒๐๐ ปีที่แล้วมา เช่น The Asiatic of Bengal (พ.ศ. ๒๓๗๕ - ๒๔๗๘/ค.ศ. ๑๘๓๒ - ๑๙๓๕) The Royal Asiatic Society of Bengal (พ.ศ. ๒๔๗๙ - ๒๔๙๔/ค.ศ. ๑๙๓๘ - ๑๙๕๑) และในเดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๙๕ (ค.ศ. ๑๙๕๒) ก็ตกลงใช้ชื่อ The Asiatic Society ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา

The Asiatic Society ได้แต่งตั้งคณะกรรมการธรณีวิทยาขึ้นใน พ.ศ. ๒๓๖๗ (ค.ศ. ๑๘๒๔) เพื่อเริ่มต้นสำรวจพื้นดิน โดยศึกษาค้นคว้าแหล่งทรัพยากรต่าง ๆ ในแต่ละภูมิภาค แล้วตีพิมพ์สิ่งที่ค้นพบไว้ในรายงาน ต่อมาได้ตีพิมพ์ใน Asiatic Researches การสำรวจทางธรณีวิทยาของอินเดียที่เป็นที่ทราบกันดีในทุกวันนี้ นั้นเกิดได้เข้ามา คือ จนถึงวันที่ ๕ มีนาคม พ.ศ. ๒๓๙๔ (ค.ศ. ๑๘๕๑) ทอมัส โอลด์แฮม (Thomas Oldham) ซึ่งเป็นผู้อำนวยการสำรวจทางธรณีวิทยาคนแรกก็เป็นสมาชิก แล้วต่อมาก็เป็นนายกสมาคมของ The Asiatic Society เมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๑ - ๑๒ (ค.ศ. ๑๘๖๘ - ๖๙) ต่อมาใน พ.ศ. ๒๔๐๔ (ค.ศ. ๑๘๖๑) ได้มีการแต่งตั้งคณะสำรวจทางโบราณคดีขึ้น รัฐบาลอินเดียได้ติดต่อมายังสมาคม โดยส่งรายงานทางโบราณคดีฉบับแรกของอะเล็กซานเดอร์ คิงนิงแฮม (Alexander Cunningham) ซึ่งก็เป็นสมาชิกคนหนึ่งของ The Asiatic Society เช่นกัน สมาคมได้ตีพิมพ์รายงานของคิงนิงแฮมติดต่อกันเป็นเวลาถึง ๓ ปี (พ.ศ. ๒๔๐๔ - ๐๗/ค.ศ. ๑๘๖๑ - ๖๔) ในทำนองเดียวกัน คณะสำรวจทางมานุษยวิทยาของอินเดีย ซึ่งตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๔๘ (ค.ศ. ๑๙๐๕) ส่วนใหญ่ก็เป็นหนี้บุญคุณต่อรายงานต่าง ๆ ที่ The Asiatic Society ได้เป็นผู้ริเริ่มสำรวจในอาณาบริเวณนี้มาก่อนเป็นเวลานานแล้ว ดร.บี.เอส.คุณะ (B.S. Guha) ซึ่งเป็นเลขาธิการ (General Secretary) ของสมาคมระหว่าง พ.ศ. ๒๔๘๐ - ๒๔๘๓ (ค.ศ. ๑๙๓๗ - ๑๙๔๐) ได้ร่วมกับคณะสำรวจทางมานุษยวิทยาในตำแหน่งผู้อำนวยการคนแรก สิ่งที่น่าสนใจที่สำคัญที่พึงระลึกถึงอยู่เสมอก็คือว่า บรรดาผู้อำนวยการใหญ่คณะสำรวจรวมทั้งคอลิน แม็กเคนซี (Colin Mackenzie) และจอร์จ เอเวอเรสต์ (George Everest) ล้วนเป็นสมาชิกของ The Asiatic Society เป็นเวลานานปี สมาชิกที่เข้มแข็งของ The Asiatic Society คนหนึ่งก็คือ จอร์จ อับราฮัม เกรียสัน (George Abraham Grierson) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกำลังสำคัญในคณะสำรวจด้านภาษาศาสตร์ของอินเดีย ใน พ.ศ. ๒๔๓๙ (ค.ศ. ๑๘๙๖) หอศิลป์ด้านสัตววิทยาที่พิพิธภัณฑ์สถานของ The Asiatic Society ซึ่งอยู่ในการดูแลของ ดร.นาทานีล วัลลิช (Dr. Nathaniel Wallich) ได้ทำหน้าที่อยู่เบื้องหลังการจัดตั้งคณะสำรวจทางสัตววิทยาของอินเดียและต่อมาอีกนานมากทีเดียว

จึงได้เกิดองค์การอิสระขึ้นเมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๕๙ (ค.ศ. ๑๙๑๖) วิลเลียม แลมบตัน (William Lambton) ซึ่งได้ตีพิมพ์ผลงานทางตรีโกณมิติอยู่เป็นเวลาหลายปีก็เป็นสมาชิกของ The Asiatic Society และท่านได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้รับผิดชอบต่อคณะสำรวจทางตรีโกณมิติซึ่งได้เกิดขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๓๕๕ (ค.ศ. ๑๘๑๒) The Asiatic Society ได้ทำการศึกษาค้นคว้าในด้านพฤกษศาสตร์อยู่สม่ำเสมอ สารนิพนธ์ฉบับแรก ชื่อ **Mahrwa tree** ของ ซี. ฮามิลตัน (C. Hamilton) ซึ่งเป็นงานค้นคว้าทางด้านพฤกษศาสตร์ก็ได้รับการตีพิมพ์ใน Asiatic Researches เมื่อ พ.ศ. ๒๓๓๑ (ค.ศ. ๑๗๘๘) นักพฤกษศาสตร์อินเดียชุดบุกเบิกทั้งปวง คือ วิลเลียม รอกซ์เบิร์ก (William Roxburg) นาทานีเอล วัลลิช (Nathaniel Wallich) จอห์น ฟอว์เบส (John Forbes) รอยล์ (Royle) และคนอื่นล้วนเป็นสมาชิกของ The Asiatic Society มาก่อน พ.ศ. ๒๓๗๙ (ค.ศ. ๑๘๓๖) ทั้งสิ้น ลอร์ดฮัสติงส์ (Lord Hastings) ได้ซื้อหนังสือพฤกษศาสตร์หลายร้อยเล่มแล้วเก็บไว้ที่ The Asiatic Society บุคคลเหล่านี้ได้เป็นผู้นำที่ก่อให้เกิดคณะสำรวจทางพฤกษศาสตร์ขึ้นเมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๓๓ (ค.ศ. ๑๘๙๐)

The Asiatic Society ที่กัลกัตตา ยังเป็นแม่แบบของ The Asiatic Society อื่น ๆ ทั่วประเทศของโลก รวมทั้ง The Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland ซึ่งได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๓๖๖ (ค.ศ. ๑๘๒๓) สถาบันแห่งชาติที่สำคัญ ๆ เป็นจำนวนมากที่เกิดในระหว่าง พ.ศ. ๒๓๒๕ - ๒๔๐๓ (ค.ศ. ๑๗๘๕ - ๑๘๖๐) นั้น The Asiatic Society มีส่วนบันดาศึกษาให้เกิดไม่โดยตรงก็โดยอ้อม สถาบันหนึ่งก็คือวิทยาลัยแพทยศาสตร์แห่งกัลกัตตา ซึ่งได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๓๗๘ (ค.ศ. ๑๘๓๕) สมาชิกของ The Asiatic Society ส่วนใหญ่เป็นแพทย์ และเมื่อ ลอร์ดเบนติงก์ (Lord Bentinck) ตั้งวิทยาลัยแพทยศาสตร์ขึ้น ท่านได้เลือกเอา ดร. เอ็ม.เจ. บรัมลีย์ (Dr. M.J. Bramley) ซึ่งก็เป็นสมาชิกคนหนึ่งของ The Asiatic Society เป็นอาจารย์ใหญ่คนแรก ดร. เลียวนาร์ต โรเจอร์ส (Dr. Leonard Rogers) ผู้อำนวยการคนแรกของโรงเรียนเวชศาสตร์เขตร้อน (School of Tropical Medicine) ซึ่งตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๓๖๓ (ค.ศ. ๑๙๒๐) ก็บังเอิญเคยเป็นนายก The Asiatic Society (พ.ศ. ๒๔๕๘/ค.ศ. ๑๙๑๕) ต่อมา The Asiatic Society ได้บริจาคหนังสือทางการแพทย์ทั้งหมดที่ตนมีอยู่ให้แก่โรงเรียนเวชศาสตร์เขตร้อน

วันที่ ๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๓๖๘ (ค.ศ. ๑๘๒๕) ได้มีผู้เสนอให้ตั้งมหาวิทยาลัยขึ้นในเมืองกัลกัตตา ผู้เสนอคือ राम गोपाल घोष (Ram Gopal Ghosh) ซึ่งเป็นสมาชิกของสภาการศึกษา และเป็นอุปนายคชาวอินเดียคนแรกของ The Asiatic Society (พ.ศ. ๒๓๙๖ - ๒๔๐๑/ค.ศ. ๑๘๕๓ - ๑๙๑๐) ในสมัยนั้น เซอร์เจมส์ วิลเลียม คอลวิลล์ (Sir James William Colville) เป็นนายกของ The Asiatic Society (พ.ศ. ๒๓๙๑ - ๒๔๐๒/ค.ศ. ๑๘๔๘ - ๑๘๕๙) นอกจากนั้น เซอร์เจมส์ยังเป็นประธานสภาการศึกษาอีกด้วย และในฐานะเป็นอุปนายก

ของสภาผู้ว่าราชการใหญ่ (Governor General's Council) ท่านได้เป็นผู้นำเสนอพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัย (Universities Bill) และในฐานะที่เป็นประธานศาลฎีกากัลกัตตา (พ.ศ. ๒๓๙๙ - ๒๔๐๒/ค.ศ. ๑๘๕๕ - ๑๘๕๙) ท่านได้รับชัยชนะในการจัดตั้งมหาวิทยาลัยกัลกัตตา โดยได้มีการจัดตั้งขึ้นเมื่อ (พ.ศ. ๒๔๐๐/ค.ศ. ๑๘๕๗) เซอร์เจมส์ได้รับการเสนอชื่อให้เป็นรองอธิการบดี (Vice - Chancellor) คนแรกของมหาวิทยาลัยกัลกัตตา

สภาของเกรสทางวิทยาศาสตร์อินเดีย (Indian Science Congress) ได้เริ่มตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๑๕ มกราคม พ.ศ. ๒๔๕๗ (ค.ศ. ๑๙๑๔) โดยความอนุเคราะห์ของ The Asiatic Society ซึ่งมีเซอร์อาสุโตศ มูเซอร์จี (Sir Asutosh Mukherjee) เป็นประธานสมาคมแรก The Asiatic Society ยังได้อำนวยความสะดวกในการจัดหาสิ่งทีจำเป็นให้แก่สภาเป็นเวลากว่า ๓๐ ปี องค์การอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้าย ๆ กันที่ได้รับความช่วยเหลืออำนวยความสะดวกจาก The Asiatic Society รวมทั้ง Agricultural and Horticultural Society of India พ.ศ. ๒๓๖๓ (ค.ศ. ๑๘๒๐) สมาคมรถยนต์แห่งเบงกอลสมาคมเวชศาสตร์และฟิสิกส์แห่งกัลกัตตาและวิทยาสถานทางวิทยาศาสตร์แห่งชาติของอินเดีย (India National Science Academy) นอกจากนั้น The Asiatic Society ยังเป็นผู้ก่อตั้งหอสมุดสาธารณะแห่งกัลกัตตา (Calcutta Public Library) ซึ่งเริ่มใช้เมื่อ พ.ศ. ๒๓๗๔ (ค.ศ. ๑๘๓๕) โดยเจ้าชายทวารกนาถ ตะกอร์ (Prince Dwarakanath Tagore) ซึ่งเป็นสมาชิกที่เป็นชาวพื้นเมืองที่ดีที่สุดของ The Asiatic Society นอกจากนั้น ยังมีสถาบันอีกมากมายซึ่งบัดนี้ไม่มีอยู่แล้ว ล้วนได้รับการให้กำลังใจและการสนับสนุนจาก The Asiatic Society ทั้งนี้

ก่อนที่จะได้ก่อตั้งสภาของเกรระหว่างชาติแห่งประเทศฝายบูรพทิศ (International Congress of Orientalists) ขึ้นใน พ.ศ. ๒๔๑๖ (ค.ศ. ๑๘๗๓) The Asiatic Society ได้รวมตัวกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ก่อน ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๓๕๔ (ค.ศ. ๑๘๑๑) แล้วคณะกรรมการด้านฟิสิกส์และวรรณกรรม (Physical and Literary Committee) ของ The Asiatic Society ได้ประชุมกันที่มะละกา (Malacca) เมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๓๕๔ (ค.ศ. ๑๘๑๑) โดยมีลอร์ดมินโต (Lord Minto) เป็นประธาน การเคลื่อนไหวของ The Asiatic Society ในการจัดให้มีการประชุมนอกศูนย์กลางใหญ่ของสมาคมในครั้งนี้ อาจถือได้ว่าเป็นการเปิดฉาก (predecessor) ของการประชุมสภาของเกรระหว่างชาติเกี่ยวกับมนุษยศาสตร์ในเอเชียและแอฟริกาเหนือ (International Congress of Human Sciences in Asia and North Africa) เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๙ (ค.ศ. ๑๙๗๖) ความจริงสภาของเกรระหว่างชาติเกี่ยวกับมนุษยศาสตร์ในเอเชียและแอฟริกาเหนือ ก็คือ สภาของเกรระหว่างชาติแห่งประเทศฝายบูรพทิศนั่นเอง ซึ่ง The Asiatic Society ได้มีส่วน

อันสำคัญยิ่งในการจัดตั้ง นับตั้งแต่ก่อตั้งสมาคมเกรงสมาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๖ (ค.ศ. ๑๘๗๓)

นิตยสาร Minutes ของลอร์ดมาคอคเลย์ (Lord Macaulay) พ.ศ. ๒๓๗๘ (ค.ศ. ๑๘๓๕) ได้ยืนยันว่าภาษาและวรรณคดีฝ่ายบูรพทิศได้จุดประกายแห่งปัญญาให้แก่โลกน้อยมากหรือแทบจะไม่มีเลย และลอร์ดเบนดิงก็ได้ประกาศตนว่าเป็นผู้มีนโยบายต่อต้านบูรพทิศของราช (Raj) แต่เจมส์ พรินเซป (James Prinsep) ซึ่งขณะนั้นเป็นเลขาธิการของ The Asiatic Society สามารถหยุดยั้งการตัดสินใจของรัฐบาลที่จะให้หยุดการให้ทุนเพื่อจัดพิมพ์ผลงานเกี่ยวกับบูรพทิศได้

The Asiatic Society ได้มีความสนใจเป็นพิเศษต่อสวัสดิการและความก้าวหน้าของสถาบันการศึกษาและวิจัยทั่วประเทศอินเดีย ซึ่งในที่สุดก็เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในการที่สมาคมได้บำเพ็ญประโยชน์อย่างใหญ่หลวงและมีความสำคัญในด้านประวัติศาสตร์มาก และรัฐบาลอินเดียได้ประกาศว่า The Asiatic Society เป็น "สถาบันที่มีความสำคัญของชาติ" (Institution of National Importance) โดยรัฐสภาได้ออกรัฐบัญญัติรับรองในวโรกาสที่ The Asiatic Society ได้ก่อตั้งมาครบ ๒๐๐ ปี ดังปรากฏในสุนทรพจน์ของนายกรัฐมนตรีอินทิวรา คานธี ในการเปิดงานฉลองครบรอบ ๒๐๐ ปีของสมาคม เมื่อวันที่ ๑๑ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๗ (ค.ศ. ๑๙๘๔) ดังนี้

### การค้นพบมรดกของเรา

"ดูเหมือนว่าการที่ข้าพเจ้าได้มาเยือนกลักตาดครั้งนี้เป็นวันประวัติศาสตร์วันหนึ่ง ก่อนที่ข้าพเจ้าจะมาที่กลักตาดนี้ ข้าพเจ้าเพิ่งเปิดนิทรรศการ 'กลักตาด : อดีตและปัจจุบัน' และนั่นหมายถึงการย้อนอดีตกว่า ๒๐๐ ปีของสมาคมนี้ แต่มีต้องสงสัยเลยว่า เวลา ๒๐๐ ปีนับว่าเป็นโอกาสที่สำคัญยิ่งโอกาสหนึ่ง โดยเฉพาะสมาคมที่เราสามารถที่จะภาคภูมิใจได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย ข้าพเจ้าขอแสดงความชื่นชมยินดีต่อ The Asiatic Society ในวันคล้ายวันสถาปนาสมาคมครบรอบ ๒๐๐ ปี ในครั้งนี้ สมาคมได้บำเพ็ญประโยชน์ด้านการศึกษาให้แก่ประเทศของเราและโลกตลอดมา

"บางสถาบันก็ได้สะท้อนให้เห็นประวัติศาสตร์และบางสถาบันก็ได้บำเพ็ญประโยชน์ให้แก่ประวัติศาสตร์ แต่ The Asiatic Society นี้ได้ให้ทั้ง ๒ อย่าง โดยอาศัยการทำงานของสมาคมนี้ จึงทำให้ผู้รับได้ซาบซึ้งกับความสัมฤทธิ์ผลทางด้านวัฒนธรรมและพุทธิปัญญาของอินเดีย เมื่อพวกเราถูกหล่อหลอมด้วยความสงสัยและความยากลำบาก The Asiatic Society ก็ได้ให้แสงสว่างแก่เรา สำหรับประชาชนของเราแล้ว ข้อนี้หมายความว่าเราได้ค้นพบมรดกของเราใหม่ และทำให้เรากลับมีความเคารพตัวเราเองขึ้นมาใหม่ จึงอาจกล่าวได้ว่า การกลับฟื้นคืนชีพแห่งวิญญาณของอินเดียได้ถือกำเนิด ณ ที่นี้

“โลกได้หันมาสนใจความคิดทางด้านปรัชญาของอินเดีย วรรณคดีอินเดีย รวมทั้งคณิตศาสตร์ ดาราศาสตร์ และการสืบสาวทางด้านวิทยาศาสตร์ของอินเดียด้วย สมาคมได้ทำให้ตำราภาษาสันสกฤต และคลังแห่งความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และปรัชญาของอินเดียเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายในภาษาเปอร์เซียและภาษาอื่น ๆ มุสลิมวิธีต่าง ๆ เกี่ยวกับโบราณคดี วิชาว่าด้วยเหรียญกระษาปณ์ (numismatics) จารึก (epigraphy) การเขียนประวัติศาสตร์ (historiography) ฯลฯ ก็ได้ถือกำเนิดที่สมาคมนี้ สมาคมนี้ได้เป็นผู้บุกเบิกงานเกี่ยวกับการสืบสาวเรื่องราวทางวิชาการต่าง ๆ ทำให้เกิดองค์กรแห่งชาติขึ้นมามากมาย ดังที่ท่านทั้งหลายได้ทราบกันเป็นอย่างดีแล้ว

“ในขณะที่บรรดาผู้สร้างจักรวรรดิได้ช่วยเหลือผู้ปกครองบ้านเมือง แต่ก็ยังมีนักศึกษา และนักคิดเป็นจำนวนมากที่ได้รับใช้ผู้ที่ถูกปกครอง และจุดประทีปในความมืด ในยุคแห่งการปกครองอาณานิคมอย่างแท้จริง สมาคมนี้ทำมากกว่าที่กล่าวนี้ เรื่องการกระทบทางไฟฟ้า (electric impact) ที่มีต่อนักศึกษาและผู้แต่งหนังสือ (authors) ชาวยุโรป เรื่องการที่เซอร์วิลเลียม เจนส์ ทำการวิจัยสิ่งที่เขาเรียกว่า ภาษาสวรรค์ (Celestial language) คือภาษาสันสกฤต และงานแปลเรื่องศตวรรษของท่าน นับว่าเป็นที่รู้จักกันดีมาก ข้าพเจ้าเพิ่งได้ทราบว่าเซอร์วิลเลียม เจนส์ ได้เริ่มงานแปลของท่านที่สมาคมนี้เอง ข้อนี้ได้ก่อให้เกิดความตื่นตัว ให้เกิดความสนใจในการศึกษาฝ่ายบูรพทิศ และเร้าใจให้เกิดมีการศึกษาในสาขาต่าง ๆ เช่น ภาษาศาสตร์ นิรุกติศาสตร์เปรียบเทียบ ศาสนา และปริมาตรวิทยาเปรียบเทียบ สมาคมนี้สามารถอ้างได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายว่าเป็นที่ชายใหญ่ของ Russian Asiatic Society ซึ่งได้ตั้งขึ้นในกรุงเซนต์ปีเตอส์เบิร์ก (St. Petersburg) ซึ่งได้แก่เมืองเลนินกราด (Leningrad) ในปัจจุบัน เมื่อ พ.ศ. ๒๓๕๓ (ค.ศ. ๑๘๑๐) The Asiatic Society of Paris ซึ่งตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๓๖๕ (ค.ศ. ๑๘๒๒) และ The Royal Asiatic Society of London ซึ่งตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๓๗๒ (ค.ศ. ๑๘๒๙)

“บรรดาผู้ก่อตั้ง The Asiatic Society ต่างก็มีจุดมุ่งหมายที่จะก่อให้เกิดสหภาพการเรียนรู้อันระหว่างอินเดียกับยุโรป ราชารามโมहन รอย (Raja Rammohan Roy) และบรรดาเพื่อนผู้ร่วมงานของท่านมีความกระตือรือร้นที่จะศึกษาค้นหาความรู้ใหม่ ๆ ของตะวันตกมาก แต่ก็มีได้ทอดทิ้งหรือแปลกแยกตนออกจากการเป็นแนวปรากฏการแห่งปรัชญาแนวเก่า ๆ ของเรา ท่านรพินทรนาถ ตะกอร์ (ฐาปุร) (Rabindranath Tagore) ซึ่งเป็นสัญลักษณ์แห่งสหภาพของบูรพประเทศกับอัสตงคตประเทศ ได้กล่าวไว้ว่า ‘เราต่างก็เป็นส่วนเติมเต็มของกันและกัน เพราะทัศนะที่มีต่อชีวิตของเราต่างกันทำให้เรามีท่าทีต่อความจริงต่างกัน’

“มรดกมิใช่เพียงเพื่อชื่นชมยินดีและน่ายกย่องเท่านั้น เราจะต้องนำมาศึกษาให้ลึกซึ่งในฐานะที่จะเป็นวิธีที่จะทำให้เราเข้าใจตนเอง เราจะต้องอนุรักษ์ ทะนุถนอม และเพิ่มพูนให้มากยิ่งขึ้นด้วย มนุษย์ร่วมสมัยส่วนใหญ่ยังมีบทบาทต่อความงามทั้งที่เป็นไปตามธรรมชาติและที่มนุษย์เราได้สร้างสรรค์ขึ้น และความมิดขนาดนั้นได้ถ่ายทอดมายังพวกเราและทำให้พวกเราที่ยอมให้ถูกเปล่าเปลี่ยวและถูกดูหมิ่นต่อไปอีก

“เป็นเวลานับศตวรรษมาแล้วที่ทักษะหรือความแคล่วคล่องว่องไว (dexterity) แห่งพวกช่างฝีมือ (artisans) ของเรา เป็นที่อิจฉาริษยาของโลก ช่างฝีมือผู้สร้างทิวมาสาธ และวิหารมหาพาลีปุรัม (Mahabalipuram) ที่อยู่ชายทะเลได้รับการพรรณาน่าได้ให้กำเนิดแบบอย่าง (patterns) มหัศจรรย์ยัศจรรย์และได้สลักเสลาดูช่างเจียรระในเพชร ผลงานเช่นนั้นนับว่าเป็นมาตรฐานที่สมบูรณ์แบบที่พวกเราควรนำมาเป็นแบบอย่างในทุก ๆ โครงการ อนุชนที่เป็นลูกหลานของช่างฝีมือเหล่านั้นยังคงอยู่ในท่ามกลางของพวกเราอยู่

“ในส่วนต่าง ๆ แห่งประเทศของเรา ยังมีสมบัติอยู่มากมายจากอดีตที่ถูกเก็บไว้ในสถานที่รวบรวมของเก่า (collection) ส่วนตัวและหอศิลป์ (galleries) ที่ปิดบัง ปอวยทิเดียวที่คุณค่าของสมบัติเหล่านั้นที่แม้แต่ผู้รักษาสมบัติก็ยังไม่ทราบ และพวกเขาก็คงดำรงชีวิตอยู่อย่างยากจน และนำออกแสดงอย่างไม่มีอะไรน่าสนใจเลย ข้อนี้ทำให้ทรัพย์สินสมบัติเช่นนั้นต้องเป็นไปตามมฤตกรรมและตกอยู่ในภาวะเสี่ยงอันตราย เราได้สูญเสียสมบัติไปมากมายแล้ว เราไม่อาจปล่อยให้ละเลยในการที่จะค้นหาและปฏิสังขรณ์ทรัพย์สินสมบัติเหล่านี้ และรักษาให้พ้นจากสายตาที่คอยปล้นสะดมทรัพย์สินสมบัติเหล่านั้นอีกต่อไป เราจะต้องมีความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างสถาบันเก่า ๆ เช่น The Asiatic Society กับพลเมืองกลุ่มใหม่ ๆ เราจะต้องทำการรณรงค์อย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่ทำเป็นพัก ๆ อย่างขี้กขย่อน

“สถาบันต่าง ๆ อย่าง The Asiatic Society จะต้องก่อให้เกิดเป็นส่วนแห่งระบบการศึกษาและกิจกรรมทางวัฒนธรรมแห่งประเทศไทย สถาบันเหล่านั้นจะต้องทำวัตรกรรมอย่างต่อเนื่องและต้องให้ทันกับกาลเวลา ประวัติศาสตร์ไม่มีวันหยุด ทุกประชาคมจะต้องมีความไว้วางใจต่อพัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรมซึ่งมีอิทธิพลต่อและได้รับอิทธิพลจากการกระทำที่เป็นปัจเจก

“ถ้อยแถลงเกี่ยวกับวัตถุประสงค์เดิมของ The Asiatic Society ได้อ้างถึงการศึกษเกี่ยวกับมนุษย์และธรรมชาติ ไม่ว่าจะไรที่ใครกระทำหรือที่ใครผลิตขึ้นมา เรายังไม่เข้าใจศักยภาพอันเต็มเปี่ยมไม่ว่าจะเป็นของมนุษย์หรือธรรมชาติเลย การนำเอาธรรมชาติมาใช้ประโยชน์ทำให้เราได้รับประโยชน์ในระยะสั้น ๆ เป็นจำนวนมาก แต่เราก็ได้เพียงความเข้าใจแจ่มแจ้งขึ้น ทว่ามนุษย์ชาติไม่อาจดำรงอยู่ตลอดไปได้ ถ้าหากเรายังมีได้หยุดยั้งสัญชาตญาณใน

การทำลายของเรา และทั้งมรดกของเรา เราก็ไม่อาจอนุรักษ์ไว้ได้ ถ้าหากว่าในหมู่พวกเรายังมีผู้ปรารถนาที่จะทำให้ความกว้างไกลแห่งวิทัศน์ (vision) และการมองเห็นการณ์ไกลแคบลง ขอบข่ายแห่งการศึกษาของสมาคมยังคงต้องสืบต่อเพื่อให้มีความเข้าใจอย่างถูกต้อง

"The Asiatic Society ได้ทุ่มเทความพยายามอย่างมากมาเป็นเวลา ๒ ศตวรรษแล้ว แต่ก็ได้ผ่านยุคที่ยากวิบากมาได้ อนาคตของสมาคมขึ้นอยู่กับความสำเร็จที่สมาคมอาจต้องพบกับความต้องการที่จำเป็นบ้างเป็นครั้งคราว

"ข้าพเจ้าควรจะยืนยันอีกครั้งหนึ่ง ถึงสิ่งที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังได้กล่าวแล้ว นั่นคือ ข้าพเจ้าได้ตัดสินใจประกาศว่า The Asiatic Society เป็น 'สถาบันที่มีความสำคัญแห่งชาติ' (An Institution of National Importance) ตั้งที่ท่าหน้าทราบกั้นอยู่แล้วว่า รัฐบาลกลางกำลังให้เงินทุนก้อนใหญ่ ถ้าเรามีเงินทุนของเรามากขึ้น เราก็คงช่วยเหลือได้มากขึ้น แต่เงินทุนที่ให้นี้จะไม่มีความกระทบต่ออัตตาดำเนินดีหรือการปกครองตนเองของสมาคม เราไม่ต้องการเข้าไปแทรกแซงหน้าที่หรือแผนงาน (programme) ของสมาคม

"อีกประการหนึ่ง ข้าพเจ้าขอต้อนรับทุกท่านทั้งปวง ณ ที่นี้ ข้าพเจ้ามีความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ได้มาเป็นประธานเปิดงานฉลองครบรอบ ๒๐๐ ปีแห่งวันสถาปนา The Asiatic Society และขอแสดงความปรารถนาดีของข้าพเจ้ามายังท่านทั้งปวงด้วย

"ขอให้งานฉลองครบรอบ ๒๐๐ ปีแห่งวันสถาปนา The Asiatic Society ในครั้งนี้ จงทำให้สมาคมเห็นความโดดเด่นในการศึกษาเกี่ยวกับมรดกอันรุ่งโรจน์เป็นจำนวนมากของเรา ให้กลับมานิใหม่

"ข้าพเจ้ามีความปรารถนาดีต่อทุกท่านทั้งปวง และข้าพเจ้าขอกล่าวว่า ข้าพเจ้ารู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ได้มาอยู่ในท่ามกลางของทุกท่านในโลกาสนี"

## กิจกรรม

The Asiatic Society เป็นผู้ริเริ่มในการสืบสาวทางวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ในด้านมนุษยศาสตร์และวิทยาศาสตร์สาขาต่าง ๆ อาจกล่าวได้ว่า ไม่มีศาสตร์และศิลป์สาขาใด ๆ ในอินเดียที่มีได้รับการสนับสนุนและการทำนุบำรุงจาก The Asiatic Society ในช่วงระยะเวลา ๒๐๐ ปีที่ผ่านมา ตามปกติแล้ว The Asiatic Society ได้ยึดครองตำแหน่งในการก่อตั้งสถาบันค้นคว้าวิจัยก่อนเพื่อนในรูปพฤกษ

The Asiatic Society นับว่าเป็นแหล่งที่ให้กำเนิดวิชาภาษิตศาสตร์และภาษาศาสตร์เปรียบเทียบ ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๓๒๙ (ค.ศ. ๑๗๘๖) โจนส์มีเพียงได้พิสูจน์ให้เห็นถึง "ความแนบแน่น (affinity) ระหว่างภาษาสันสกฤต กรีก ละติน และแม้แต่ภาษาเคลติก

และตีวโตนิก” เท่านั้น แต่ยัง “ได้อ้างความแน่นอนนี้ไปกับแหล่งที่ถือว่าเป็นหลักซึ่งไม่มีอยู่ต่อไปอีกแล้ว” ด้วย แมกโดนเนลล์ (Macdonell) ได้ตั้งข้อสังเกตไว้ในหนังสือ ประวัติวรรณคดีสันสกฤต (History of Sanskrit Literature) ของท่านว่า “นับตั้งแต่ยุคฟื้นฟูศิลป (Renaissance) เป็นต้นมา ไม่เคยมีเหตุการณ์ที่มีความสำคัญต่อโลกในวงกว้าง ในประวัติศาสตร์วัฒนธรรมในฐานะที่เป็นการค้นพบวรรณคดีสันสกฤตในช่วงต้นพุทธศตวรรษที่ ๒๔ (ช่วงหลังของคริสต์ศตวรรษที่ ๑๘) เลย” เจมส์ พรินเซป ได้ถอดอักษรพหุเมื่อ พ.ศ. ๒๓๘๐ (ค.ศ. ๑๘๓๗) ทั้งนี้โดยได้รับความช่วยเหลือจากปรมจันท์ ตรรกวทิล (Premchand Tarkavagis) นักศึกษาชาวอินเดียได้อ่านภาษาที่ใช้ในจารึกอโศก (จารึกแผ่นหนึ่งในหลาย ๆ แผ่น สมัย พ.ศ. ๒๔๙/250 B.C.) ซึ่งอยู่ในความครอบครองของพิพิธภัณฑ์ของ The Asiatic Society และจารึกที่เสานหินที่ทำให้เราได้รับความรู้เกี่ยวกับศิลปะการเขียนของอินเดียโบราณ ในทันทีที่ได้ถอดภาษาบาลีจากจารึกอโศกได้แล้ว ในที่สุดเราก็สามารถกำหนดประวัติศาสตร์และพัฒนาการของอักษรอินเดียได้ การศึกษาค้นคว้าด้านโบราณคดีและภาษาศาสตร์ของสมาคมได้นำไปสู่การถอดอักษรภาษาปรากฏของอินเดียและภาษาปรากฏของเอเชียได้ด้วย

ผู้ทำงานสืบต่อที่ทรงคุณค่าของ เซอร์วิลเลียม โจนส์ มีเป็นจำนวนมาก รวมทั้ง เฮนรี โทมัส โคลโบรก (Henry Thomas Colebrooke) ฮอเชรเชย์มัน วิลสัน (Horace Hayman Wilson) เจมส์ พรินเซป (James Prinsep) ไฮร์เนิล (A.F.R. Hoernle) อะเล็กซานเดอร์ ไชมา เดอ โกรส (Alexander Csoma de Koros) สารัต จันทร ทาส (Sarat Chandra Das) ราเชนทรลาล มิตร (Rajendralal Mitra) อิศวร จันทร วิยสาคร (Iswar Chandra Vidyasagar) ชทุนาถ สารการ (Jadunath Sarkar) โพนี ปราสาท (Baini Prasad) หรประสาท ศาสตรี (Haraprasad Shastri) ชุหนีดูลาน์ (Md. Shahidullah) อิชาก (Md. Ishaque) हरिनाथ दे (Harinath De) ระคัล ทาล พะเนอจี (Rakhai Das Banerjee) อะสุโตษ มุเคอจี (Asutosh Mukherjee) สุนิติ कुमार ฉัตโตปธยาย (Suniti Kumar Chattopadhyay) สุกุมาร เสน (Sukumar Sen) ซี.วี. รามัน (C.V. Raman) เซอร์ชคตติ จันทร โบส (Sir Jagadish Chandra Bose) ดร.มหันทร ลาล สารการ (Dr. Mahandra Lal Sarkar) ประฟูลลา จันทร รอย (Prafulla Chandra Roy) พรหมจารี (U.N. Brahmachari) แมคนาถ สหะ (Magnad Saha) และบุคคลอื่น ๆ อีกเป็นจำนวนมากที่ได้สร้างผลงานที่ดีเด่นในด้านมนุษยศาสตร์และวิทยาศาสตร์สาขาต่าง ๆ

สิ่งที่ The Asiatic Society ได้มอบให้แก่การพัฒนาระเบียบวินัย เช่น คติชาวบ้าน ศาสตร์ว่าด้วยเหรียญกระษาปณ์โบราณ (numismatics) หนังสือนิโบบราณ (paleography) และจารึก (epigraphy) ซึ่งได้รับการรับรองกันอย่างกว้างขวาง ความสำคัญแห่งระเบียบวินัยเกี่ยวกับพฤกษศาสตร์โบราณ (palaeo-botany) และภูมิศาสตร์เศรษฐกิจก็ล้วนเป็นวิชาที่ The Asiatic

Society ยอมรับรู้เป็นแห่งแรกด้วย คำแนะนำของ ดร. เจ. เฟย์เรอร์ (Dr. J. Fayrer) เมื่อเดือน ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๐๘ (ค.ศ. ๑๘๖๕) เพื่อจัดให้มีนิตยสารทางด้านชาติพันธุ์วิทยาครั้งใหญ่ที่ กัลกัตตา และข้อเสนอของพันเอก ดัลตัน (Col. E.T. Dalton) ให้ "เขียนเรื่องราวเกี่ยวกับชนเผ่าต่าง ๆ จากแหล่งข่าวที่พอหาได้ทั้งปวง" ซึ่งมีผลทำให้เกิดหนังสือ "ชาติพันธุ์วิทยาของเบงกอล" (The Ethnology of Bengal) เมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๕ (ค.ศ. ๑๘๗๒) นับว่าได้รับการสนับสนุนจากสมาคมอย่างอุ้นหนาเผ่าคัง ความรับผิดชอบที่จะดำเนินโครงการที่ใหญ่หลวงเกี่ยวกับการจัดทำรายชื่อวรรณกรรมทางวิทยาศาสตร์ระหว่างชาติ (International Catalogue of Scientific Literature) ซึ่งราชบัณฑิตยสถานแห่งกรุงลอนดอน (Royal Society of London) เป็นผู้เสนอ ก็ได้มอบหมายให้ The Asiatic Society เป็นผู้รับผิดชอบการเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๑ (ค.ศ. ๑๘๙๘) เพื่อบริหารงานโครงการนี้ จึงได้จัดตั้งสำนักภูมิภาค (Regional Bureau) ขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๓ (ค.ศ. ๑๙๐๐) โดยมี ประฟูลลา จันทร รอย (Prafulla Chandra Roy) เป็นเลขานุการ สำนักนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเลือกและกำหนดรหัสแค็ตตาล็อกจากมวลวัสดุที่ตีพิมพ์ในเรื่องที่เกี่ยวกับอนุทวีปอินเดีย

เสาหลักอีกเสาหนึ่งที่แสดงถึงความก้าวหน้าของสมาคมก็คือ การให้เงินสนับสนุนโครงการเพื่อเขียนประวัติแห่งศาสตร์ต่าง ๆ ในอินเดียที่พอจะเข้าใจได้ไม่ยาก สมาคมได้มีความเพียรพยายามในเรื่องนี้เป็นอย่างมาก แต่ต่อมาได้มอบโครงการนี้ให้สถาบันวิทยาศาสตร์แห่งชาติ (National Institute of Science) รับผิดชอบแทนที่สถาบันนี้ได้แก่ วิทยาลัยวิทยาศาสตร์แห่งชาติของอินเดีย (Indian National Science Academy) ในปัจจุบัน

นับเป็นเวลานานทีเดียวที่สมาคมได้ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาให้รัฐบาลของอินเดียในเรื่องต่าง ๆ ที่น่าสนใจทางด้านวิทยาศาสตร์ และโดยทางกิจกรรมต่าง ๆ ของสมาคมเช่นกัน ที่ทำให้อนุสาวรีย์ที่สง่างามของอินเดียและประเทศใกล้เคียงเป็นที่รู้จักกันในนานาประเทศของโลก

สมาคมได้ยอมรับนับถือความรู้สาขาต่าง ๆ ที่ดีเด่น โดยมอบตำแหน่งสมาชิกกิตติมศักดิ์ ภาควิชากร เกียรติบัตรที่ทำด้วยโลหะ เหรียญเกียรติคุณ และการบรรยายผลงานให้เป็นรางวัล

### โครงการและแผนงานของสมาคม

เค้าโครงย่อ ๆ ที่บ่งชี้ถึงลักษณะที่สำคัญแห่งโครงการต่าง ๆ และแผนงานในอนาคตของ The Asiatic Society มีดังนี้

๑. โครงการวิจัยอย่างกว้างขวาง โดยเน้นลักษณะอันหลากหลาย แต่มีลักษณะเป็นบูรณาการและความรู้มรดกแห่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอินเดีย

๒. การเตรียมงานจัดทำ Encyclopaedia Asiatica
  ๓. จัดทำพจนานุกรมภาษาเบงกาลี (Bengali Dictionary) สำหรับนักเรียนและนักศึกษาที่ภาษาเบงกาลีมีใช้ภาษาแม่
  ๔. หาทางให้นักศึกษาทั้งปวงบรรณาธิการนิตราต่าง ๆ และแปลคัมภีร์ปริมปราของอินเดียเป็นภาษาอังกฤษให้กว้างขวางยิ่งขึ้น
  ๕. แสวงหาและรวบรวมต้นฉบับที่สำคัญ ๆ และบันทึกจดหมายเหตุทั้งในอินเดียและต่างประเทศ
  ๖. ปรับปรุงบริการหอสมุด โดยการนำเครื่องคอมพิวเตอร์มาใช้เพื่อพัฒนาเครือข่ายระบบสารสนเทศ โดยการเชื่อมโยงกับห้องสมุดและศูนย์กลางอื่น ๆ ในกัลกัตตา และอาณาบริเวณในเขตตัวเมือง จนกว่าจะถึงระดับชาติ
  ๗. เน้นในเรื่องการจัดทำรายชื่อหนังสือ (แค็ตตาล็อก) หนังสือต้นฉบับลายมือเขียน (MSS) ที่ยังมีได้จัดทำรายการ และบรรณาธิการต้นฉบับต่าง ๆ
  ๘. ปรับปรุงหน่วยฟื้นฟูให้ทันสมัยและให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น และดำเนินกิจกรรมของฝ่ายการอนุรักษ์และบริรักษ์เป็นขึ้น ๆ ไป และขยายบริการไปยังสถาบันต่าง ๆ ในเบงกอลตะวันตก เพื่อการบริรักษ์ (preservation) วัสดุต่าง ๆ ที่มีความสำคัญของชาติไว้
  ๙. จัดตั้งหอศิลป์ (Art Gallery) เพื่อรวบรวมภาพวาดที่ล้ำค่าและสิ่งอื่น ๆ ที่อยู่ในความปกครองของสมาคม
  ๑๐. จัดหาพื้นที่เพิ่มเติมเพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวกับการปรับสมาคมให้เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน และหาพื้นที่สำหรับนำสมบัติอันมีค่าของชาติที่เป็นสมบัติของสมาคมออกแสดง
- วิชาการตติยวิทยา (Indology) ทุกวันนี้ได้รวมถึงขอบเขตอันกว้างขวางของวิชาต่าง ๆ ทั้งทางด้านมนุษยศาสตร์ สังคม การเมือง เทคนิคและวิทยาศาสตร์ เพราะวิชาต่าง ๆ เหล่านี้จะช่วยให้เราเข้าใจถึงพัฒนาการของคุณลักษณะต่าง ๆ ของอินเดียในยุคต่าง ๆ ดีขึ้น "อินเดียแห่งการตติยวิทยามีได้จำกัดขอบเขตอยู่ที่พระเวท มหาภารต และอินเดียโบราณอยู่ต่อไปอีกแล้ว หากรวมถึงอินเดียก่อนสมัยพระเวท อินเดียเผ่าต่าง ๆ และอินเดียที่ยิ่งใหญ่ คือ อินเดียสมัยกลาง และอินเดียสมัยใหม่อีกด้วย" นักการตติยวิทยาในฝ่ายอัสตงคตประเทศในปัจจุบันมีขอบเขตแห่งความสนใจกว้างขวางผิดปรกติ และพวกเขาจะเห็นการแยกประเภทวิชาต่าง ๆ อย่างกว้างขวางภายใต้บทบัญญัติแห่งการตติยวิทยา ในปัจจุบัน การตติยวิทยาได้รวมวัฒนธรรม ภูมิศาสตร์ ภาวะทางเศรษฐกิจ โครงสร้างสังคม มานุษยวิทยา ชาติพันธุ์วรรณา ระบบทางการเมือง วิทยาศาสตร์ ศิลปะ และวัฒนธรรมสัมพันธ์กับต่างประเทศเข้าไว้ด้วย

ใน พ.ศ. ๒๕๒๗ (ค.ศ. ๑๙๘๔) เมื่อ The Asiatic Society ได้รับการประกาศอย่างเป็นทางการให้เป็น “สถาบันที่มีความสำคัญแห่งชาติ” (Institute of National Importance) ได้ทำให้สมาคมหลุดพ้นจากหมุ่เมฆแห่งความยุ่งยาก ยุคแห่งความเหน็ดเหนื่อยและความยากลำบากในด้านการเงินซึ่งมีมาเป็นเวลานานมาแล้วได้หมดไป มิได้ทำให้เราต้องอึดอัดใจต่อไปอีกแล้ว ในแสงสว่างแห่งการนิยามความหมายภาครัตนวิทยาใหม่นี้ ก็ได้มีการจัดตั้งโครงการวิจัยในด้านต่าง ๆ ขึ้น เช่น เอเชียอาคเนย์ศึกษา การศึกษาพระพุทธศาสนา วัฒนธรรมและอารยธรรมอิสลาม คติชาวบ้าน ประวัติวิทยาศาสตร์ ประวัติแพทยศาสตร์ ภาษาศาสตร์และนิรุกติศาสตร์ คุณค่าทางจิตใจสากล และการศึกษาเกี่ยวกับท่านตะกอรั นักศึกษาที่มีชื่อเสียงเป็นจำนวนมากได้เข้าร่วมในโครงการเหล่านี้อย่างสม่ำเสมอ

ใน พ.ศ. ๒๕๒๘ (ค.ศ. ๑๙๘๕) The Asiatic Society ได้นำเสนอหลักสูตรเกี่ยวกับภาษาสันสกฤตปริมาตร เช่น ระดับศาสตร (B.A.) ระดับอาจารย์ (M.A.) และหลักสูตรสำหรับผู้จบปริญญาตรีแล้วในวิทยาเกี่ยวกับต้นฉบับ (Manuscriptology) และบูรพทิศศึกษารวมทั้งวัฒนธรรมและอารยธรรมอินเดีย ซึ่งก็ปรากฏว่ามีนักศึกษาจากประเทศต่างๆ มากมาย และนักศึกษาจากส่วนต่าง ๆ ของอินเดียเข้าศึกษาเป็นจำนวนมาก ต่อจากนั้นไม่นานนัก The Asiatic Society ก็ได้นำเสนอหลักสูตรเกี่ยวกับการศึกษาวัฒนธรรมเอเชียและภาษาโบราณ และต่อไปก็จะมีแผนกจีนอย่างเต็มรูปแบบขึ้น

ขณะนี้ The Asiatic Society ได้ริเริ่มโครงการวิจัยที่จะเปิดเผยมรดกทางวัฒนธรรมของอินเดียในลักษณะการรวมหน่วยขึ้นแล้ว อาณาบริเวณแห่งงานวิจัยบางส่วนของสมาคมก็มีเรื่องต่าง ๆ คือ

๑. มโนภาพของอินเดียเกี่ยวกับธรรมชาติและภาวะเพื่อสิ่งแวดล้อม
๒. พัฒนาการเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ประยุกต์วิทยา) ในอินเดียสมัยโบราณและสมัยกลาง
๓. ศรัทธาและเหตุผล : ภาพและประสบการณ์ของอินเดีย
๔. เอกลักษณ์และบูรณาการ : ทวิภาคศาสตร์ (dichotomy) ของอินเดีย (ชนเผ่าต่าง ๆ ของอินเดีย และแนวโน้มสำคัญของอินเดีย)
๕. ผลกระทบทางวัฒนธรรมและการค้าระหว่างอินเดียกับอาหรับโบราณ (คือก่อนการเกิดของนบีมุฮัมมัด)
๖. ภาพลักษณ์ของสตรีในอินเดีย : ในด้านศาสนา สังคม การเมือง ครอบครัว เกษตรกรรม และอุตสาหกรรม

ใน พ.ศ. ๒๕๑๔ (ค.ศ. ๑๙๗๕) พร้อมกับการที่องค์การสหประชาชาติประกาศให้เป็นปีสตรีสากลนั้น ความสำคัญแห่งสถานภาพและบทบาทของสตรี ก็ได้เป็นที่ยอมรับนับถือกันเป็นครั้งแรก นับตั้งแต่นั้นมา ก็ได้มีการประชุมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมสถานภาพและบทบาทของสตรีอยู่เสมอ ในบริบทนี้ The Asiatic Society ได้ตัดสินใจตั้งแผนกสตรีศึกษาขึ้นเพื่อให้สตรีในเอเชียได้แสดงบทบาทในด้านมนุษยศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี (ประยุกต์วิทยา) ให้มากขึ้น

ในปัจจุบัน มีนักศึกษากว่า ๗๐ คน ที่เข้ามามีส่วนร่วมในโครงการวิจัยต่าง ๆ ของสมาคม ศาสตราจารย์อาวโลที่มีชื่อเสียงหลายท่านได้เข้าร่วมกับสมาคมที่กำลังมุ่งมั่นอยู่กับโครงการวิจัยต่าง ๆ นอกเหนือจากงานวิจัยส่วนตัวของท่านแล้ว ในอดีต The Asiatic Society ได้มีศาสตราจารย์รับเชิญที่มีชื่อเสียงหลายคนเข้ามาร่วมงานในฐานะเป็นเสมือนสมาชิกของสมาคม เช่น พะชัม (A.L. Basham) อะเล็กซ์ เวย์แมน (Alex Waymen) และเฮอร์มัน กัลก็ย์ (Herman Kulkey) คำเรื่องสำหรับศาสตราจารย์รับเชิญก็ได้ฟื้นฟูขึ้นมาใหม่ และเมื่อเร็ว ๆ นี้ ได้มีศาสตราจารย์ที่มีชื่อเสียง ๒ ท่านจากนอกประเทศมาร่วมงานกับสมาคม

### กิจกรรมระหว่างวัฒนธรรม

ในอดีต The Asiatic Society ได้มีการแลกเปลี่ยนทั้งทางด้านวัฒนธรรมและวิชาการกับสมาคมต่าง ๆ ระหว่างประเทศและบุคคลที่มีชื่อเสียงมากมายอยู่บ่อย ๆ และอย่างลุ่มลึกเสมอ นามต่อป็นที่ยอมรับกันให้เห็นนิสัยและขอบเขตแห่งความสนใจของสมาคมเป็นอย่างดี ได้แก่ : เซอร์เฮิร์ตเชล (Sir J.W.F. Herschel) ศาสตราจารย์จูลส์ มอห์ล (Prof. Jules Mohl) เฮเกเกียน บีย์ (Hekekyan Bey) มักซ์ มึลเลอร์ (Max Müller) ศาสตราจารย์พรินซ์ตัน (Prof. H. Princeton) มงซิเออร์สตานิสลาส จูเลียน (Mon. Stanislas Julien) ชาลส์ ดาร์วิน (Charles Darwin) ศาสตราจารย์เฮล์มโฮลต์ซ์ (Prof. H. Helmholtz) วิลเลียม วิตนีย์ (William Whitney) หลุยส์ ปาสเตอร์ (Louis Pasteur) เจ. ตากากุสุ (J. Takakusu) ตาหะ โฮไซน์ (Taha Hosain) และบุคคลที่มีชื่อเสียงพอ ๆ กันอีกเป็นจำนวนมาก

เมื่อเร็ว ๆ นี้ The Asiatic Society ได้มีการริเริ่มแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมกับประเทศต่าง ๆ ขึ้นอีก และได้จัดให้มีการสัมมนาแห่งชาติและระหว่างชาติอยู่เป็นประจำ ใน พ.ศ. ๒๕๒๘ (ค.ศ. ๑๙๘๕) ดร. จันหัน รอยเชาฐูรี (Dr. Chandan Roychoudhuri) เลขาธิการ The Asiatic Society ซึ่งเป็นหัวหน้าคณะทูตสัมพันธ์ของอินเดีย ได้ลงนามความตกลงกับสมาคมโซมา เดอ โคโรส (Csoma de Koros Society) ที่กรุงบูดาเปสต์ ประเทศฮังการี

นับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๕ (ค.ศ. ๑๙๙๒) เป็นต้นมา กิจกรรมระหว่างวัฒนธรรม

(Intercultural activities) ของสมาคมได้ทวียิ่งขึ้นอย่างมากมาย

ดร. เฟเดริโก เมเยอร์ ซาราโกซา (Dr. Federico Mayor Zaragoza) ซึ่งเป็นผู้อำนวยการใหญ่ (Director General) ขององค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติหรือยูเนสโก (UNESCO) ได้มาเยี่ยม The Asiatic Society เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๖ (ค.ศ. ๑๙๙๓) หลังจากนั้นไม่นาน The Asiatic Society ก็ได้รับเลือกให้เป็นสถาบันหนึ่งแห่ง “ความทรงจำของโลก” (Memory of the World Programme) โดยทาง UNESCO ได้ขอรับรองให้ The Asiatic Society จัดทำบัญชีรายชื่อหนังสือที่มีคุณค่าทั้งหมดซึ่งสมาคมได้รวบรวมไว้ลงบนแผ่น CD/ROM The Asiatic Society เป็นสถาบันเดียวเท่านั้นที่ได้รับเกียรติอันสูงเช่นนั้น บัดนี้ สมาคมได้เริ่มโครงการนี้เรียบร้อยแล้ว

ดร. แมกวิลเลียม (Dr. M.D. McWilliam) ผู้อำนวยการโรงเรียนเกี่ยวกับการศึกษาบูรพทิศและแอฟริกาของมหาวิทยาลัยลอนดอน ในฐานะเป็นผู้แทนของเซอร์มาร์ติน จากอมป์ (Sir Martin Jacomb) ประธานบริติชเคาน์ซิล ได้มาเยี่ยม The Asiatic Society เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๗ (ค.ศ. ๑๙๙๔) ได้บันทึกแสดงความชื่นชมยินดีไว้ว่า “ในช่วงเวลา ๒ ปีที่ผ่านมาสมาคมได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างน่าสังเกตมาก” ท่านผู้นี้ยังได้รายงานไปยังบริติชเคาน์ซิลว่า “The Asiatic Society คงจะเป็นพหุทัศที่เหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับการร่วมงานทางวิชาการระหว่างอินเดียกับอังกฤษ” และได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้มาตรการที่เหมาะสมนับตั้งแต่การอนุรักษ์ จนถึงการใช้เยี่ยมเยือนทางด้านวิชาการและการร่วมงานในการค้นคว้าวิจัย เวลานี้ The Asiatic Society กำลังทำงานร่วมกับบริติชเคาน์ซิลอยู่

แม้จะได้มีความพยายามที่จะทำให้ความผูกพันทางเศรษฐกิจระหว่างอินเดียกับสหรัฐอเมริกามั่นคงขึ้น แต่แผนการร่วมงานในทางอินเดียด้วยกันในด้านวัฒนธรรมก็ได้ก้าวหน้าไปไกลมากแล้ว ท่านเอกอัครราชทูตนิโคลาส แพล็ต (Nicholas Platt) นายก The Asiatic Society ซึ่งตั้งอยู่ที่นครนิวยอร์ก ได้มาเยี่ยม The Asiatic Society เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๘ (ค.ศ. ๑๙๙๕) เพื่อสำรวจดูความอาจเป็นไปได้ของสมาคมที่ “จะทำหน้าที่เป็นองค์การตัวแทนกลางสำหรับการร่วมงานเช่นนั้น”

เมื่อเร็ว ๆ นี้ ได้มีผู้แทน ๒ คน จากสาธารณรัฐประชาชนจีน เสนอโครงการวิจัยร่วมกันกับ The Asiatic Society และตกลงแลกเปลี่ยนนักศึกษาระหว่างจีนกับอินเดีย พวกเขาได้ขอความช่วยเหลือจาก The Asiatic Society ที่จะให้พวกเขาได้รับหนังสือและต้นฉบับที่หายาก ซึ่งในประเทศจีนไม่มี และ The Asiatic Society ก็จะช่วยหาความช่วยเหลือในทางอินเดียด้วยกันนั้นจากประเทศจีน นอกเหนือไปจากสำเนาตำรับตำราเกี่ยวกับอินเดียที่เขียนเป็นภาษาจีน และฉบับแปลและถอดอักษรเป็นภาษาทิเบตด้วย

นายกรัฐมนตรีประเทศสิงคโปร์ได้มาเยือน The Asiatic Society และรู้สึกประทับใจในการทำงานของสมาคมมาก ทั้งยังมีความสนใจในกิจกรรมของสมาคมเป็นอย่างยิ่งด้วยประเทศบังกลาเทศและประเทศอื่น ๆ อีกหลายประเทศก็ได้แสดงความปรารถนาในทำนองเดียวกันที่จะร่วมมือกับ The Asiatic Society ในบางโครงการ

สัญญาร่วมมือกันระหว่าง The Asiatic Society กับสถาบันบูรพศึกษาแห่งมอสโก ในอันที่จะแสดงถึงผลงานต่าง ๆ ที่สะท้อนให้เห็นความผูกพันระหว่างอินเดียกับรัสเซียนั้นได้ลงนามกันเมื่อวันที่ ๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ (ค.ศ. ๑๙๙๑) สัญญานี้ทำให้มองเห็นโครงการร่วมที่จะนำผลงานเกี่ยวกับความผูกพันในอดีตที่ได้อบรมไว้ โดยชุดค้นไปถึงอดีตเพื่อแสวงหามูลรากแห่งความเกี่ยวโยงกันทางด้านวัฒนธรรมระหว่างอินเดียกับรัสเซียนับตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ ๒๐ มาจนถึงปลายพุทธศตวรรษที่ ๒๕ โดยจะได้ตีพิมพ์ผลงานออกมาเป็นหนังสือรวม ๔ เล่ม งานส่วนใหญ่ได้จัดทำเสร็จแล้ว และวัตถุประสงค์สำหรับเล่มแรกก็ได้จัดเตรียมไว้เรียบร้อยแล้ว

โฉมหน้าแรกแห่งโครงการร่วมมือระหว่าง The Asiatic Society กับมหาวิทยาลัยแอรินา ก็สำเร็จเรียบร้อยแล้วเช่นกัน โครงการร่วมงานอีกโครงการหนึ่งระหว่าง The Asiatic Society กับมหาวิทยาลัยฮัมบอลต์ (Humboldt University) ก็มีวัตถุประสงค์ที่จะย้อนอดีตไปถึงความผูกพันทางด้านวัฒนธรรมระหว่างอินเดียกับเยอรมนีในช่วงเวลา ๕ ศตวรรษที่ผ่านมา โครงการในลักษณะเดียวกันระหว่าง The Asiatic Society กับมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนียและมหาวิทยาลัยโคลัมเบียก็กำลังดำเนินไปอย่างชะมุกเข้มข้น The Asiatic Society กำลังสร้างความอาจเป็นไปได้ในอันที่จะริเริ่มโครงการร่วมงานที่เหมาะสมกับประเทศกัมพูชา อียิปต์ อินโดนีเซีย อิหร่าน ญี่ปุ่น มองโกเลีย ศรีลังกา และเวียดนามด้วย

### สารานุกรมเอเชียติกา

The Asiatic Society ได้จัดทำโครงการอีกโครงการหนึ่ง คือการผลิตหนังสือสารานุกรมเอเชียติกา (Encyclopaedia Asiatica) ขึ้นรวม ๔ เล่ม หัวข้อต่าง ๆ ที่จะเขียนลงในสารานุกรมชุดนี้ ได้กำหนดไว้เรียบร้อยแล้ว ได้แก่

๑. ประเทศและประชาชน (Land and People)
๒. การเศรษฐกิจ (Economy)
๓. ภาษาและวรรณคดี (Language and Literature)
๔. สถาบันทางสังคมและการเมือง (Social and Political Institutions)
๕. ประวัติศาสตร์ (History)

- ๖. ศิลปะ (Arts)
- ๗. วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Science and Technology)
- ๘. ศาสนา ปรัชญา และความเชื่อในด้านวิญญาณ (Religion, Philosophy and Spirituality)

Spirituality)

งานสารานุกรมชุดนี้จะมีลักษณะเป็นทั้งพจนานุกรมและสารานุกรมผสมผสานกันอยู่ในตัว

งานสารานุกรมนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะนำเสนอเพื่อให้นักศึกษาและผู้อ่านทั่วไปได้ทราบเกี่ยวกับเรื่องชีวิต ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมของประเทศในเอเชีย นับตั้งแต่สมัยดึกดำบรรพ์จนถึงปัจจุบัน โดยจะให้รวมรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับภาพลักษณ์ทางด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจและอื่น ๆ ข้อนี้หมายถึงว่า สารานุกรมชุดนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะให้ครอบคลุมชีวิตทุกแห่งทุกมุมทั้งทางด้านวัตถุและจิตใจ หรือทั้งด้านรูปธรรมและนามธรรมของชาวเอเชีย โดยจะพยายามเน้นเรื่อง "คุณค่าของเอเชีย" ให้มาก

ในสารานุกรมแต่ละเล่ม ทางสมาคมได้คัดเลือกผู้เชี่ยวชาญไว้แล้ว และเราได้ขอรับรองให้ท่านเหล่านั้นให้อภิปรายหัวข้อทั้งหลายจากมุมมองต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้อ่านทั่วโลกได้ยอมรับนับถือสารานุกรมชุดนี้ The Asiatic Society จะพยายามทำสารานุกรมชุดนี้ให้เป็นที่ดึงดูดใจ และมีคุณประโยชน์แก่ผู้อ่านโดยจะมีภาพประกอบที่สวยงามคับคั่ง

ในเรื่องเกี่ยวกับประเทศไทย เลขาธิการ The Asiatic Society ได้ขอให้ข้าพเจ้าติดต่อกับผู้ทรงคุณวุฒิในด้านต่าง ๆ เป็นผู้เขียน และได้ขอให้ราชบัณฑิตยสถานเป็นผู้แทนของประเทศไทยในด้านวัฒนธรรมสัมพันธ์กับ The Asiatic Society ซึ่งจะเป็นผู้แทนของประเทศอินเดียด้วย ข้าพเจ้าได้ติดต่อกับผู้ทรงคุณวุฒิในด้านต่าง ๆ ที่เป็นราชบัณฑิต ภาควิชาอักษรและกรรมการของราชบัณฑิตยสถาน และอธิบดีกรมศิลปากรช่วยเขียนบทความในแต่ละหัวเรื่องส่งไปให้ The Asiatic Society เรียบร้อยแล้ว

### หอสมุด

หอสมุดของ The Asiatic Society เป็นหอสมุดที่เก่าแก่ที่สุดของอินเดียสมัยใหม่ เดิมทีเดียว หอสมุดอยู่ในบ้านพักอาศัยส่วนตัวของผู้บุกเบิกของสมาคมหลายท่าน ทั้งนี้เพราะเวลานั้น สมาคมยังไม่มีที่ทำงานของตนเอง ที่สำหรับเก็บรวบรวมหนังสือและของเก่าต่างๆ ได้เจริญเติบโตขึ้นจนมีที่ทำงานของตนเองในที่สุด หอสมุดนี้ก็เริ่มต้นจากของขวัญที่ได้รับมาจากแหล่งต่าง ๆ บ้างและด้วยการแลกเปลี่ยนหนังสือที่สมาคมจัดพิมพ์กับที่อื่น ๆ บ้าง แหล่งรวบรวม หนังสือได้ขยายตัวออกไปในนามต่าง ๆ คือ หอสมุดติปูลุสตัน (Tipu Sultan Library) ใน

พ.ศ. ๒๓๕๑ (ค.ศ. ๑๘๐๘) และวิทยาลัยฟอร์ตวิลเลียม (Fort William College) ระหว่าง พ.ศ. ๒๓๕๓-๒๓๗๓ (ค.ศ. ๑๘๑๐ - ๑๘๓๐) หอสมุดนี้ได้รับความนิยมสูงขึ้น เพราะได้ห้องสมุดส่วนตัวของนักปราชญ์ที่มีชื่อเป็นจำนวนมากมาสมทบ รวมทั้งห้องสมุดส่วนตัวของ ดร. เกอร์เนอร์ (Dr. C.W. Gurner) ดร. ลอร์ (Dr. B.C. Law) ดร. จันท์ (Dr. R.P. Chanda) และอานันท์พาศาร์ ปาตริกะ (Anandabazar Patrika) ปัจจุบันหอสมุดมี ๒ แผนก คือ แผนกหนังสือสำหรับที่ตีพิมพ์แล้วกับแผนกต้นฉบับ

The Asiatic Society ได้ต้นฉบับภาษาทิเบตของฮอดจสัน (B.H. Hodgson) มาครบทั้งชุด ต้นฉบับชุดที่ ๒ ที่แกะลงบนไม้ นั่น อะเล็กซานเดอร์ โซมา เดอ โกอโรส (Alexander Csoma de Koros) ซึ่งเป็นนักศึกษาระดับปริญญาโทที่เมืองเซี่ยงไฮ้ของอังกฤษเป็นผู้มามอบให้ ได้รับห้องสมุดที่รวบรวมต้นฉบับและหนังสือที่มีค่ามากจากพันเอก แมกเคนซี (Col. Mackenzie) เมื่อ พ.ศ. ๒๓๖๕ (ค.ศ. ๑๘๒๒)

ใน พ.ศ. ๒๔๒๗ (ค.ศ. ๑๘๘๔) The Asiatic Society มีหนังสือและต้นฉบับที่เป็นภาษาอังกฤษ สำหรับเปอร์เซีย ปุศโต (Pushto) อูรดู สันสกฤต ทิเบต พม่า และไทย รวมประมาณ ๒๙,๕๒๕ ผูก ในบรรดาที่เก็บรวบรวมหนังสือและต้นฉบับอันหาว่ามีได้เหล่านี้ ในที่นี้อาจจะกล่าวถึงเพียง ๒-๓ รายการเท่านั้น บรรดาหนังสือที่ตีพิมพ์เก่าแก่ที่สุดที่ควรกล่าวถึงก็คือ *Julu Firmici Astronomicorum Libri Octo Integri* (เวนิซ พ.ศ. ๒๐๔๒/ค.ศ. ๑๔๙๙) *Kripala Sastrera Arthebheda* พิมพ์เป็นภาษาเบงกาลี ตัวอักษรโรมัน (ลิสบอน พ.ศ. ๒๒๘๖/ค.ศ. ๑๗๔๓) ต้นฉบับภาษาอังกฤษที่เก่าแก่ที่สุดในหอสมุดชื่อ *Kubjikamatam* ประมาณสมัยพุทธศตวรรษที่ ๑๒ ในบรรดาต้นฉบับที่เก่าแก่ที่สุดที่สืบลามืออยู่ที่คือ ต้นฉบับคัมภีร์อัลกุรอาน (Holy Quran) และ *Qulistan* (Qulistan) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นสำเนาชุดแรกจากต้นฉบับเดิม และต้นฉบับ *Padshanamah* ซึ่งมีชีวิตประวัติของชาห์ชะฮาน (Shah Jahan) ผู้เป็นจักรพรรดิโมกุล (Mughal Emperor) ด้วย

## หนังสือและวารสาร

หอสมุด The Asiatic Society มีหนังสือและวารสาร เอกสารเฉพาะเรื่อง (monograph) จุลสาร (pamphlet) ประมาณ ๒๐๐,๐๐๐ เล่ม ทั้งนี้เป็นภาษาต่าง ๆ ในยุโรปและอินเดีย ในสาขาต่าง ๆ แห่งความรู้ (โดยเฉพาะการศึกษาเกี่ยวกับบุรพทิศในทุกสาขา) มีที่รวบรวมหนังสือและวารสารเกี่ยวกับชีวศาสตร์ (Life Sciences) และแยกเก็บรักษาไว้ในที่ต่าง ๆ หอสมุดได้บอกรับวารสารต่าง ๆ รวม ๑๕๕ ฉบับ และได้รับโดยการแลกเปลี่ยนกันอีก ๓๐๒ ฉบับ

## ต้นฉบับที่เขียนด้วยมือ

ทรัพย์สินที่มีค่าที่สุดของสถาบันที่มีอายุ ๒๑๒ ปีแห่งนี้ ก็คือต้นฉบับที่เขียนด้วยมืออันหาค่ามิได้ ผู้ที่ทำการเคลื่อนไหวอยู่เบื้องหลังการรวบรวมต้นฉบับที่เขียนด้วยมือก็คือราชา เรเจนทราลาล มิตรระ (Raja Rajendralal Mitra) ซึ่งเป็นชาวอินเดียคนแรกที่เป็นนายก The Asiatic Society เมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๔ (ค.ศ. ๑๘๘๑) และท่านหรรประสาท ศาสตริ (Haraprasad Sastri) ที่สำหรับเก็บต้นฉบับที่เขียนด้วยมือในปัจจุบันได้รวมต้นฉบับไว้เป็นมัด ๆ เป็นจำนวนมากมายึดต้นฉบับที่เขียนด้วยมือเหล่านี้ มิได้มีต้นฉบับเรื่องเดียวกันเท่านั้น หากมีมากมายหลายเรื่องเวลานี้กำลังได้รับการตรวจสอบและทำหนังสือบัญชีรายชื่ออยู่ ขณะนี้ได้ขึ้นบัญชีไว้แล้วว่า ๔๕,๐๐๐ ฉบับ ประมาณว่าต้นฉบับทั้งหมดคงประมาณ ๖๐,๐๐๐ ฉบับหรือมากกว่า

หลังจากที่ The Asiatic Society มีอายุครบรอบ ๒๐๐ ปี เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๔ (ค.ศ. ๑๙๘๑) แล้ว ก็กลับมีชีวิตชีวาขึ้นมาใหม่ โดยได้พยายามรวบรวมต้นฉบับที่เขียนด้วยมือต่าง ๆ อย่างมีระบบขึ้น สหสมาคมมีต้นฉบับที่เขียนด้วยมือเป็นภาษาต่าง ๆ ถึง ๑๑ ภาษา และเกี่ยวกับวิชาต่าง ๆ ที่เขียนเกือบทุกวิชาเท่าที่มีอยู่ภายใต้ดวงอาทิตย์นี้ มีทั้งต้นฉบับที่เขียนเป็นภาษาสันสกฤตและหน้าที่สืบเนื่องมาจากภาษาสันสกฤต เช่น ภาษาบาลี ปรากฤต ฮินดี ไมถิลี (Meithili) สรทะ (กัษมีรี) คุชราตี มารถิ อัสสัม โอริยะ เบงกาลี ราชฏานี ทมิฬ เตเลคุ และภาษาอินเดียได้อื่น ๆ ทั้งยังมีที่เก็บต้นฉบับที่เขียนด้วยมือเป็นภาษาอาหรับ เปอร์เซีย ปุษาโต อูรดู และอาร์เมเนียนด้วย ที่รวบรวมต้นฉบับที่เขียนด้วยมือสุดท้าย ก็คือที่รวบรวมต้นฉบับภาษาจีน-ทิเบต ภาษาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น ภาษาจีน ทิเบต พม่า ไทย และชาววัดดูที่ใช้จารึกหรือจารต้นฉบับมีตั้งแต่โบราณ เปลือกไม้ ไปจนถึงหนัง แผ่นทองแดง ก้อนหิน และกระดาษต่าง ๆ ที่ทำด้วยมือ

ดร. เฟเดริโก เมเยอร์ (Dr. Federico Mayor) ผู้อำนวยการใหญ่ของยูเนสโก (UNESCO) ซึ่งได้ไปเยี่ยมสหสมาคมเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๖ (ค.ศ. ๑๙๙๓) มีความประทับใจต่อต้นฉบับที่หายากและพิสัยแห่งการรวบรวมอย่างกว้างขวางซึ่งนี่ก็เป็นองค์ประกอบที่สำคัญประการเดียวที่ทำให้ท่านถือว่า The Asiatic Society แห่งกัลกัตตา เป็นฐานทรัพยากรแห่งเดียวในอินเดียสำหรับโครงการ "ความทรงจำของโลก" (Memory of the World) อันยิ่งใหญ่โดยมิชักช้า

ต้นฉบับที่เขียนด้วยมือซึ่งสหสมาคมได้เก็บรวบรวมไว้นั้นได้มาโดยมีผู้บริจาคให้ก็มี โดยการซื้อมาก็มี หอสมุดของ Fort William College เดิมที่ทางวิทยาลัยบริจาครให้สหสมาคมนั้น เป็นแหล่งใหญ่แห่งต้นฉบับที่เขียนเป็นภาษาอาหรับ เปอร์เซียและอูรดู ทั้งนี้รวมทั้งต้นฉบับที่

ได้มาจากราชสำนักโมกุลและแหล่งอิสลามอื่น ๆ รายการที่เก่าแก่ที่สุดของสมาคมก็คือ ศิลปจารึกของพระเจ้าอโศกมหาราชในสมัยพุทธศตวรรษที่ ๓ ซึ่งจารึกเป็นอักษรพหุมี แผ่นทองแดงต่าง ๆ รวมทั้งแผ่นหนึ่งซึ่งมีอายุสมัยพุทธศตวรรษที่ ๕ ที่จารึกตัวหนังสือภาษาโรฮิลลี สมัยพระเจ้ากนิษกะ อูรูบอนนอก และต้นฉบับอื่น ๆ ในยุคต่อ ๆ มาที่เขียนเป็นอักษรเทวนาครี และมีอยู่แผ่นหนึ่งที่เขียนเป็นภาษาเบงกาลีจากตริปุระ

มีต้นฉบับที่เขียนด้วยมือมากมายที่จารบนใบลานและหนังสือที่ใช้สีของผักเขียนแทนหมึก รายการที่เก่าแก่ที่สุดก็คือ ตำราเกี่ยวกับลัทธิตันตระที่เขียนด้วยตัวหนังสือคุปตะสมัยหลัง ชื่อ Kubji Ramatam ในสมัยพุทธศตวรรษที่ ๑๒ ตำราทางพระพุทธศาสนาที่เขียนเป็นภาษาบาลีพร้อมทั้งมีภาษาประกอบโดยใช้ตัวอักษรเนวรีของเนปาลชื่อ Astasahasrika Prajnaparamita ในสมัยพุทธศตวรรษที่ ๑๖ ชิวประวัติของซาร์ชะหาน ชื่อ Padshanamah พร้อมกับลายพระหัตถ์ของพระองค์ นามชื่อ “พจนานุกรมสันสกฤต-ทิเบต-อังกฤษ” (พ.ศ. ๒๓๗๓/ค.ศ. ๑๘๓๐) ของอะเล็กซานเดอร์ ไชมา เดอ โกวโรส (Alexander Csoma de Koros) ที่ท่านเป็นผู้เขียนเอง ต้นฉบับเรื่อง “รามายณะ” เขียนเป็นภาษาพม่าพร้อมทั้งมีภาพประกอบและต้นฉบับเรื่อง “มหาภารตะ” เขียนเป็นภาษาเปอร์เซีย ก็นับว่าเป็นสมบัติที่หายากที่สุดซึ่งสมาคมได้รวบรวมไว้ นอกจากนั้นก็ยังมีต้นฉบับอื่น ๆ เช่น เรื่องดาราศาสตร์ (พ.ศ. ๒๐๕๐/ค.ศ. ๑๕๐๗) เขียนเป็นภาษาละติน ไวยากรณ์ภาษาเบงกาลีเล่มแรกของฮัลลเฮด (N.B. Hallhead) ต้นฉบับเรื่อง พระคัมภีร์ไบเบิล (Holy Bible) และ กุลิกตัน (Gulikitan) ซึ่งกล่าวกันว่าเป็นสำเนาฉบับแรกจากต้นฉบับเดิม

### พิพิธภัณฑสถาน

แม้ The Asiatic Society จะได้รับศิลปวัตถุเป็นจำนวนมากตลอดมา แต่ก็มิได้มีพิพิธภัณฑสถานเป็นของตัวเอง ความคิดที่จะสร้างพิพิธภัณฑสถานก็มีการดำริกันเป็นครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๓๓๙ (ค.ศ. ๑๗๙๖) แต่ตอนนั้นก็ยังไม่จะมีอะไรเกิดขึ้น จนใน พ.ศ. ๒๓๕๗ (ค.ศ. ๑๘๑๔) ดร. นาทาเนียล วัลลิช (Dr. Nathaniel Wallich) ศัลยแพทย์ชาวดัตช์ ซึ่งตั้งถิ่นฐานอยู่ที่เซรัมปีร์ (Serampore) ได้เร่งรื้อให้สมาคมตั้งพิพิธภัณฑสถานขึ้นในระหว่างที่บรรณารักษ์หอสมุดต้องรับผิดชอบเกี่ยวกับเหรียญกระษาปณ์ทั้งหมดแผ่นทองแดงและประติมากรรมอยู่นั้น ดร. วัลลิช ก็ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้ดูแล (Superintendent) “พิพิธภัณฑสถานของ The Asiatic Society เกี่ยวกับสิ่งตัวอย่างทางธรณีวิทยาและสัตววิทยา” ดังนั้น การจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานเก่าแก่ที่สุดในอินเดียสมัยใหม่จึงได้เริ่มที่กัลกัตตา และได้เจริญรุ่งเรืองอย่างรวดเร็ว ทุกวันนี้สิ่งต่าง ๆ ที่รวบรวมไว้ในพิพิธภัณฑสถานจะใช้ประโยชน์ได้ก็เฉพาะนักศึกษาก็ทำงานวิจัยเท่านั้น

หอศิลป์แห่งแรกในอินเดียนั้น The Asiatic Society เป็นผู้เปิดขึ้นเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๓๗๗ (ค.ศ. ๑๘๓๔)

### หอจดหมายเหตุ

จดหมายเหตุเป็นจำนวนมากที่อยู่ในความครอบครองของพิพิธภัณฑสถานของสมาคม รวมต้นฉบับที่เขียนเป็นภาษาอังกฤษนับตั้งแต่หน้าหน้าเยล บริลชี ฮัลล์เฮด (Nathaniel Brassy Hallhead) เจมส์ พรินเซป (James Prinsep) บุชานัน ฮามิลตัน (Buchanan Hamilton) อะเล็กซานเดอร์ โซมา เคส โกวเรส (Alexander Csoma de Kores) และบุคคลอื่น ๆ อีกเป็นจำนวนมาก

จดหมายจากบุคคลที่มีอาชีพต่าง ๆ กันซึ่งร้องขอข่าวสารเกี่ยวกับต้นฉบับและเหรียญกระษาปณ์ ก็ได้เก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑสถานในส่วนที่เกี่ยวกับหอจดหมายเหตุ เอกสารเหล่านี้ นับว่ามีความสำคัญต่อประวัติความเป็นมาของ The Asiatic Society โดยเฉพาะ และมีความสำคัญต่ออินเดียในสมัยพุทธศตวรรษที่ ๒๔-๒๕ โดยส่วนรวม

ในบรรดาต้นฉบับที่เขียนด้วยมือซึ่งได้รวบรวมไว้เมื่อเร็ว ๆ นี้ ก็มีต้นฉบับพิมพ์ดีดเกี่ยวกับ Chitagong Armoury Raid Case และพิพิธภัณฑสถานส่วนตัวที่เก็บรวบรวมจดหมายและบทความของท่านมหาตมาคานธี ซึ่งอยู่ในความปกครองของศาสตราจารย์นิรมล กุมาร โบส (Prof. Nirmal Kumar Bose)

นอกจากภาษาต้นฉบับและหนังสือที่หาได้ยากแล้ว สมาคมได้รวบรวมภาพสีน้ำมัน ประติมากรรม และรูปสลักหินอ่อนครั้งตัวไว้เป็นจำนวนมาก ส่วนหนึ่งแห่งภาพสีน้ำมันได้มาจากสตูดิโอของโรเบิร์ต โฮม (Robert Home) ผู้เคยเป็นเลขาธิการของ The Asiatic Society เมื่อ พ.ศ. ๒๓๔๕ (ค.ศ. ๑๘๐๒) นอกจากนั้นยังมีภาพวาดต้นฉบับเดิมของปีเตอร์ พอล รูเบนส์ (Peter Paul Rubens) เรนนิ กุยโด (Reni Guido) โรเบิร์ต โฮม (Robert Home) โดเมนนิชีโน (Domenichino) เซอร์โจชัว เรย์โนลด์ส (Sir Joshua Reynolds) ทิลลี เคตเทิล (Tilly Kettle) นิโคลาส โรริช (Nicholas Roerich) จอร์จ ชินเนอร์รี่ (George Chinnery) ทอมัสและวิลเลียมดาเนียล (Thomas and William Daniell) เอฟ. อาร์. เซย์ (F.R. Say) เอ. ดันเบิลยู เดวิส (A.W. Devis) และจอร์จ มอร์แลนด์ (George Morland) มีประติมากรรม งานแกะสลักและจารึกบนแผ่นทองแดงเป็นจำนวนมาก ในบรรดาสถปัตยกรรมที่มีค่าซึ่งอยู่ในความครอบครองของสมาคมนี้ ก็ควรจะได้กล่าวถึงศิวาจารึกไพบร์ต (Bairat) เป็นอักษรพหุของพระเจ้าอโศกมหาราช ซึ่งมีอายุราวพุทธศตวรรษที่ ๓ และจารึกชื่อ Sue Bihar เป็นภาษาไวชณูในสมัยพุทธศตวรรษที่ ๒

เมื่อวันที่ ๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๑๑ (ค.ศ. ๑๘๖๘) The Asiatic Society ได้มีมติเป็นเอกฉันท์อนุมัติให้โอนสิ่งที่มีสมาคมได้รวบรวมไว้ส่วนใหญ่ให้แก่คณะผู้ดูแล (Trustees) พิพิธภัณฑ์อินเดีย (Indian Museum) ที่เพิ่งตั้งใหม่ แต่สิ่งของเหล่านั้นก็ยังคงเก็บไว้ที่ชั้นล่างของอาคารหลังเก่าจนถึง พ.ศ. ๒๔๑๘ (ค.ศ. ๑๘๗๕) ซึ่งเป็นปีที่อาคารพิพิธภัณฑ์อินเดียหลังใหม่ได้สร้างเสร็จแล้ว ปัจจุบันพิพิธภัณฑ์สถานของสมาคมนอกจากจะเป็นที่รวบรวมเหรียญ กระดาษปณตต่าง ๆ แล้วยังเป็นคลังเก็บสิ่งที่มีมนุษย์ได้สร้างขึ้นด้วยมือ เช่น อาวุธต่าง ๆ (artefacts) ที่ล้ำค่าอีกด้วย

### สิ่งตีพิมพ์

The Asiatic Society เป็นผู้จัดพิมพ์หนังสือทางวิชาการที่เก่าแก่ที่สุดในอินเดีย สิ่งตีพิมพ์ชิ้นแรกที่สมาคมภาคภูมิใจที่สุด คือ "Asiatick Researches" เป็นการตีพิมพ์ครั้งแรกโดยผู้พิมพ์เอกชนคือ มาวอล คอนตาเฟอร์ (Manual Contapher) เมื่อ พ.ศ. ๒๓๓๑ (ค.ศ. ๑๗๘๘) ทั้งนี้ เพราะเวลานั้นสมาคมไม่มีเงินทุนพอที่จะจ่ายค่าพิมพ์ได้ หลังจากที่ไดตีพิมพ์ตั้งแต่เล่ม ๑ จนถึงเล่ม ๕ แล้ว สมาคมก็เริ่มตีพิมพ์เล่มต่อ ๆ มาด้วยตนเอง การตีพิมพ์ได้สิ้นสุดลงหลังจากตีพิมพ์มาได้ถึงเล่ม ๒๐ เมื่อ พ.ศ. ๒๓๘๒ (ค.ศ. ๑๘๓๙)

ใน พ.ศ. ๒๓๗๓ (ค.ศ. ๑๘๓๐) เจมส์ ฟรินเชป ได้วางแผนที่จะจัดทำวารสารฉบับหนึ่งที่จะมีรูปร่างแบบใหม่อย่างสิ้นเชิง วารสารเล่มแรก ชื่อ "The Journal of the Asiatic Society of Bengal" ได้ปรากฏโฉมเป็นครั้งแรกเมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๓๗๕ (ค.ศ. ๑๘๓๒) โดยมีจุดมุ่งหมาย "ที่จะเผยแพร่เรื่องราวของประเทศฝ่ายบูรพทิศ ที่นักโบราณคดี นักภาษาศาสตร์ นักเดินทางท่องเที่ยว และนักธรรมชาตินิยม เก็บเกี่ยวไปใช้ได้" วารสารนี้นับว่ามีมาตรฐานสูงตั้งที่คาดหวังไว้

The Asiatic Society ได้จัดพิมพ์หนังสือชุดที่เรียกว่า Bibliotheca Indica ติดต่อกันเป็นเวลา ๑๕๔ ปี ซึ่งเป็นการรวบรวมผลงานเกี่ยวกับวรรณคดี ไวยากรณ์ พจนานุกรม และการศึกษาในด้านต่าง ๆ ของโลกฝ่ายบูรพทิศ เป็นหนังสือรวมประมาณ ๒,๐๐๐ ยก ประกอบด้วยเรื่องต่าง ๆ ประมาณ ๔๐๐ เรื่อง งานเหล่านี้โยงไปถึงภาษาสันสกฤต ปรากฤต บาลี ราชสถานี แคนเมียร์ ฮินดี เบงกาลี ทิเบต กุย (Kui) อหรับ อูรดู และเปอร์เซีย

หากมองผ่านการปริทัศน์สองร้อยปีของ The Asiatic Society Bengal และ Bicentennial Index to Publications (นับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๓๓๑) แล้วจะแสดงให้เห็นว่าเรื่องต่าง ๆ ได้รวมถึงการสืบสวนในเรื่อง "วรรณคดี นิรุกติศาสตร์ ประวัติศาสตร์ วิจารณ์ศิลป์ เรื่องโบราณคดี ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณี และอื่น ๆ ที่อยู่ภายใต้คำว่า วรรณคดี" สมาคมได้

ตีพิมพ์เรื่องราวต่าง ๆ ทั้งทางวรรณกรรมและวิทยาศาสตร์ ครอบคลุมถึงคณิตศาสตร์และฟิสิกส์ รวมถึงอุดมศึกษามหาวิทยาลัยแห่งเกอเทินเบิร์ก กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. การวิจัยทางไฟฟ้า ปรุพี ศาสตร์ (ภูมิวิทยาและโลหวิทยา ทั้งในลักษณะอดีต และพลวัต) สัตววิทยา พฤกษศาสตร์ (รวมทั้งพฤกษศาสตร์โบราณ) ดาราศาสตร์ เคมี แพทยศาสตร์ การถ่ายภาพ ภูมิศาสตร์ และชาติพันธุ์วิทยา การที่สมาคมได้มีอาคารหลังใหม่สำหรับหน่วยจัดพิมพ์ขึ้นมาเมื่อเร็ว ๆ นี้ ทำให้สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคในการทำงานมาเป็นเวลาช้านานลงได้มากทีเดียว

สัมฤทธิ์ผลของ The Asiatic Society ดังที่ได้กล่าวมาแล้วโดยย่อ ๆ นับว่าเป็นที่ประจักษ์ชัดว่าสมาคมได้มีจุดมุ่งหมายที่จะก่อให้เกิดสหภาพการศึกษาระหว่างตะวันตกกับตะวันตก ความพยายามนี้จะต้องดำเนินต่อไปให้ทันกับกาลเวลา ดังที่อดีตประธานาธิบดี อินทิรา คานธี ได้กล่าวว่า “ประวัติศาสตร์ไม่มีวันหยุด” สมาคมมีศรัทธาอย่างแน่วแน่ทั้งในด้านความกว้างและความลึกแห่งวิทัศน์ (vision) ของผู้ก่อตั้ง The Asiatic Society และจะดำเนินการศึกษามรดกอันรุ่งเรืองมากมายของมนุษย์ต่อไปอย่างไม่หยุดยั้งหรือทอดทิ้ง “มรดกไม่เพียงพอกับการที่จะชื่นชมและซูดเอาขึ้นมาเท่านั้น หากเราจะต้องศึกษาอย่างลึกซึ้งและใช้เป็นวิธีที่จะทำให้เราเข้าใจตัวเราเองด้วย เราจะต้องช่วยกันบริรักษ์ ทำให้เจริญรุ่งเรืองและงอกงามต่อไป” นี่คือนโยบายที่ The Asiatic Society ได้แสวงหาวิธีที่จะดำเนินการต่อไปอย่างแน่วแน่

# สุริยุปราคา\*

## Solar Eclipse

Nibondh Saibejra

นิพนธ์ ทรายเพชร

### บทคัดย่อ

สุริยุปราคาเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติที่คนไทยโบราณเชื่อว่าเป็นเพราะยักษ์ราหูจับกินดวงอาทิตย์ แต่ในปัจจุบันเราสามารถอธิบายได้ตามหลักวิทยาศาสตร์และสามารถบันทึกภาพสุริยุปราคาทุกขั้นตอน ทำให้มนุษย์ได้เรียนรู้เกี่ยวกับดวงอาทิตย์มากขึ้น ตลอดจนสามารถทดสอบทฤษฎีสัมพันธภาพของไอน์สไตน์จากตำแหน่งดาวที่ปรากฏเปลี่ยนไปเพราะแรงโน้มถ่วงของดวงอาทิตย์ สุริยุปราคาเกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์มาตั้งแต่ดึกดำบรรพ์ จึงมีสุริยุปราคาครั้งสำคัญที่ได้บันทึกไว้ในประวัติศาสตร์ของโลกและของประเทศไทย สุริยุปราคาเต็มดวง ๒๔ ตุลาคม ๒๕๓๔ เห็นได้ในประเทศไทยและควรเรียกว่าสุริยุปราคาเต็มดวงนครสวรรค์ เพราะเห็นเต็มดวงที่อำเภอเมืองนครสวรรค์

### ABSTRACT

Solar eclipse is a natural phenomenon. Ancient Thais believed that Rahu, a demon, was swallowing the sun. Now it is well understood how solar eclipse occurs. Many total solar eclipses were observed and studied. We know more about the sun through solar eclipse. The studies of August 18, 1868 total solar eclipse enabled Norman Lockyer, a British astronomer, to discover helium on the sun. The scientists confirmed that the apparent position of a star seen in the solar corona of November 29, 1919 total eclipse was displaced due to solar gravity as predicted by the famous Einstein's Theory of Relativity. The eclipse of October 24, 1995 should be called Nakhon Sawan Total Solar Eclipse because the path of totality will pass through Muang Nakhon Sawan District.

\*บรรยายในการประชุมราชบัณฑิต สำนักวิทยาศาสตร์ ราชบัณฑิตยสถาน เมื่อวันที่ ๒ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๔

Paper presented at the Royal Institute, Bangkok, August 2, 1995

## ความหมาย

**สุริยุปราคา** มาจากคำว่า สุริยะ กับอุปราคา **สุริยะ** คือ ดวงอาทิตย์ **อุปราคา** แปลว่า การทำให้ดำ, การทำให้มีมลทิน นั่นก็คือทำให้มีดมัวลง **สุริยุปราคา** จึงหมายถึงดวงอาทิตย์มีดมัวลง เป็นความหมายที่อธิบายปรากฏการณ์ธรรมชาติได้ดีกว่าคำเดิมที่เรียกว่า **สุริยคราส** ซึ่งแปลว่า การกลืนดวงอาทิตย์ หรือจับกินดวงอาทิตย์ **สุริยคราส**เป็นคำที่เหมาะสมกับคนไทยหรือคนจีนโบราณที่เชื่อว่า ปรากฏการณ์ธรรมชาตินี้เกิดจากยักษ์หรือมังกรมาคาบกินดวงอาทิตย์ เมื่อเกิดขึ้นครั้งใดต้องช่วยกันส่งเสียงดังเพื่อขับไล่ยักษ์หรือมังกรให้คายดวงอาทิตย์ นิยายปรัมปราของไทยเล่าว่าบนฟ้ามีสุรตนหนึ่งชื่อ ราหู คอยไล่จับกินดวงจันทร์ เมื่อไล่ไปทันก็จะจับกินดวงจันทร์ทุกครั้ง ปรากฏการณ์ราหูกินดวงจันทร์หรือราหูอมจันทร์คือ จันทรคราส ซึ่งเราควรเรียกว่า จันทรุปราคา เพราะบนฟ้าไม่มียักษ์ชื่อราหูที่เฝ้าคอยไล่จับกินดวงจันทร์ แต่ดวงจันทร์ต่างหากที่เคลื่อนรอบโลก และเมื่อโคจรตามที่เคลื่อนเข้าไปอยู่ในเงาของโลกก็จะมองเห็นว่าดวงจันทร์มีดมัวลง แทนที่จะสว่างสุกใสจนใช้แสงจันทร์นำทางได้ ภาษาอังกฤษของสุริยุปราคาคือ eclipse of the sun หรือ solar eclipse คำว่า eclipse มีรากศัพท์เดิมเป็นภาษาละตินและกรีก แปลว่า “ละทิ้ง” หรือ “ไม่มี” solar eclipse จึงหมายถึงการละทิ้งหรือการไม่มีดวงอาทิตย์ชั่วคราว นับว่าเป็นความหมายที่อธิบายปรากฏการณ์ตามที่สายตาเห็นจริง ๆ เป็นคำอธิบายที่ดีกว่าคำสุริยคราสของไทยเรา

## ประเภทของสุริยุปราคา

สุริยุปราคาเกิดจากการที่ดวงจันทร์เคลื่อนที่ไปอยู่ระหว่างโลกกับดวงอาทิตย์ จนบังดวงอาทิตย์ได้ ถ้าบังไม่มีดจะเห็นดวงอาทิตย์แหว่งเป็นเสี้ยว เรียกว่า **สุริยุปราคาบางส่วน** (partial solar eclipse) ถ้าบังมีดหมดดวงจนมองไม่เห็นดวงอาทิตย์ เห็นเฉพาะดวงจันทร์สีดำตรงกลางและบรรยากาศรอบนอกของดวงอาทิตย์ เรียกว่า **สุริยุปราคาเต็มดวง** (total solar eclipse) ถ้าเกิดขึ้นขณะที่ขนาดของดวงจันทร์ปรากฏเล็กกว่าของดวงอาทิตย์ จะเห็นดวงอาทิตย์เป็นรูปร่างแหวนมีดวงจันทร์กลมสีดำอยู่กลาง เรียกว่า **สุริยุปราคาวงแหวน** (annular eclipse)

ตามหลักวิทยาศาสตร์ในเรื่องเงาที่เกิดจากต้นกำเนิดแสงขนาดใหญ่ เมื่อดวงจันทร์ที่มีขนาดเล็กบังดวงอาทิตย์จะให้เงา ๒ ประเภทคือ **เงามืด** (umbra) ซึ่งเป็นรูปกรวยปลายแหลมทอดไปในอวกาศในทิศตรงข้ามกับดวงอาทิตย์ โกลจากดวงจันทร์ประมาณ ๓๖๗,๒๐๐-๓๗๙,๕๐๐ กิโลเมตร **เงามัว** (penumbra) ซึ่งเป็นรูปกรวยปลายบานอยู่รอบเงามืด อาจ

จำแนกเงามัวเป็น ๒ บริเวณ คือ บริเวณในและบริเวณนอก เงามัวบริเวณในคือส่วนที่เป็นรูปกรวยปลายแหลมซึ่งมียอดกรวยสัมผัสกับปลายเงามืด ส่วนเงามัวบริเวณนอกคือบริเวณเงามัวส่วนที่เหลือ

เมื่อเงาของดวงจันทร์ทอดมาถึงโลกผู้ที่อยู่ใต้เงามัวส่วนนอกจะเห็นปรากฏการณ์สุริยุปราคาบางส่วนผู้ที่อยู่ใต้เงามืดจะเห็นสุริยุปราคาเต็มดวงในขณะที่ผู้อยู่ใต้เงามัวส่วนในจะเห็นสุริยุปราคาวงแหวน

ในการเกิดสุริยุปราคาเต็มดวงแต่ละครั้ง เราอาจพบปรากฏการณ์ซึ่งเรียกว่าปรากฏการณ์แหวนเพชร (diamond ring effect) ซึ่งเกิดขณะที่ดวงจันทร์เริ่มบังดวงอาทิตย์จนเกือบมืดหรือขณะที่ดวงจันทร์เริ่มคาย แหวนเพชรเป็นแสงอาทิตย์ซึ่งผ่านขอบดวงจันทร์ที่ไม่ราบเรียบเป็นหุบเหวหรือช่องว่างระหว่างภูเขาสูง

หากเกิดจุดสว่างหลายจุดบนขอบดวงจันทร์คล้ายลูกบิด เราเรียกว่า ลูกบิดของเบลี (Baily's bead) ทั้งนี้เพื่อเป็นเกียรติแก่ฟรานซิส เบลี นักดาราศาสตร์ชาวอังกฤษผู้สังเกตพบในสุริยุปราคาวงแหวนเมื่อวันที่ ๑๕ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๘๓๖ และเป็นคนแรกที่อธิบายสาเหตุการเกิดปรากฏการณ์นี้ได้

## ขนาดและระยะห่างที่พอเหมาะของดวงอาทิตย์กับดวงจันทร์

ดวงจันทร์เป็นบริวารของโลกและเป็นวัตถุท้องฟ้าที่อยู่ใกล้โลกที่สุด โดยอยู่ห่างโลกเพียงประมาณ ๔๐๐,๐๐๐ กิโลเมตร หรือประมาณ ๑๐ เท่าของเส้นรอบโลก หรือประมาณ ๓๐ เท่าของเส้นผ่านศูนย์กลางของโลก แต่มีขนาดเล็กมากเมื่อเทียบกับดวงอาทิตย์ซึ่งมีเส้นผ่านศูนย์กลางเกือบ ๑๐๙ เท่าของโลก ส่วนดวงจันทร์มีเส้นผ่านศูนย์กลางเพียงไม่ถึง  $\frac{๑}{๑๐}$  ของโลก ดังนั้น ดวงจันทร์จึงมีเส้นผ่านศูนย์กลางประมาณ  $\frac{๑}{๑๐๐}$  ของดวงอาทิตย์เท่านั้น แต่ดวงอาทิตย์อยู่ห่างโลกเกือบ ๔๐๐ เท่าของดวงจันทร์ เมื่อมีขนาดใหญ่แต่อยู่ใกล้ ดวงอาทิตย์จึงปรากฏเป็นดวงกลมเท่าดวงจันทร์ซึ่งมีขนาดเล็กแต่อยู่ใกล้ โดยมีขนาดปรากฏบนฟ้าประมาณครึ่งองศา ความพอเหมาะในตำแหน่งและขนาดเช่นนี้เองที่ทำให้ดวงจันทร์บังดวงอาทิตย์ได้ คนบนโลกจึงมีโอกาสดูเห็นปรากฏการณ์สุริยุปราคาเต็มดวง หากดวงจันทร์เล็กกว่านี้หรืออยู่ไกลโลกมากกว่านี้เราจะไม่สามารถเห็นสุริยุปราคาเต็มดวงได้เลย ดังนั้นสุริยุปราคาเต็มดวงจึงเป็นปรากฏการณ์พิเศษของโลก เป็นปรากฏการณ์ดาราศาสตร์ที่น่าความตื่นเต้น ความประทับใจ และความสวยงามมาสู่มวลมนุษย์ ในสมัยโบราณสุริยุปราคานำความหวาดกลัว ความอหิวาต์หรือภัยพิบัติมาสู่ผู้คนจำนวนมาก

## สุริยุปราคาครั้งสำคัญของโลกและของประเทศไทย

สุริยุปราคาเกิดขึ้นทุกปี อย่างน้อยปีละ ๒ ครั้ง โดยเกิดไม่ซ้ำที่เดิม ดังนั้นสุริยุปราคาจึงเกิดขึ้นในโลกแล้วนับครั้งไม่ถ้วน แต่สุริยุปราคาครั้งสำคัญเท่าันที่ได้จารึกไว้ในประวัติศาสตร์ของโลกและประวัติศาสตร์ของประเทศไทย เช่น

๑. สุริยุปราคาเต็มดวง ๒๒ ตุลาคม ๑๕๙๓ ปีก่อนพุทธศักราช เกิดในประเทศจีน โหระประจำราชสำนักชื่อ ฮี กับ โฮ ถูกประหารชีวิตเพราะไม่ได้คำนวณไว้ล่วงหน้าว่าจะเกิดสุริยุปราคา นับว่าเป็นการลงโทษที่รุนแรงมาก และเป็นผลร้ายอันเนื่องมาจากที่ดวงอาทิตย์มีคิมิตในเวลากลางวัน

๒. สุริยุปราคาเต็มดวง ๒๕ พฤษภาคม ๔๒ ปีก่อนพุทธศักราช คราวนั้นเป็นสุริยุปราคาที่น่าสลดสุขมาสู่โลก เพราะได้ช่วยยุติสงครามที่ยืดเยื้อมาเป็นเวลากว่า ๕ ปี ระหว่างที่ชาวเมเดสและชาวลิเดียในตุรกี นอกจากนี้จะมีการเจรจาสงบศึกกันแล้วยังมีพิธีมงคลสมรสระหว่าง ๒ ฝ่าย รวม ๒ คู่ด้วย

๓. สุริยุปราคาเต็มดวง ๒๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๖๒ เกิดในประเทศบราซิล ผ่านมหาสมุทรแอตแลนติก และสิ้นสุดในทวีปแอฟริกา นักดาราศาสตร์ได้ถ่ายภาพบริเวณคอโรนาของสุริยุปราคาเต็มดวงครั้งนี้เพื่อให้ติดดาวฤกษ์ ซึ่งเป็นฉากเบื้องหลังไกลออกไป การเปรียบเทียบตำแหน่งของดาวฤกษ์ดวงนั้นในขณะมีสุริยุปราคาเต็มดวงกับขณะที่ไม่มีดวงอาทิตย์อยู่บริเวณนั้น ชี้ให้เห็นว่าตำแหน่งของดาวฤกษ์เปลี่ยนไปตรงตามทฤษฎีของไอน์สไตน์ ตำแหน่งดาวฤกษ์เปลี่ยนไปเพราะแรงโน้มถ่วงของดวงอาทิตย์ดึงแสงจากดาวฤกษ์ให้โค้งเข้าหา

๔. สุริยุปราคาเต็มดวง ๓๐ เมษายน พ.ศ. ๒๒๓๑ เป็นสุริยุปราคาเต็มดวงที่เห็นในประเทศจีน แต่ในประเทศไทยเห็นเพียงบางส่วน หลักฐานสำคัญของสุริยุปราคาครั้งนี้คือพระบรมสาทิสลักษณ์สมเด็จพระนารายณ์มหาราชทอดพระเนตรสุริยุปราคาบางส่วน พระที่นั่งไกรสรสีนราช กลางทะเลชุบศรเมืองลพบุรี ซึ่งวาดโดยช่างชาวฝรั่งเศส คณะบาทหลวงเยซูอิต ช่างฝรั่งเศสตั้งกล้องโทรทรรศน์เพื่อให้ภาพสุริยุปราคาปรากฏบนฉาก ในภาพจะเห็นบาทหลวงผู้นั้นยืนถือดาบอธิบายรูปร่างสุริยุปราคาอยู่ใกล้ขีดพระองค์ ในขณะที่บาทหลวงคนอื่น ๆ นั่งใกล้กล้องโทรทรรศน์ที่เล็งไปยังดวงอาทิตย์ ส่วนข้าราชการบริพารคนไทยนั่งหมอบประนมมืออยู่ด้านซ้ายของภาพหลักฐานสำคัญนี้สนับสนุนการศึกษาวิจัยของ ดร.ชาว เหมือนวงศ์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่พบว่า ๑๔๐ ปีต่อจาก พ.ศ. ๒๒๓๑ คือ พ.ศ. ๒๔๑๑ ได้เกิดสุริยุปราคาเต็มดวงเห็นได้ในประเทศไทย เมื่อวันที่ ๑๔ สิงหาคม ที่หน้ากอ อำเภอมืองฯ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

๕. สุริยุปราคาเต็มดวงหน้ากอ เกิดขึ้นในวันที่ ๑๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๑๑ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ ได้ทรงคำนวณการเกิดสุริยุปราคาครั้งนี้ล่วงหน้า ๒ ปี และพระองค์ได้เสด็จพระราชดำเนินโดยชลมารคไปทอดพระเนตรสุริยุปราคาเต็มดวงด้วยพระองค์เองที่หน้ากอ อำเภอเมืองฯ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้ตามเสด็จประกอบด้วย สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้าจุฬาลงกรณ์ พระราชธิดา ข้าราชการบริพาร ตลอดจนทูตานุทูตต่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีแขกคนสำคัญคือ ข้าหลวงใหญ่อังกฤษประจำสิงคโปร์ ส่วนคณะนักดาราศาสตร์ฝรั่งเศสได้รับพระบรมราชานุญาตให้ตั้งอุปกรณ์สำรวจสุริยุปราคาอยู่ด้านทิศใต้ของหลังพลาที่ประทับ สุริยุปราคาเต็มดวงเกิดขึ้นตรงตามที่ทรงคำนวณไว้ทุกประการ พระองค์จึงทรงเป็นที่ยอมรับของมหาอำนาจซึ่งกำลังล่าอาณานิคมอยู่ขณะนั้น นับได้ว่าพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงใช้ความรู้ทางดาราศาสตร์นำการเมืองซึ่งเกิดผลดีต่อการรักษาความเป็นเอกราชของไทยในเวลาต่อมา

สุริยุปราคาที่เกิดขึ้นเมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ. ๒๒๓๑ และ ๑๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๑๑ นับเป็นที่น่าอัศจรรย์อย่างหนึ่งคือ เป็นสุริยุปราคาที่เกิดขึ้นในโลกหรือเป็นสุริยุปราคาครอบคร้วเดียวกัน กล่าวคือ สุริยุปราคาครอบคร้วเดียวกันจะเกิดขึ้นในโลกทุก ๆ ๖๕๔๕.๓๒ วัน หรือ ๑๘ ปี ๑๐ ๘/๑๑ วัน (ถ้าใน ๑๘ ปีนี้เป็นปีอธิกสุรทิน ๑๓ ปี และปีอธิกสุรทิน ๕ ปี และจะเป็น ๑๘ ปี ๑๑ ๘/๑๑ วัน ถ้าใน ๑๘ ปีเป็นปีอธิกสุรทิน ๑๔ ปี) ช่วงเวลา ๖๕๔๕.๓๒ วัน เรียกว่า ๑ ซารอส สุริยุปราคาบางส่วนที่สมเด็จพระนารายณ์มหาราชได้ทอดพระเนตรได้เกิดขึ้นในโลกมาจนกระทั่งบัดนี้ และครั้งที่ ๑๐ แนวงามืดผ่านประเทศไทยตรงหน้ากอ เป็นสุริยุปราคาเต็มดวง ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทอดพระเนตร แนวงามืดจะไม่ซ้ำที่เดิมแต่จะอยู่ค่อนข้างไปทางใต้ของบริเวณเดิม เช่น เมื่อวันที่ ๒๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๔ แนวงามืดผ่านออสเตรเลีย สุริยุปราคาสุดท้ายของโลกจะเกิดขึ้นครั้งสุดท้ายทางขั้วโลกใต้

นักดาราศาสตร์ชาวอังกฤษ นอร์มัน ลอกเยอร์ ได้ศึกษาสำรวจสุริยุปราคาเต็มดวง ๑๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๑๑ ทำให้เขาค้นพบธาตุใหม่บนดวงอาทิตย์ที่ได้ชื่อว่า ฮีเลียม (มาจากคำว่า Helios แปลว่า ดวงอาทิตย์)

๖. สุริยุปราคาเต็มดวง ๖ เมษายน พ.ศ. ๒๔๑๔ เป็นสุริยุปราคาเต็มดวงที่เห็นได้ในประเทศไทย ตรงกับรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ เห็นมิดมิดนาน ๔ นาที ๔๒ วินาที ตัวอย่างตำบลที่เห็นคือ แหลมเจ้าสาย จังหวัดเพชรบุรี

๗. สุริยุปราคาเต็มดวงโคกโพธิ์ เกิดในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ เมื่อวันที่ ๙ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๗๒ เห็นมิดมิดนาน ๖ นาที จุดกลางของเงามืดผ่านอำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระ

พระนางเจ้ารำไพพรรณีพระบรมราชินี ได้เสด็จไปทอดพระเนตร คณะนักดาราศาสตร์ที่นำเครื่องมือเข้ามาศึกษาสุริยุปราคาครั้งนี้คือคณะจากเยอรมนีและอังกฤษ

สุริยุปราคาเต็มดวงโคกโพธิ์เกิดหลังสุริยุปราคาเต็มดวงในสมัยรัชกาลที่ ๕ เป็นเวลา ๕๔ ปี เป็นสุริยุปราคาชุดเดียวกันโดยเกิดห่างกัน ๓ ชารอล สุริยุปราคาชุดนี้ยังไม่สิ้นสุด ครั้งที่แล้วเกิดเมื่อวันที่ ๒๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๖ เห็นเต็มดวงในประเทศอินโดนีเซีย ส่วนในประเทศไทยเห็นเพียงบางส่วน สุริยุปราคาโคกโพธิ์จึงคล้ายสุริยุปราคาชุดหน้ากอ เพราะเงาของดวงจันทร์จะสัมผัสโลกทางใต้มากขึ้น จนในที่สุดผ่านพ้นโลกทางขั้วโลกใต้ และนับเป็นการสิ้นสุดสุริยุปราคาชุดนี้

สุริยุปราคาแต่ละชุดจะยาวนาน ๑,๒๐๐-๑,๓๐๐ ปี

๘. สุริยุปราคาเต็มดวง ๒๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๔ เห็นได้หลายจังหวัดของประเทศไทย รวมทั้งกรุงเทพมหานคร ศูนย์กลางเงามืดของดวงจันทร์ผ่านอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา บริเวณประเทศไทยเห็นสุริยุปราคาเต็มดวงนาน ๖ นาที แต่ที่ประเทศฟิลิปปินส์เห็นนานถึง ๘ นาที ๔ วินาที เป็นสถิติสุริยุปราคาเต็มดวงที่เห็นนานที่สุด ได้มีคณะนักดาราศาสตร์จากประเทศสหรัฐอเมริกานำเครื่องมือมาศึกษาสุริยุปราคาที่บางปะอิน แต่ขณะเกิดเต็มดวงมีเมฆมากการสังเกตจึงไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

สุริยุปราคาเต็มดวง ๒๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๔ เป็นสุริยุปราคาซารอสที่ ๑๓๖ ส่วนสุริยุปราคาชุดหน้ากอเป็นซารอสที่ ๑๓๓ ในขณะที่สุริยุปราคาโคกโพธิ์และที่ที่เกิดที่จังหวัดเพชรบุรีเป็นซารอสที่ ๑๒๙ สุริยุปราคาซารอสที่ ๑๓๖ เริ่มต้นเกิดทางขั้วโลกใต้ไปสิ้นสุดทางขั้วโลกเหนือในวันที่ ๒๒ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๒ สุริยุปราคาชุดนี้จะเห็นเต็มดวงในประเทศจีน ส่วนประเทศไทยจะเห็นเพียงบางส่วน

๙. สุริยุปราคาเต็มดวง ๒๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๔ เป็นสุริยุปราคาเต็มดวงที่เงามืดของดวงจันทร์ผ่านประเทศอินชาน อัฟกานิสถาน ปากีสถาน อินเดีย พม่า ไทย กัมพูชา เวียดนาม มาเลเซีย อินโดนีเซีย ส่วนสุริยุปราคาบางส่วนเห็นได้ทุกประเทศในทวีปเอเชียและออสเตรเลีย ยกเว้นเขตที่อยู่ทางใต้ของประเทศออสเตรเลีย

ในประเทศไทยบริเวณที่จะเห็นดวงอาทิตย์มีมืดคือบริเวณที่เงามืดของดวงจันทร์ผ่านเงามืดกว้างประมาณ ๒๖ กิโลเมตร ที่จังหวัดตาก และใหญ่ขึ้นเรื่อย ๆ เป็นประมาณ ๖๙ กิโลเมตรที่จังหวัดสระแก้ว เงามืดผ่านท้องที่อำเภอต่าง ๆ รวม ๓๖ อำเภอใน ๑๑ จังหวัด เริ่มต้นจากจังหวัดตากเดินทางไปทางตะวันออกเฉียงใต้ ผ่านกำแพงเพชร อุทัยธานี นครสวรรค์ พิจิตร ลพบุรี ชัยภูมิ เพชรบูรณ์ นครราชสีมา บุรีรัมย์ พันประเทศไทยตรงจังหวัดสระแก้ว จังหวัดที่เงามืดผ่านอำเภอเมืองคือ นครสวรรค์ ซึ่งเป็นจังหวัดที่เห็นสุริยุปราคาเต็มดวงมากถึง

๑๑ อำเภอ ดังนั้น จึงควรเรียกสุริยุปราคาเต็มดวง ๒๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๘ ว่า สุริยุปราคาเต็มดวงนครสวรรค์

บริเวณกึ่งกลางเงามืดคือเขตที่จะเห็นสุริยุปราคาเต็มดวงนานที่สุด ถ้าอยู่ห่างจุดกึ่งกลางเงามืดมากขึ้น ระยะเวลาที่จะเห็นสุริยุปราคาเต็มดวงก็สั้นลง เช่นที่อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา อยู่ตรงจุดกึ่งกลางเงามืด เห็นสุริยุปราคาเต็มดวงนาน ๑ นาที ๕๘ วินาที แต่ที่อำเภอหนองกี่ จังหวัดบุรีรัมย์ อยู่ห่างจุดกึ่งกลางเงามืด จึงเห็นสุริยุปราคาเต็มดวงเพียง ๔๗ วินาที

## ขอบเขตของการเกิดสุริยุปราคาเทียบกับจันทรุปราคา

เมื่อพิจารณาดวงโคจรของดวงจันทร์รอบโลก จะพบว่าช่วงที่ดวงจันทร์อยู่ระหว่างโลกกับดวงอาทิตย์และสามารถทอดเงามาถึงโลกนั้น มีระยะยาวกว่าช่วงที่ดวงจันทร์เข้าไปอยู่ในเงาของโลก ดังนั้น โอกาสเกิดสุริยุปราคาจึงมีมากกว่าเกิดจันทรุปราคา เช่น เกิดสุริยุปราคาและจันทรุปการวมกันได้อย่างมากที่สุดปีละ ๗ ครั้ง ดังจะเห็นได้จากใน พ.ศ. ๒๔๗๘ เป็นสุริยุปราคา ๕ ครั้ง จันทรุปราคา ๒ ครั้ง และใน พ.ศ. ๒๕๒๕ เป็นสุริยุปราคา ๔ ครั้ง จันทรุปราคา ๓ ครั้ง และเกิดรวมกันได้อย่างน้อยที่สุด ๒ ครั้ง ทั้งคู่เป็นสุริยุปราคา ดังที่เกิดขึ้นใน พ.ศ. ๒๕๑๒

## การสังเกตสุริยุปราคา

พลังงานจากดวงอาทิตย์ไม่มีเฉพาะความร้อนและแสงสว่างแต่ยังมีรังสีอย่างอื่นอีก เช่น อินฟราเรด อัลตราไวโอเล็ต ซึ่งเป็นคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าที่มีความยาวคลื่นสั้น พลังงานเหล่านี้ทำร้ายร่างกายโดยเฉพาะตาได้รับปริมาณมากก็เกิดอันตรายจนอาจทำให้ตาบอดได้ ดังนั้น จึงต้องระมัดระวังในการสังเกตสุริยุปราคาบางส่วนซึ่งก็คือดวงอาทิตย์ที่ถูกบังไม่หมด แต่สำหรับสุริยุปราคาเต็มดวงสามารถดูได้โดยไม่จำเป็นต้องมีสิ่งป้องกัน

การสังเกตสุริยุปราคามี ๒ วิธี คือ ดูโดยตรง และดูทางอ้อม

ดูโดยตรง ต้องดูผ่านแผ่นกรองแสง

ดูทางอ้อม ดูภาพสุริยุปราคาบนฉาก

แผ่นกรองแสงอย่างง่ายได้จากเอาเศษฟิล์มถ่ายภาพรูปสีขาวดำที่ผ่านกระบวนการล้างไม่มีรูป แต่มีสีดำ ๒ แผ่นประกบกัน ใช้ดูดวงอาทิตย์หรือสุริยุปราคาบางส่วนโดยตรงได้

อุปกรณ์ ที่สามารถนำภาพพดดวงอาทิตย์หรือสุริยุปราคาบางส่วนมาปรากฏบนฉากได้คือ กล้องจุลทรรศน์ กล้องสองตา กล้องโทรทรรศน์ หรือกล้องส่องทางไกล

การดูดวงอาทิตย์โดยตรงจากกล้องโทรทรรศน์หน้ากล้องต้องมีแผ่นกรองแสงพิเศษ และควรได้รับคำแนะนำจากนักดาราศาสตร์

### ประโยชน์ของสุริยุปราคาเต็มดวง

๑. ใช้ศึกษาบรรยากาศของดวงอาทิตย์ที่เรียกว่าแสงคอโรนา และตัวดวงอาทิตย์เอง บรรยากาศของดวงอาทิตย์มีความปั่นป่วนเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอและเกี่ยวข้องกับจุดบนดวงอาทิตย์
๒. ใช้ค้นหาดาวหางหรือวัตถุที่เข้าใกล้ดวงอาทิตย์มาก
๓. ใช้ทดสอบทฤษฎีของไอน์สไตน์ ทฤษฎีสัมพันธภาพของไอน์สไตน์พยากรณ์ว่าแรงโน้มถ่วงของดวงอาทิตย์สามารถดึงแสงจากดวงดาวให้โค้งจากแนวเดิมได้ ๑.๗๔ พิลิปดา ซึ่งเป็นมุมที่เล็กมากแต่ก็อยู่ในวิสัยที่จะวัดได้.

### บรรณานุกรม

ชาว เหมือนวงศ์. ข้อมูลการเกิดสุริยุปราคาเต็มดวง ๒๔ ตุลาคม ๒๕๓๘ พาดผ่านเขต ๑๑ จังหวัด ในประเทศไทย. ทางช้างเผือก ๒๕๓๖ : ๑๒ (๓) : ๖๘-๘๓.

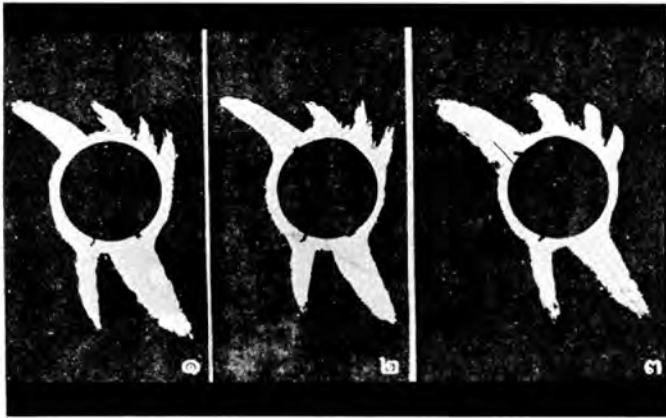
นิพนธ์ ทรายเพชร. สถิติสุริยุปราคา. ทางช้างเผือก ๒๕๓๖ : ๑๒ (๓) : ๙๔-๙๗

\_\_\_\_\_. สุริยุปราคาในรอบ ๗๗ ปี. สุริยุปราคาเต็มดวงในประเทศไทย ๒๔ ตุลาคม ๒๕๓๘ เอกสารฉบับที่ ๒ เผยแพร่ตามโครงการสุริยุปราคาเต็มดวง ๒๔ ตุลาคม ๒๕๓๘ ในประเทศไทย : ๓๖-๔๔.

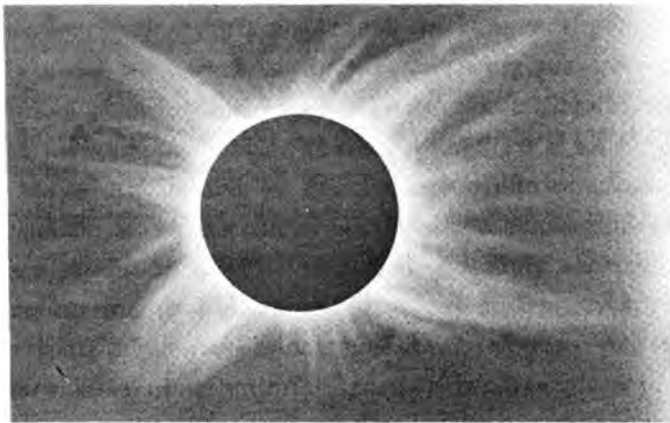
Billings, Donald E. *A Guide to the Solar Corona*. New York, Academic Press Inc, 1966.

Menzel D.H. *Our Sun*. Cambridge, Massachusetts : Harvard University Press, 1959.





รูปที่ ๒ ภาพวาดสุริยุปราคาเต็มดวง เมื่อวันที่ ๑๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๔๑๑ โดยนักดาราศาสตร์ชาวฝรั่งเศส ซึ่งได้ศึกษาสังเกตสุริยุปราคาเต็มดวงที่หน้าโชน ทางใต้ของหว่ากอ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์



รูปที่ ๓ ภาพวาดสุริยุปราคาเต็มดวง แสดงแสงโคโรนาที่สวยงามตลอดทั้งรายละเอียดของเส้นแรงแม่เหล็กที่แผ่กระจายจากบริเวณจุดของดวงอาทิตย์ (วาดโดยจิตรกรชาวญี่ปุ่นชื่อ ชิเกมิ นูมะชะวะ)



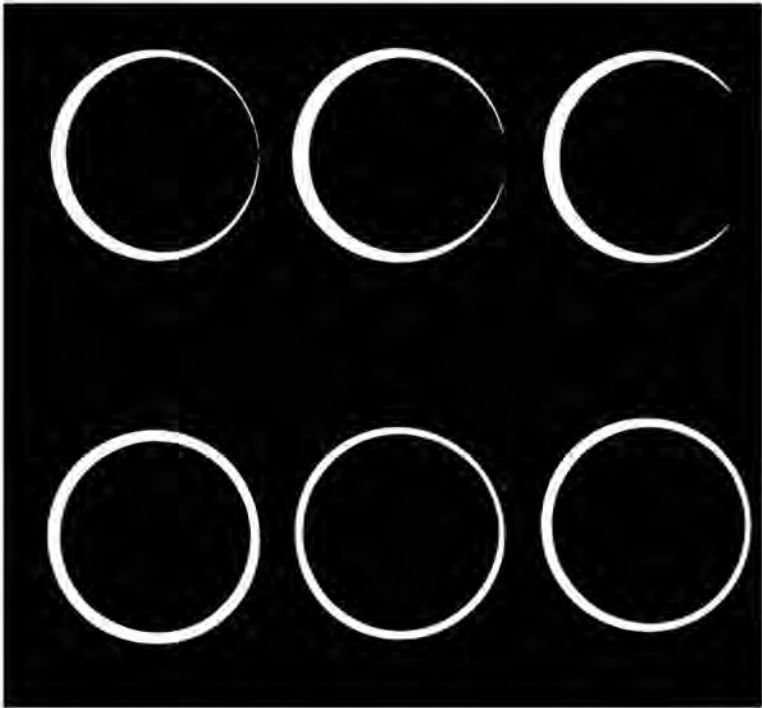
รูปที่ ๔ สุริยุปราคาเต็มดวง เมื่อ ค.ศ. ๑๙๕๓ ซึ่งเป็นปีที่มีจุดมากบนดวงอาทิตย์ ถ่ายที่  
มินา บรองเซล ประเทศชิลี โดยใช้กล้องโทรทรรศน์ความยาวโฟกัส ๔๐ ฟุต เปิดหน้ากล้องนาน  
๑๖ วินาที (ภาพถ่ายของหอดูดาวลิค จาก *Billings : A Guide to the Solar Corona*, p. 60)



รูปที่ ๕ สุริยุปราคาเต็มดวง เมื่อ ค.ศ. ๑๙๐๐ ซึ่งเป็นปีที่มีจุดน้อยที่สุดบนดวงอาทิตย์ ถ่ายที่ทอมลตัน มลรัฐจอร์เจีย สหรัฐอเมริกาใช้เครื่องมือเดียวกันและเปิดหน้ากล้องนานเท่ากับเมื่อ ค.ศ. ๑๘๙๓ (ภาพถ่ายของหอดูดาวลิก จาก *Billings : A Guide to the Solar Corona*, p.61)



รูปที่ ๖ สุริยุปราคาบางส่วน ถ่ายจากฉากที่รับภาพสุริยุปราคาของกล้องโทรทรรศน์ เมื่อวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ค.ศ. ๑๙๕๗ จะสังเกตเห็นจุดบนดวงอาทิตย์หลายแห่ง ปีนี้เป็นปีที่มีจุดบนดวงอาทิตย์มากที่สุด (ภาพถ่ายของหอสังเกตดวงอาทิตย์แฟร์เมาท์ จาก Menzel : *Our Sun*, p.229)



รูปที่ ๗ สุริยุปราคาวงแหวน เมื่อวันที่ ๗ เมษายน ค.ศ. ๑๙๕๐ แสดงจังหวะต่าง ๆ ของการเริ่มเกิดสุริยุปราคาวงแหวน (รูปบนขวา) และกึ่งกลางของการเกิด (รูปล่างซ้าย) สุริยุปราคาวงแหวนครั้งนี้เริ่มเกิดบริเวณมหาสมุทรแปซิฟิกตอนกลาง ผ่านอเมริกากลาง และสิ้นสุดที่มหาสมุทรแอตแลนติกด้านตะวันตก เกิดวงแหวนนานที่สุด ๗ นาที ๓๐.๗ วินาที

ไปสู่ความชะงักงันของการปฏิบัติการ เป็นต้นว่า โรงงานอาจจะเดินเครื่องจักรไม่ได้ การลากลับบ้านไปในเทศกาลสงกรานต์เป็นจำนวนมหาศาลเกินกว่าที่ทางโรงงานอนุญาตนั้น จะนำไปสู่การชะงักงันของการผลิต การใช้เครื่องจักรกระดัดสูงโดยไม่รู้จักรการบำรุงรักษา ย่อมนำไปสู่ความเสียหายอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

นอกเหนือจากนั้น การใช้หลักเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ในการวิเคราะห์ปัญหา การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงาน รวมทั้งในชีวิตส่วนตัว ก็เป็นสิ่งจำเป็น การวิเคราะห์ปัญหาใด ๆ ต้องอาศัยข้อมูลเป็นหลัก ไม่ใช่การคาดเดาหรือเกิดจากความรู้สึกหรืออารมณ์อันเป็นลักษณะเด่น ๆ ของสังคมในคลื่นลูกที่หนึ่ง ความเชื่อถือศรัทธาต้องพิสูจน์ด้วยหลักฐาน ข้อมูลมากกว่าอารมณ์ ซึ่งเป็นลักษณะสังคมคลื่นลูกที่หนึ่ง ในส่วนนี้นั้นจะเห็นได้ว่า ขณะที่เรากำลังก้าวเข้าสู่สังคมคลื่นลูกที่สองและคลื่นลูกที่สาม ยังมีคนจำนวนไม่น้อยมีทัศนคติค่านิยม ความเชื่อของสังคมคลื่นลูกที่หนึ่ง เช่น ความเชื่อองอาจในสิ่งมีอำนาจเหนือธรรมชาติ การขาดความเชื่อมั่นในการควบคุมชะตาชีวิตของตน จึงหันไปสู่วิถีกรรมโดยฝากความหวังไว้กับบุคคลที่ตนเชื่อว่ามีอำนาจศักดิ์สิทธิ์โดยให้ป่าระหน่อมหรือถือฤกษ์ฤทัยมาจนเกินความพอดี เป็นต้น

ในส่วนของศึกษานั้น มนุษย์ที่อยู่ในสังคมคลื่นลูกที่สามจะต้องสามารถเข้าใจ และรู้วิธีการทำงานของเครื่องไม้เครื่องมือที่อาศัยไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ หรืออย่างน้อยที่สุดต้องมีพื้นฐานการศึกษาพอที่จะฝึกฝนเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดทักษะดังกล่าว ดังนั้น ถ้าหากสังคมนั้นมีบุคคลที่มีการศึกษาในระดับชั้นประถม ซึ่งเป็นลักษณะของคณาจารย์ในโรงงานอุตสาหกรรมของไทยในปัจจุบัน ก็ย่อมจะขาดพื้นฐานของการฝึกอบรมเพิ่มเติม ที่จะเข้าใจการทำงานหรือรู้จักการใช้ประโยชน์จากเครื่องไม้เครื่องมือซึ่งจะมีดาษดื่นในสังคมคลื่นลูกที่สาม การประกาศการศึกษาภาคบังคับจาก ๖ ปี เป็น ๙ ปี และ ๑๒ ปี จึงเป็นการกิจที่รีบด่วนอย่างยิ่งเพื่อจะเตรียมสังคมไทยให้สามารถเผชิญกับกระแสของสังคมคลื่นลูกที่สามตามยุคโลกาภิวัตน์

นอกเหนือจากนั้น ในแง่การบริหารการปกครองคงต้องมีการปรับเปลี่ยนทัศนคติ และการมองปัญหา เพื่อให้สอดคล้องกับสังคมคลื่นลูกที่สองและสาม วิธีใช้ของกำลังจัดตั้งทำการยึดอำนาจนั้นจะไม่เหมาะสมกับสภาพของสังคมคลื่นลูกที่สองและที่สามต่อไป เพราะนอกจากจะไม่สามารถทำการปกครองบริหารในสังคมซึ่งทวีความซับซ้อนขึ้นแล้วนั้น ยังอาจนำไปสู่ความเสียหายอย่างใหญ่หลวงต่อกระบวนการการผลิต ต่อความเรียบร้อยของชีวิตสังคม และที่รุนแรงที่สุดคืออาจจะก่อให้เกิดการปะทะกันด้วยกำลัง

## คลื่นลูกที่สามหรือคลื่นลูกผสม\*

ลิขิต ธีรเวคิน

เอลวิน ทอฟเฟลอร์ (Alvin Toffler) นักเขียนที่ทำนายเกี่ยวกับอนาคตนามอุโฆษ ได้อภิปรายเกี่ยวกับคลื่นลูกที่สามซึ่งเป็นการย่อความจากหนังสือที่จะได้เขียนขึ้น ชื่อ The Third Wave ณ ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์ เมื่อเร็ว ๆ นี้ นั้น ได้สร้างความฮือฮากับผู้ฟังจำนวนพันคน ต้องยอมรับว่านายทอฟเฟลอร์อภิปรายได้อย่างดีเยี่ยมโดยได้รวมประเด็นต่าง ๆ ในหนังสือค่อนข้างจะกะทัดรัด จนทำให้ผู้ที่ฟังการอภิปรายได้ประเด็นทั้งหมดในระยะเวลาอันสั้น และโดยนัยนี้แทบจะกล่าวได้ว่าไม่จำเป็นต้องอ่านหนังสือเรื่อง The Third Wave เนื่องจากว่าประเด็นหลัก ๆ ได้ถูก ครอบคลุมแล้วเป็นอย่างดีในการอภิปรายดังกล่าว มองในแง่หนึ่งการเสนอประเด็นต่าง ๆ อย่างดีเยี่ยมของนายทอฟเฟลอร์นั้นอาจจะมีส่วนตรงกันข้ามในแง่การขาย กล่าวคือ แทนที่คนจะซื้อหนังสือมาอ่านอาจเปลี่ยนใจ เนื่องจากเกิดความรู้สึกว่าประเด็นสำคัญ ๆ ที่ควรรู้นั้นได้ทราบแล้วจากการอภิปรายที่ทรงคุณภาพของนายทอฟเฟลอร์

ประเด็นหลักของคลื่นสามลูกก็คือ คลื่นลูกแรก เกิดขึ้นเมื่อมีการเริ่มวิธีการเพาะปลูกและการเลี้ยงสัตว์ แทนที่มนุษย์จะเดินทางล่าสัตว์เพื่อกินเป็นอาหาร ย้ายถิ่นไปตามความสมบูรณ์ของพื้นที่ โดยได้อาหารมากินเป็นครั้งคราว หากความแน่นอนไม่ได้เมื่อมนุษย์เริ่มรู้จักทำการเกษตรและเพาะปลูก และเลี้ยงสัตว์ ซึ่งเป็นคลื่นลูกที่หนึ่งได้นำไปสู่สังคมเกษตรกรรม กล่าวคือ ใช้ผืนดินเป็นประโยชน์ในการปลูกเพื่อกินเป็นอาหาร การเลี้ยงสัตว์เพื่อใช้ประโยชน์ทางอาหารและแรงงาน ก็เกิดสังคมเกษตรกรรมขึ้น ในสังคมนี้ซึ่งเป็นสังคมคลื่นลูกที่หนึ่ง ที่ดินเป็นตัวแปรสำคัญที่สุดในการผลิต การเพาะปลูกต้องใช้ที่ดิน การเลี้ยงสัตว์ต้องใช้ที่ดิน นอกจากที่ดินก็คือแรงงานในการหักร้างทางพง ไถ ดำ หว่าน โดยอาศัยธรรมชาติเป็นเกณฑ์ หรือในบางสังคมก็อาจมีการทดน้ำโดยการสร้างฝายและเขื่อน โดยการขุดคลองชลประทานโดยใช้แรงงานมนุษย์ ในสังคมแบบเกษตรนี้โครงสร้างสังคมจะเป็นลักษณะจารีตนิยม อยู่กันเป็นกลุ่ม เป็นเหล่า เป็นชุมชน มีลักษณะเป็นครอบครัวขยายมากกว่าครอบครัวเดี่ยว การปกครอง การบริหาร ก็จะเป็นในรูปแบบของการรวมศูนย์อำนาจ

---

\*บรรยายในที่ประชุมราชบัณฑิต สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง ราชบัณฑิตยสถาน เมื่อวันที่ ๗ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๓๘

ประชาชนทั่ว ๆ ไปมีหน้าที่ถูกเกณฑ์แรงงาน เสียภาษี หรือเป็นทหาร สิทธิเสรีภาพในการปกครองบริหารจะจำกัดอยู่ในหมู่มนุษย์กลุ่มเล็ก ๆ ซึ่งได้แก่ชนชั้นปกครอง

สังคมคลีนลูกที่สอง เกิดขึ้นเมื่อประมาณ ๒๐๐-๓๐๐ ปีมาแล้ว นั่นคือการปฏิวัติอุตสาหกรรมโดยการนำเครื่องจักรไอน้ำมาใช้ในการผลิต ในสังคมนี้มีการย้ายถิ่นอย่างมหาศาลจากชนบทไปสู่ชุมชนเมือง การผลิตต้องอาศัยที่ดิน แรงงาน และทุน โดยมีการผลิตในลักษณะใช้ความชำนาญการพิเศษเฉพาะส่วน และผลิตเป็นจำนวนมาก เพื่อขายในตลาดภายในและส่งออกไปขายยังต่างประเทศ รูปแบบของโครงสร้างสังคมก็เริ่มแปรเปลี่ยนไป โดยมีรูปแบบสังคมทุนนิยม มีเจ้าของปัจจัยการผลิตอยู่กลุ่มเล็ก ๆ มีผู้ใช้แรงงานจำนวนมากทำงานอยู่ในโรงงาน วิธีการผลิตมีลักษณะรวมศูนย์มาตรฐานเดียวกัน ช่วงเวลาของการผลิตกำหนดแน่นอน ฯลฯ ซึ่งมีผลสำคัญคือ ทำให้รูปแบบการดำรงชีวิตแปรเปลี่ยนไป กล่าวคือจำเป็นต้องมีมาตรฐานเวลา จำเป็นต้องมีความรู้เฉพาะด้าน มีวินัยของการทำงาน

ในทางการเมืองการบริหารนั้น ประชาชนทั่ว ๆ ไปกลายเป็นตัวแปรสำคัญ มีอำนาจในการต่อรองมากยิ่งขึ้น มีสิทธิมีเสียงในการแสดงความคิดเห็น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง ก็คือเป็นสมาชิกที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมไม่ว่าจะอยู่ในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยหรือเผด็จการสังคมนิยม ก็มีลักษณะแตกต่างไปจากสังคมเกษตรกรรมซึ่งเป็นคลีนลูกที่หนึ่งในสังคมคลีนลูกที่สองนี้เป็นสังคมอุตสาหกรรม หรือกิ่งอุตสาหกรรมกิ่งเกษตรกรรมซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในความสัมพันธ์ของมนุษย์ในทางสังคมโดยเกิดความเสมอภาคยิ่งขึ้น รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับรัฐในลักษณะแนวนอนมากยิ่งขึ้น ซึ่งแตกต่างจากความสัมพันธ์ของมนุษย์และรัฐในสังคมเกษตรกรรมซึ่งเป็นสังคมคลีนลูกที่หนึ่ง อันเป็นไปในลักษณะแนวตั้ง

ใน ค.ศ. ๑๙๕๖ จนถึงปัจจุบัน ได้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญยิ่ง โดยระหว่าง ค.ศ. ๑๙๕๖-๑๙๖๐ ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างขนานใหญ่ โทรทศน์กลายเป็นส่วนหนึ่งของสังคมอเมริกัน สมอกลงกลายเป็นอุปกรณ์สำคัญในการผลิต ฯลฯ กล่าวนัยหนึ่ง ระยะเวลาดังกล่าวคือจุดเริ่มต้นของการปฏิวัติที่สำคัญ คือการปฏิวัติข่าวสารข้อมูลโดยมีความรู้เป็นตัวแปรสำคัญที่สุด จนมาถึงปัจจุบันสังคมมนุษย์ในสหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น กำลังเป็นสังคมของข่าวสารข้อมูลซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อการผลิต กล่าวคือ นอกจากตัวแปรสามตัวในสังคมอุตสาหกรรม ซึ่งได้แก่ ที่ดิน ทุน และแรงงานนั้น ตัวแปรที่สำคัญมากยิ่งขึ้นและมีบทบาทสำคัญยิ่งก็คือความรู้หรือเทคโนโลยี ซึ่งหมายความว่า การผลิตต้องอาศัยข่าวสารข้อมูลเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้เกิดมูลค่าเพิ่มอย่างสูงต่อผลผลิต การเกิดของสมอกลงทำให้สามารถจะคำนวณตัวเลขจำนวนมหาศาลได้ในระยะเวลาอันสั้น ทำให้สามารถจะจัดตัวแปรให้เกิดการ

ผลิตจำนวนมาก หรือปรับเปลี่ยนให้ทำการผลิตเฉพาะขึ้นได้อย่างรวดเร็วโดยไม่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในยุคข่าวสารข้อมูลนี้ได้ผลกระทบในแง่มุมต่าง ๆ ในชีวิตมนุษย์ตั้งแต่การดำรงชีวิตส่วนตัว การทำงาน การผลิต การปกครอง บริหารการเมือง ต้องอาศัยเทคโนโลยีและเครื่องมือเครื่องมือที่เกี่ยวข้องกับข่าวสารข้อมูลไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง ผลที่ตามมาคือ การปฏิบัติที่สำคัญในแง่ข่าวสารข้อมูล หรือการปฏิบัติทางความรู้

ทอฟเฟิลอร์ได้กล่าวว่า การเข้าใจเกี่ยวกับอนาคตของมนุษยชาติว่าจะพัฒนาไปในทางใดนั้น จะมีส่วนช่วยในการวางแผนการพัฒนาที่ถูกต้อง ได้อ่าง่ายยุโรปตะวันตกทำผิดพลาดอย่างหนักที่หันไปเน้นการผลิตทางการเกษตร โดยมองข้ามความสำคัญของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ผลที่ตามมาคือ ความล้าหลัง ในปัจจุบันสิงคโปร์และสหรัฐอเมริกาได้วางนโยบายที่ถูกต้อง สำหรับประเทศไทยนั้นคงต้องพินิจพิจารณาให้ดีกว่าเราจะดำเนินไปในทิศทางใด แต่สิ่งที่แน่ชัดก็คือ ในยุคโลกาภิวัตน์นี้เราคงไม่เลือกที่จะหยุดอยู่แค่สังคมชั้นหนึ่งหรือชั้นที่สอง เพราะกระแสดังกล่าวเป็นกระแสที่เชี่ยวกราก อย่างไรก็ตาม จุดที่น่าคิดก็คือ การมองรูปแบบสังคมแบบคลื่นสามลูกในลักษณะแยกจากกันนั้น เป็นวิธีการแบ่งรูปแบบของสามสังคม แต่ในความเป็นจริง คงปฏิเสธไม่ได้ว่าทั้งโครงสร้างสังคมเอง และตัวมนุษย์อยู่ในสังคมนั้นจะมีลักษณะผสมผสานในลักษณะคลื่นลูกผสม เช่นกรณีประเทศไทยนั้น คนจำนวนไม่น้อยยังอยู่ในชนบทโดยเป็นเกษตรกรที่ทำการผลิตโดยใช้เครื่องมือแบบเดิม จัดได้ว่าป็นสังคมของคลื่นลูกที่หนึ่ง ขณะเดียวกัน กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ก็เป็นชุมชนเมืองและมีโรงงานอุตสาหกรรมอยู่มาก ซึ่งถือได้ว่าเป็นสังคมคลื่นลูกที่สอง คือสังคมอุตสาหกรรมจริง ๆ แล้วกรุงเทพมหานครและปริมณฑลได้เป็นประเทศอุตสาหกรรมเกิดใหม่แล้ว และขณะเดียวกันในบางส่วนของสังคมก็มีลักษณะเป็นสังคมของคลื่นลูกที่สาม ดูได้จากเครื่องมือมือของข่าวสารข้อมูลสื่อมวลชนต่าง ๆ อันประกอบด้วย สถานีวิทยุและโทรทัศน์ สถานีวิทยุกระจายเสียง สิ่งตีพิมพ์ นิตยสารต่าง ๆ ส่วนแล้วแต่เป็นเรื่องของสังคมข่าวสารข้อมูลและการใช้กลไกของข่าวสารข้อมูลเพื่อการผลิตและการดำรงชีวิต

ขณะเดียวกันประชาชนที่อยู่ในสังคมไทยนั้น ก็มีลักษณะปะปนกันระหว่างคลื่นลูกที่หนึ่ง คลื่นลูกที่สอง และคลื่นลูกที่สาม เช่นในขณะที่มีจานดาวเทียมอยู่ในบ้านเพื่อรับข่าวสารข้อมูลอันเป็นลักษณะสังคมของคลื่นลูกที่สาม มีการขับรถยนต์ไปทำงานซึ่งเป็นลักษณะของสังคมคลื่นลูกที่สอง บุคคลคนนั้นอาจจะนิยมการผูกดวง ดูหมอลเป็นประจำ ซึ่งมีลักษณะของสังคมคลื่นลูกที่หนึ่ง บริษัทบางบริษัทจะรับคนเข้าทำงานโดยการดูโหงวเฮ้งทั้ง ๆ ที่เป็นบริษัทผลิตอุปกรณ์ข่าวสารข้อมูล หรือโรงงานบางแห่งให้ความสำคัญกับฮวงจุ้ยทั้ง ๆ ที่เป็นโรงงานที่ผลิตเครื่องจักรกลซึ่งต้องอาศัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ฯลฯ

สภาพของการเคล้าคลปะปนกันผสมผสานของสังคมคลื่นสามลูก ได้ทำให้สังคมไทยเป็นสังคมคลื่นลูกผสม แต่มีเหตุผลอันน่าเชื่อว่าเมื่อเวลาผ่านไป น้ำหนักของสังคมของคลื่นลูกที่สองและคลื่นลูกที่สามจะเพิ่มทวีคูณขึ้น โดยวิธีการและกระบวนการของคลื่นลูกที่หนึ่งจะอ่อนกำลังลง เป็นต้นว่า ในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬนั้น ต้องยอมรับว่าข่าวสารข้อมูล โทรทัศน์ ซีเอ็นเอ็น โทรทัศน์ในประเทศ สัญญาณวิทยุตามตัว โทรศัพท์มือถือ ซึ่งเป็นเครื่องมือเครื่องมือของสังคมคลื่นลูกที่สามนั้น มีผลทำให้การใช้กำลังปราบปรามผู้ประท้วงอันมีลักษณะเป็นกระบวนการของสังคมคลื่นลูกที่หนึ่งไร้ผล จุดสำคัญอยู่ที่ว่า จะกระทำการปรับเปลี่ยนสังคมให้สภาพของคลื่นทั้งสามลูก มีลักษณะค่อยเป็นค่อยไปได้โดยราบรื่นได้อย่างไร ประเด็นนี้เป็นประเด็นที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งที่คนในสังคมต้องหาวิธีการเพื่อการดังกล่าว

## การปรับตัวกับคลื่นลูกที่สาม

ในการอภิปรายเรื่องคลื่นลูกที่สามนั้นจุดสำคัญที่นายทอฟเฟลอร์พูดถึงก็คือ การพัฒนาประเทศจะดำเนินไปในทางใดจะต้องวางยุทธศาสตร์ให้ถูกต้อง และยุทธศาสตร์ที่ถูกต้องจะต้องมองเห็นอนาคตว่าจะมองไปในแนวใด ทอฟเฟลอร์ได้แบ่งวิวัฒนาการของสังคมออกเป็นสามรูปแบบ ในเบื้องต้นมนุษย์อยู่กันแบบปฐมภูมิ ล่าสัตว์ หากินไปวัน ๆ โดยการย้ายถิ่นตามหาอาหาร ไม่อยู่เป็นนิกแหล่งจึงไม่เกิดอารยธรรมอะไรมากมาย จนกระทั่งได้เริ่มรู้จักการเพาะปลูกและการเลี้ยงสัตว์ ทำให้สามารถกำหนดการผลิตอาหาร การเก็บอาหาร โดยมีผลผลิตที่ค่อนข้างจะแน่นอน สังคมมนุษย์ก็เริ่มเปลี่ยนเป็นสังคมเกษตรกรรมหลังจากการค้นพบวิธีการทางเกษตรกรรมแล้ว การค้นพบวิธีการทำเกษตรกรรมจึงเป็นคลื่นลูกที่หนึ่งที่มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสังคมมนุษย์ สังคมเกษตรกรรมมีลักษณะเป็นสังคมที่อาศัยพื้นดิน ที่ดิน ทำการผลิต เป็นสังคมชนบทที่มีลักษณะครอบครัวขยาย อยู่กันแบบชุมชน มีความผูกพันทางสายเลือด และประเพณี การปกครองบริหารก็มีลักษณะของการรักษาความเป็นระเบียบเรียบร้อย โดยประชาชนต้องเสียภาษี ถูกเกณฑ์แรงงาน รวมทั้งเป็นทหารสู้รบในบางกรณี

ต่อมา เมื่อประมาณ ๒๕๐ ปีมาแล้วก็คือคลื่นลูกที่สอง มีการปฏิวัติอุตสาหกรรม โดยการใช้เครื่องจักรไอน้ำ ซึ่งนำไปสู่การผลิตที่มีปริมาณมาก ๆ ได้ในเวลาอันสั้น มีมาตรฐานเดียวกันของคุณภาพ ผลกระทบที่สำคัญก็คือ บัณฑิตการผลิตได้กลายเป็นที่ดิน แรงงาน และทุน อันนำไปสู่โครงสร้างสังคมที่เปลี่ยนไป มีเจ้าของกิจการผลิตเป็นผู้คุมอำนาจการผลิต การตลาด โดยมีอำนาจทางเศรษฐกิจ ส่วนผู้ใช้แรงงานจำนวนมากเป็นกรรมกรชีพ อาศัยแรงงานเพื่อแลก

กับอาหารโดยรับค่าจ้าง ซึ่งมีนักคิดหลายคนมองว่าเงินค่าจ้างดังกล่าวที่ได้รับนั้นน้อยกว่าที่ควรจะได้ จึงมีลักษณะที่มีแรงงานส่วนเกินเกิดขึ้น และนี่คือที่มาของลัทธิสังคมนิยม หรืออุดมการณ์ของคาร์ล มาร์กซ์ โดยเน้นที่การกดขี่ชนชั้น การเอารัดเอาเปรียบและการฉกฉวยประโยชน์ของนายทุน ผลสุดท้ายก็ได้นำไปสู่การปฏิวัติเปลี่ยนสังคมจากทุนนิยมเป็นสังคมนิยม ในสหพันธรัฐรัสเซีย จีน ยุโรปตะวันออก อินเดียจีน เกาหลีเหนือ และคิวบา

ใน ค.ศ. ๑๙๕๖-๑๙๖๐ ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมหันต์ในสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้แก่การเกิดของวิทยุโทรทัศน์ สมอองกล และเครื่องมือที่ใช้ทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการเกิดคลื่นลูกที่สาม อันได้แก่สังคมข่าวสารข้อมูล ยิ่งมาในปัจจุบันในยุคโลกาภิวัตน์ การเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมคลื่นลูกที่สามโดยมีเทคโนโลยีข่าวสารข้อมูลเป็นส่วนสำคัญที่สุดนั้น ได้นำไปสู่สังคมที่ต้องอาศัยความรวดเร็ว ความมีประสิทธิภาพประสิทธิผลของการใช้ข่าวสารข้อมูลเพื่อการผลิต การจัดการบริหาร การดำรงชีวิต รวมตลอดทั้งกระบวนการทางการเมืองซึ่งต้องอาศัยสื่อต่างๆ ในการรณรงค์หาเสียงโน้มน้าวประชาชนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง จนแทบจะกล่าวได้ว่า ผู้ที่คุมสื่อทางข่าวสารข้อมูลกลายเป็นผู้มีอำนาจอย่างแท้จริงในสังคม เพราะอำนาจหมายถึงการที่ให้ผู้อื่นคล้อยตามกับความคิดของตน และกระทำตามที่ตนต้องการ ผู้ที่สามารถจะใช้สื่อในการโน้มน้าวคนอื่นให้เห็นแย้งไปในทางความคิดเห็นของตนนั้นจะกลายเป็นผู้ที่มีอำนาจในทางการเมือง หรือแม้อุตสาหกรรมที่ใช้สื่อในการโฆษณา เพื่อเพิ่มการขายก็ย่อมจะมีอำนาจมากกว่าอุตสาหกรรมขนาดเล็กที่ไม่มีทุนรอนพอที่จะใช้สื่อเพื่อการรณรงค์ขายสินค้าของตนได้

สังคมไทยคงหนีไม่พ้นที่จะก้าวไปสู่สังคมของคลื่นลูกที่สาม อย่างไรก็ตาม อิทธิพลของสังคมคลื่นลูกที่หนึ่งและที่สองก็คงจะอยู่ในสังคมต่อไป ประเด็นสำคัญก็คือว่า ความไม่สอดคล้องกันของโครงสร้างทั้งสามสังคมของประชาชนที่อยู่ในสามสังคมนี้จะกลมกลืนกันได้อย่างไร เป็นต้นว่า เกษตรกรในชนบทที่ห่างไกลยังมีลักษณะของคนที่อยู่ในสังคมคลื่นลูกที่หนึ่ง ย่อมยากที่จะดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อมของสังคมคลื่นลูกที่สาม เป็นต้นว่า การเบิกเงินตู้เอทีเอ็มอาจจะกระทำไม่ได้โดยความยากลำบาก การเดินทางในมหานครใหญ่ ๆ ด้วยยานขนส่งมวลชนที่รวดเร็วได้ดินและบนฟ้าคงจะสร้างปัญหาให้ ไม่น้อยการใช้เครื่องมือทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น เครื่องส่งโทรสาร สมอองกล ล้วนแล้วแต่ต้องมีการฝึกฝนเป็นพิเศษ ดังนั้น เมื่อประชากรที่อยู่ในสังคมคลื่นลูกที่หนึ่งพลัดหลงเข้าไปในสังคมของคลื่นลูกที่สองและที่สาม จะเกิดปัญหาเรื่องการปรับตัวอย่างมากมาย ตัวอย่างเช่น การไม่ตรงต่อเวลาของคนในสังคมเกษตรนั้นอาจไม่ก่อให้เกิดความเสียหายอย่างมากมาย แต่ในสังคมคลื่นลูกที่สองคือสังคมอุตสาหกรรม และสังคมคลื่นลูกที่สามคือสังคมข่าวสารข้อมูล การมาสายอาจนำ

การปรับตัวในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้วนั้นเป็นส่วนที่สำคัญยิ่งต่อการเตรียมพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่จะเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ในอนาคต เพราะกระแสของโลกาภิวัตน์และแรงผลักดันจากการเปลี่ยนแปลงสังคมจะกระจายไปทั่วโลก ทางเลือกก็คือการปิดประตูประเทศดังเช่นที่เกิดขึ้นในประเทศเพื่อนบ้านในขณะนี้ ซึ่งรังแต่จะนำไปสู่ความล่าช้าและอาจจะนำไปสู่ผลกระทบในทางลบอย่างมหันต์ต่อความอยู่รอดของประเทศได้ และคงไม่ใช่ทางเลือกของประเทศไทย ดังนั้น ทางออกคือการเตรียมพร้อมต่อการแปรเปลี่ยนที่จะเกิดขึ้นอย่างแน่นอน ทั้งในโครงสร้างของสังคมในด้านต่าง ๆ รวมตลอดทั้งทัศนคติ ค่านิยม ปทัสถาน แบบกระบวนแห่งพฤติกรรม ที่สำคัญที่สุดในวงการศึกษาจะต้องพยายามให้ประชาชนมีวิสัยทัศน์ของอนาคตของสังคมโลก เพื่อจะให้การปรับเปลี่ยนดำเนินไปได้โดยราบรื่น.

## การเล่นกับภาษาของคนไทย<sup>๑</sup>

นवरตณ พันธุมธธา

คำว่า เล่น พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕ ให้ความหมายไว้หลายอย่าง ความหมายอย่างหนึ่งคือทำเพื่อสนุกหรือผ่อนคลายอารมณ์ ถ้าถือว่า เล่น มีความหมายเช่นนี้การเล่นกับภาษาก็คือการใช้ภาษาเพื่อสนุกหรือผ่อนคลายอารมณ์ **อันที่จริงจุดประสงค์สำคัญในการใช้ภาษาคือสื่อความหมาย แต่ผู้ใช้ภาษาก็สามารถใช้ภาษาเพื่อความสนุกสนานได้ ความสนุกนั้นมักเกิดขึ้นจากการได้ใช้ภาษาให้แปลกไปจากปกติ ได้แสดงความสามารถของตนเหนือผู้อื่นและได้ล้อหรือลวงผู้อื่นให้เข้าใจผิด**

การเล่นกับภาษาอาจจะกล่าวได้ว่าเป็นเรื่องลากล มนุษยชาติต่างพลิกแพลงถ้อยคำเพื่อความบันเทิงหรือเพื่อปิดบังเรื่องราว นักภาษาศาสตร์ได้สำรวจการเล่นกับภาษาของชาติต่าง ๆ และกล่าวว่าไว้ว่ามีการแปลงคำพูดในภาษาพม่า ตากาล็อก ญี่ปุ่น ไต้หวัน และแบบกูลู เป็นต้น หากสำรวจข้อมูลการเล่นกับภาษาของคนไทย ก็คงจะกล่าวได้ว่าคนไทยชอบเล่นกับภาษาเป็นพิเศษ การเล่นกับภาษาน่าจะถือเป็นภูมิปัญญาของคนไทยได้อย่างหนึ่ง คนไทยในถิ่นต่าง ๆ ทั้งในประเทศไทยและนอกประเทศไทยมีการเล่นกับภาษามาช้านาน และคนไทยเล่นกับภาษาทั้งเด็กและผู้ใหญ่ รูปแบบการเล่นกับภาษาก็มีมากมาย ปรากฏทั้งในภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันและในวรรณคดี

ที่ว่าคนไทยเล่นกับภาษามาช้านาน มีหลักฐานจากกลโคลงจำนวนมากที่มีมาตั้งแต่สมัยอยุธยา ในแบบเรียนจินตามณี ซึ่งพระโหราธิบดีแต่งทูลเกล้าฯ ถวายสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ก็มีกลโคลงซึ่งผู้อ่านจะต้องใช้ความพยายามเป็นพิเศษจึงจะอ่านเข้าใจ เพราะผู้เขียนแก้งพลิกแพลงถ้อยคำให้แปลกออกไป ดังนี้

ลิตชิตชิตระเทไ	ถนลบา
งฟถีนวท่วซารสา	มุ่นุหน้า
รรมคาหุศรเสณดา	งงยะสูงถึยล
มอ้ายตฤศรนจพจำ	นนี่เข้าอพิเตไ

<sup>๑</sup>บรรยายในที่ประชุมราชบัณฑิตสำนักศิลปกรรม ราชบัณฑิตยสถาน เมื่อวันที่ ๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๗

ผู้อ่านจะต้องพยายามถอดรหัสให้ได้ว่าผู้เขียนพลิกแพลงถ้อยคำอย่างไร จึงจะอ่านเข้าใจว่ากลโคลงข้างต้นเรียงส่วนประกอบของคำกลับด้านจากขวาไปซ้าย เมื่อถอดรหัสแล้วจะได้โคลงดังนี้

ลิขิตอิศเรศให้	นฤบาล
ฟังถืท่วนข่าวสาร	หนุ่มหน้า
มรรคาทุเรศสถาน	ยงจุ ถึงเลย
อ้ามฤตยรศพจนเจ้า	เน้นซ้ำเพื่อใด

นอกจากกลโคลง การเล่นกับภาษาอีกรูปแบบหนึ่งก็คือการเล่นคำผวน มีโคลงกระทู้คำผวนที่เชื่อกันว่าศรีปราชญ์แต่งในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ดังนี้

เปทะลูลอยุด้า	มีถม
แปะหมอยุดม	โตไม้
มาแดงแก่งหางงม	หาคู่
นาปล้าน้ำจิมให้	รสลิ้มชิมลอง

ถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ก็มีผู้กล่าวถึงหนังสือกลอนที่แต่งเป็นคำผวนว่าในสมัยนั้นมีอยู่ถึง ๒ เรื่อง คือเรื่องท้าวโศดึ่งกับสรรพสิทธิ์นวน เรื่องท้าวโศดึ่ง ต้นฉบับสูญหายไปแล้ว ส่วนเรื่องสรรพสิทธิ์นวน เป็นผลงานของกวีนิพนามชาวนครศรีธรรมราช แต่งเป็นนิทานคำกลอนภาษาถิ่นใต้ให้อรมนรันชน โดยการใส่คำผวนตลอดทั้งชื่อตัวละครและถ้อยคำที่บรรยาย

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนี้ นอกจากจะมีหนังสือกลอนที่แต่งเป็นคำผวนแล้ว ยังมีการเล่นภาษาลับอีกด้วย ในหนังสือโบราณพากย์กล่าวว่เด็กชายวัยรุ่นสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีภาษาลับซึ่งใช้กันเฉพาะกลุ่ม

จะเห็นได้ว่า คนไทยเล่นกับภาษามาช้านาน การเล่นบางอย่างเช่นคำผวนและภาษาลับก็ยังได้รับความนิยมมาถึงปัจจุบัน อีกทั้งยังมีหลักฐานด้วยว่าการเล่นกับภาษามีอยู่ทั่วไปได้มีเฉพาะในเมืองใดเมืองหนึ่ง คนไทยที่ชอบเล่นกับภาษามีทั้งคนไทยในกรุงเทพฯ ในต่างจังหวัด และในประเทศอื่น ตัวอย่างเช่น มีผู้กล่าวไว้ว่า มีการเล่นภาษาลับในภาษาถิ่นต่างๆ หลายถิ่น เช่น ในเพชรบุรี แพร่ น่าน เชียงใหม่ โคราข แม้ในภาษาไทยถิ่นนอกประเทศ เช่น ภาษาไทลื้อ ซึ่งพูดกันที่แคว้นสิบสองปันนา ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ก็มีการเล่นภาษาลับ อาจารย์ผู้หนึ่งซึ่งไปศึกษาวัฒนธรรมชาวไทลื้อที่นั่นเคยเล่าว่า ถ้าสาวพบหนุ่ม อาจจะแก้งถวมเป็นการลงปัญญาว่า “แกะจิ้น กินชะแจะ แกะเจ้า เข้าชะแจะ” ถอดความ

ได้ว่า “แกกินข้าว (ใหม่)” หนุ่มก็อาจจะตอบว่า “กินอะไร แกอะไร” ถอดความได้ว่า “กิน” ถ้าหนุ่มตอบไม่ได้ สาวก็อาจจะถูกได้ว่าด้วยปัญญา

นอกจากภาษาลับ ในคำกล่าวเกี่ยวพาราสิก็มีการเล่นกับภาษา อาจเล่นกับคำพ้องเสียงหรือคำที่เสียงคล้าย ๆ กัน เช่น ผญาเกี่ยวของอีสานเล่นคำว่า หนญา กับ หนญา ดังนี้

สาว	หนญาที่หนญามาก่อน	หนญามาก็หนญาไล่
	หนญาบ่แม่นหมากหนญา	หนญาได้ก็บ่คัน
	(ที่จะพูดผญาก็พูดมาเถอะ	พูดมาน้องก็จะพูดตอบ คำผญาไม่
	ไซ้หนญา ถึงจะพูดออกมาก็ไม่ทำให้คันได้หรอก)	

หรือในคำอุ้วป่าวอุ้วสาว ซึ่งเป็นบทสนทนาเกี่ยวพาราสิระหว่างหนุ่มสาวในประเพณีแล้วสาวของชาวบ้านล้านนาแต่อดีต ก็มีลักษณะการกล่าวถึงสิ่งหนึ่ง แต่ให้ความหมายถึงอีกสิ่งหนึ่ง ดังนี้

สาว	กินข้าวแฉง (ข้าวมี้อเย็น) กับอะไร
หนุ่ม	กินข้าวกับแกงป่าพิก (ป่าพิก = ริก)
สาว	บ่ใช่คำ นี้กว่ากินข้าวกับดอกมะคัง (มะคัง = ชิง)

จะเห็นได้ว่าหนุ่มและสาวเล่นคำที่มีเสียงใกล้เคียงกัน หนุ่มบอกว่า กินข้าวกับแกงป่าพิก หมายความว่า ริกสาว ส่วนสาวตอบว่า กินข้าวกับดอกมะคัง หมายความว่า ชิงกัน ชื่อแกงอาจจะเปลี่ยนไปได้อีกมาก เช่น แกงผักสีเขียว หมายถึงเกลียด แกงหน่อไผ่จุ่น หมายถึงอยากคุ้นเคย แกงป่าขนุน หมายถึงเกือหนูน

นอกจากบทสนทนาเกี่ยวพาราสิ ปริศนาคำทายที่เล่นกับคำพ้องเสียงก็มีอยู่มาก เช่น

๑. เจ้าอะหยังที่คนบ่ชอบ (เจ้าหนี)
๒. พระอะหยังมีเมียได้หลายคน (พระเอก)
๓. กองอะหยังคนตีบั้ง (กองขยะ)
๔. นกบินในอากาศ หัวมันอยู่ที่ไหน (หัวมันอยู่ในดิน)

ในภาษาไทยใต้คง ที่พูดกันในมณฑลยูนนาน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ก็มีคำกล่าวและคำทายที่เล่นกับคำพ้องเสียง ดังนี้

๑. แหมกโซโซเหลือโซ

คำว่า โซ หมายถึง จอบ หัวเราะ และสะพาน คำกล่าวนี้จึงหมายความว่า แบกจอบหัวเราะบนสะพาน

## ๒. เปนหมอกเขวเปนเอิมปัก

คำว่า หมอก หมายถึง ดอกไม้ และเมฆ คำพยานี้หมายความว่า อะไรเอ่ย เป็นดอกแต่ไม่มีปัก

การเล่นกับภาษาไม่ได้มีเฉพาะผู้ใหญ่เท่านั้น เด็กก็ชอบเล่น ลักษณะการเล่นกับภาษาของเด็กอาจไม่ซับซ้อนเท่ากับการเล่นกับภาษาของผู้ใหญ่ เด็กอาจจะเพียงแต่เล่นภาษาลับ เช่น พูดว่า “อย่าก็่าเพิ่งกึ่งไปก็” หมายถึง อย่าเพิ่งไป อาจเล่นทายปริศนาที่มีการมวนคำ เช่น “อะไรเอ่ย เจ๊กขายไทยเขียน” เฉลยว่า เขียนไข อาจเอาคำที่เสียงพยัญชนะต้นเหมือน ๆ กันมาเรียงกัน เช่น “ตาตีตักตันตาด ตอตาตูดตาดูตาดูตาย” อาจเอาคำมาเรียงกันแล้วสลับลำดับเสียงบ้าง เช่น “วันนี้วันศุกร์ เอากระดูกมาใส่กระเป่า พุ่งนี้วันเสาร์ เอากระดูกมาใส่กระดูก” หรืออาจเล่นต่อศัพท์ พยายามหาคำไทยและคำอังกฤษที่มีเสียงสัมผัสกันมาเรียง ๆ กัน เช่น “cyc - ตามา - come some - บ้าง กวาง - deer”

ความสามารถในการเล่นกับภาษาจะพัฒนาขึ้นตามวัย เมื่อเด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ก็อาจยังชอบเล่นกับภาษา ไม่ว่าจะเล่นกับภาษาจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ ลักษณะการเล่นก็คือ พลิกแพลงภาษาที่ใช้อยู่เป็นปกติ อาจเปลี่ยนแปลงถ้อยคำที่มีอยู่แล้ว หรือตั้งกฎเกณฑ์ใหม่ให้แก่ถ้อยคำ

ที่ว่าเปลี่ยนถ้อยคำนั้นอาจจะเปลี่ยนเสียง ออกเสียงให้ผิดไปในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

### ๑. ออกเสียงพยัญชนะ สระ หรือวรรณยุกต์ให้ผิดไป เช่น

เหมือนกัน ออกเสียง เหมือนกัน

หระมแหรม ออกเสียง หระมหระม

อ้ายหมา ออกเสียง อ้ายหมา

### ๒. เติมพยางค์กลางคำ เช่น

ธรรมนิยม ออกเสียง ทัมมะนิยม

อินเดีย ออกเสียง อินตะระเดย

### ๓. ตัดพยางค์ เช่น

มหาวิทยาลัย ออกเสียง มหาทะสัย

โรงพยาบาล ออกเสียง โรงกะบาล

### ๔. แยกพยางค์ผิด เช่น

พหฺหมา ออกเสียง พห-หมา

แบบนอก ออกเสียง แบ-บน-อก

## ๕. สันเสียงของคำทำให้กลายเป็นคำผวน เช่น

กลัวเมีย ออกเสียง *เกลีย-มีว*

ติดตะราง ออกเสียง *ตาง-ตะ-หวัด*

คำบางคำมีความหมายติดอยู่แล้ว ชื่อบางชื่อเป็นที่รู้จักติดอยู่แล้ว ก็เอามาเปลี่ยนเสียงสระ พยัญชนะ หรือวรรณยุกต์ หรือเปลี่ยนทั้งพยางค์ให้ได้คำที่มีความหมายน่าขัน แต่ยังคงคำความหมายเดิมอยู่ รู้ว่าคำเดิมคืออะไร การเปลี่ยนเสียงของคำอาจเป็นได้ดังนี้

## ๑. เปลี่ยนเสียงพยัญชนะ สระ หรือวรรณยุกต์ เช่น

วันโรค เปลี่ยนเป็น วันละโรค

นางแบบ เปลี่ยนเป็น นางแบ็บ

ทรงเดช เปลี่ยนเป็น ส่งเดช

## ๒. เปลี่ยนทั้งพยางค์ เช่น

พัททยา เปลี่ยนเป็น พัทแย้

กรรมการ เปลี่ยนเป็น กรรมเกิน

ในกรณีที่เปลี่ยนทั้งพยางค์ พยางค์ที่เปลี่ยนไปอาจจะมีความหมายสัมพันธ์กับคำเดิม เช่น ความหมายตรงกัน คล้ายกัน ตรงข้ามกัน หรืออาจมีเสียงสัมพันธ์กับคำเดิม คือพ้องเสียงกัน ดังนี้

## ๑. เปลี่ยนเป็นคำความหมายตรงกัน เช่น

อ้ายห้าร้อย เปลี่ยนเป็น อ้ายครึ่งพัน

เซคสเปียร์ เปลี่ยนเป็น นายเซย่าดอก

## ๒. เปลี่ยนเป็นคำความหมายคล้ายกันหรืออยู่ในประเภทเดียวกัน เช่น

ชีวา เปลี่ยนเป็น นางวา

ไฉ่ย่า เปลี่ยนเป็น ไฉ่ยาย

## ๓. เปลี่ยนเป็นคำตรงข้าม เช่น

ตีบุก เปลี่ยนเป็น ตีดอย

แช่ตั้ง เปลี่ยนเป็น แช่ล้ม

## ๔. เปลี่ยนเป็นคำพ้องเสียง เช่น

ฮียิปต์ เปลี่ยนเป็น ฮินยิบ

โหรหลวง เปลี่ยนเป็น โหนหลวง

จำนวนที่พูดกันติดปากแล้ว ก็แปลงให้แปลกออกไปโดยเติมคำบ้าง เปลี่ยนคำบ้าง สลับลำดับคำบ้าง ดังนี้

๑. เติมคำ เช่น

เป็นกอง เติมเป็น เป็นกอง ๒ กอง ๓ กอง

ไม่เห็นมีน้ำยาอะไร เติมเป็น ไม่เห็นมีน้ำพริกน้ำยาอะไร

๒. เปลี่ยนคำ เช่น

สืบทอดว่าไม่เท่าตาเห็น สืบทอดเห็นไม่เท่ามือคลำ

เปลี่ยนเป็น

สืบทอดว่าไม่เท่าตาเห็น สืบทอดเห็นไม่เท่ายายคลำ

ตักน้ำใส่กะโหลกชะโงกดูเงา

เปลี่ยนเป็น

ตักน้ำใส่กะโหลกชะโงกดูเงา

๓. สลับลำดับคำ เช่น

เข็นครกขึ้นภูเขา เปลี่ยนเป็น เข็นภูเขาขึ้นครก

เราทำได้ เปลี่ยนเป็น ทำเราได้

การพลิกแพลงภาษาอีกลักษณะหนึ่งก็คือ ใช้คำร่วมกันให้มีลักษณะพิเศษ โดยปรกติคำที่ปรากฏร่วมกันในกลุ่มคำหนึ่ง ๆ หรือในประโยคหนึ่ง ๆ จะมีทั้งคำที่ซ้ำกันและไม่ซ้ำกัน คำที่เสียงคล้ายกันความหมายคล้ายกัน และคำที่เสียงต่างกันความหมายต่างกัน นอกจากนั้นชนิดของคำที่นำมาเรียงก็จะมีได้ต่าง ๆ แล้วแต่บริบท กำหนดแน่ไม่ได้ กลุ่มคำที่มีคำเรียงกันไปตามธรรมดาเช่นนี้ไม่น่าสนใจ จึงมีผู้จัดเรียงกลุ่มคำให้มีลักษณะพิเศษ ทำให้น่าสนใจยิ่งขึ้น เช่น

ใน “จดหมายถึงเพื่อน” วาณิช จรุงกิจอนันต์ นำคำที่เสียงพยัญชนะต้นเหมือนกันมาเรียงไว้ใกล้ ๆ กัน ดังนี้

หมู่นี้สติอันมันซึกจะสติลงไปทุกสเดีป เหตุเพราะโรคไม่ค่อยมีสติตั้ง  
มันเข้ามาเป็นศัตรู

ในเรื่อง “ราชสีห์กับหนู” ฮิวเมอริสต์ นำคำที่เสียงสระเหมือนกันมาเรียงกัน ดังนี้  
ราชสีห์เที่ยวได้กินเหล้าและเข้าชอยกลางมากไปหน่อย ไม่ได้หลับนอนผ่อนพัก  
เข้าขึ้นจึงไซเซไผ่แลดยโยเยโมเม ปุไล ปุเล ไม่ไปทำงาน

และในบทที่ร้องกันเล่นบทหนึ่ง ผู้แต่งนำประโยคที่ลำดับคำต่างกันมาเรียงไว้  
ใกล้ ๆ กัน ดังนี้

รักกัน ๆ เอาพันเลียมทอง รักกัน ๆ เอาพันเลียมทอง ตัวที่รักน่องจึงได้  
เอาทองมาเลียมพัน

การเล่นกับภาษานี้เราจะพบได้ทั่วไป อาจพบในการพูดจาสนทนากัน มีการล้อชื่อ  
กัน เปลี่ยนคำขวัญ ภาษิต หรือสำนวนเสียใหม่ อาจพบในปริศนาคำทาย อาจพบในบทร้องเล่น  
ของเด็ก หรือในงานเขียนของนักเขียนเรื่องสั้น และที่สำคัญคือการเล่นกับภาษาปรากฏใน  
บทกวีของไทยเป็นอันมาก กวีไทยชอบเล่นคำ มีการจัดเรียงคำให้อ่านเข้าใจได้ง่าย  
เพื่อทดสอบปัญญาของผู้อ่าน ดังจะพบในกลโคลง หรือมีการจัดเรียงคำให้มีกฎเกณฑ์พิเศษ  
เพื่อแสดงความสามารถของผู้แต่ง ดังจะพบในกลบท กฎเกณฑ์พิเศษที่กวีเพิ่มขึ้นนี้มักจะเกี่ยว  
ข้องกับการซ้ำ กวีจะกำหนดว่ากลบทใดจะมีคำที่อยู่ตำแหน่งใดในวรรค หรือในบาทซ้ำเสียง  
พยัญชนะต้น หรือซ้ำเสียงพยัญชนะท้าย หรือซ้ำทั้งคำ การที่กลบทมีอยู่มากมายก็เพราะกวี  
อาจกำหนดตำแหน่งของคำที่ซ้ำเสียงไว้ต่าง ๆ กัน ดังตัวอย่างกลบทใน "ลิลิตตะเลงพ่าย" และใน  
"มหาเวรสันดรชาดก" กัณฑ์มหาราช ต่อไปนี้

- |                          |                           |
|--------------------------|---------------------------|
| ๑. เจ็ดดาบฟันจะฉาด       | ง่างาวฟาดจะฉับ            |
| ขับปีกซ้ายเข้าดา         | ขับปีกขวาเข้าแดก          |
| แยกกันออกโรมรัน          | บันกันออกโรมรณ            |
| หนสู้ศึกบมิลิต           | อดสู้ศึกบมิลิต            |
| ๒. สรรแต่หาญสารตัวเหี้ยม | เหี้ยมช้างมารทานช้างหมื่น |
| พื้นโถมศึกฝึกทนคร        | ร่อนงาสายร้ายเงยเศียร     |
| เรียนเรียงสู้ขุนसार      | ร่วนน้ำแทงแรงปลดอย        |

นอกจากกลบท กวีไทยก็ชอบเล่นกับคำพ้องเสียง ใช้คำหนึ่งให้เน้นความ  
หมายถึงอีกคำหนึ่ง คำประพันธ์ประเภทนิราศจะมีตัวอย่างการเล่นกับคำพ้องเสียงอยู่  
จำนวนมาก ดังในบทละครเรื่อง "อิเหนา" มีการเล่นกับคำพ้องเสียงต่อไปนี้

- |                       |                             |
|-----------------------|-----------------------------|
| ว่าพลาททางชมคณานก     | ไผนผกจับไม้อึงมี            |
| เบญจวรรณจับวัลย์ชาติ  | เหมือนวันที่ไกลสามสุตามา    |
| นางนวลจับนางนวลนอน    | เหมือนที่แนบนวลสมจรจินตะหรา |
| จากพรากจับจากจ้านรจจา | เหมือนจากนางสการะวาที       |

แม้ในบทเจรจาโต้ตอบของตัวละครในวรรณคดี ก็มีการเล่นกับคำพ้องเสียง ดังใน “บทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน” วันทองต่อว่าขุนแผนว่า

ความสัตย์สารพัดจะสั่งจึ่ง	ที่แท้ดังดอกหาใช่สัตย์ไม่
น้ำลายคายซากจากปากไป	กลับกลักลิ้นได้เจ้าดีจึ่ง

ขุนแผนก็ตอบโต้โดยเล่นคำว่า สัตย์ - สัต เช่นเดียวกันว่า

อันตัวเจ้าแลเสียสัตย์วิบัติคิด	พี่จึงติดตามทวนมาสวนสัต
เจ้าเจนนางท่วงทีดีสันทิต	ป้องปิดปาดหมุนละมุนตา

สรุปว่าคนไทยเล่นกับภาษามาแต่โบราณ การเล่นกับภาษามีทั่วไป พบตัวอย่างในภาษาไทยถิ่นหลายถิ่น และผู้เล่นกับภาษามีทั้งเด็กและผู้ใหญ่ รูปแบบการเล่นมีต่าง ๆ กันไป ครอบคลุมภาษาทั้งในด้านเสียง ความหมาย และการนำคำมาใช้ร่วมกัน ภาษาที่คนไทยนำมาเล่นก็มีทั้งภาษาที่ใช้สื่อสารในชีวิตประจำวันและภาษาที่ต้องการให้มีความไพเราะงดงามเป็นพิเศษอย่างภาษากวี.

## บรรณานุกรม

- ทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนากุล. “รหัสภาษา : ศิลปะการเล่นทางภาษา” ใน วารสารภาษาและหนังสือ. ๒๐ เม.ย.-ก.ย. ๒๕๓๑ หน้า ๑๔-๒๙.
- ธีรพันธ์ วงศ์ไทย. “การผวนคำเป็นศิลปะการเล่นทางภาษาศาสตร์อย่างหนึ่ง” ใน วารสารมนุษยศาสตร์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ๑ ตุลาคม ๒๕๑๖. หน้า ๖-๑๒.
- ประมาณชิตธิโนรส. สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระ. ตะเลงพ่าย. พิมพ์ครั้งที่ ๑๕. พระนคร : โรงพิมพ์องค์การค้ำของคุรุสภา, ๒๕๐๓.
- ปราณี กุลละวณิชย์. “ลักษณะหนึ่งของภาษาไทยได้คง” ใน คนไทยได้คง ไทใหญ่ในยูนนาน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๔.
- ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๓๔.
- วานิช จรุงกิจอนันต์. จดหมายถึงเพื่อน. ๒ เล่ม. กรุงเทพฯ : ดวงตา, มปท.

ศิลปาบรรณาคาร. จินตามณี เล่ม ๑-๒ กับบันทึกเรื่องหนังสือจินตามณีและจินตามณี ฉบับพระเจ้าบรมโกศ. ธนบุรี : โรงพิมพ์รุ่งวัฒนา, ๒๕๑๒.

\_\_\_\_\_ .เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน. ธนบุรี : โรงพิมพ์รุ่งวัฒนา, ๒๕๑๓.

\_\_\_\_\_ .อิเหนาพระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๒ ฉบับหอสมุดแห่งชาติ. พระนคร, ๒๕๐๘.

องค์การค้าของคุรุสภา. มหาเวสสันดรชาดก ฉบับ ๑๓ กัณฑ์. พิมพ์ครั้งที่ ๑๔. พระนคร : โรงพิมพ์องค์การค้าของคุรุสภา, ๒๕๐๙.

ฮิวเมอริสต์ (นามแฝง). ราชสีห์กับหนู นิทานหรรษา. พระนคร : โรงพิมพ์เจริญธรรม, ๒๕๐๖.

\_\_\_\_\_ .“บริษัทข้าวแกงไทยจำกัด” ใน ฮิวเมอริสต์คิดแบ่ง. พระนคร : บริษัทอักษรโสภณ จำกัด, ๒๔๙๖.

\_\_\_\_\_ .หัตถคดีสัญญาจร. พระนคร : เกษมสัมพันธ์การพิมพ์, ๒๕๐๕.

\_\_\_\_\_ .อ้ายเปียด้วน. พระนคร : โรงพิมพ์รุ่งเรืองรัตน์, ๒๕๐๖.

\_\_\_\_\_ .ฮิวเมอริสต์ในอารมณ์ขัน. พระนคร : เกษมสัมพันธ์การพิมพ์, ๒๕๐๕.

## ศัพท์บัญญัติสัตวศาสตร์

ภาษาศาสตร์ เป็นวิชาที่มีผู้สนใจศึกษากันอย่างกว้างขวาง เนื่องจากเป็นหลักพื้นฐานสำคัญที่ช่วยให้การศึกษารากษาค่าง ๆ เป็นไปอย่างมีระบบ นอกจากนี้ การศึกษาค้นคว้าวิจัยด้านภาษาศาสตร์จำเป็นจะต้องมีศัพท์เฉพาะเพื่อใช้สื่อความหมาย แต่ยังไม่มีการบัญญัติศัพท์ทางด้านนี้ขึ้นใช้เป็นทางการ ราชบัณฑิตยสถานจึงเสนอให้คณะกรรมการบัญญัติศัพท์ภาษาไทยพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการบัญญัติศัพท์ภาษาศาสตร์ขึ้นทำหน้าที่คัดเลือกศัพท์ด้านภาษาศาสตร์ พิจารณาบัญญัติศัพท์และจัดทำคำอธิบายศัพท์ คณะอนุกรรมการฯ ได้จัดทำศัพท์บัญญัติสาขาสัตวศาสตร์เป็นอันดับแรก เพราะเห็นว่าเป็นวิชาพื้นฐานที่สำคัญของภาษาศาสตร์สาขาอื่น ๆ เมื่อจัดทำเสร็จเรียบร้อยแล้วจึงได้เสนอให้คณะกรรมการบัญญัติศัพท์ภาษาไทยพิจารณารับรอง แล้วเสนอคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ จากนั้นจึงได้มีประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีให้ใช้เป็นมาตรฐานของทางราชการต่อไป

ศัพท์บัญญัติสัตวศาสตร์ที่นำมาเสนอนี้ ได้มีประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีลงวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๔ ให้ใช้เป็นมาตรฐานของทางราชการ และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๑๒ ตอนพิเศษ ๑๑ ง ลงวันที่ ๑๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๔ แล้ว นอกจากนี้ ได้คัดเลือกศัพท์บัญญัติสัตวศาสตร์ เฉพาะศัพท์ชุด “สระ” พร้อมด้วยคำอธิบายความหมายมาลงไว้ด้วย

สำหรับศัพท์บัญญัติสัตวศาสตร์ อังกฤษ-ไทย, ไทย-อังกฤษ พร้อมคำอธิบายศัพท์ฉบับสมบูรณ์นั้น ราชบัณฑิตยสถานได้จัดพิมพ์จำหน่ายแล้ว ชื่อหนังสือ “พจนานุกรมศัพท์สัตวศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน”

### A

accent; accentuation

การลงน้ำหนัก

acoustic phonetics

สวนสัตวศาสตร์ [สะ-วะ-นะ-สัต-ทะ-  
สาต], กลสัตวศาสตร์

active articulator

กรณ

Adam's apple

ลูกกระเดือก

affricate sound; affricate

เสียงกักเสียดแทรก

airstream mechanism

กลไกระแสลม

airstream process	กระบวนการกระแสลม
allophonic transcription; phonetic transcription	การถอดเสียงแสดงสัทลักษณะ การถอดเสียงแสดงสัทลักษณะ
alveolar ridge; gum ridge	แนวปุ่มเหงือก
alveolar sound; alveolar alveolo-palatal sound; alveolo-palatal	เสียงจากปุ่มเหงือก เสียงจากเพดานแข็งปุ่มเหงือก
amplitude	ความสูงคลื่นเสียง
apex; tip of the tongue; tongue tip	ปลายสุดลิ้น
apical sound; apical apico-alveolar sound; apico-alveolar	เสียงใช้ปลายสุดลิ้น เสียงจากปุ่มเหงือกกับปลายสุดลิ้น
apico-dental sound; apico-dental	เสียงจากฟันกับปลายสุดลิ้น
approximant sound; approximant	เสียงเปิด
articulation	การออกเสียง
articulator	ฐานกรณ์
articulatory phonetics	สรีรศาสตร์
articulatory process	กระบวนการออกเสียง
arytenoid cartilage	กระดูกอ่อนเอริทินอยด์
aspirated affricate sound; aspirated affricate	เสียงกักเสียดแทรกชนิด เสียงกักเสียดแทรกชนิด
aspirated sound; aspirated aspirated stop sound; aspirated stop	เสียงชนิด เสียงหยุดชนิด
aspiration	การออกเสียงชนิด
assimilation	การกลมกลืน(เสียง)

auditory phonetics

back of the tongue; dorsum

back vowel

bilabial sound; bilabial;

labial sound; labial

blade; blade of the tongue;

lamina; tongue blade

breath group

breathy voice

broad transcription

burst

cardinal vowels

central vowel

checked syllable

click

closed glottis

closed syllable

close vowel

closing diphthong

coalescence

coalescent assimilation

co-articulation

consonant

constriction

contiguous dissimilation;

juxtapositional dissimilation

creak

โสตสัทศาสตร์

## B

ลิ้นส่วนหลัง

สระหลัง

เสียงจากริมฝีปาก, โอะษฐะ

ลิ้นส่วนปลาย, ปลายลิ้น

ช่วงลมหายใจ

เสียงพูดลมแทรก

การถอดเสียงแบบกว้าง

พลังลมขับพ่น

## C

ชุดสระมาตรฐาน

สระกลางลิ้น

พยางค์หยุด

เสียงเตาะ

(สภาพ)ช่องเดินเสียงปิด

พยางค์ปิด

สระลิ้นยกสูง

สระประสมเลื่อนขึ้น

การรวมเสียง

การรวมเสียงกลมกลืน

การออกเสียงร่วม

พยัญชนะ

การบีบตัว(ช่องเสียง)

การแยกแยก(เสียง)ติดต่อ

เสียงต่ำลึก

creaky voice  
 cricoid cartilage

dead syllable  
 dental sound; dental  
 devoicing  
 diacritic  
 digraph  
 diphthong  
 dissimilation  
 distant dissimilation;  
 incontiguous dissimilation  
 dorsum; back of the tongue  
 double articulation

egressive airstream  
 ejective  
 electromyograph  
 elision  
 epenthesis  
 epiglottis  
 esophageal cavity;  
 oesophageal cavity  
 esophageal speech;  
 oesophageal speech  
 experimental phonetics

เสียงพูดต่ำลึก  
 กระดูกอ่อนไครคอยด์

## D

พยางค์ตาย  
 เสียงจากฟัน, ทันตระ  
 การลดความก้อง  
 เครื่องหมายเสริมสัทอักษร  
 ทวิอักษร  
 สระประสมสองเสียง  
 การแยกแยก(เสียง)  
 การแยกแยก(เสียง)ไม่ติดต่อกัน

ลิ้นส่วนหลัง  
 การออกเสียงร่วมสองฐาน

## E

กระแสลมออก  
 เสียงกักเส้นเสียงลมออก  
 เครื่องวัดคลื่นไฟฟ้ากล้ามเนื้อ,  
 อิเล็กโทรไมโอกราฟ  
 การตัดเสียง  
 การแทรกเสียง  
 ลิ้นปิดกล่องเสียง  
 ช่องหลอดอาหาร

การพูดด้วยลมช่องหลอดอาหาร

สัทศาสตร์ทดลอง

## F

falling diphthong  
 falling intonation  
 fall-rise intonation  
 false vocal cords;  
     false vocal chords;  
     false vocal folds;  
     ventricular folds  
 flap sound; flap  
 formant  
 formant frequency  
 frequency  
 fricative sound; fricative  
 frictionless continuant sound;  
     frictionless continuant  
 front of the tongue  
 front vowel  
 fundamental frequency

สระประสมเน้นเสียงแรก  
 ทำนองเสียงลง  
 ทำนองเสียงลง-ขึ้น  
 เส้นเสียงไม่แท้

เสียงสั้นสะบัด  
 กลุ่มความถี่สั้นพ้อง(ของช่องเสียง)  
 ความถี่สั้นพ้อง(ของช่องเสียง)  
 ความถี่  
 เสียงเสียดแทรก  
 เสียงต่อเนื่องไม่เสียดแทรก

ลิ้นส่วนหน้า  
 สระหน้า  
 ความถี่มูลฐาน

## G

glide  
 glottal constriction  
 glottalic airstream mechanism  
 glottalization  
 glottalized sound  
 glottal sound; glottal  
 glottis  
 glottis in vibration  
 glottograph; laryngograph

เสียงเลื่อน  
 การบีบตัวที่เส้นเสียง  
 กลไกกระแสลมจากเส้นเสียง  
 ลักษณะการบีบเส้นเสียง  
 เสียงบีบที่เส้นเสียง  
 เสียงจากเส้นเสียง  
 ช่องเส้นเสียง  
 (สภาพ)ช่องเส้นเสียงสั่น  
 เครื่องวัดเส้นเสียงสั่น

๑๘๖

groove fricative sound;  
groove fricative  
gum ridge; alveolar ridge

half-close vowel

half-open vowel

hard palate

harmonic

high vowel

homorganic

implosive

impressionistic transcription

incontiguous dissimilation;

distant dissimilation

ingressive airstream

initiation

initiator

instrumental phonetics

interdental sound; interdental

International Phonetic Alphabet

(I.P.A.)

International Phonetic Association

intervocalic

intonation

juxtapositional dissimilation;

contiguous dissimilation

เสียงเสียดแทรกแบบร่อง

แนวปุ่มเหงือก

## H

สระกึ่งสูง

สระกึ่งต่ำ

เพดานแข็ง

ฮาร์โมนิก, ทิวคูณความถี่

สระสูง

ฐานกรณ์ร่วม

## I

เสียงกักคลื่นเสียงลมเข้า

การถอดเสียงไม่จำกัดสัญลักษณ์

การแยกแยก(เสียง)ไม่ติดต่อกัน

กระแสลมเข้า

การกำเนิดลม

แหล่งกระแสลม

สัทศาสตร์รูปกรณ์

เสียงคลื่นระหว่างฟัน

สัทอักษรสากล(ไอพีเอ)

สมาคมสัทศาสตร์สากล

(เสียง)ระหว่างสระ

ทำนองเสียง

## J

การแยกแยก(เสียง)ติดต่อกัน

## L

labialization	ลักษณะการฟ่อปาก
labial sound; labial;	เสียงจากริมฝีปาก, โอษฐ์
bilabial sound; bilabial	
labio-dental sound; labio-dental	เสียงจากริมฝีปากกับฟัน
laboratory phonetics	ศาสตร์ปฏิบัติการ
lamina; blade; blade of the tongue;	ลิ้นส่วนปลาย, ปลายลิ้น
tongue blade	
laminal sound; laminal	เสียงใช้ปลายลิ้น
lamino-alveolar sound;	เสียงจากปุ่มเหงือกกับปลายลิ้น
lamino-alveolar	
lamino-dental sound; lamino-dental	เสียงจากฟันกับปลายลิ้น
laryngograph; glottograph	เครื่องวัดเส้นเสียงสั้น
larynx	กล่องเสียง
lateral approximant sound;	เสียงเปิดข้างลิ้น
lateral approximant	
lateral fricative sound;	เสียงเสียดแทรกข้างลิ้น
lateral fricative	
lateral sound; lateral	เสียงข้างลิ้น
lax vowel	สระคลาย
length	ความยาว
level intonation	ทำนองเสียงคงระดับ
liquid consonant; liquid	พยัญชนะเหลว
live syllable	พยางค์เป็น
long vowel	สระยาว
loudness	ความดัง
lower lip	ริมฝีปากล่าง
low vowel	สระต่ำ
lung	ปอด

manner of articulation  
mid vowel  
monophthong

narrowed glottis  
narrow transcription  
nasal cavity  
nasalization  
nasalized vowel  
nasal sound; nasal;  
    nasal stop sound; nasal stop  
nasal vowel  
natural frequency  
neutral vowel  
non-checked syllable;  
    smooth syllable  
non-sibilant sound; non-sibilant

occlusion  
occlusive sound; occlusive  
oesophageal cavity;  
    esophageal cavity  
oesophageal speech;  
    esophageal speech  
open glottis  
opening diphthong  
open syllable

## M

ลักษณะการออกเสียง  
สระลิ้นระดับกลาง  
สระเดี่ยว

## N

(สภาพ)ช่องเส้นเสียงเปิดแคบ  
การถอดเสียงแบบละเอียด  
ช่องจมูก  
ลักษณะการออกเสียงขึ้นจมูก  
สระเสียงขึ้นจมูก  
เสียงนาสิก

สระนาสิก  
ความถี่ธรรมชาติ  
สระแนวกลาง  
พยางค์ไม่หยุด

เสียงเสียดแทรกไม่ขูด

## O

การกลืน  
เสียงกลืน  
ช่องหลอดอาหาร  
การพูดด้วยลมช่องหลอดอาหาร  
(สภาพ)ช่องเส้นเสียงเปิดกว้าง  
สระประสมเลื่อนลง  
พยางค์เปิด

open vowel  
 oral cavity  
 oral stop sound; oral stop;  
 stop sound; stop  
 oral vowel

สระลิ้นลดต่ำ  
 ช่องปาก  
 เสียงหยุด  
 สระปรกติ

## P

palatalization  
 palatal sound; palatal  
 palato-alveolar sound;  
 palato-alveolar  
 passive articulator  
 pharyngalization  
 pharyngeal sound; pharyngeal;  
 pharyngeal sound; pharyngeal  
 pharyngeal cavity  
 pharyngeal wall  
 phonation  
 phonation type  
 phone  
 phonemic transcription  
 phonetic alphabet  
 phonetic feature  
 phonetics  
 phonetic similarity  
 phonetic transcription;  
 allophonic transcription  
 pitch  
 pitch meter

ลักษณะลิ้นส่วนหน้าสู่เพดานแข็ง  
 เสียงจากเพดานแข็ง, ตาลุขะ  
 เสียงจากปุ่มเหงือกเพดานแข็ง  
 ฐาน  
 ลักษณะโคนลิ้นสู่ผนังคอ  
 เสียงจากช่องคอ  
 ช่องคอ  
 ผนังคอ  
 การเปล่งเสียงพูด  
 ลักษณะเสียงพูด  
 เสียง  
 การถอดเสียงแสดงหน่วยเสียง  
 สัทอักษร  
 สัทลักษณะ  
 สัทศาสตร์  
 ความคล้ายคลึงทางสัทลักษณะ  
 การถอดเสียงแสดงสัทลักษณะ  
 ระดับเสียง  
 เครื่องวัดระดับเสียง

place of articulation;  
 point of articulation  
 plosive sound; plosive  
 point of articulation;  
 place of articulation  
 post-alveolar  
 pre-palatal  
 primary cardinal vowels  
 progressive assimilation  
 prominence  
 prosody  
 pulmonic airstream mechanism  
 pure vowel

reciprocal assimilation  
 regressive assimilation  
 release  
 resonance  
 resonant frequency  
 retroflex sound; retroflex  
 rise-fall intonation  
 rising diphthong  
 rising intonation  
 roll sound; roll; trill sound; trill  
 root of the tongue  
 rounded vowel

secondary articulation

ตำแหน่งเกิดเสียง

เสียงระเบิด  
 ตำแหน่งเกิดเสียง

หลังปุ่มเหงือก  
 หน้าเพดานแข็ง  
 สระมาตรฐานชุดหลัก  
 การกลมกลืนตามเสียงหน้า  
 ความเด่นชัด  
 ลีทัมพันธ์  
 กลไกกระแสลมจากปอด  
 สระแท้

## R

การกลมกลืนกันและกัน  
 การกลมกลืนตามเสียงหลัง  
 การปล่อย  
 การสั่นพ้อง  
 ความถี่สั่นพ้อง  
 เสียงปลายลิ้นม้วน  
 ทำนองเสียงขึ้น-ลง  
 สระประสมเน้นเสียงหลัง  
 ทำนองเสียงขึ้น  
 เสียงร้ว  
 โคนลิ้น  
 สระปากห่อ

## S

การออกเสียงรอง

secondary cardinal vowels  
 semi-vowel sound; semi-vowel  
 short vowel  
 sibilant sound; sibilant  
 similitude  
 slit fricative sound; slit fricative  
 smooth syllable; non-checked  
 syllable  
 soft palate; velum  
 sonority  
 sound quality  
 sound spectrograph  
 spectrum  
 speech organ; vocal organ  
 stop sound; stop; oral stop sound;  
 oral stop  
 stress  
 stricture  
 stricture of close approximation  
 stricture of complete closure  
 stricture of intermitten closure  
 stricture of open approximation  
 stricture of partial closure  
 syllable  
 systematic transcription

สระมาตรฐานชุดรอง  
 เสียงกึ่งสระ, อรรถสระ  
 สระสั้น  
 เสียงเสียดแทรกขูด  
 การสอดคล้องตามกัน(ของเสียง)  
 เสียงเสียดแทรกแบบราบ  
 พยางค์ไม่หยุด

เพดานอ่อน  
 พลังประจำเสียง  
 สัทสมบัติ  
 เครื่องวิเคราะห์คลื่นเสียง  
 สเปกตรัม, แดบภาพ(เสียง)  
 อวัยวะออกเสียง  
 เสียงหยุด

การเน้น(พยางค์)  
 การบีบบังคับ(กระแสลม)  
 การบีบบังคับ(กระแสลม)เปิดแคบ  
 การบีบบังคับ(กระแสลม)ปิดสนิท  
 การบีบบังคับ(กระแสลม)ปิด ๆ เปิด ๆ  
 การบีบบังคับ(กระแสลม)เปิดกว้าง  
 การบีบบังคับ(กระแสลม)ปิดบางส่วน  
 พยางค์  
 การถอดเสียงจำกัดสัญลักษณ์

## T

tap sound; tap  
 tempo  
 tense vowel

เสียงตบกระทบ  
 ความเร็ว  
 สระเกร็ง

thyroid cartilage  
 tip of the tongue; apex; tongue tip  
 tone  
 tongue blade; blade;  
     blade of the tongue; lamina  
 tongue tip; apex; tip of the tongue  
 trachea  
 transcription  
 trill sound; trill; roll sound; roll  
 triphthong  
 true vocal cords; true vocal chords;  
     true vocal folds

unaspirated affricate sound;  
     unaspirated affricate  
 unaspirated sound; unaspirated  
 unaspirated stop sound;  
     unaspirated stop  
 unrounded vowel  
 uvula  
 uvular sound; uvular

velaric airstream mechanism  
 velarization  
 velar sound: velar  
 velum; soft palate  
 ventricular folds; false vocal cords;  
     false vocal chords;  
     false vocal folds

กระดูกอ่อนไทรอยด์  
 ปลายสุดลิ้น  
 วรรณยุกต์  
 ลิ้นส่วนปลาย, ปลายลิ้น

ปลายสุดลิ้น  
 หลอดลม  
 การถอดเสียง  
 เสียงร่ว  
 สระประสมสามเสียง  
 เส้นเสียงแท้

## U

เสียงกักเสียดแทรกติด

เสียงติด  
 เสียงหยุดติด

สระปากเหยียด  
 ลิ้นไก่  
 เสียงจากลิ้นไก่

## V

กลไกกระแสลมจากเพดานอ่อน  
 ลักษณะลิ้นส่วนหลังสู่เพดานอ่อน  
 เสียงจากเพดานอ่อน  
 เพดานอ่อน  
 เส้นเสียงไม่แท้

vocal cords; vocal bands;	เส้นเสียง
vocal chords; vocal folds	
vocal organ; speech organ	อวัยวะออกเสียง
vocal tract	ช่องเสียง
voice	เสียงพูด
voiced sound	เสียงก้อง, เสียงโฆษะ
voiceless sound	เสียงไม่ก้อง, เสียงอโฆษะ
voice-onset time (V.O.T.)	ช่วงเวลาเริ่มเสียงก้อง(วีโอที)
voice quality	สัทสภาพ
vowel	สระ

## W

whisper	เสียงกระซิบไม่ก้อง
whispery voice	เสียงพูดกระซิบก้อง

## ศัพท์บัญญัติสัทศาสตร์

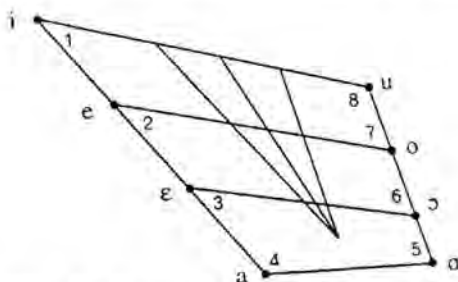
## ชุด “สระ” พร้อมด้วยคำอธิบาย

<b>back vowel</b>	สระหลัง สระที่เปล่งออกมาโดยใช้ลิ้นส่วนหลังเป็นหลัก เช่น สระ <i>อู</i> <i>ไอ</i> <i>ออ</i> ในภาษาไทย ลิ้นส่วนหลังอาจยกขึ้นได้สูงสุดโดยไม่เจตพาดานอ่อน และอาจจะลดลงได้ต่ำสุดตามแนวขากรรไกรล่าง สระหลัง อาจจะเป็นสระปากนอ เช่น สระ <i>อู</i> ในภาษาไทย หรือสระปากเหยียด เช่น สระ <i>อือ</i> ในภาษาไทย
-------------------	--

(ดู *cardinal vowels* ประกอบ)

<b>cardinal vowels</b>	ชุดสระมาตรฐาน ชุดเสียงสระที่แดนเนยล โจนส์ (Daniel Jones) นักสัทศาสตร์และนักภาษาศาสตร์ชาวอังกฤษกำหนดขึ้นเพื่อให้อ้างอิงในการบรรยายเสียงสระในภาษาต่าง ๆ โดยอาศัยตำแหน่งของลิ้น ระดับของลิ้น และลักษณะของริมฝีปากเป็นเกณฑ์ ชุดเสียงสระมาตรฐานนี้มิได้หมายถึงเสียงสระในภาษาใดภาษาหนึ่ง ชุดเสียงสระมาตรฐานประกอบด้วยสระมาตรฐานชุดหลัก (primary car
------------------------	---

dinal vowels) มี ๘ เสียง ดังนี้ [i], [e], [ɛ], [a], [ɑ], [ɔ], [o] และ [u]  
 ดังรูป



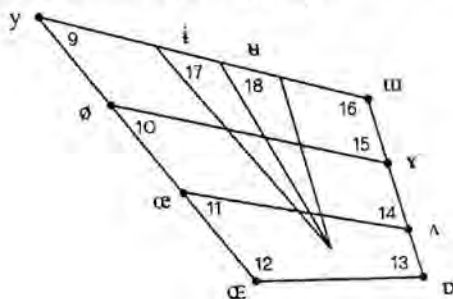
เมื่อพิจารณาตามตำแหน่งของลิ้นและลักษณะปาก

สระหมายเลข	1-4	เป็นสระหน้า ปากเหยียด
"	5	เป็นสระหลัง ปากเหยียด
"	6-8	เป็นสระหลัง ปากห่อ

เมื่อพิจารณาตามระดับของลิ้น

สระหมายเลข	1, 8	เป็นสระสูง
"	2, 7	เป็นสระกึ่งสูง
"	3, 6	เป็นสระกึ่งต่ำ
"	4, 5	เป็นสระต่ำ

อนึ่ง เพื่อให้สามารถจำแนกเสียงสระในภาษาต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึง จึงมีการกำหนดสระมาตรฐานชุดรอง (secondary cardinal vowels) ขึ้นอีกชุดหนึ่ง โดยอาศัยตำแหน่งและระดับของลิ้นของสระมาตรฐานชุดหลักเป็นเกณฑ์ แต่รูปริมฝีปากจะมีลักษณะตรงกันข้ามกับชุดหลักตามลำดับ ดังนี้ [y], [ø], [œ], [œ̃], [ɔ̃], [ʌ], [ʏ] และ [ɯ] นอกจากนี้ สระมาตรฐานชุดรองยังรวมสระกลางลิ้นอีก ๒ เสียง คือ [ɪ] และ [ʊ] ดังรูป



เมื่อพิจารณาตามตำแหน่งของลิ้นและลักษณะปาก

สระหมายเลข	9-12	เป็นสระหน้า ปากห่อ
"	13	เป็นสระหลัง ปากห่อ
"	14-16	เป็นสระหลัง ปากเหยียด
"	17	เป็นสระกลางลิ้น ปากเหยียด
"	18	เป็นสระกลางลิ้น ปากห่อ

เมื่อพิจารณาตามระดับของลิ้น

สระหมายเลข	9, 16	เป็นสระสูง
"	10, 15	เป็นสระกึ่งสูง
"	11, 14	เป็นสระกึ่งต่ำ
"	12, 13	เป็นสระต่ำ
"	17, 18	เป็นสระลิ้นระดับกลาง มีลิ้นยกสูง

**central vowel** สระกลางลิ้น สระที่เปล่งออกมาโดยใช้ลิ้นช่วงกลาง ซึ่งอยู่ระหว่างลิ้นส่วนหน้ากับลิ้นส่วนหลัง ลิ้นช่วงนั้นอาจจะลดลงได้ต่ำสุดตามแนวขากรรไกรล่าง และอาจยกขึ้นได้สูงสุดโดยไม่จดเพดานแข็ง สระกลางลิ้นอาจจะเป็นสระปากห่อหรือสระปากเหยียดก็ได้ แต่ในการออกเสียง ลักษณะริมฝีปากจะไม่ห่อหรือไม่เหยียดเต็มที่ เช่น [i] และ [u] ในชุดสระมาตรฐาน

ศัพท์นี้ในทางสัทวิทยาบางครั้งใช้ว่า สระเนวกลาง (neutral vowel)

**close vowel** สระลิ้นยกสูง สระที่เปล่งออกมาโดยลิ้นยกขึ้นสูง สระลิ้นยกสูงอาจเป็นสระปากเหยียด เช่น [i], [ɨ] และ [u] ในชุดสระมาตรฐาน หรือสระปากห่อ เช่น [e], [ø] และ [y] ในชุดสระมาตรฐาน ส่วนในการบรรยายเสียงสระประเภทนี้ทางสัทวิทยา อาจใช้คำว่า close vowel หรือ high vowel เช่น สระอี ดู ในภาษาไทย

(ดู cardinal vowels ประกอบ)

**closing diphthong** สระประสมเลื่อนขึ้น ดู diphthong

**diphthong** สระประสมสองเสียง สระที่มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะในระหว่างการออกเสียงหนึ่งพยางค์ เริ่มด้วยเสียงสระเสียงหนึ่งแล้วจบลงด้วยเสียงสระอีกเสียงหนึ่ง เช่น เสียงสระอะอู [u:a] ในภาษาไทยเริ่มด้วยเสียงสระอู แล้วเลื่อนลิ้นพร้อมเปลี่ยนรูปปากไปสู่บริเวณเสียงสระอะ

สระประสมสองเสียงอาจแบ่งตามลักษณะการเน้นได้เป็น ๒ ประเภท คือ

สระประสมเน้นเสียงแรก (falling diphthong) ได้แก่ สระประสมที่สระเสียงแรกเด่นกว่าสระเสียงหลัง เช่น สระอัว ในภาษาไทย อีกประเภทหนึ่งได้แก่ สระประสมเน้นเสียงหลัง (rising diphthong) คือ สระประสมที่สระเสียงหลังเด่นกว่าสระเสียงแรก เช่น [iə] ในคำ *glorious* [glɔːrɪəs] ในภาษาอังกฤษ ซึ่งนักภาษาศาสตร์บางคนถือว่าเป็นสระประสมเน้นเสียงหลัง

นอกจากนี้ สระประสมสองเสียงยังแบ่งได้ตามลักษณะของสระเสียงหลัง คือถ้าเลื่อนไปสู่สระที่สูงกว่า เรียกว่า สระประสมเลื่อนขึ้น (closing diphthong) เช่น สระไอ [ai] และสระเอา [au] ในภาษาไทย ถ้าเลื่อนไปสู่สระที่ต่ำกว่า เรียกว่า สระประสมเลื่อนลง (opening diphthong) เช่น สระเอีย [i:a] และสระอัว [u:a] ในภาษาไทย

ในการออกเสียงพยางค์หนึ่ง ๆ ถ้าปรากฏว่าเสียงสระนั้นประกอบด้วย ลักษณะของสระสามเสียง สระประเภทนี้เรียกว่า สระประสมสามเสียง (triphthong) เช่น สระเอียว [i:au] ในคำว่า *เอียว* ในภาษาไทย

**falling diphthong** สระประสมเน้นเสียงแรก *ดู diphthong*

**front vowel** สระหน้า สระที่เปล่งออกมาโดยใช้ลิ้นส่วนหน้าเป็นหลัก เช่น สระ อี เอ แอ ในภาษาไทย ลิ้นส่วนหน้าอาจยกขึ้นได้สูงสุดโดยไม่จดเพดานแข็ง และอาจจะลดลงได้ต่ำสุดตามแนวขากรรไกรล่าง สระหน้าอาจจะเป็นสระปากห่อ เช่น สระ /y/ ในคำ *plume* ในภาษาฝรั่งเศส หรือสระปากเหยียด เช่น สระอีในภาษาไทย

(ดู cardinal vowels ประกอบ)

**half-close vowel** สระกึ่งสูง สระที่เปล่งออกมาโดยลิ้นยกขึ้นค่อนข้างสูง สระกึ่งสูงอาจเป็นสระปากเหยียด เช่น [e], [ɤ] ในชุดสระมาตรฐาน หรือสระปากห่อ เช่น [ø], [o] ในชุดสระมาตรฐาน

(ดู cardinal vowels ประกอบ)

**half-open vowel** สระกึ่งต่ำ สระที่เปล่งออกมาโดยลิ้นอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ สระกึ่งต่ำอาจเป็นสระปากเหยียด เช่น [ɛ], [ʌ] ในชุดสระมาตรฐาน หรือสระปากห่อ เช่น [œ], [ɔ] ในชุดสระมาตรฐาน

(ดู cardinal vowels ประกอบ)

**high vowel** สระสูง *ดู close vowel*

<b>lax vowel</b>	สระคล้ายสระที่ออกเสียงโดยไม่เกร็งกล้ามเนื้อบริเวณปากและลิ้นเช่น เสียง [i] ในคำ <i>bit</i> (ดู <i>tense vowel</i> ประกอบ)
<b>long vowel</b>	สระยาว ดู <i>vowel</i>
<b>low vowel</b>	สระต่ำ ดู <i>open vowel</i>
<b>mid vowel</b>	สระลิ้นระดับกลาง สระที่เปล่งออกมาโดยลิ้นอยู่ในระดับกลาง ตัวอย่างเช่น เสียง [ə] ในภาษาอังกฤษ
<b>monophthong</b>	สระเดี่ยว สระที่มีลักษณะของเสียงคงที่เป็นเสียงเดียวโดยตลอดตั้งแต่เริ่มต้นจนจบ สระเดี่ยวอาจจะเป็นสระเสียงสั้นหรือสระเสียงยาวก็ได้ สระเดี่ยวเรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า สระแท้ ( <i>pure vowel</i> )
<b>nasalized vowel</b>	สระเสียงขึ้นจมูก ดู <i>vowel</i>
<b>nasal vowel</b>	สระนาสิก ดู <i>vowel</i>
<b>neutral vowel</b>	สระแนวกลาง ดู <i>central vowel</i>
<b>opening diphthong</b>	สระประสมเลื่อนลง ดู <i>diphthong</i>
<b>open vowel</b>	สระลิ้นลดต่ำ สระที่เปล่งออกมาโดยลิ้นอยู่ในระดับต่ำ สระลิ้นลดต่ำอาจเป็นสระปากเหยียด เช่น [a] และ [ɑ] ในชุดสระมาตรฐาน หรือสระปากห่อเช่น [ɔ] ในชุดสระมาตรฐาน ส่วนในการบรรยายเสียงสระประเภทนี้ทางสัตววิทยาอาจใช้ว่า <i>open vowel</i> หรือ <i>low vowel</i> เช่น สระอา ในภาษาไทย อนึ่ง ศัพท์ <i>open vowel</i> จะใช้คู่กับ <i>close vowel</i> และ <i>low vowel</i> จะใช้คู่กับ <i>high vowel</i> (ดู <i>cardinal vowels</i> ประกอบ)
<b>oral vowel</b>	สระปรกติ ดู <i>vowel</i>
<b>primary cardinal vowels</b>	สระมาตรฐานชุดหลัก ดู <i>cardinal vowels</i>
<b>pure vowel</b>	สระแท้ ดู <i>monophthong</i>
<b>rising diphthong</b>	สระประสมเน้นเสียงหลัง ดู <i>diphthong</i>
<b>rounded vowel</b>	สระปากห่อ สระที่เปล่งออกมาโดยมีการห่อริมฝีปาก ซึ่งอาจมากน้อยต่างกันตามลักษณะของเสียง สระปากห่ออาจจะเป็นสระหน้า สระกลางลิ้น หรือสระหลัง ตัวอย่างสระปากห่อซึ่งแสดงการห่อปากจากมากไปหาน้อยมีดังนี้ [u], [o], [ɔ], [ɒ] ในชุดสระมาตรฐาน ตัวอย่างสระปากห่อใน

ภาษาไทย ได้แก่ สระดู ไอ และออ

(ดู cardinal vowels ประกอบ)

secondary      สระมาตรฐานชุดรอง ดู cardinal vowels  
cardinal vowels

short vowel      สระสั้น ดู vowel

tense vowel      สระเกร็ง สระที่ออกเสียงโดยเกร็งกล้ามเนื้อบริเวณปากและลิ้น ในภาษาอังกฤษสระยาวและสระประสมจะเป็นสระเกร็ง เช่น *beat* [bi:t] *bite* [bait] การเกร็งของกล้ามเนื้อสามารถทดสอบได้โดยการใช้นิ้วมือแตะที่ได้คางในขณะที่ออกเสียง [i:] กับ [i] ในคำ *beat* กับ *bit* เปรียบเทียบกันจะพบว่า [i:] มีลักษณะเกร็ง และ [i] ไม่เกร็ง

(ดู lax vowel ประกอบ)

triphthong      สระประสมสามเสียง ดู diphthong

unrounded vowel      สระปากเหยียด สระที่เปล่งออกมาโดยมีการเหยียดริมฝีปาก ซึ่งอาจแตกต่างกันตามลักษณะของเสียง สระปากเหยียดอาจจะเป็นสระหน้า สระกลางลิ้น หรือสระหลัง ตัวอย่างสระปากเหยียด ซึ่งแสดงการห่อปากจากมากไปหาน้อย มีดังนี้ [i], [e], [ɛ], [a] ในชุดสระมาตรฐาน ตัวอย่างสระปากเหยียดในภาษาไทย ได้แก่ สระอี เอ และแอ

(ดู cardinal vowels ประกอบ)

vowel      สระ เสียงพูดประเภทหนึ่งใน ๒ ประเภทใหญ่ คือ สระและพยัญชนะในทางสัทศาสตร์ สระหมายถึงเสียงที่เปล่งออกมาโดยทางลมเปิดเท่านั้น ลมต้องผ่านออกกลางลิ้นเสมอ และขณะออกเสียง เส้นเสียงจะสั่น เสียงสระจึงเป็นเสียงก้องเสมอ ส่วนทางสัทวิทยา สระหมายถึงหน่วยทางภาษาซึ่งทำหน้าที่เป็นแกน (nucleus) ของพยางค์

ในการเปล่งเสียงสระ ตามปกติเพดานอ่อนยกสูงขึ้นติดผนังคอปิดกันมิให้ลมออกทางจมูก จึงเรียกสระเหล่านี้ว่า สระปรกติ (oral vowel) แต่ในบางครั้ง ขณะที่เปล่งเสียงสระ เพดานอ่อนลดต่ำลงและในช่องปากไม่มีการปิดกันทางลม ลมส่วนหนึ่งจึงออกทางจมูกและอีกส่วนหนึ่งออกทางปากได้ จึงเรียกสระประเภทนี้ว่า สระเสียงขึ้นจมูก (nasalized vowel)

ในการจำแนกสระ จะพิจารณาตามตำแหน่งของลิ้นเป็นสำคัญ คือ ลิ้นส่วนหน้า หรือลิ้นส่วนหลัง และพิจารณาตามระดับของลิ้นคือลิ้นยกสูง

ล้นลดต่ำ เป็นต้น ตลอดจนพิจารณาตามลักษณะของริมฝีปาก คือห่อหรือเหยียดมากน้อยเพียงใด

ในทางสัทวิทยา เมื่อบรรยายสระในภาษาต่าง ๆ อาจใช้คำว่า high vowel หรือ close vowel ในกรณีทีกล้ำวถึง สระล้นยกสูง low vowel หรือ open vowel ในกรณีทีกล้ำวถึง สระล้นลดต่ำ และ mid vowel หมายถึง สระล้นระดับกลาง นอกจากนี้ สระเสียงขึ้นจมูก อาจจัดกลุ่มเป็นสระนาสิก (nasal vowel) ได้ในลักษณะตรงข้ามกับสระปรกติ (oral vowel)

การออกเสียงสระแต่ละเสียงอาจออกเป็นเสียงสั้นเรียกว่าสระสั้น (short vowel) หรือถ้ามีการยืดเวลาในการออกเสียงให้นานขึ้นเป็นเสียงยาว เรียกสระนั้นว่า สระยาว (long vowel)

(ดู cardinal vowels ประกอบ)

## พจนานุกรมศัพท์รัฐศาสตร์

ศัพท์รัฐศาสตร์ อังกฤษ - ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้พิมพ์เผยแพร่ไปแล้ว ๒ ครั้ง คือ ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๙ ต่อมาได้มีการปรับปรุงแก้ไขศัพท์ที่มีอยู่เดิมเพื่อให้ถูกต้องชัดเจนยิ่งขึ้น พร้อมทั้งเก็บศัพท์ใหม่เพิ่มเติม และได้พิมพ์เผยแพร่ครั้งที่ ๒ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๖ ต่อจากนั้นคณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์รัฐศาสตร์ได้จัดทำคำอธิบายศัพท์ในรูปแบบพจนานุกรม เรียงตามลำดับอักษร ขณะนี้คณะกรรมการฯ กำลังทำคำอธิบายศัพท์อักษร C และรัฐศาสตร์เป็นสาขาวิชาหนึ่งที่มีผู้สนใจสอบถามทั้งศัพท์บัญญัติและคำอธิบายศัพท์อยู่เสมอ ๆ จึงได้คัดเลือกศัพท์พร้อมคำอธิบาย อักษร C ที่คณะกรรมการพิจารณาแล้ว มาเสนอเป็นตัวอย่าง ดังนี้

### cabinet

คณะรัฐมนตรี ตามความหมายทั่วไป หมายความว่า คณะบุคคลที่ใช้อำนาจบริหารในการปกครองประเทศ

ตามความหมายเฉพาะ ในประเทศอังกฤษ หมายความว่า คณะรัฐบาลวงในซึ่งประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีคนสำคัญ ๆ บางคนในคณะรัฐบาล ซึ่งเป็นผู้กำหนดนโยบาย ควบคุมการบริหารและประสานงานส่วนต่าง ๆ ของฝ่ายบริหาร โดยรับผิดชอบร่วมกันในนโยบายและการดำเนินกิจการของรัฐบาล

ในสหรัฐอเมริกา cabinet หมายความว่า คณะที่ปรึกษาของประธานาธิบดี ไม่ใช่คณะรัฐมนตรี เพราะไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับคณะรัฐมนตรีไว้ในรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายอื่นใด แต่ประธานาธิบดีอาจแต่งตั้งคณะที่ปรึกษาซึ่งประกอบด้วยบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งสำคัญ ๆ ในกระทรวงและทบวงฝ่ายบริหาร เพื่อทำหน้าที่ให้คำปรึกษาและเสนอข้อแนะนำแก่ประธานาธิบดี และคณะที่ปรึกษานี้ต้องรับผิดชอบต่อประธานาธิบดีโดยตรง ไม่ได้รับผิดชอบต่อรัฐสภา

สำหรับประเทศไทย คณะรัฐมนตรี หมายความว่า คณะบุคคลที่มีหน้าที่บริหารราชการแผ่นดิน ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีทุกคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

cabinet, shadow	คณะรัฐมนตรีเงา คณะบุคคลที่บรรดาผู้นำของพรรคการเมืองฝ่ายค้านซึ่งพ้นจากอำนาจในการเป็นรัฐบาล จัดตั้งขึ้นเพื่อเตรียมตัวเป็นคณะรัฐมนตรีแทนเมื่อได้กลับเข้ามาเป็นรัฐบาลใหม่ โดยวางตัวสมาชิกชั้นนำของตนซึ่งเคยเป็นรัฐมนตรีมาก่อน ให้ทำหน้าที่ติดตาม ตรวจสอบ และวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐมนตรีเป็นรายกระทรวง
cabinet, war	คณะรัฐมนตรีสงคราม คณะรัฐมนตรีวงในที่ประกอบด้วยรัฐมนตรีตำแหน่งสำคัญ ๆ บางคน ซึ่งทำหน้าที่วินิจฉัยสั่งงานเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาลในยามสงคราม
cabinet government	การปกครองระบบรัฐสภา ระบบการปกครองที่คณะรัฐมนตรีซึ่งเป็นฝ่ายบริหารต้องรับผิดชอบในการบริหารราชการแผ่นดินต่อรัฐสภาซึ่งเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ
cadre	กลุ่มแกนนำ ตามความหมายของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งสหภาพโซเวียต หมายถึง กลุ่มบุคคลซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้นำสมาชิกของพรรค  ความหมายปัจจุบัน หมายถึง กลุ่มบุคคลชั้นนำที่มีหน้าที่ฝึกอบรมสมาชิกและควบคุมการดำเนินงานของกลุ่ม
calendar	ลำดับเรื่อง (ในระเบียบวาระการประชุมสภา) รายชื่อร่างพระราชบัญญัติ หรือญัตติ หรือเรื่องอื่น ๆ ที่จะเสนอให้สภานิติบัญญัติพิจารณาตามระเบียบวาระ
call	การเรียกประชุม การออกหนังสือเรียกประชุมใหญ่สมาชิกของพรรคการเมือง ก่อนที่จะมีการเลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา โดยกำหนดวันและสถานที่ประชุม จำนวนผู้แทนจากแต่ละมลรัฐที่จะเข้าประชุม และวิธีการคัดเลือกบุคคลผู้ได้รับการเสนอชื่อเข้ารับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดี
call of the House	การเรียกชื่อสมาชิกสภา (ตามลำดับอักษรชื่อ) การเรียกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามลำดับอักษรชื่อ เพื่อนับจำนวนสมาชิกที่เข้าประชุมว่าครบองค์ประชุมหรือไม่

call to order	<p>การกล่าวเปิดประชุม ๑. การที่ประธานของที่ประชุมกล่าวเปิดการประชุมเมื่อมีผู้เข้าร่วมประชุมครบองค์ประชุมแล้ว</p> <p>๒. ในระหว่างที่มีการประชุม เมื่อเกิดความซุกมุ่นวุ่นวายในที่ประชุม ประธานอาจเตือนให้ที่ประชุมอยู่ในความสงบด้วยการเคาะค้อน (gavel)</p>
campaign	<p>การรณรงค์ วิธีการหาเสียงในการเลือกตั้งจากผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (voters) เพื่อให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งฝ่ายตนได้รับเลือกตั้งเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือเพื่อให้พรรคการเมืองของฝ่ายตนได้รับเสียงสนับสนุนจากผู้มีสิทธิเลือกตั้ง</p>
campaign, whispering	<p>การรณรงค์แบบให้ร้ายป้ายสี วิธีการหาเสียงในการเลือกตั้งทางการเมืองด้วยการโฆษณาใส่ความคู่แข่งขึ้นให้เสียชื่อเสียง</p>
candidate	<p>๑. ผู้สมัครรับเลือกตั้ง บุคคลผู้สมัครเข้าชิงตำแหน่งที่มีการเลือกตั้ง เช่น ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร</p> <p>๒. ผู้สมัครเข้าชิงตำแหน่ง บุคคลผู้เสนอตัวเข้ารับการเลือกตั้งเพื่อดำรงตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง</p>
candidate, independent	<p>ผู้สมัครรับเลือกตั้งอิสระ บุคคลผู้สมัครเข้าชิงตำแหน่งที่มีการเลือกตั้งโดยไม่สังกัดพรรคการเมืองใด</p>
canvass	<p>๑. การหาเสียง การหยังเสียงประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง เพื่อประโยชน์ของผู้สมัครหรือพรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งโดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การเดินหาเสียงตามบ้าน การปราศรัยในที่สาธารณะ การพิมพ์แผ่นประกาศหรือสิ่งพิมพ์แจกจ่ายหรือปิดโฆษณาตามสถานที่ต่าง ๆ</p> <p>๒. การตรวจนับคะแนน การนับคะแนนเสียงเลือกตั้งโดยคณะกรรมการตรวจคะแนน เพื่อรับรองและประกาศผลการเลือกตั้งเป็นทางการ</p>
canvasser	<p>๑. ผู้ตรวจนับคะแนนเสียงเลือกตั้ง บุคคลผู้ได้รับแต่งตั้งให้ทำหน้าที่ตรวจนับคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นทางการ</p> <p>๒. ผู้ตระเวนหาเสียง, ผู้ช่วยหาเสียง ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้สนับสนุนผู้สมัคร ที่ตระเวนขอเสียงจากผู้มีสิทธิเลือกตั้ง</p>

**Capitol**

ตึกรัฐสภา (อเมริกัน) ๑. อาคารที่ทำการของรัฐสภาแห่งสหรัฐอเมริกา ตั้งอยู่ที่แคปิตอล ฮิลล์ กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. จึงมีชื่อเรียกโดยทั่วไปว่าแคปิตอล ประธานาธิบดีจอร์จ วอชิงตัน เป็นผู้วางศิลาฤกษ์สร้างตึกนี้เมื่อวันที่ ๑๘ กันยายน พ.ศ. ๒๓๓๖ (ค.ศ. ๑๗๙๓) อยู่ห่างจากทำเนียบขาว (White House) หรือทำเนียบรัฐบาลประมาณ ๑.๖ กิโลเมตร (๑ ไมล์) เนื่องจากประธานาธิบดีจอร์จ วอชิงตัน ประสงค์จะแสดงให้เห็นว่าอำนาจบริหารและอำนาจนิติบัญญัติแยกออกจากกัน

๒. อาคารที่ทำการรวมของมลรัฐ มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า สเตตเฮาส์ (Statehouse) หรือทำเนียบมลรัฐ

**capitulation**

๑. การยอมจำนน การที่ประเทศคู่สงครามฝ่ายหนึ่งขอให้ความตกลงยอมจำนนโดยมีเงื่อนไขกับอีกฝ่ายหนึ่ง ความตกลงยอมจำนนนี้ไม่ถือว่าเป็นสนธิสัญญาสันติภาพ (Treaty of Peace) จึงไม่เป็นการยุติสถานะสงครามระหว่างประเทศคู่สงคราม โดยปรกติกของทัพฝ่ายที่ยอมจำนนจะตกเป็นเชลยศึก และไม่มีสิทธิที่จะทำลายหรือทำความเสียหายแก่สถานที่ตั้งหรือยุทธสัมภาระที่อยู่ในความควบคุมของตน บุคคลผู้ฝ่าฝืนข้อกำหนดของความตกลงการยอมจำนนจะถูกลงโทษฐานเป็นอาชญากรรมสงคราม และหากผู้บังคับการหรือเจ้าหน้าที่ระดับสูงฝ่ายยอมจำนนเป็นผู้ออกคำสั่งให้ฝ่าฝืนข้อกำหนดดังกล่าว ประเทศคู่สงครามอีกฝ่ายอาจถือว่าได้กลับเป็นศัตรูต่อกันตามเดิม

ความตกลงยอมจำนนนี้ต่างกับการยอมจำนนโดยไม่มีเงื่อนไข (unconditional surrender) เพราะการยอมจำนนโดยไม่มีเงื่อนไขไม่จำเป็นต้องมีการทำความตกลงใด ๆ กับฝ่ายที่ยอมจำนน

๒. การให้สิทธิพิเศษ การที่ประเทศหนึ่งทำสนธิสัญญากับอีกประเทศหนึ่ง ยอมให้สิทธิพิเศษทางศาลแก่คนชาติของประเทศนั้น ที่จะได้รับการยกเว้นไม่ต้องอยู่ใต้อำนาจของศาลท้องถิ่น แต่ให้คงอยู่ใต้อำนาจศาลของประเทศตน โดยตั้งศาลกงสุลของประเทศนั้นขึ้นพิจารณาคดีเอง สิทธิพิเศษนี้ เรียกว่า สิทธิสภาพนอกอาณาเขต (extraterritorial right)

ประเทศในยุโรปได้ทำสนธิสัญญาเช่นว่านี้กับประเทศในเอเชียและแอฟริกา โดยอ้างว่า ศาลและสถาบันตามกระบวนการยุติธรรมของประเทศเหล่านั้นไม่อาจให้ความเป็นธรรมแก่คนชาติของตนได้

สนธิสัญญาให้สิทธิพิเศษดังกล่าวนี้ได้สิ้นสุดลงเป็นลำดับ โดยเริ่มจากประเทศญี่ปุ่นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๒ (ค.ศ. ๑๘๙๙) ประเทศตุรกีเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๖ (ค.ศ. ๑๙๒๓) ประเทศเปอร์เซียเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๑ (ค.ศ. ๑๙๒๘) ประเทศอียิปต์เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๐ (ค.ศ. ๑๙๓๗) ประเทศจีนเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๖ (ค.ศ. ๑๙๔๓)

ประเทศไทยได้ทำสนธิสัญญากับประเทศอังกฤษเป็นประเทศแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๓๙๘ (ค.ศ. ๑๘๕๕) ซึ่งเรียกว่า หนังสือสัญญาเบาว์ริง และได้ทำสนธิสัญญากับประเทศตะวันตกอื่น ๆ อีกหลายประเทศ ให้สิทธิพิเศษแก่ประเทศเหล่านั้น สิทธิพิเศษดังกล่าวสิ้นสุดลงเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๓ (ค.ศ. ๑๙๔๐) หลังจากที่ประเทศไทยได้ประกาศใช้ประมวลกฎหมายครอบครัวฉบับแล้ว ๕ ปี ประเทศไทยจึงได้เอกราชทางศาลกลับคืนมาอย่างสมบูรณ์

ราชการประจำ ระบบงานของรัฐ ที่วางระเบียบการเลือกสรรบุคคลบรรจุเข้าทำงานในตำแหน่งราชการประจำ โดยพิจารณาตามคุณสมบัติ ความรู้ ความสามารถที่กำหนดไว้ กับให้หลักประกันความก้าวหน้าและความมั่นคงในตำแหน่งหน้าที่แก่ข้าราชการประจำที่ได้รับแต่งตั้ง

career service

card, identity

บัตรประจำตัวประชาชน บัตรที่ทางราชการออกให้แก่บุคคลผู้มีสัญชาติแห่งประเทศไทยแต่ละคน เพื่อใช้แสดงตัว โดยระบุชื่อ ชื่อสกุล เพศ วันเดือนปีเกิด ที่อยู่ รูปถ่ายและเลขหมายประจำตัวของผู้ถือบัตร

caretaker government

รัฐบาลรักษาการ ๑. คณะรัฐมนตรีซึ่งปฏิบัติหน้าที่ชั่วคราวระหว่างที่คณะรัฐมนตรีนั้นต้องพ้นจากตำแหน่ง จนกว่าคณะรัฐมนตรีที่ตั้งขึ้นใหม่จะเข้ารับหน้าที่แทน

๒. ในระบบรัฐสภาของอังกฤษ เมื่อไม่มีพรรคการเมืองใดมีเสียงข้างมากในรัฐสภาพอที่จะจัดตั้งรัฐบาลขึ้นได้ ก็มีการตั้ง

รัฐบาลชั่วคราวขึ้นบริหารราชการแผ่นดินไปก่อน จนกว่าจะมีการเลือกตั้งใหม่ หรือมีการจัดตั้งรัฐบาลผสมพรรคเกิดขึ้น

**carpetbagger**

นักกินเมือง ๑. นักการเมืองต่างถิ่นที่เข้าไปแสวงหาอำนาจทางการเมืองและผลประโยชน์ในท้องถิ่นอื่น เป็นการแก่งแย่งนักการเมืองในท้องถิ่น คำนี้มักใช้กับนักการเมืองจากภาคเหนือของสหรัฐอเมริกาที่เข้าไปแสวงหาอำนาจทางการเมืองและดักตวงผลประโยชน์ในรัฐทางภาคใต้ในช่วงการบูรณะฟื้นฟูภาคใต้ (Reconstruction 1867-1874) หลังสงครามกลางเมือง

๒. นักการเงินหลักลอยที่เข้าไปแสวงหาผลประโยชน์ในเขตที่ชาวอเมริกันเพิ่งตั้งถิ่นฐานใหม่ ช่วงก่อนสงครามกลางเมือง

คำ carpetbagger แปลตามตัวว่า นักเลี้ยงโชคหลักลอยที่ไม่มีทรัพย์สินอะไรมาก มีแต่กระเป๋าราคาถูก ๆ เพียงใบเดียวเข้ามาคอยเกยผลประโยชน์ในท้องถิ่น

**catching the Speaker's eye** สบตาประธานสภา ในสภาผู้แทนราษฎรอังกฤษ สมาชิกที่ต้องการจะอภิปรายจะต้องยืนขึ้น หรือแสดงกิริยาอื่นใดเพื่อให้ประธานสภาสังเกตเห็น ถ้ามีตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไปลุกขึ้นพร้อมกันตามหลักการประธานจะต้องเรียกผู้ที่ตนเห็นก่อนพูด แต่ในทางปฏิบัติประธานมักจะตัดสินใจว่าจะให้ผู้ใดพูด

**catchword; catch phrase** คำพูดติดปาก, คำคม คำหรือวลีที่มีความหมายคมคายและสะท้อนให้เห็นแก่นของแนวความคิด พฤติกรรม หรือเหตุการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ลอบแทงข้างหลัง (stab in the back) หรือวันวินาศ (day of infamy) เป็นคำที่ใช้กันมากทางการเมือง

**ceiling , price** การกำหนดราคาสูงสุด การประกาศราคาสูงสุดของสินค้าหรือบริการ เพื่อนำมาให้ขายเกินกว่าราคาที่ประกาศกำหนดนั้น

**cemetery vote** บัตรผี, คะแนนผี การออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งโดยอาศัยชื่อบุคคลที่ตายแล้ว แต่ยังปรากฏชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อผู้เลือกตั้ง อันเป็นวิธีการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้งโดยทุจริตวิธีหนึ่ง

**censorship** การตรวจพิจารณาสิ่งพิมพ์, การตรวจพิจารณาข่าวสาร การสั่งให้หนังสือพิมพ์หรือสื่อสารมวลชนอื่นเสนอเรื่องหรือข้อความที่จะโฆษณาให้เจ้าหน้าที่ตรวจข่าวตรวจพิจารณาก่อน

โฆษณาเผยแพร่ เป็นวิธีการป้องกันมิให้มีการละเมิดกฎหมาย ความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และเพื่อรักษาประโยชน์สำคัญของประเทศชาติ วิธีการเช่นนี้มักจะนำมาใช้เฉพาะในยามสงคราม เพื่อรักษาความลับของทางราชการทหาร ในประเทศประชาธิปไตยที่พัฒนาแล้ว ย่อมจะไม่นำวิธีการนี้มาใช้ในยามปรกติ

- censorship, motion picture** การตรวจพิจารณาภาพยนตร์ การตรวจพิจารณาภาพยนตร์ ก่อนที่จะนำออกฉายสู่สาธารณชน เพื่อมิให้มีการขาย ภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาสาระซึ่งนำสังคมไปในทางเสื่อมเสียศีลธรรม และวัฒนธรรมอันดีงามของประเทศชาติ การดูหมิ่นเหยียดหยามสถาบันอันเป็นที่เคารพนับถือของประชาชน รวมทั้ง การนำไปสู่การแตกสามัคคีของชนในชาติหรือมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศ
- censure** การตำหนิโทษ การลงมติขององค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายปกครอง ตำหนิการประพฤติปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งของสมาชิกหรือเจ้าหน้าที่ขององค์กรนั้น ๆ ว่าเป็นการกระทำที่ไม่สมควร
- centralization** การรวมอำนาจปกครอง หลักการปกครองที่วางระเบียบราชการบริหารโดยมอบอำนาจในการปกครองไว้แก่ราชการบริหารส่วนกลาง อันได้แก่ กระทรวง ทบวง กรม และมีเจ้าหน้าที่ของราชการบริหารส่วนกลางซึ่งขึ้นต่อกันตามลำดับชั้นการบังคับบัญชาเป็นผู้ดำเนินการปกครองตลอดทั้งอาณาเขตของประเทศ กล่าวโดยย่อคือมีการรวมอำนาจปกครองทั้งหมดไว้ในส่วนกลาง โดยมีเจ้าหน้าที่ของราชการบริหารส่วนกลางเป็นผู้ดำเนินการใช้อำนาจปกครองทั่วทั้งอาณาเขตของประเทศ
- centrist** กลุ่มที่มีความคิดเห็นเป็นกลาง. กลุ่มสายกลาง กลุ่มบุคคลที่มีความคิดเห็นทางการเมืองแบบกลาง ๆ ไม่รุนแรงไปข้างใดข้างหนึ่ง
- change, political** การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง การเคลื่อนไหวอย่างใดอย่าง

<b>change, population</b>	<p>หนึ่ง อาจเป็นเรื่องของสถาบัน นโยบายของรัฐบาล และพรรคการเมืองหรือตัวบุคคล กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ การเคลื่อนไหวเหล่านี้จะมีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของประเทศ การเปลี่ยนแปลงของประชากร ๑. การเคลื่อนไหวกว้าง ๆ ในโครงสร้างของกลุ่มประชากร เช่น การเพิ่มขึ้นหรือลดลง การย้ายถิ่นที่อยู่ การอพยพ หรือการเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติ ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง</p> <p>๒. การเปลี่ยนแปลงลักษณะต่าง ๆ ในโครงสร้าง เช่น เพศ อายุ สถานภาพการสมรส การแบ่งแยกชนชั้น และพฤติกรรมต่าง ๆ ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง</p> <p>๓. การเปลี่ยนแปลงประชากรตามข้อ ๑ และ ๒ อาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และความมั่นคงของประเทศ และอาจใช้เป็นข้อมูลในการวางนโยบายในด้านต่าง ๆ ของประเทศ</p>
<b>charismatic authority</b>	<p>อำนาจบุญบารมี อำนาจที่เกิดขึ้นจากบุคลิกภาพส่วนตัวของบุคคลที่จะโน้มน้าวจิตใจของผู้คนให้มีศรัทธา เชื่อถือ และยินดีทำตามคำแนะนำ คำสั่ง ด้วยความสมัครใจ</p>
<b>chauvinism</b>	<p>ลัทธิคลั่งชาติ ลัทธิชาตินิยมอย่างรุนแรง คำนี้มาจากชื่อ Nicholas Chauvin ทหารฝรั่งเศส ผู้หลงใหลจักรพรรดินโปเลียนที่ ๑ และต้องการเห็นประเทศฝรั่งเศสรุ่งโรจน์เป็นมหาอำนาจทางทหารดังเดิม ภายหลังมีผู้นำชื่อและบุคลิกของเขาไปเขียนเป็นตัวละครในบทละคร ต่อมาคำนี้ได้ใช้กันจนแพร่หลาย และใช้หมายถึงการแสดงออกอันรุนแรงเกินปกติด้วย</p>
<b>Chief District Officer</b>	<p>นายอำเภอ ตำแหน่งหัวหน้าหน่วยราชการบริหารส่วนภูมิภาคของจากจังหวัด ที่เรียกว่า อำเภอ สังกัดกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าบังคับบัญชาข้าราชการในอำเภอ และรับผิดชอบงานบริหารราชการของอำเภอ</p>
<b>city, metropolitan</b>	<p>มหานคร นครขนาดใหญ่ที่เป็นศูนย์กลางทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ เมืองการบริหารส่วนท้องถิ่นที่ใหญ่กว่า</p>

	เทศบาลนคร หน่วยเดียวหรือหลายหน่วย ดำเนินการปกครอง และจัดทำบริการสาธารณะต่าง ๆ เช่น กรุงเทพมหานคร มหานครโตเกียว มหานครลอนดอน มหานครนิวยอร์ก
city, satellite	เมืองบริวาร เมืองขนาดเล็กซึ่งตั้งอยู่ใกล้เคียงและมีความสัมพันธ์กับมหานครอย่างใกล้ชิด แต่มีการปกครองแยกออกเป็น ส่วนหนึ่งต่างหากจากมหานคร ในประเทศไทย เมืองที่นับได้ว่าเป็นเมืองบริวารของกรุงเทพมหานคร ได้แก่ นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ สมุทรสาคร
civic duty	หน้าที่ของพลเมือง สิ่งที่พลเมืองทุกคนจักต้องกระทำเพื่อความสงบสุขและความเจริญก้าวหน้าของสังคมและประเทศชาติ
clean sweep	๑. แบบขาดลอย การชนะคู่แข่งอย่างเด็ดขาด เช่น การที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดคนหนึ่งสามารถเอาชนะคู่แข่งโดยได้คะแนนเสียงอย่างท่วมท้น ๒. การเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ทั้งชุด การโยกย้ายเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองชั้นรองทั้งหมด หรือส่วนใหญ่ในหน่วยงานของรัฐ ที่เป็นพรรคพวกของพรรคการเมืองฝ่ายตรงกันข้ามกับพรรครัฐบาลที่ได้รับเลือกตั้งใหม่ โดยบรรจผู้เจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นพรรคพวกของตนเข้าแทน ตามระบบเล่นพวก (spoils system)
climbing aboard the band wagon	ชนะไหนเข้าด้วย จำนวนที่แสดงถึงการจวยโอกาสทางการเมือง เข้าข้างหรือสนับสนุนนักการเมืองหรือมติที่เห็นว่าจะเข้าข้างชนะจำนวนไทยใช้ว่า ชนะไหนเข้าด้วยช่วยกระพือ
clinching the motion	การลงมติเพื่อคว่ำญัตติ กลวิธีอย่างหนึ่งในการประชุมรัฐสภาที่เสนอให้ล้มญัตติใดญัตติหนึ่งที่กำลังพิจารณาอยู่ด้วยการเสนอญัตติใหม่ซ้อนขึ้นมา
clique	พรรคพวก คนกลุ่มเล็ก ๆ หรือก็ที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด โดยต่างคนต่างยอมรับซึ่งกันและกันว่า มีความเท่าเทียมกันทางสังคมและมักกีดกันคนอื่นไม่ให้เข้าร่วมสมาคมกับพวกตน
closed services	หน่วยงานระบบปิด ระบบการบริหารงานของหน่วยงานของรัฐที่ส่งวนตำแหน่งชั้นสูงไว้สำหรับบรรจแต่งตั้งแต่เฉพาะจาก

	เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานนั้น ๆ
closed shop	กิจการจ้างงานแบบปิด กิจการหรือสถานประกอบการซึ่งมีข้อตกลงระหว่างนายจ้างกับสหภาพแรงงานว่า จะต้องจ้างลูกจ้างเข้าทำงานแต่เฉพาะจากผู้ที่ เป็นสมาชิกของสหภาพแรงงานเท่านั้น
closure	การปิดอภิปราย การเสนอญัตติขอให้ยุติการอภิปรายญัตติซึ่งที่ประชุมกำลังพิจารณาอยู่ ทั้งนี้เพื่อให้มีการลงมติในญัตตินั้น
clout	การมีอิทธิพล การใช้อำนาจทางการเมืองเพื่อบันดาลให้กระทำการอันเป็นประโยชน์แก่ตนโดยมิชอบ
club-law	กฎหมาย การที่กลุ่มชนใช้วิธีการบังคับให้กระทำหรืองดเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งมีวิธีการตามกฎหมาย
coalition government	รัฐบาลผสม ในระบบรัฐสภา (parliamentary system) หมายความว่า รัฐบาลที่ประกอบด้วยพรรคการเมืองหลาย ๆ พรรค โดยมีพรรคใหญ่เป็นแกนนำ ทั้งนี้เพื่อให้มีเสียงข้างมากในสภานิติบัญญัติ
collusive bidding	การรวมหัวประกวดราคา การที่บุคคลหลายคนสมคบกันในการเข้าร่วมประมูลราคางาน โดยรวมหัวกันเสนอราคาที่มีการตกลงกันภายในระหว่างพวกตนไว้เป็นการล่วงหน้าก่อนแล้ว แต่แท้จริงทำเป็นว่าต่างฝ่ายต่างเสนอราคาของตนโดยมิได้รู้เห็นกัน
community	๑. ประชาคม สหภาพหรือสมาคมแห่งประชาชาติต่าง ๆ ที่มีวัตถุประสงค์ในทางการเมืองหรือเศรษฐกิจร่วมกัน เช่น ประชาคมยุโรป (European Community) ๒. ชุมชน กลุ่มชนที่รวมตัวกันอยู่ในพื้นที่เดียวกัน มีความเป็นอยู่และความต้องการขั้นพื้นฐานเหมือนกัน คำว่าชุมชนนี้ หมายความว่ารวมถึงเขตพื้นที่ที่ชุมชนดังกล่าวรวมตัวกันอยู่ด้วย
European Community (E.C.)	ประชาคมยุโรป ชื่อรวมของประชาคมระหว่างประเทศยุโรปตะวันตก ๓ ประชาคม คือ ประชาคมเหล็กและถ่านหินยุโรป (The European Coal and Steel Community) ประชาคมเศรษฐกิจ

กิจยุโรป (European Economic Community) และประชาคมพลังงานอะตอมยุโรป (The European Atomic Energy Community)

ประชาคมยุโรปเกิดขึ้นจากความพยายามของประเทศในยุโรปตะวันตก ที่จะจัดตั้งระบบความร่วมมือเพื่อที่จะเอาชนะการถือคติและความไม่ไว้วางใจกัน อันเป็นเหตุให้ชนชาติยุโรปตะวันตกแบ่งแยกออกจากกัน และจากความพยายามที่จะฟื้นฟูสถานะของประเทศในยุโรปตะวันตกภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ทั้งในด้านการจัดระเบียบทางการเมืองและเศรษฐกิจระหว่างประเทศขึ้นใหม่

ประชาคมทั้งสาม ต่างมีองค์กรเป็นเอกเทศไม่เกี่ยวข้องกัน จนกระทั่งถึง ค.ศ. ๑๙๖๗ (พ.ศ. ๒๕๑๐) จึงได้รวมตัวกันเป็นสถาบันเดียวเพื่อดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ โดยใช้ชื่อว่า ประชาคมยุโรป

ประชาคมยุโรปประกอบด้วยสถาบันสำคัญ ๆ ที่ทำหน้าที่ทางด้านการบริหาร ออกกฎหมาย และตัดสินปัญหาต่าง ๆ ขององค์กรเหล่านี้ ได้แก่ สภาคณะมนตรี (Council of Ministers) คณะกรรมาธิการแห่งยุโรป (European Commission) รัฐสภาแห่งยุโรป (European Parliament) และศาลยุติธรรมแห่งยุโรป (European Court of Justice)

ปัจจุบันประเทศที่เป็นสมาชิกประชาคมยุโรปมี ๑๕ ประเทศ คือ เบลเยียม เยอรมนี ฝรั่งเศส อิตาลี ลักเซมเบิร์ก เนเธอร์แลนด์ สหราชอาณาจักร เดนมาร์ก ไอร์แลนด์ กรีซ สเปน โปรตุเกส ออสเตรีย ฟินแลนด์ และสวีเดน

ประชาคมยุโรปได้เปลี่ยนเป็น สหภาพยุโรป (European Union) เมื่อวันที่ ๑ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๖

European Economic  
Community (E.E.C.)

ประชาคมเศรษฐกิจยุโรป, ตลาดร่วมยุโรป องค์กรระหว่างประเทศในยุโรปตะวันตก ซึ่งก่อตั้งขึ้นตามสนธิสัญญากรุงโรม ค.ศ. ๑๙๕๗ (พ.ศ. ๒๕๐๐) มีประเทศผู้เข้าร่วมก่อตั้งขึ้นตั้งแต่

๖ ประเทศ ได้แก่ เบลเยียม ฝรั่งเศส เยอรมนี อิตาลี ลักเซมเบิร์ก และเนเธอร์แลนด์ ต่อมาได้มีประเทศอื่นเข้าร่วมด้วย คือ สหราชอาณาจักร เดนมาร์ก และไอร์แลนด์ ใน ค.ศ. ๑๙๗๓ (พ.ศ. ๒๕๑๖) กรีซ ใน ค.ศ. ๑๙๘๑ (พ.ศ. ๒๕๒๔) สเปน และโปรตุเกส ใน ค.ศ. ๑๙๘๖ (พ.ศ. ๒๕๒๙) ออสเตรีย ฟินแลนด์ และสวีเดน ค.ศ. ๑๙๙๕ (พ.ศ. ๒๕๓๘)

วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจยุโรป คือ เพื่อขจัดอุปสรรคทางการค้า โดยยกเลิกภาษีศุลกากร และการจำกัดปริมาณการค้า และเพื่อดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิก อันจะเป็นเหตุให้สินค้า ทุน บริการ และแรงงาน เคลื่อนไหวโดยเสรีระหว่างประเทศสมาชิก

ประชาคมเศรษฐกิจยุโรป ต่อมาเรียกว่า ประชาคมยุโรป (European Community - E.C.)

## อนุกรมวิธานพืช

คณะกรรมการจัดทำอนุกรมวิธานพืช ราชบัณฑิตยสถาน กำลังจัดพิมพ์หนังสือ "เห็ดกินได้และเห็ดมีพิษในประเทศไทย" โดยรวบรวมเห็ดชนิดต่าง ๆ ที่มีการกระจายพันธุ์ในประเทศไทยมาเขียนคำอธิบายในลักษณะอนุกรมวิธาน พร้อมทั้งระบุว่าชนิดใดกินได้ ชนิดใดมีพิษ หากไม่สามารถตรวจสอบหรือไม่มีข้อมูลที่ชัดเจนก็ระบุไว้ว่า ไม่มีหลักฐานว่ากินได้ หนังสือเล่มนี้หนาประมาณ ๑๙๐ หน้า มีภาพสีประกอบประมาณ ๑๕๐ ภาพ ในที่นี้ ขอยกตัวอย่างเห็ดชู้ควาย ซึ่งเป็นเห็ดชนิดหนึ่งในบรรดาเห็ดมีพิษที่พึงระมัดระวังในการเก็บเห็ดมาบริโภค

### เห็ดชู้ควาย

ชื่อวิทยาศาสตร์

*Psilocybe cubensis* (Earle) Sing.

ชื่อพ้อง

*Stropharia cubensis* Earle



วงศ์	Strophariaceae
ชื่ออื่น ๆ	เห็ดขี้วัวขี้ควาย, เห็ดเมา, เห็ดโอสถหลวงจิต
ชื่อสามัญ	Golden Tops, Magic Mushroom

หมวกเห็ดเมื่อบานใหม่ ๆ รูปคล้ายร่ม เมื่อบานเต็มที่จะโค้งขึ้น ตรงกลางเว้าตื้น เส้นผ่านศูนย์กลาง ๒.๕ - ๘.๘ ซม. ผิวสีฟางข้าวอมเหลือง กลางหมวกสีน้ำตาลอมเหลืองและมีเกล็ดเล็ก ๆ กระจายห่าง ๆ ออกไปทางขอบ ครีบสีน้ำตาลดำ ส่วนกลางกว้างกว่าปลายทั้ง ๒ ข้าง ด้านในไม่ยึดติดกับก้าน ได้หมวกมีแอนนูลัสสีขาวนวลเป็นแผ่นบางห้อยติดกับก้าน ก้านยาว ๕.๕-๘ ซม. ตอนบนเส้นผ่านศูนย์กลาง ๐.๘-๑.๒ ซม. โคนใหญ่กว่าเล็กน้อยและมีเส้นใยหนาบ ๆ สีฟางข้าวอมเหลืองอ่อน เนื้อในเห็ดเมื่อถูกขีดหรือข้่าจะเปลี่ยนเป็นสีน้ำเงินทันที สปอร์รูปกลมรี สีน้ำตาลดำ ขนาด ๗.๓-๘.๔ x ๑๒.๕-๑๔.๖ ไมครอน. ผิวเรียบ ด้านบนมีรูเปิดเล็กน้อย

เห็ดขี้ควายมีเขตการกระจายพันธุ์ในประเทศไทยทั่วทุกภาค ขึ้นบนมูลสัตว์ตามทุ่งหญ้าและนาข้าว เป็นเห็ดมีพิษร้ายแรง ถ้ากินมากอาจถึงตายได้ ถ้ากินแต่น้อยทำให้เกิดอาการมึนเมาและประสาทหลอน พบในเขตร้อนทั่วโลก

เห็ดชนิดนี้รู้จักกันแพร่หลายในทวีปอเมริกาเหนือและอเมริกากลาง นิยมกินเป็นยาเสพติดชนิดหนึ่ง ทำให้มีอาการมึนเมาคล้ายเสกัญชา ที่ประเทศเม็กซิโกประชาชนในชนบทนิยมใช้เห็ดนี้ในพิธีไสยศาสตร์ โดยผสมกับสุราให้ผู้เข้าพิธีดื่มเพื่อให้เกิดอาการมึนเมาและประสาทหลอน สร้างศรัทธาให้กับพวกพ่อมดหมอผีผู้ทำพิธีไสยศาสตร์นั้น เห็ดชนิดนี้อาจทำให้สมองพิการหรือเป็นอัมตรายถึงชีวิตได้ เพราะในเห็ดมีสารพิษ psilocybin และ psilocin ในประเทศไทยมีรายงานว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศนิยมกินเห็ดชนิดนี้จนเป็นที่รู้จักกันดี เช่น ที่จังหวัดภูเก็ต เกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี แต่คนไทยไม่กินเพราะรู้ว่าเป็นเห็ดมีพิษร้ายแรง.



# รายงานประจำปี

## ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๓๘

จัดทำโดยคณะกรรมการประชาสัมพันธ์

นางสาวอุทัย สร้างสาม	ประธานคณะกรรมการ
นางสาวศิริพร	อินทรเชียรศิริ
นางสาวกนกวลี	ชูชัยยะ
นางสาวชลธิชา	สุดบุษ
นางสาวสุปัทมา	เมจินดา
นางสาวระพี	แสนสว่าง
นายอาคม	คงทน
นางสาวสุนีย์	แสนเลิศ เลขานุการคณะกรรมการ

